
ESTUDI PER A LA PREVENCIÓ I MILLORA DE LA SALUT DELS I LES JOVES A L'ESPAI TRANSFRONTERER

Alt Empordà - Pyrénées-Orientales

30
ANYS

FUNDACIÓ
FERRER I GUÀRDIA

Diputació de Girona

CONSELL COMARCAL
DE L'ALT EMPORDÀ

Interreg
POCTEFA

Estudi per a la prevenció i millora de la salut dels i les joves a l'espai transfronterer

Alt Empordà – Pyrénées-Orientales

FUNDACIÓ
FERRER i GUÀRDIA

Diputació de Girona

Llistat de professionals contactats

Aquest estudi s'ha elaborat gràcies a la col·laboració de diferents professionals que s'han involucrat a través de taules de treball transfronterer i entrevistes personalitzades.

Alt-Empordà

- ✓ Ascensión Martínez Cubas, Acas Figueres
- ✓ Manel Vicente i Maria Martínez Pascual, Hospital de Figueres
- ✓ Jordi Pujol, EIRA Psicologia
- ✓ Marta Sala. ABS Vilafant
- ✓ Jordi Saavedra i Xavier Tarradas, Albera Salut
- ✓ Isabel Torrent, Maria José Enriquez, Miguel Sánchez, CRAE l'Alebera.
- ✓ Mayte Torres i Mireia Expósito, Mossos d'Esquadra
- ✓ Núria Tarifa, Prevenció drogodependències Consell Comarcal de l'Alt Empordà
- ✓ Meritxell Pomés, Marta Lloret i Daniel Sánchez, Serveis Socials del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.
- ✓ Agnès Pastrana, Pilar Rams i Eva del Campo, del programa Salut i Escola.
- ✓ Agustí Puig, Ajuntament de Castelló d'Empúries.
- ✓ Jordi Abadal, Ajuntament de Roses
- ✓ Ita Custey, Salut de l'Ajuntament de Figueres.
- ✓ Irene López, Anna Amer, Anna Trull, Sàlvia Gifre, Maria José Navarro, Joan Salellas i Alexis Sánchez, Joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.

Pirineus Orientals

- ✓ Joelle Peracaula, BIJ 66 Perpignan
- ✓ Fanny Rouquette, Association CLS Cerdagne Capcir
- ✓ Nicolas Pouzens, Médiateur santé Perpignan
- ✓ Brigitte Graell i Dorothee Gesbert, Mission Santé Ville Mairie Perpignan
- ✓ Ousmane Ndiaye, Association Joseph Sauvy
- ✓ Virgine Lacave i Elisabeth Belmont, Ecole Régionale de la 2ème Chance

També hem d'agrair d'una manera especial la implicació de les diferents entitats i centres educatius del territori, i sobretot dels més de mil joves que han participat a la diagnosi, sense ells aquest estudi no hauria estat possible.

Projecte ProspectSaso EFA019/15

El projecte ha estat cofinançat al 65% pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) a través del Programa Interreg V-A Espanya – França – Andorra (POCTEFA 2014 – 2020). L'objectiu del POCTEFA es reforçar la integració econòmica i social de la zona fronterera Espanya – França – Andorra. La seva ajuda es concentra en el desenvolupament d'activitats econòmiques, socials i ambientals transfrontereres a través d'estratègies conjuntes a favor del desenvolupament territorial sostenible.

CONSELL COMARCAL
DE L'ALT EMPORDÀ

ÍNDEX

PRÒLEG	4
1. INTRODUCCIÓ	6
PRESENTACIÓ	6
METODOLOGIA	8
<i>Esquema</i>	8
PLANTEJAMENT	9
2. MARC TEÒRIC	13
2.1 SOBRE EL CONSUM DE DROGUES	18
2.1.1 Les drogues i els consums	18
2.1.2 Els nous hàbits de consum	20
2.1.3 Joves, identitat i drogues	22
2.1.4 Salut. Prevenció i reducció de riscos	24
2.1.5 Factors de risc i de protecció	26
2.2 SOBRE EL CONSUM DE PANTALLES	29
2.3 SOBRE EL CONSUM DE SEXE DE PAGAMENT	33
3. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ	37
3.1. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ DEL CONSUM DE DROGUES	37
3.1.1 ESTUDES	37
3.1.2 EDADES	39
3.1.3 ALTRES DADES EPIDEMIOLÒGIQUES	41
3.2. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ DEL CONSUM DE PANTALLES	44
3.2.1 Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars (IDESCAT)	44
3.3. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ DEL CONSUM DE SEXE DE PAGAMENT	50

4. LA REALITAT JUVENIL	54
4.1. ELS I LES JOVES DE L'ALT EMPORDÀ	57
Evolució i estructura de la població	57
Evolució i estructura de la població jove als municipis	60
Naturalesa de la població	63
Nivell d'instrucció de la població	67
La finalització de l'etapa obligatòria	67
Mercat laboral	68
Altres indicadors conjunturals	69
4.2. L'ENQUESTA JOVE	72
Dades sociodemogràfiques	72
Tabac	80
Alcohol	85
Cànnabis	92
Interacció tabac, alcohol i cànnabis	99
Altres substàncies	107
Begudes energètiques	108
Pantalles	111
Sexualitat	117
Sexe de pagament	124
4.3. UNA VISIÓ QUALITATITIVA SOBRE LES ADDICCIONS I CONDUCTES DE RISC	131
4.3.1. Sessions amb joves	131
5. LES POLÍTIQUES DE PREVENCIÓ	152
5.1. Les polítiques de prevenció del Consell Comarcal de l'Alt Empordà	152
5.2. Mapa de recursos	154
5.3. Mapa d'agents	157

5.4. Sessió amb agents de la Taula Comarcal de Salut Jove	162
5.4.1. Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove	174
6. CONCLUSIONS	194
7.BIBLIOGRAFÍA	208
7.1. Referències bibliogràfiques	208
7.2. Estudis en institucions	209
7.3. Recursos generals	211
ANNEXOS	212
<i>ANNEX 1: ACTA DE LA SESSIÓ DEL 27/06/17 DE LA TAULA DE SALUT COMARCAL</i>	212
<i>ANNEX 2: BUIDATGES DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ AMB JOVES</i>	216
Annex 2.1. Grups de discussió femení	216
Annex 2.2. Grups de discussió masculí	229

PRÒLEG

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) en la seva constitució de 1946, defineix a la Salut com l'estat de complet benestar físic, mental i social, i no sols l'absència d'afeccions o malalties. La salut implica que totes les necessitats fonamentals de les persones estiguin cobertes: afectives, sanitàries, nutricionals, socials i culturals.

El Consell Comarcal de l'Alt Empordà comparteix plenament aquesta concepció holística de la salut. Per aquest motiu, aquesta està present de manera transversal en els diferents programes i iniciatives que du a terme. En aquest cas concret, materialitzat en la diagnosi sobre salut i joves que teniu a les vostres mans.

Aquest document és fruit de la col·laboració i el treball en equip entre els diferents professionals i entitats de l'àmbit de la salut i la joventut, tant de l'Alt Empordà com dels Pirineus Orientals, que es porta a terme en el marc del projecte transfronterer ProspecTaso.

Al 2016, dins d'aquest projecte, es van iniciar un seguit de trobades transfrontereres entre tècnics del dos costats de la frontera, on es va debatre sobre les diferents problemàtiques de salut que existien en el territori comú. Finalment, es va emetre un dictamen, en el que es va acabar definint el territori transfronterer (sempre des del punt de vista de problemàtica de salut per als joves) com un espai de festa on conviu la tríada: diversió, consum i risc. En altres paraules, un espai on el consum de drogues (tabac, alcohol, marihuana i d'altres), l'addicció a les pantalles, o la convivència amb el sexe de pagament, és quelcom ordinari i accessible per als joves.

Davant d'aquest context tant complex i particular en què conviuen els joves, calia anar més enllà, quantificar aquestes impressions comunes a través d'un estudi acurat amb què poder donar resposta a les necessitats dels i les joves. Alhora, aquest document serveix per anar més enllà i és la base d'un mapa de recursos i agents del territori. Es a dir, un punt de partida per a teixir una xarxa de professionals, amb l'objectiu final d'actuar coordinadament per promoure hàbits saludables en els joves més enllà de les fronteres.

Ja fa anys, concretament entre 1985 i 1990, que el Tractat de Schenguen va començar a eliminar les fronteres entre els països europeus. Des d'aleshores la lliure circulació de persones, de béns, serveis i mercaderies és un fet o, millor dit, és un dret de tots els ciutadans i ciutadanes de la Unió Europea.

Avui, des de l'Alt Empordà i des dels Pirineus Orientals, de forma modesta i incipient, hem començat a esborrar la frontera del nostre mapa mental i administratiu per desplaçar les polítiques que relacionen la joventut i la salut. Per continuar aquest treball comptem amb tots vosaltres, administracions públiques, i joves per a fer-ho possible.

Moltes gràcies! Merci beacoup!

1. INTRODUCCIÓ

PRESENTACIÓ

Aquest estudi és una aproximació als hàbits de consum (de drogues, pantalles, begudes energètiques, sexe de pagament, etc.) i conductes de risc desenvolupades pels i les joves dels municipis de la comarca de l'Alt Empordà. Es tracta de la diagnosi en el marc del Pla de Prevenció sobre Addiccions i Conductes de risc de l'Alt Empordà

El primer pas serà determinar què entenem per joventut, ja que això ens permetrà delimitar la població estudiada.

Quan intentem definir què és la joventut, ens trobem amb diferents dificultats, entre elles, acotar les edats que considerarem pròpies de l'etapa juvenil. Des del Pla Nacional de Joventut elaborat per la Secretaria de Joventut de la Generalitat de Catalunya, s'adopta com a referència de les edats juvenils les que estan compreses entre els 15 i els 29 anys, allargant fins als 35 anys quan l'àmbit al qual es fa referència és el de l'habitatge.

El consum de drogues i altres conductes de risc entre els joves és un fenomen complex, en el qual intervé una gran diversitat de factors, tant de nivell personal com de tipus social i estructural, que condicionen i modifiquen els hàbits i costums. És un àmbit difícil d'estudiar, per la gran part d'invisibilitat de l'ús de drogues i altres conductes de risc, per la criminalització que se'n fa del seu consum, pels estereotips que existeixen sobre la joventut, i més concretament sobre la seva relació amb les drogues, per l'alarma social que acostuma a produir-se al voltant d'aquest tema, pel tractament desproporcionat que molts cops es fa des dels mitjans de comunicació i que no acostuma a correspondre's amb la realitat del conjunt de la joventut, etcètera.

Es pretén conèixer aspectes relacionats amb el consum de drogues i altres conductes de risc dels joves, quines substàncies es consumeixen i com es realitza aquests consum, el seu grau de coneixement de les diferents substàncies, i la percepció de risc que aquests tenen davant el seu consum, l'ús de pantalles i el consum de sexe de pagament. Es vol saber també la visió que sobre aquests fenòmens tenen els diferents agents socials que poden tenir informació sobre aquesta

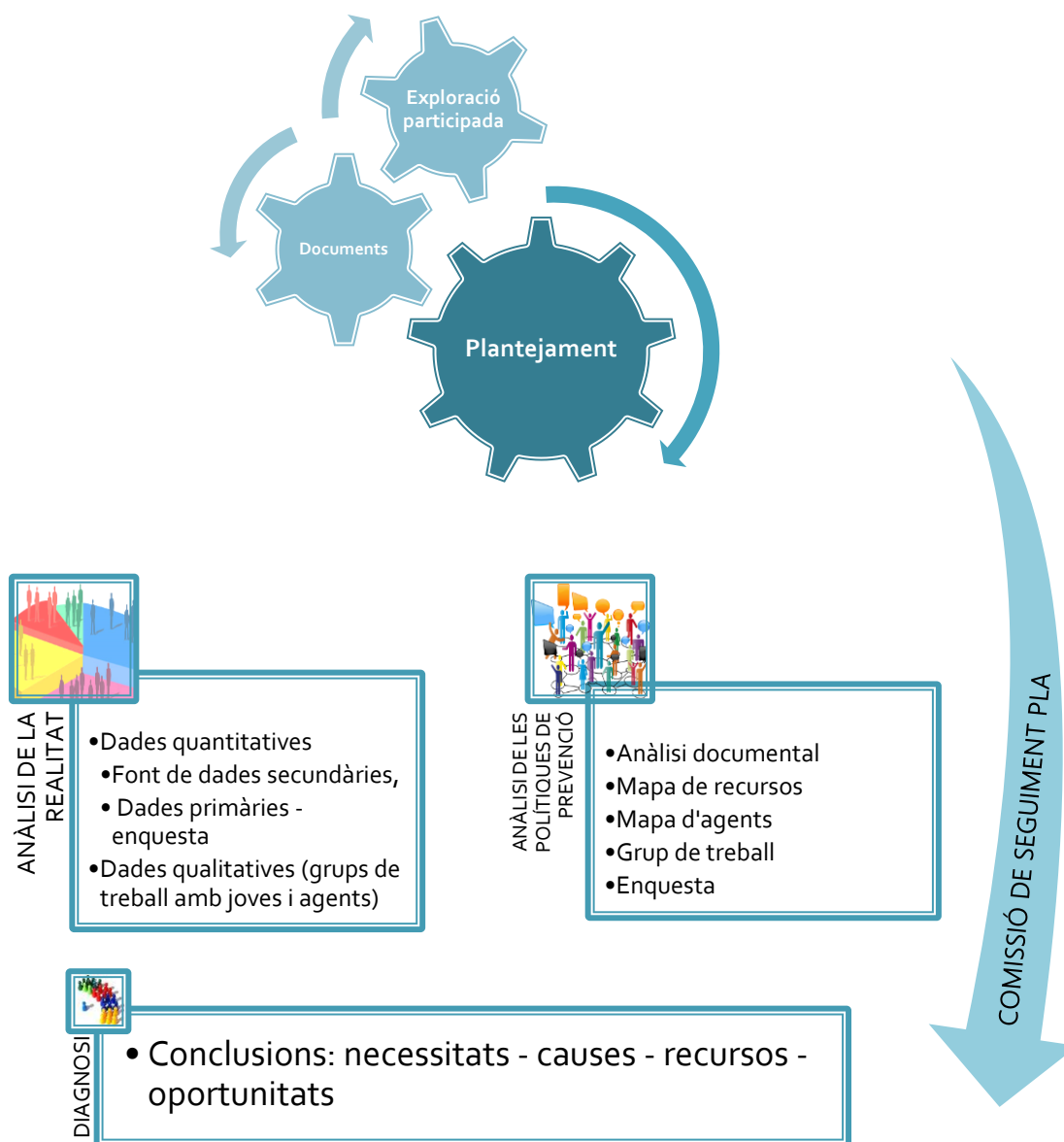
problemàtica, i el paper que juguen en l'àmbit de les addiccions i les conductes de risc dels joves de la comarca.

Per fer-ho s'han desenvolupat les següents actuacions:

- ✓ Aquest estudi té el seu punt de partida en el plantejament de la diagnosi que marca les bases de l'anàlisi. Aquest plantejament es va desenvolupar amb la col·laboració de l'equip del Servei de Joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.
- ✓ S'ha recollit un breu marc teòric sobre el consum de drogues, el consum de pantalles, i el consum de sexe de pagament.
- ✓ S'han tingut en compte les dades quantitatives d'estudis existents sobre aquesta temàtica que s'han realitzat en l'àmbit de Catalunya i de l'Estat espanyol.
- ✓ S'ha analitzat la realitat juvenil a través de l'elaboració d'un anàlisi sociodemogràfic.
- ✓ S'ha incorporat la visió dels i les joves de la comarca a través de dades quantitatives amb la realització d'una enquesta jove virtual (822 participants), i de dades qualitatives amb la realització de dos grups de discussió amb joves (17 participants).
- ✓ S'han analitzat les polítiques de prevenció incorporant la visió dels agents de la Taula de Salut Jove a través de dades quantitatives amb la realització d'una enquesta de valoració de les actuacions en matèria de salut juvenil (55 participants), i de dades qualitatives a través de la realització d'un grup de discussió (25 participants).
- ✓ Finalment, un altre dels pilars d'aquesta diagnosi ha estat la prospecció d'un mapa d'agents i d'un mapa de recursos, per als quals també s'ha comptat amb la col·laboració dels agents implicats a la Taula de Salut Jove (15 participants).

METODOLOGIA

Esquema

PLANTEJAMENT

El tret de partida per a l'elaboració de la diagnosi del Pla de Prevenció sobre Addiccions i Conductes de risc ha estat el plantejament d'aquesta diagnosi. Aquest plantejament ens ha servit per posar les bases de l'anàlisi identificant els àmbits prioritaris i d'aquesta manera incidir en la perspectiva d'anàlisi en la fase de diagnosi.

Com hem definit aquestes prioritats?

Per tal d'obtenir una visió global de la realitat de les persones joves de l'Alt Empordà i definir els àmbits prioritaris de la diagnosi per al nou Pla de Prevenció sobre addiccions i conductes de risc s'ha comptat amb els coneixements i l'experiència de l'equip de joventut del Servei de Joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà. De la mateixa manera, el treball i la coordinació amb les persones que configuren aquest servei també ha esdevingut fonamental per a fer un esbós inicial del funcionament de les polítiques encarades a les persones joves de la comarca.

Com veurem més endavant, des del Consell Comarcal es desenvolupen polítiques de joventut amb una dilatada trajectòria en matèria de salut juvenil. El desplegament dels programes i les actuacions es caracteritza per una destacada voluntat d'estructurar el treball transversal amb la resta d'àrees i serveis que puguin estar vinculades a aquests àmbits d'actuació. És per aquest motiu que més enllà de la focalització en eixos temàtics, un dels pilars fonamentals d'aquesta diagnosi serà la perspectiva del **treball transversal**.

Partim de la base que les diferents esferes en la vida de les persones estan interconnectades i que aquesta interconnexió implica treballar les polítiques públiques des d'una enfocament integral. Treballar de manera transversal permet incorporar la perspectiva juvenil en les diferents àrees i les accions que es desenvolupen, de manera que aquestes integrin les necessitats dels i les joves en les polítiques públiques de prevenció. Cal, per tant, treballar des de la interdepartamentalitat. Des

d'aquest punt de vista, un dels fonaments d'aquesta diagnosi és la **prospecció** tant el mapa d'**agents** com d'**actuacions** que es desenvolupen actualment a la comarca de l'Alt Empordà.

I més enllà dels seus límits territorials, incorporarem la perspectiva d'anàlisi en el mapa d'agents i de recursos de persones vinculades al projecte Prospectiva transfronterera sanitària i social.

Els elements que hem considerat més importants

La perspectiva de la promoció de la salut i la prevenció d'addiccions i conductes de risc incorpora múltiples àmbit i hem de tenir molt present que estem davant fenòmens complexos. Ens trobem davant un àmbit molt ampli, molt heterogeni i en el que es vehiculen múltiples factors. Quan parlem de promoció de la salut hem de tenir en compte àmbits tant diversos com la sexualitat/afectivitat, l'alimentació saludable, el benestar emocional, la pràctica esportiva, etc., i quan parlem de prevenció d'addiccions hem de tenir present tant les diferents substàncies (legals i il·legals) com les addiccions conductuals.

Un dels elements fonamentals definits en el plantejament d'aquesta diagnosi ha estat la focalització en alguns d'aquests àmbits, amb la voluntat de poder acotar tant el camp d'anàlisi com d'intervenció. Prioritzant aquells aspectes que s'han considerat imperatius de la realitat dels i les joves de l'Alt Empordà.

En la sessió de treball amb l'equip de joventut es van focalitzar tres línies de treball per aquesta diagnosi:

- ✓ DROGUES: ALCOHOL I CÀNNABIS
- ✓ SEXE DE PAGAMENT
- ✓ PANTALLES

En els següents punts presentarem la justificació de la focalització en aquests tres aspectes.

Drogues: alcohol i cànnabis

De les diferents substàncies que es treballen en l'àmbit de la prevenció de drogoaddiccions, tant legals com no legals, s'ha definit centrar l'anàlisi en dues substàncies: l'alcohol i el cànnabis. Dels

resultats de les darreres enquestes (ESTUDES 2015), encara que els resultats de la mostra reflecteixen una tendència a la baixa en la situació de consum de drogues entre els i les joves, cal destacar que les drogues més consumides per els i les joves són l'alcohol (76,8%), el tabac (31,4%) i el cànnabis (25,4%).

Pel que fa a l'**alcohol**, ens trobem en un context, que més enllà del que ens diuen els estudis de la situació actual dels i les joves, així com les noves conductes de risc associades que proliferen en els darrers temps, com el binge drinking, la proximitat de la comarca amb França i les restriccions davant aquesta substància en aquest país, han fet que proliferi un mercat molt intens de venda de begudes alcohòliques a la comarca. Caldrà veure com, més enllà de la percepció "banalitzada" i "normalitzada" respecte el consum d'alcohol que es presenta al conjunt del nostre país, aquesta particularitat incideix en la realitat dels i les joves de la comarca.

Pel que respecte al **cànnabis**, es percep que ha incrementat tant el consum com l'autocultiu a la comarca. De les estadístiques generals trobem que segons l'ESCA 2015 es tracta de la substància il·legal més consumida a Espanya i a la majoria de països europeus, tractant-se d'una de les drogues més tolerades per l'opinió pública. A Catalunya, el 29,6% de la població de 15 a 64 anys ha consumit cànnabis en alguna ocasió, el 7,5% ho ha fet en els darrers 12 mesos, el 4,4% en els darrers 30 dies i l'1,6% diàriament. El consum de cànnabis és superior en els homes que en les dones i el consum mensual i diari és superior entre les persones de 20 a 24 anys. En el territori es percep que la proximitat amb França és generadora d'unes sinergies que incrementen les possibilitats d'accés al consum.

Sexe de pagament

Espanya és el tercer país del món amb una major demanda de sexe de pagament, i el primer d'Europa, segons un informe de la ONU de 2008. Ens trobem en un context en el que tot i l'enduriment de les lleis tant catalanes com franceses, la prostitució continua estant present a la comarca. En els darrers anys es percep que La Jonquera, sobretot, s'ha convertit en l'epicentre de la prostitució al sud d'Europa, es considera que s'ha convertit en un destí de turisme sexual. Els enduriments de les lleis del país veí (França) a l'any 2016 auguraren un increment de la prostitució a la comarca donat un previsible

increment de la demanda dels serveis de prostitució de la zona i es constituí una Comissió sobre Prostitució a l'Alt Empordà.

Considerem que és un aspecte que ha d'estar present en aquesta primera diagnosi sobre prevenció d'addiccions i conductes de risc entre els i les joves. Les darreres dades ens apunten que cada cop més són joves qui recorren a prostitutes com a oci. L'estudi "*Una aproximación al perfil del cliente de prostitución femenina en Madrid*", Luis Mariano García", mostra com molts joves surten en grup en busca de prostitutes amb l'objectiu de divertir-se, i d'altres fonts d'informació corroboren que existeix la percepció que està incrementant el nombre de joves addictes al sexe.

Pantalles

Hem viscut uns anys de revolució tecnològica, aquesta revolució sembla que presenta en el marc de les addiccions un dels seus aspectes més negatius. Griffiths ja a l'any 1997 les va denominar "addiccions tecnològiques" i van ser definides com addiccions no químiques que involucren a la persona amb la màquina d'una manera passiva o activa (televisió, mòbil, vídeo consoles, internet: cibersexe, joc on line, xarxes socials, etc.).

Des de l'equip de joventut es vol començar a treballar en aquesta línia ja que es considera que és un nou àmbit que s'ha de començar a treballar.

2. MARC TEÒRIC

Partim de la idea que "la joventut" com a col·lectiu no és una realitat homogènia, entre els joves trobem diferències i desigualtats, ja sigui per qüestions d'edat, de gènere, de ètnia, de classe social, etc. Per aquest estudi considerarem els joves com la població compresa entre els 12 i els 29 anys, el que ens permetrà conèixer els hàbits de consum dels i les joves des de les edats a les que acostuma a començar el contacte amb algunes substàncies, a fer un ús més intensiu de les diferents pantalles, així com a construir el model d'afectivitat, sexualitat i, en alguns casos, iniciar un consum de sexe de pagament.

Cal tenir present però, que tot i que per facilitar l'anàlisi de la realitat del joves els agrupem en una sola categoria "joventut", s'ha de tenir en compte que, com ja s'ha comentat, no ens trobem davant un "grup social" homogeni, i que existeixen molts factors que poden afectar la realitat dels joves, alguns d'ells de tipus estructurals, d'altres conjunturals, i altres de tipus personal.

L'edat és un dels factors a tenir en compte. La realitat d'una persona jove de 13 anys no és la mateixa que la d'una de 25. Per exemple, mentre que la primera es troba en edat d'escolarització obligatòria i en ple procés de construcció de la pròpia identitat i de transició entre l'adolescència i la joventut, la segona pot trobar-se immersa en el difícil procés d'emancipació, en el qual haurà de superar les dificultats d'inserció laboral, enfrontant-se a la precarietat i als obstacles amb què es trobarà a l'hora d'accedir al propi habitatge, i per tant, de construir el seu propi projecte de vida autònom. Les necessitats, les preocupacions, les aspiracions i les problemàtiques dels joves són diferents en funció de l'edat.

Però l'edat, per si mateixa, és també un factor de desigualtat en el conjunt de la societat. Els joves pateixen en major grau l'atur, la temporalitat i la precarietat laboral, no tenen les mateixes possibilitats d'accés a les posicions de poder que els adults, com tampoc tenen les mateixes possibilitats d'accés als llocs de responsabilitat, tant en l'esfera política com en la laboral, ni al control de mitjans de producció, al capital o als mitjans de comunicació (i per tant a llocs de control social). Aquesta situació és encara més evident en edats més joves, especialment en els que es troben en la minoria d'edat, en les quals ni tan sols tenen accés a certs drets, com el dret vot o de decisió sobre aspectes de la pròpia vida que no estan vetats als adults.

El gènere és un altre factor que condiciona la realitat dels joves. Són evidents les desigualtats de gènere en el conjunt de la societat, que es tradueixen, entre altres coses, en menors salaris per al sector femení per realitzar idèntiques feines, en menors llocs de responsabilitat ocupats per dones, en el desigual pes que la feina reproductiva té en la vida quotidiana d'homes i dones, en la reproducció dels rols masculins i femenins seguint el model del patriarcat, etc. Entre els joves, com a integrants de la societat, també trobem aquestes desigualtats. Però la joventut és una etapa en la qual la construcció de la pròpia identitat juga un paper molt important (si més no, més important que en etapes posteriors). És per això que els joves són especialment permeables als missatges, models socials i valors que socialment se'ls transmet. Les visions estereotipades de gènere, que des de diferents esferes de la societat es poden transmetre als joves, juguen un paper fonamental en la creació de la pròpia identitat, de l'assumpció de valors i models de conducta que reproduïxen situacions de desigualtat social en funció del gènere. És important tenir en compte aquesta variable, a l'hora d'analitzar la realitat juvenil, ja que per exemple, en l'àmbit de la salut, les noies (en major mesura que els nois) han de fer front a pressions estètiques, que poden portar a malalties de tipus social, relacionades amb aquests models imperants, com poden ser els trastorns alimentaris, com l'anorèxia o la bulímia. Els nois per altra banda poden patir una major pressió social que les noies, a l'hora de mantenir certes conductes de risc, relacionades amb els estereotips de rol i amb actituds normalment associades als homes, com poden ser la conducció temerària, l'assumpció d'actituds agressives enfront altres joves, el consum de certes substàncies psicoactives, o el consum de sexe de pagament, etc.

Els diferents models socials pels gèneres, els rols diferenciats i les actituds que se'ls associa, així com els factors estructurals que originen desigualtats de gènere, són doncs, factors que cal tenir també en compte a l'hora d'analitzar la realitat juvenil. Les desigualtats de classe, igual que les de gènere són generalitzables al conjunt de la societat. És important tenir en compte les desigualtats lligades a la classe social, que molts cops s'obvien, a l'hora d'analitzar la realitat juvenil, i per tant a l'hora de dissenyar les polítiques de joventut. Les desigualtats de classe no només fan referència a la possessió i acumulació de capital i a les relacions de producció i treball, com no es refereixen només a les desigualtats en l'accés als bens materials. Fan referència també als condicionants en la relació de les persones amb l'esfera educativa, a les desigualtats en l'accés al capital social o simbòlic, que facilita una xarxa de contactes i de relacions socials que possibiliten un desenvolupament social i econòmic, i un "millor" posicionament social, a l'accés al capital cultural, etc. Aquests condicionants que molts cops estan relacionats amb les desigualtats derivades de l'estatus social, afecten en gran mesura les possibilitats d'elecció de la pròpia trajectòria de vida i

les opcions de futur dels joves. Aquestes desigualtats de classe, també es manifesten en l'esfera de la salut, i per tant, entre altres molts aspectes, en els hàbits de consum de drogues o altres addiccions i/o conductes de risc..

Les desigualtats d'oportunitats segueixen sent una evidència, i el factor de classe social és un dels factors més importants que les determinen. No tenen les mateixes oportunitats, problemàtiques ni necessitats un/a jove nascut en una família de classe treballadora que un/a jove nascut en una família de classe alta. Les seves possibilitats a l'hora de construir el seu projecte de vida no seran les mateixes, fruit de desigualtats de tipus estructurals que condicionen la seva realitat quotidiana.

Molts cops es fa una anàlisi "micro" de les actituds i les actuacions, dels hàbits de vida, dels costums de diferents col·lectius de joves, sense tenir en compte els factors estructurals que els condicionen. Per què el fracàs escolar és major entre els joves de classe treballadora? Per què s'incorporen abans al món laboral? I aquest fet d'incorporar-se abans al món laboral, com afecta els seu estil de vida?

Ens trobem amb joves de 20 anys que treballen des dels 16, però amb condicions que no els permeten emancipar-se, i per tant, amb joves que han de viure a casa els pares, amb una capacitat adquisitiva i de consum que no els permet adquirir un habitatge propi, però els permet uns determinats consums de béns i serveis que poc tenen a veure amb l'emancipació i la consolidació del seu propi projecte de vida autònom. ¿Quin paper juguen aquí els valors consumistes i les possibilitats i models d'oci de consum existents en la seva realitat quotidiana? ¿I en els hàbits de consum de drogues? Realment, ¿tenen les mateixes oportunitats una jove nascuda en una barriada de classe treballadora de la perifèria urbana o en un poble d'entorn rural, que una jove nascuda a la zona alta de la ciutat o en una zona residencial de famílies de classe alta? ¿Quin paper juguen les característiques del seu entorn més immediat en el desenvolupament de la pròpia identitat, i del seu projecte de vida? No podem obviar aquests factors a l'hora d'intentar comprendre els hàbits dels joves, entre ells, els de consum de drogues, pantalles, i sexe de pagament.

Avui per als joves "El fet de pertànyer a una classe social encara té molta influència en la consecució d'oportunitats de vida per a les persones. No obstant això, a conseqüència de la fragmentació de les estructures socials, les identitats col·lectives han esdevingut més fràgils"¹. Tot i que ens trobem amb la creixent individualització de les relacions socials, que van en detriment de les relacions col·lectives, i de la conseqüent debilitació de les consciències de classe en front de l'individualisme,

¹ Furlong i Cartmel, *Els contextos canviants de la Joventut*, Barcelona 2001.

des de l'anàlisi de la realitat social, no hem de perdre de vista els factors estructurals que condicionen col·lectivament a determinats grups socials, en aquests cas, al col·lectiu de joves. Hem de tenir en compte les diferències de classe per poder realitzar un anàlisi de la realitat més acurat, i dissenyar en conseqüència polítiques públiques que s'ajustin a aquestes realitats.

Per últim, tot i que existeixen altres factors de desigualtat, hem de parlar de desigualtats derivades de l'ètnia o de l'origen, que són evidents també en el conjunt de la societat. Majoritàriament presenten majors nivells de precarietat laboral, menors nivells formatius, més dificultats d'accés a l'habitatge, nul·la o quasi nul·la representació en posicions de poder o de representativitat política, baixos nivells socioeconòmics, etc. A més, hem de tenir en compte les actituds i els discursos de caire xenòfob estesos socialment, molts cops basats en estereotips negatius lligats a la immigració, que generen actituds de rebuig i marginació cap a aquests col·lectius.

Cal preguntar-se fins a quin punt la realitat dels joves és únicament fruit de decisions preses lliurement o són fruit de condicionants socials de caràcter estructural. Si ens basem només en la primera opció, no tenim més marge per actuar sobre les conductes juvenils, que fer-ho des de la individualitat dels joves, mitjançant el treball de formació i informació, i de transmissió de certs valors. Si per contra, considerem que les actuacions d'un cert col·lectiu no només es fonamenten en decisions lliures dels individus, sinó que existeixen també uns elements estructurals al darrere de les actuacions que les condicionen, també haurem de dissenyar actuacions que incideixin no només sobre els individus, sinó també sobre aquests factors de tipus estructural. Aquests posicionaments no són banals, ja que, com veurem més endavant, les diferents consideracions influiran a l'hora d'identificar els factors de risc i protecció que poden intervenir en les conductes de consum.

Per tant, tot i considerar la joventut com una categoria social, hem de tenir en compte que estem parlant d'un col·lectiu molt heterogeni, amb aspectes comuns, però també amb realitats molt diferenciades. Per aquest motiu seria més apropiat parlar abans dels i les "joves" (amb la seva diversitat) que no pas de la "joventut" (com una categoria tancada).

Els/les joves manifesten preocupacions col·lectives, però sovint cerquen solucions personals a problemes que són, majoritàriament, conseqüència de les seves posicions socioeconòmiques. Aquesta no és una característica exclusiva dels joves, el conjunt de la població experimenta aquesta mateixa dualitat. La manca de consciència de classe, el debilitament de les identitats col·lectives en favor de l'individualisme, i la manca de projectes de tipus comunitari envers els individuals, fan que les conseqüències de les condicions estructurals que provoquen les desigualtats, no siguin

percebudes així, i es redueixi les condicions de desigualtat a l'esfera personal i no col·lectiva. En aquest context, alguns autors suggereixen que "els desavantatges que s'interpreten individualment condueixen més a l'estrès que al malestar polític"².

Des d'un punt de vista sociològic, centrat en el comportament social, diríem que en els darrers anys el període clàssic per definir la "joventut" s'ha dilatat, la joventut comença abans i s'acaba més tard. Podem dir que l'allargament de la joventut ha anat acompanyat d'un retard en l'edat d'emancipació i en l'assumpció de les responsabilitats que aquest procés comporta. Molts joves, amb la perspectiva de l'emancipació retardada, a causa d'un context socioeconòmic advers, se centren en intentar gaudir del present, ja que el futur és massa incert i no disposen d'oportunitats ni recursos suficients per elaborar el seu projecte de vida autònom.

Ens trobem en un context on els joves malauradament es veuen obligats a canviar de treball amb freqüència i on es donen condicions d'instabilitat, temporalitat i precarietat, fet que comporta la modificació de la concepció social del treball. L'àmbit del treball perd força en la seva capacitat tradicional d'estructurar les relacions socials tot i que manté la seva centralitat en les vides de les persones ja que continua sent l'element principal mitjançant el qual obtenir rendes i aconseguir l'accés a drets (com l'accés a pensions o remuneracions per baixes laborals, de maternitat, etc.). Atesa la seva temporalitat i precarietat, el treball ha perdut part de la vessant simbòlica i de conformació de la identitat, fet que condueix a què els joves cerquin l'afirmació de la seva identitat en l'espai i el temps d'oci.

Aquesta nova realitat, en la qual el temps d'oci juga una centralitat important en la recerca de la pròpia identitat i de la satisfacció personal, fa que els models d'oci predominants, majoritàriament de tipus consumista, hagin de ser tinguts en compte com a elements importants en la vida dels i les joves. Aquest fet té una gran importància, ja que és en aquest context, en el qual es desenvolupen molts dels nous hàbits de consum, de drogues i sexe per exemple, lligats a la diversió i l'oci nocturn, tal com veurem més endavant.

² Furlong i Cartmel, *Els contextos canviants de la Joventut*, Barcelona 2001.

2.1 SOBRE EL CONSUM DE DROGUES

2.1.1 Les drogues i els consums

El consum de drogues és un fenomen complex, ja que tant en el seu inici com en el seu manteniment conflueixen diversos factors socials i personals. Com a punt de partida, s'ha de tenir present que el consum de drogues ha estat sempre present en la història de la humanitat, en totes les cultures i en totes les èpoques.

Un element a considerar a l'hora d'abordar un tema com el del consum de drogues, és que les coses realment importants i determinants en salut (i el consum de drogues ho és) són, pel damunt de les atencions personals, les condicions socials, econòmiques, laborals, mediambientals i culturals. La salut pública no depèn de la suma d'eleccions lliures i individuals de les persones, sinó dels múltiples condicionants i les necessitats socials.³

Quan parlem de salut, no podem fer-ho obviant les condicions socials i econòmiques i ambientals en les quals es desenvolupa, i per tant, no podem separar la salut pública de l'àmbit de la política, com veurem més endavant en l'apartat que aprofundeix en els aspectes relacionats amb la salut i el consum de drogues.

Les conductes de les persones joves (i de les no joves) no són fruit de comportaments individuals espontanis, sinó que responen a una sèrie de factors socials que les condicionen, com poden ser la idea estereotipada sobre la joventut com a etapa de la vida on el consum de drogues és quelcom normal, que influeix sobre les actituds dels propis joves, els models d'oci majoritaris, les condicions de l'esfera laboral, etc. Cal entendre des del punt de vista dels joves, quines són les motivacions que porten al consum, i detectar quins són els factors socials -que són múltiples i complexos- i que condicionen aquestes motivacions, per poder construir alternatives.

Abans de tot, hem de concretar què entenem per drogues. Les drogues es poden definir com: "Qualsevol substància que introduïda en l'ésser viu és capaç de modificar una o més funcions de l'organisme relacionades amb la conducta, judici, comportament, percepció o estat d'ànim, independentment si està acceptada o no per la nostra cultura"⁴ o com "...tota substància farmacològicament activa per l'organisme és una droga, en aquesta accepció tot medicament és

³ Barbarà, Antoni "Una visió laica de la salut" Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, Barcelona, 2007

⁴ <http://www.energycontrol.org>

una droga; en un sentit més ampli s'utilitza el terme droga per referir-se a tota substància psicoactiva susceptible d'un consum abusiu i que pot implicar manifestacions de dependència"⁵.

Les característiques comunes de les drogues són el fet de ser alienes al normal funcionament fisiològic del cos humà, no ser necessàries per a cap funció vital, generar possibles efectes no desitjables ni guaridors de malaltia, possibilitat de crear necessitat de seguir consumint-les (addicció) i trastorns o malestar quan s'interromp el seu ús; així com també necessitat d'anar augmentant les quantitats i les dosis progressivament per aconseguir els mateixos efectes inicials desitjats.⁶ Segons l'OMS, droga és: tota substància, que introduïda a l'organisme per qualsevol via d'administració, produeix una alteració del natural funcionament del sistema nerviós central de l'individu i és, a més a més, susceptible de crear dependència psicològica, física o ambdues.

El risc de cada una de les drogues és diferent, i per tant hem de tenir en compte l'efecte i la dependència que tenen sobre l'organisme, però també cal considerar les característiques personals del subjecte i les condicions socials del seu entorn que poden afavorir el consum en major o menor grau.

No totes les formes de consum de drogues són idèntiques. Una de les possibles maneres de considerar l'abús en el consum és quan aquest -per la quantitat de substància utilitzada, la via d'administració, l'existència de barreges o el context de consum- pot provocar conseqüències adverses per al consumidor i el seu entorn. Quan el consumidor troba dificultats per desenvolupar la seva vida sense estar sota els efectes d'una o varies drogues, parlem de dependència.⁷

En aquest sentit, la comunitat científica diferencia tres tipus de comportaments de consum, independentment que la substància sigui legal o no legal: ús, abús (consum problemàtic) i dependència. Els riscos derivats d'aquestes tres formes de consum són diferents. Per tant, no tots els consums tenen els mateixos riscos. Aquests depenen també de la vulnerabilitat del consumidor, de la substància, de les quantitats consumides, de la freqüència i el context de consum, etc.⁸

Com a ús s'entén aquella modalitat de consum en la qual, pel tipus de substància consumida, per la quantitat o per les circumstàncies en les quals es produeix el consum, no són probables conseqüències negatives immediates sobre la persona o el seu entorn.

⁵ <http://www.drogomedia.com/>

⁶ Barbarà, Antoni "Una visió laica de la salut" Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, Barcelona, 2007

⁷ <http://www.ordago.net/herramientas.php>

⁸ <http://www.edex.es/drogas/seccion2a.html>

Com abús o consum problemàtic, s'entén l'ús inadequat, susceptible de comprometre física, psíquica i/o socialment a la persona consumidora o el seu entorn.

Es parla de dependència en aquells casos en els quals, després d'un període de consum variable en funció de la substància, es prioritza la relació amb les drogues davant altres conductes considerades més importants abans de començar a ser consumidor.

2.1.2 Els nous hàbits de consum

Els nous hàbits de consum de drogues que s'estan donant entre els joves no tenen res a veure amb els que hi havia els anys 80, molt lligats al consum addictiu d'heroïna, en un entorn de marginalitat i exclusió social. Actualment una part important del consum de drogues està relacionat amb un ús recreatiu de cap de setmana, motivat per la recerca de sensacions noves i diversió. Les drogues apareixen com quelcom atractiu per als adolescents i els joves, que tot just comencen a tenir certa autonomia respecte els pares, i es presenten com una conducta normativa entre les persones de la seva edat, pel fet de desenvolupar expectatives favorables al seu consum, i per la importància que a aquestes edats tenen els amics i les conductes de grup.

En el moment que les drogues són tractades, percebudes i utilitzades com un producte de consum més, acaba perdent la seva consideració de producte de risc. Associar drogues amb diversió és un dels factors de risc més importants, ja que potencia la percepció que el consum de drogues és normal, inclús desitjable si està associat a l'oci i la diversió. Des d'aquesta perspectiva, els posicionaments que tendeixen al prohibicionisme davant el fenomen de les drogues, consideren especialment problemàtica l'associació de les drogues a l'oci, com quelcom normal. Com veurem més endavant, aquesta perspectiva no és compartida pels partidaris de la legalització de les drogues o per alguns dels col·lectius que treballen en la línia de la reducció de riscos, que es posicionen en la superació de les postures prohibicionistes i la criminalització dels consumidors.

El consum de drogues ha deixat de ser vist socialment com una problemàtica important, a diferència del que passava durant els anys 80 i principis dels 90, quan la visibilitat de les conseqüències negatives del consum d'heroïna eren evidents, fet que situava el consum de drogues com el problema més important percebut per la societat, per darrera només de l'atur i el terrorisme⁹. En l'imaginari social encara perdura la visió del consumidor d'heroïna, associat a la

⁹ <http://www.lukor.com/not-soc/cuestiones/portada/06041603.htm>

figura del ionqui amb la salut molt demacrada, a la marginalitat, a l'exclusió social i a la delinqüència. Però aquesta visió del consumidor de drogues poc té a veure amb les conductes de consum majoritàries que trobem actualment, que situa aquest consum de substàncies en l'esfera de l'oci, i per tant, associat a la diversió i la sociabilitat, i que poc tenen a veure amb la figura de l'heroïnòman dels anys 80. No podem obviar però, que els problemes relacionats amb el consum d'heroïna, tot i que molt minoritaris, continuen existint, i que nous problemes derivats del consum abusiu d'altres substàncies estan apareixent en el context dels nous hàbits de consum de drogues.

No cal oblidar però, que en la nostra societat, el consum d'algunes drogues, com són l'alcohol i el tabac, estan socialment molt estesos, acceptats i normalitzats. En molts casos, el seu consum és una part important de rituals socials, com poden ser les festes i celebracions, clarament vinculat per tant, a moment d'oci i diversió. Les conductes dels joves associades al consum de drogues, cal entendre-les doncs, en el marc del context social en què es desenvolupen, evitant caure en judicis de valor moral, sobredimensionar la problemàtica o en la potenciació de visions estereotipades negatives dels joves. El consum de drogues per una part dels joves és evident, però també ho és que aquest consum és majoritàriament no problemàtic, i que el consum d'algunes drogues, com l'alcohol, el tabac o determinats tipus de medicaments està generalitzat al conjunt de la societat.

Aquest canvi en la realitat del consum succeeix de manera paral·lela a un canvi de la percepció que els joves tenen sobre els riscos de l'ús de les drogues. El consum de certes substàncies és viscut com generalitzat i normalitzat. La modificació de la percepció en l'ús d'aquestes substàncies ha comportat un sentiment de capacitat d'autocontrol¹⁰. Si la primera experiència en el consum de drogues ha estat positiva, és a dir, si ha complert les expectatives del jove i no ha experimentat cap efecte nociu, ni ha tingut cap experiència problemàtica, la probabilitat de repetir el consum augmentarà. Un consum regular de drogues pot derivar en una associació del consum d'aquestes substàncies amb els moments d'oci, generant així un procés d'assimilació de les drogues a la diversió, a un estil de vida en definitiva, que pot portar a problemes d'addicció en el futur. Trobem doncs, una baixa percepció dels riscos associats al consum de drogues, especialment amb el consum esporàdic, que pot afavorir la predisposició dels joves a experimentar amb diferents substàncies.

Aquest consum esporàdic, lúdic o experimental, no implica necessàriament una futura situació de drogodependència, però pot tenir associats un seguit de riscos per a la salut dels consumidors.

¹⁰ <http://www.somnit.org/es/index.php>

S'ha detectat en els últims anys un increment dels casos de trastorns psicològics, com atacs d'ansietat, paranoies o esquizofrènies, en gran part, relacionats amb el consum de drogues i la creixent competitivitat social, que afecta especialment els adolescents¹¹. Però cal tenir present que la gran majoria dels consums que es produeixen entre els joves no són de tipus problemàtic, i per tant, no tenen un efecte negatiu immediat sobre la seva salut.

Un aspecte relacionat amb els consums dels joves actuals que cal destacar, és que les diferències generacionals dels actuals adolescents i joves amb els seus pares, pel que fa al consum de drogues, no són tan grans com en altres èpoques, ja que els pares, altres parents o amics de l'entorn familiar, van consumir algunes de les drogues il·legals més difoses (cànnabis i cocaïna), alcohol i tabac, en contextos i situacions similars, amb elements diferents però no tan allunyats com pot semblar si observem les pautes de consum actuals¹².

Ens trobem doncs, davant nous patrons de consum de drogues, molt lligats a la diversió i a l'oci, especialment els caps de setmana, en molts casos, de caràcter esporàdic i poc problemàtic, que s'allunya del model del consumidor d'heroïna dels anys 80 que s'associava a la figura del ionqui, a la marginalitat i la delinqüència. En aquest sentit, cal apuntar també la importància de l'entorn més proper al/ la jove, tant familiar com pel que fa al grup d'amics. Els amics/gues es converteixen, durant l'adolescència "en el grup de referència amb el qual es comparteixen els moments de diversió, els problemes, el descobriment de noves experiències... a més, en aquesta etapa se sent la necessitat d'experimentar-ho tot i deixar-se dur per la curiositat"¹³.

2.1.3 Joves, identitat i drogues

En el col·lectiu de joves conflueix un moment crític en la formació de la pròpia identitat amb una major facilitat d'accés a les drogues. En l'adolescència és quan es produeix majoritàriament la iniciació al consum de drogues i l'establiment de certs usos que poden constituir un perjudici real en el procés de creixement i maduració personal.

¹¹ IV Congreso Nacional de Ansiedad y Trastornos Cormórbidos

¹² Associació Institut Genus, *Informe 2007 "Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil"*, Barcelona 2008.

¹³ Agència de Salut Pública de Catalunya, Programa XKPTS "Informació sobre el cànnabis" 2016 disponible a http://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2016/07/informacio_sobre_cannabis_WEB.pdf

Actualment, és habitual entre els consumidors de drogues -considerant tant les drogues legals com les il·legals- el fenomen del policonsum, ja que el consumidor acostuma a prendre més d'una substància de manera simultània. Aquest policonsum és especialment significatiu els caps de setmana, com ja s'ha comentat, associat a l'oci nocturn i la recerca de diversió¹⁴. Són consums que es realitzen majoritàriament amb el grup d'amistats, com un esdeveniment social, relacionats amb moments de diversió col·lectiva. En molts casos, el consum de diverses substàncies, entre les que acostuma a ser present l'alcohol, juga un paper de cohesió de grup, amb un fort component d'identitat, de pertinença al grup d'amistats.

Els motius pels quals els joves poden iniciar-se en el consum de drogues són variats i complexos, i poden anar des del desig d'experimentar sensacions noves, a la voluntat d'intensificar el seu temps d'oci, fins a intentar contrarestar estats de malestar psicològic, etc. En l'actualitat però, els principals motius de consum de drogues estan associats, com s'ha comentat, a la recerca de sensacions i diversió¹⁵.

Podem dir, que aquest consum pot tenir diverses funcions:

- Actuar com un ritual de pas cap al món adult
- Afavorir el sentiment d'integració grupal
- Ajudar a l'establiment de relacions socials
- Satisfer la curiositat.

En aquest sentit, el consum de drogues ha passat de ser un factor de marginalitat a ser, en molts casos, un mitjà d'integració grupal. Cal tenir en compte la importància que per als joves i adolescents tenen les seves relacions amb el grup d'amics. De fet, la pressió grupal és un dels principals factors d'iniciació al consum de drogues entre els adolescents i joves¹⁶. En la construcció de la pròpia identitat, el grup d'iguals, els espais i temps d'oci, juguen un paper central. Per aquest motiu és important l'educació que permeti als joves adquirir competències que els facilitin la neutralització d'aquesta pressió del grup i altres fonts d'influència, que puguin potenciar una predisposició vers el consum de drogues.

¹⁴ <http://www.edex.es/vivir/17.html>

¹⁵ <http://www.ordago.net/herramientas.php>

¹⁶ <http://www.edex.es/vivir/45.html>

Ens hem de preguntar però, per què aquest consum està tan relacionat a la diversió i els moments d'oci, i quin paper juga en aquesta realitat els factors de tipus estructural o conjunturals, com poden ser les condicions laborals dels joves, les dificultats d'emancipació, l'oferta i els models d'oci existent, els models socials, etc.

Cal destacar la importància que tenen els espais que utilitzen els joves per relacionar-se en la seva socialització i en la construcció de la pròpia identitat. Com ja s'ha comentat, els espais d'oci juguen un paper cabdal en la vida dels joves, i entre ells, destaquen especialment els espais públics, que són espais que els joves utilitzen per relacionar-se amb el grup d'amics. La reunió d'adolescents i joves en els espais públics, és part vital del seu procés de socialització. En aquests espais es construeix la pròpia identitat. És aquí on es comparteix el devenir diari amb els iguals, es reforcen les amistats i es gestionen conflictes que fan madurar als joves. Per a molts joves, les reunions en l'espai públic són part imprescindible de la quotidianitat¹⁷.

2.1.4 Salut. Prevenció i reducció de riscos

En el cas dels joves, es pot afirmar que *"la joventut és l'etapa de la vida de les persones que presenta, potencialment, un millor estat de salut...les dificultats associades a la salut dels i les joves no depenen, en la majoria de casos, del que podríem anomenar evolució natural del cos, sinó de les actituds i pràctiques de les persones joves en relació al risc, al cos i a la pròpia salut"*¹⁸.

Per tant, s'han de tenir en compte, els factors de tipus estructurals que van més enllà d'actituds de tipus individuals, que condicionen en gran mesura les conductes i les actuacions vers la pròpia salut, com poden ser les condicions laborals, les desigualtats d'oportunitats, l'entorn físic i social en el qual es desenvolupa la vida del jove, els models d'oci dominants, etc.

No podem aïllar el consum de drogues del ventall de situacions de risc que viuen els adolescents i els joves, en el seu procés d'experimentació i descobriment de la realitat que els envolta, i de la presa de consciència de les seves pròpies possibilitats i limitacions. És en aquest context on la

¹⁷ Associació Institut Genus, *Informe 2007 "Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil"*, Barcelona 2008.

¹⁸ Romaní, Oriol "La salut dels joves a Catalunya, un estudi exploratori" e-quaderns 2, Observatori català de la Joventut, Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya, 2006.

reducció de les conductes de risc, enteses com el conjunt de conductes que afecten negativament la salut, juga un paper central en el tractament de la problemàtica del consum de drogues.

Quan parlem de prevenció en el consum de drogues, ens estem referint a les mesures encaminades a potenciar el no consum, però també ens estem referint a la reducció de riscos, entès com el conjunt d'activitats destinades a evitar l'aparició de problemes relacionats amb el consum de drogues dels joves que decideixen consumir, i a la reducció de danys, com les activitats dirigides a disminuir els danys ocasionats per un consum de drogues clarament problemàtic.

La prevenció fa referència a la informació i a la reducció de riscos i de danys derivats del consum de drogues, però també a aspectes que van més enllà de l'àmbit del consum pròpiament, que tenen a veure amb la construcció de la pròpia identitat, i que han de servir als joves per enfrontar-se als reptes que se'ls presenti en la seva vida quotidiana. En aquest sentit, el treball de la prevenció també ha d'abordar temes com¹⁹:

- construcció de l'autoestima
- el desenvolupament de les habilitats per gestionar i solucionar problemes
- el desenvolupament d'habilitats per a les relacions interpersonals
- les capacitats per les preses de decisions

Com s'ha apuntat anteriorment, existeixen diferents variables que poden influir en la relació que els joves estableixen amb el consum de drogues, i que s'han de tenir en compte a l'hora de valorar possibles factors de risc. Per una banda trobem variables de context macro, com poden ser les normes socials o de la comunitat, aspectes legals, actituds i percepcions generalitzades en l'àmbit social davant les drogues, determinats usos socials de les drogues, aspectes culturals, i especialment algunes variables relacionades amb factors estructurals, com les condicions del mercat de treball, l'accés a l'habitatge, les desigualtats d'oportunitats davant el sistema educatiu, etc. Per altra banda, tenim variables d'un context més micro, com poden ser l'entorn familiar i escolar, el grup d'amics, el barri, l'accessibilitat a les substàncies, etc, relacionat amb l'entorn més immediat del jove. I finalment, trobem variables individuals, com són el conjunt de valors del jove, pautes de conducta, integració social, la recerca de noves sensacions, els processos

¹⁹ http://discover.edex.es/default_que_es2.html

d'experimentació i aprenentatge, capacitat de valoració dels riscos, normes subjectives, percepcions personals, etc.

Les diferents variables poden ser factors de risc, però també de protecció. Els factors de protecció es defineixen com les característiques individuals, de situació i/o ambientals que inhibeixen o redueixen la probabilitat d'ús i/o abús i el manteniment de conductes addictives²⁰.

Així doncs, les propostes preventives s'han d'emmarcar dins els paràmetres de la salut pública, i han de ser sensibles a cada substància i circumstància, així com enfocades vers la protecció de la salut i la promoció d'estils de vida saludables. Les estratègies preventives més importants són aquelles promogudes i potenciades de manera conjunta i coherent entre tots els agents polítics, socials, educadors i culturals d'una societat²¹.

Hem de ser conscients però, que es corre el risc que la problemàtica social del consum de drogues es vegi potenciada si sobredimensionem el problema i s'incideix sempre sobre l'estereotip del jove com a consumidor. És a dir, abordar el consum de drogues juvenil des d'una perspectiva alarmista que no es correspon amb la realitat de consum, pot produir efectes contraris als esperats, alimentant conductes juvenils associades a l'estereotip de consumidors de drogues, potenciant aquests hàbits com a normals o propis de la joventut, esdevenint per tant un factor de risc més.

2.1.5 Factors de risc i de protecció

En l'anterior apartat ja s'ha apuntat la importància dels factors de risc i de protecció com a temes claus a tenir en compte en l'àmbit del consum de drogues. A continuació aprofundirem en el tema.

Des del Plan Nacional sobre Drogas, de la Delegació del Govern per al Plan Nacional sobre Drogas, del Ministeri de Sanitat i Consum, s'identifiquen diferents factors de risc i de protecció, que ens poden servir com a orientació²². Entenen com a factors de risc *aquells que afavoreixen l'ús i l'abús de drogues*, i com a factors de protecció *aquells que redueixen les possibilitats que el consum aparegui o que s'esdevingui en una conducta problemàtica*.

²⁰ <http://www.aidex.es/>

²¹ Subdirecció General de Drogodependències, Direcció general de Salut Pública *Llibre Blanc de la prevenció a Catalunya: Consum de drogues i problemes associats*, Barcelona 2008

²² *Guía sobre drogas*, Delegació del Govern per al Plan Nacional sobre Drogas, Secretaría General de Sanidad, Ministerio de Sanidad y Consumo.

Així, identifiquen els següents factors de risc:

- Presència de drogues en l'entorn. Quan més accessible, visible i disponible estigui una droga, major serà el seu consum, fet que explica que el consum de les drogues legals sigui major que el de les il·legals. L'existència d'un entorn social on el tràfic de drogues sigui visible, facilita l'accés dels joves al consum.
- Actitud de la societat vers les drogues. L'acceptació social del consum és un important factor de risc, mentre que el rebuig social és una de les barreres més importants. De vegades, l'acceptació es veu afavorida per una falsa imatge d'innocuitat de les drogues que no es correspon a la realitat.
- Certs valors, com viure al dia i la recerca de plaer per tots els mitjans. Aquests valors estesos en la societat actual, suposen un factor de risc i fomenten la idea de viure el present i la necessitat de rebre gratificacions immediates, restant valor a l'esforç i les metes a mig i llarg termini.
- El consum de drogues per part dels pares. Aquest fet, o les situacions de conflictivitat familiar, on l'absència d'habilitats educatives estan presents, poden ser elements que afavoreixin el consum de drogues en el fills.
- La pressió del grup. La necessitat de sentir-se integrat i la manca d'habilitat per fer front a les pressions dels amics, són elements que afavoreixen l'experimentació amb aquestes substàncies.
- La disponibilitat econòmica.
- L'absència de normes que serveixin de referència als joves.

S'ha de tenir en compte que l'adolescència i la joventut són en si mateixes, etapes d'especial vulnerabilitat en front de les drogues. La recerca de la pròpia identitat, les ganes d'experimentar coses noves, el sentiment d'invulnerabilitat, i la necessitat de sentir-se integrat, són factors de risc que poden afavorir l'experimentació i el consum de drogues.

També s'identifiquen alguns factors de protecció:

- Relacions positives entre pares i fills. Les característiques que s'estableixen entre pares i fills són fonamentals per a la prevenció del consum. Així, famílies en les quals existeix una relació positiva basada en la comunicació i l'afecte, en la qual a

més existeixen límits clars, s'estableixen normes que es compleixen, se supervisa el que fan els fills i es comparteix amb ells activitats, són famílies que enforteixen i que ajuden els fills a integrar-se, a ser menys vulnerables enfront de les drogues, i a tenir una conducta més positiva i adaptada.

- L'escola. Constitueix un element vertebrador de les polítiques preventives. La detecció i transmissió de valors i actituds preventives permeten proporcionar als escolars instruments i eines per fer front al consum de drogues. El paper de les AMPAs és fonamental en aquest sentit.
- Els mitjans de comunicació. Desenvolupen un paper fonamental en la prevenció, ja que a través d'una informació veraç, basada en l'evidència científica, poden contrarestar les creences errònies i els mites que existeixen amb relació a les drogues, modificar les actituds socials i la baixa percepció de risc, que es troben en la base de l'aparent normalitat dels consums.
- Les polítiques de drogues. A més de potenciar les accions en els àmbits citats anteriorment (família, escola, mitjans de comunicació), tenen un paper bàsic a l'hora de regular, controlar i limitar tot tipus de promoció del consum de substàncies, especialment en el cas dels nens i adolescents.

Segons la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, prevenir consisteix a debilitar els factors de risc i, sobretot, potenciar els factors de protecció per tal que la persona sigui menys vulnerable a les situacions de risc amb què es pot trobar al llarg de la seva vida. L'escola, la família i els espais de lleure constitueixen espais privilegiats en els quals cal desenvolupar les diferents activitats preventives. Aquestes activitats s'han d'adequar a l'edat, el nivell de risc de problemàtiques associades als consums de drogues de la població a la qual es dirigeixen i a l'àmbit en el quals ens trobem.

2.2 SOBRE EL CONSUM DE PANTALLES

Ens trobem en una època que, clarament, es pot definir com una època de revolucions tecnològiques. L'accés per part de la ciutadania a Internet, tot i ser un fenomen relativament nou (Internet existeix des del 1969) aquest es troba molt interioritzat en les societats actuals, i ha vingut a transformar les formes de socialització, relació, comunicació, etc. En aquest sentit, alguns autors consideren que el consum de pantalles està modificant "processos molt bàsics dels nostres tarannàs: canvis en el processament i filtratge de la informació, de la memorització, dels processos d'aprenentatge i, fins i tot, dels mecanismes clàssics de participació i del que s'entén per privacitat i intimitat"²³.

En els darrers temps l'accés a internet i a les xarxes per part d'infants i joves pràcticament s'ha generalitzat a partir de l'accés d'aquests/es a tauletes i dispositius mòbils. Segons un estudi elaborat per l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona el 2015, el 91,8% dels adolescents entre 10 i 15 anys són internautes, i més del 80% dels adolescents tenen mòbil²⁴.

Podem parlar, doncs, d'un consum de pantalles estès i generalitzat que es caracteritza per la presència de molts dispositius, una dedicació de temps elevada així com un grau de connexió també elevat. En aquest sentit, s'observa que els infants, adolescents i joves que compten amb dispositius propis fan un ús major; l'smartphone és el dispositiu més utilitzat i està present de manera quasi permanent; i el consum sovint es caracteritza pel fenomen de la "multipantalla" o del "multitasking".

Actualment hem de fer referència a conceptes com el d'hiperconectivitat. Per als i les joves, les xarxes socials i altres aplicacions de missatgeria han esdevingut un mitjà de comunicació més, pel que per a ells/es, tots o gairebé tots nadius digitals, no hi ha una distinció entre l'espai físic i el virtual. Aquesta incorporació d'Internet en la quotidianitat dels i les joves, es reflecteix, per exemple, en el fet que més de la meitat d'aquests/es el primer que fan al llevar-se és connectar-se a Internet

²³ Bernabeu, J. i Plaza, I. (2015) *Adolescents també a la xarxa: Reptes de l'acció socioeducativa davant la generació 1x1. Els usos d'Internet i els smartphones per part d'adolescents escolaritzats a Granollers*, Ajuntament de Granollers.

²⁴<http://www.codajic.org/sites/www.codajic.org/files/Las%20nuevas%20tecnolog%C3%ADas%20en%20%20ni%C3%B1os%20y%20adolescentes.pdf>

per revisar les xarxes socials o consultar el seu correu (un 24% ho fa estant encara al llit) segons un estudi del Centre Reina Sofia²⁵.

En aquest mateix sentit, la companyia tecnològica espanyola Energy Sistem, assegura que 1 de cada 5 productes tecnològics es compren per a infants (tauletes, smartphones o mp3)²⁶. Davant aquest ús generalitzat en edats tan primerenques és necessari establir debats sobre com relacionar-se amb aquests instruments. Aquests dispositius són en moltes ocasions la principal via d'accés a internet i a les xarxes socials.

Així doncs, pel que fa als usos, cal destacar que es tracta d'usos essencialment relacionals. Tot i així, s'observen diferències segons gènere, en tant que les noies fan un ús majoritàriament relacionat amb la comunicació i les relacions socials, mentre que els nois fan un major ús de les pantalles amb fins recreatius.

En relació amb els usos que es porten a terme entre els i les joves d'aquestes pantalles, cal tenir especialment en compte el fet que aquests usos mantenen una estreta relació amb la configuració de la identitat. La irrupció i consolidament de les TIC han provocat que el món físic i el món virtual s'hagin fusionat, sobretot per als nadius digitals. Aquests elements actuen com a complementaris en la conformació de la identitat, de forma que "la identitat digital i tota la qüestió relacional associada ha exposat noves formes de relació en l'espai digital i, en conseqüència, en l'espai públic. Tot plegat redimensiona aspectes tan bàsics i troncal com la nostra intimitat"²⁷.

En aquest sentit, doncs, s'observa que les xarxes socials són eines amb un gran potencial de comunicació, d'aprenentatge de col·laboració i de compartició del coneixement i de la informació, però com tota eina amb un gran potencial, també incorpora riscos.

Per als i les joves les TIC tenen un paper central en la seva quotidianitat, però manifesten un elevat desconeixement entorn els riscos i les possibles problemàtiques que es poden desenvolupar, així com la necessitat de disposar d'eines per detectar les situacions de risc i per saber com enfrontar-s'hi. Així doncs, és clar que les TIC presenten una gran potencialitat, però alhora també comporten

²⁵ <http://adolescenciayjuventud.org/es/publicaciones/monografias-y-estudios/item/jovenes-en-la-red-un-selfie>

²⁶ www.noticias2D.com 29 de desembre de 2015 "1 de cada 5 productos de tecnología van a parar a los niños según Energy Sistem"

²⁷ Bernabeu, J. i Plaza, I. (2015)

certs riscos, sovint, força desconeguts. Sobre aquestes dues cares de les TIC, Juan Insua realitza un recull de les principals característiques d'aquestes²⁸:

CARA A: El bé comú

- ✓ La web social afavoreix l'accés dels ciutadans a la cultura, per tal com ofereix una manera més igualitària de concebre, produir, compartir i distribuir informació i coneixement.
- ✓ S'inspira en els models de xarxes distribuïdes, que, a diferència de les xarxes centralitzades i descentralitzades, permeten la connexió potencial de cada node amb tots els nodes d'una xarxa.
- ✓ La web 2.0 és una vindicació de la intel·ligència col·lectiva, suposa una reactivació intensa de les pràctiques comunitàries i condueix a una reformulació dels béns i espais comuns.
- ✓ La web social permet l'expansió de la crítica als models econòmics i polítics, amb la qual cosa amplia la capacitat participativa dels ciutadans.
- ✓ Posa en entredit les concepcions tradicionals sobre els drets d'autor i els models de negoci cultural que hi estan vinculats. En paral·lel al sisme que això ha provocat a les indústries discogràfica, cinematogràfica o editorial, ha afavorit l'emergència de models i estructures obertes a nous creadors i a comunitats locals connectades globalment.
- ✓ La web social interpel·la la noció tradicional d'*autoritat*, cosa que afavoreix l'emergència de noves categories de coneixement i la irrupció de nous prescriptors.
- ✓ La web 2.0 promou les *pràctiques expandides*. No hi ha àmbit que no hagi estat afectat o influït per dinàmiques més obertes i participatives, com es pot veure, per exemple, en l'impacte de les TIC en el sistema educatiu.

CARA B: L'ombra del Gran Germà

- ✓ La web 2.0 ha generat una formidable operació de màrqueting global que afavoreix el poder i l'enriquiment de les multinacionals de la comunicació i de les empreses d'alta tecnologia.
- ✓ És un canal extraordinari per a la prosperitat de les tecnoutopies, algunes de les quals només semblen concebudes per a i per elits tecnocràtiques i científiques.
- ✓ La web social (i Internet en general) provoca la pèrdua de facultats intel·lectuals significatives, com la concentració, la reflexió profunda, el cultiu de la memòria i el pensament crític.
- ✓ Les promeses d'emancipació serien novament promeses incomplertes. El TU que la revista Time proclama el 2006 com a personatge de l'any s'hauria convertit en un subjecte alienat procliu a la fascinació acrítica, la vida en societat del qual depèn de l'últim gadget tecnològic.
- ✓ La web social té el seu revers en noves i cada vegada més sofisticades formes de control que van des del coneixement detallat dels nostres hàbits de consum, gustos, tendències i aficions, fins a la pràctica impune de l'espionatge massiu amb objectius polítics, com ens podem imaginar si portem al límit les conseqüències de l'era post-Snowden.
- ✓ La web 2.0 ha facilitat una fabulosa acumulació de dades la utilització i explotació de les quals comença a ser compresa i resistida per la ciutadania, fins a tal punt que ja s'anuncia una nova generació d'empreses d'Internet amb un model de negoci que està orientat a la màxima privacitat, el dret a l'oblit i el control de les dades personals.

²⁸ Insua, J. (2014) «Web 2.0. 10 anys després» al bloc CCCBLab (http://blogs.cccb.org/lab/article_web-2-0-deu-anysdespres/).

Entre aquests riscos, destaca especialment, per la preocupació que suscita entre educadors/es i famílies, els relatius a l'assetjament, en les que Internet ha provocat una actualització d'un problema antic.

Segons un estudi realitzat pel Centre de Seguretat a Internet per als menors a Espanya, un 27% dels menors d'entre 11 i 14 anys que tenen mòbil mai l'apaguen, mentre que el 60% ho manté encès a l'aula i només un 30% l'apaga en anar a dormir.

Un altre dels aspectes detectats és el que s'ha vingut a conèixer com la "lleï del silenci" que es produeix en una doble vessant, d'una banda, s'observa que entre les persones que pateixen ciberassetjament existeix una tendència a no parlar sobre aquests fets i, d'altra banda, s'observa que aquest silenci també es reproduïx entre els i les companyes que, tot i ser testimonis d'aquestes situacions, no actuen al respecte.

El ciberbullying ha esdevingut el principal problema d'infants, adolescents i joves en relació a Internet degut al seu abast, la gravetat de les conseqüències, i les dificultats relatives a la seva prevenció i intervenció.

Al llarg de 2016 han estat nombrosos els casos d'infants, adolescents i joves que han patit algun tipus d'assetjament a través de la xarxa, i que sovint han produït uns efectes psicològics devastadors per a les víctimes. Segons el Departament d'Ensenyament, un de cada quatre casos d'assetjament ja es fan a través d'Internet²⁹.

La OMS, en un estudi publicat el març de 2016, situava a Espanya en la setena posició en un ranking de 42 països d'Europa i Amèrica del Nord pel que fa al fenomen del ciberbullying entre nois i noies de 13 anys.³⁰

Segons l'informe de la Fundació ANAR de 2016 sobre ciberbullying, una de cada quatre casos d'assetjament escolar es produeix a través del telèfon mòbil; el 92% de les víctimes pateix alguna seqüela psicològica, el 70% de les víctimes són noies, l'assetjament virtual és diari per a un 71,8% de les víctimes³¹.

²⁹ <http://www.rac1.cat/info-rac1/20161207/412460411688/ciberbullying-assetjament-generalitat-protocol-ensenyament.html>

³⁰ <http://www.elperiodico.com/es/noticias/sociedad/espana-entre-paises-mas-ciberacoso-sufren-menores-4977344>

³¹ <http://www.anar.org/wp-content/uploads/2016/10/I-Estudio-sobre-Ciberbullying-seg%C3%BAAn-los-afectados.pdf>

En aquest mateix sentit, Save the Children ha elaborat una enquesta a estudiants d'entre 12 i 16 anys que mostra com un 6,9% dels 21.487 alumnes enquestats es considera víctima de ciberbullying; un 6,3% reconeix que algú a piratejat el seu compte a xarxes socials o s'ha fet passar per ell/a; i un 3,3% reconeix ser responsable de ciberassetjament.³²

Per tant, ens trobem davant una realitat marcada per la complexitat de les relacions online, i de la seva compatibilització amb les relacions offline, que requereix d'actuacions de prevenció continuades. En aquest sentit, és interessant destacar que l'addicció a pantalles és un tema molt complex. Si bé existeix cert consens en torn l'existència d'usos problemàtics, però no s'ha assolit un consens vers els criteris que definirien quan es tracta d'una addicció. En aquest sentit, és interessant destacar que en els darrers anys s'ha produït la darrera revisió del manual de diagnòstic DSM-5 que inclou alguns dels usos que es consideren problemàtics, tot i així aquests elements de diagnòstics es troben molt més vinculats a aspectes com la ludopatia (a través de pantalles) que no pas a altres usos problemàtics com els relacionats amb les xarxes socials, la construcció de la identitat, els límits de la intimitat, etc.

2.3 SOBRE EL CONSUM DE SEXE DE PAGAMENT

Donada la complexitat del fenomen mateix de la prostitució resulta molt complex aportar xifres i dades úniques sobre aquest. Tanmateix, l'any 2000 l'ONU quantificava en prop de 4 milions les persones que exerceixen la prostitució, plasmant l'existència d'una indústria del sexe que genera prop de set bilions de dòlars anuals a nivell mundial³³.

A Espanya, la Comissió Mixta dels Drets de la Dona i la Igualtat d'Oportunitats del Congrés dels Diputats va elaborar l'any 2007 l'"Informe de la Ponencia sobre la prostitución en nuestro país" en el que s'indica que existeixen unes 300.000 dones que exerceixen la prostitució a Espanya. Aquest

³² https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/yo_a_eso_no_juego.pdf

³³ Nacions Unides (2000) "Protocolo para prevenir, reprimir y sancionar la trata de personas, especialmente mujeres y niños", que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la Delinqüència Organitzada Transnacional, disponible a:

http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/ProtocolTraffickingInPersons_sp.pdf

negoci generaria uns 18.000 milions d'euros anuals i la despesa dels espanyols per al consum de sexe es situaria un uns 50 milions d'euros al dia.

Algunes dades més recents, com les recollides a la *Guía sobre la trata de personas con fines de explotación sexual* elaborada per APRAMP i editada pel Ministeri de Sanitat, Política Social i Igualtat, indiquen que el 39% dels homes espanyols consumeixen sexe de pagament, essent Espanya el primer país de la Unió Europea en consum de prostitució³⁴.

En aquest sentit, algunes autores com Águeda Gómez i Silvia Pérez destaquen que actualment el consum generalitzat de sexe de pagament està relacionat amb la forma d'entendre la sexualitat i la construcció que actualment es realitza de la masculinitat, en tant que avui dia "la virilitat es construeix a través d'una compulsiva vida sexual que es presumeix front el grup d'iguals, doncs l'espai prostitucional és, finalment, un espai de sociabilitat masculina"³⁵.

Són diversos els estudis que han reflexionat sobre els diferents perfils que presenten els consumidors de sexe de pagament. Gómez, Pérez i Verdugo, realitzen una revisió dels diferents estudis elaborats en aquest sentit que els permet establir una tipologia de clients que agruparia aquests en dos grups³⁶:

- ✓ El primer grup estaria format per aquells homes que busquen en el consum de sexe de pagament la satisfacció de necessitats que es troben fora de l'àmbit sexual (dominar, experimentar riscos, buscar companyia...). Els perfils que trobaríem dins aquest grup estarien més estretament relacionat amb la recerca d'un reforçament de la masculinitat.

En altres investigacions, dins aquest grup s'inclourien dos subgrups: el del client "misogin" (Legardinier i Boumama, 2006; i Gómez i Pérez, 2013) i el client "amic" que busca certa afectivitat en el sexe de pagament (Gómez i Pérez, 2013).

- ✓ El segon grup estaria format per aquells homes que consumeixen sexe de pagament com una forma més d'oci. En aquest sentit, la sociabilitat esdevé clau entre els trets de la

³⁴ Asociación para la Prevención y Reinserción de la Mujer Prostituida (2016) *Guía sobre la trata de personas con fines de explotación sexual*, disponible a: <https://apramp.org/download/la-trata-con-fines-de-explotacion-sexual/>

³⁵ Gómez, A. i Pérez, S. (2013) *Informe técnico. Consumo de prostitución en España: clientes y mujeres*, Instituto de la Mujer, inédito, Madrid.

³⁶ Gómez, A.; Pérez, S. i Verdugo, R.M. (2015) *El putero español. Quiénes son y qué buscan los clientes de prostitución*. Los libros de la catarata, Madrid.

masculinitat, en tant que aquesta es manifesta front el grup d'iguals. Així "Per als homes d'aquest segon grup, la prostitució reforça la seva masculinitat a través del paper de socialització que porta a terme la prostitució".

És interessant destacar que dins aquest segon grup, es trobaria un subgrup, el dels joves, "entre els quals és freqüent la utilització de la lògica consumista per a justificar el consum de sexe de pagament". També es trobaria un altre subgrup, el del client "crític" que "va consumir sexe perquè es va veure coaccionat pel grup d'iguals, però a posteriori es va sentir penedit de la seva acció"³⁷.

Si ens centrem en el perfil que més ens interessa, el dels joves, observem que el consum de sexe de pagament per part d'aquests respon a una lògica hedonista de consum. A continuació, es recullen les principals característiques que aquestes autores defineixen per a aquest perfil de consumidors joves:

- ✓ Aquest perfil, tot i intuir l'existència de dones explotades sexualment contra la seva voluntat, ho justifica des de la perspectiva consumista "comprant el que es ven". Així les seves llibertats i drets com a consumidors estan per sobre de tot.
- ✓ Els joves consumidors tenen una percepció de la prostitució en la que "les dones que es prostitueixen són tractades com mercaderies, com un producte de consum més, un consum de *McSexo*: ràpid, frugal, d'escassa qualitat i sense compromís. D'aquesta forma aconseguixen conciliar les visions no sexistes amb la compra de sexe de pagament: l'àmbit de la prostitució és per a ells un mercat més de consum".
- ✓ Dins d'aquest perfil de clients joves, és bastant comú que el consum de sexe de pagament respongui a qüestions socials, i es doni com una forma d'oci més dins el grup d'amics. Aquest tipus de motivació respon a una subcultura masculina gremialista que "reforça la unió del grup a través de la complicitat, transgressió i diversió comú entre el grup d'amics doncs, finalment, és el grup qui atorga la identitat masculina"³⁸.
- ✓ Finalment, aquest perfil de client també es caracteritza per una posició a favor de la legalització i regulació del fenomen de la prostitució, en tant que així es garantiria la qualitat del "producte".

³⁷ Gómez, A.; Pérez, S. i Verdugo, R.M. (2015)

³⁸ Connell, R. (1996) *Masculinities*, Polity Press, Regne Unit.

En resum, doncs, podríem dir que els joves tenen una imatge del sexe definida per la pornografia, la publicitat i l'oci. Així, per a ells tot és possible si es compra, i que les principals característiques del consum de sexe per part d'aquests presenta les següents característiques:

- ✓ El consum de sexe de pagament esdevé un ritual de pertinença al grup masculí, i cada vegada és més utilitzat com a oci organitzat.
- ✓ El consum de sexe de pagament respon més aviat a la recerca de diversió a través d'una experiència grupal masculina.
- ✓ El perfil de client de "McSexo" és el més abundant entre els joves, considerant la prostitució com un producte més que reforça la masculinitat quan s'exhibeix front al grup d'iguals.

3. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Per tal de poder contextualitzar i analitzar la situació dels i les joves en relació al consum de drogues, pantalles i sexe de pagament, a continuació es revisen les dades generades a través de diferents estudis i enquestes tant en l'àmbit espanyol com català.

3.1. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ DEL CONSUM DE DROGUES

En primer lloc, quant a les dades relatives al consum de drogues, per una banda, pel que fa a l'àmbit espanyol, cal destacar el Pla Nacional sobre Drogues que bianualment realitza dos tipus d'enquesta per conèixer quins són els hàbits de consum de drogues més habituals entre els i les estudiants d'educació secundària (ESTUDES), així com de la població general a partir dels 15 anys (EDADES).

D'altra banda, en l'àmbit català es realitza l'Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA), una enquesta anual, desenvolupada des del Departament de Salut, amb l'objectiu de recollir informació poblacional rellevant per l'avaluació de la política sanitària recollint informació en relació a la salut, els estils de vida i l'ús dels serveis sanitaris de la població catalana en general.

A més, cada any es presenta també l'Informe del Sistema d'Informació sobre Drogodependències a Catalunya (SIDC), un sistema d'informació que fa un seguiment de l'activitat dels diferents serveis especialitzats en l'atenció a les drogodependències, per tal de vigilar a nivell epidemiològic els problemes (socials, econòmics, físics, etc.) associats a les drogodependències i planificar i avaluar els serveis necessaris corresponents.

A continuació es presenten alguns dels resultats més destacats d'aquestes enquestes i informes.

3.1.1 ESTUDES

Les últimes dades de les que disposem en relació a l'informe ESTUDES, son dades de l'any 2014/2015.

La mostra de l'enquesta han estat 37.486 estudiants de 941 centres educatius públics i privats, amb un total de 1.858 aules on s'han analitzat 18 substàncies psicoactives. Concretament a Catalunya, la mostra ha estat de 2.510 estudiants, un 6'69% sobre el total de la mostra.

Aquesta enquesta té com a objectius prioritaris conèixer la situació i les tendències del consum de drogues (patrons de consum, factors associats, opinions i actituds) dels i les estudiants d'Educació Secundària, així com orientar el desenvolupament i avaluació de les diferents intervencions i accions orientades a reduir el consum de drogues i les problemàtiques associades.

Encara que els resultats de la mostra reflecteixen una tendència a la baixa en la situació de consum de drogues, cal destacar que les drogues més consumides per els i les joves són l'alcohol (76,8%), el tabac (31,4%) i el Cànnabis (25,4%).

Pel que fa el consum per sexes, son els nois qui consumeixen més drogues il·legals que les dones, encara que aquestes últimes son les majors consumidores de drogues legals, com l'alcohol, el tabac o els hipnosedants.

En relació a les dades per tipus de substància (substàncies principals: Tabac, Alcohol i Cànnabis),

- **Tabac:** Un 49,7% d'estudiants viuen en llars on diàriament es fuma. Encara que la tendència es a disminuir, 137.000 nous joves en aquest últim any han començat a consumir tabac, i dels que consumeixen diàriament (un 8'9% dels enquestats en els últims 30 dies) en consumeixen al dia 5'6 cigarrets.
- **Alcohol:** Encara que en l'últim any han iniciat el consum d'alcohol 285.700 joves, existeix una tendència estable de descens del consum intensiu d'alcohol. L'1,7% dels i les joves de 14 a 18 anys han consumit alcohol diàriament en els últims 30 dies, i la manera d'aconseguir aquest alcohol, majoritàriament (més del 30%) l'aconsegueixen en primera persona, seguida de l'opció d'altres persones majors de 18 anys.
- **Cànnabis:** En l'últim any 146.200 joves han començat a consumir cànnabis, encara que com per a la resta de substàncies la tendència de consum és a la baixa. Cal destacar, com ja hem esmentat anteriorment, que són els homes en tots els grups d'edat els que consumeixen més aquesta substància. Un 65,6% consumeix principalment marihuana, front un 9% que consumeix haixix. El 86,5% dels que consumeixen, ho fan barrejant marihuana i tabac. La mitjana de porros consumits al dia es troba en els 3,2 porros diaris. Pel que fa al consum problemàtic de cànnabis, observem que es troba més estès entre els homes i que augmenta amb l'edat, amb una mitjana de consum de 5,2 porros diaris.

Pel que fa les accions contra les drogodependències recollides a l'enquesta, podem observar com les mesures de major eficàcia són: l'educació a les escoles, el tractament voluntari dels consumidors i consumidores, el control policial i les campanyes publicitàries i de sensibilització.

Cal tenir en compte, també, la disponibilitat percebuda pels consumidors/es respecte les diferents substàncies, on l'alcohol destaca amb una gran diferència sobre la resta (per sobre del 90%) com la substància més fàcil d'aconseguir i també com la menys perillosa.

Per últim a l'enquesta ESTUDES, en relació a les noves substàncies psicoactives (NSP), cal destacar que un 4% dels i les estudiants de la mostra han consumit NSP en alguna ocasió, front el 53,7% que no ha sentit mai a parlar d'aquestes substàncies. Aquestes substàncies destaquen per tenir un grau elevat de disponibilitat i una baixa percepció de risc entre els consumidors/es. Entre aquestes NSP trobem la Salvia, el SPICE, la Ketamina i la Mefedrona, sent l'SPICE la substància que presenta un major consum (0,8%).

3.1.2 EDADES

L'enquesta EDADES és bianual, i l'últim informe disponible és de l'any 2013. Aquesta enquesta està impulsada per l'Observatori de Drogues i Toxicomanies (OEDT), el Pla Nacional de Drogues i el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, amb una mostra de 23.136 qüestionaris en aquesta edició.

Es tracta d'una enquesta realitzada al conjunt de la població i que consta de tres etapes: una primera etapa amb les seccions censals, una segons corresponent a les llars familiars i, per últim, una enquesta individual a una persona seleccionada de cada llar.

Els objectius de l'enquesta són els següents:

- Conèixer la prevalença de consum de les distintes drogues psicoactives.
- Conèixer les característiques sociodemogràfiques dels consumidors/es.
- Conèixer els patrons de consum de substàncies psicoactives.
- Conèixer la disponibilitat de drogues percebuda per la població i el risc percebut envers diverses conductes de consum.
- Conèixer la visibilitat dels problemes de drogues en el lloc on viuen les persones enquestades.

- Conèixer l'opinió de la població envers la importància dels problemes de drogues i les mesures per reduir-los.
- Conèixer l'evolució temporal (des de 1995) dels problemes exposats.
- Conèixer aquelles prevalences, associacions i relacions entre variables sobre les que la DGPNSD precisi ampliar el coneixement o realitzar estudis específics.

Al qüestionari s'inclouen un total de 14 grups de drogues, encara que com en el cas de l'enquesta ESTUDES son tres les drogues que despunten de la resta: l'alcohol (93,1%), el tabac (73,1%) i el cànnabis (30,4%). Tanmateix, també cal destacar, pel percentatge que representen, el consum d'hipnosedants (22,2%) i tranquil·litzants (20,1%).

Pel que fa la comparativa amb les enquestes anteriors, observem que són les drogues legals com el tabac i l'alcohol les que presenten un lleuger increment del percentatge de consum, en contraposició a les drogues il·legals, el consum de les quals ha tendit a disminuir.

De la mateixa forma que a l'enquesta ESTUDES, podem observar com en el cas dels i les joves el consum de drogues és més elevat per als homes que per a les dones. Tot i així, cal destacar que les dones consumeixen el doble d'hipnosedants (16%) que els homes, i que aquest percentatge s'ha duplicat en el darrer any d'ençà que va començar a augmentar a partir de 2005.

En relació a l'alcohol, cal destacar els elevats nivells de consum d'aquesta substància de manera sostinguda en els darrers anys. El 15,5% de la població major de 15 anys ha consumit alcohol en un nivell alt en els últims darrers dies, d'aquests un 4,9% de les persones enquestades presenten un consum problemàtic, i d'aquestes un 4'5% també presenta pràctiques de consum de risc.

Pel que fa al cànnabis, continuant amb la tendència general de descens, i coincidint amb el diagnòstic de la població jove a l'ESTUDES, són els homes els que consumeixen més aquesta substància en tots els grups d'edat. Un 25% de les persones que han consumit cànnabis en el darrer any presenten un consum problemàtic, essent aquesta proporció constant a tots els grups d'edat.

Quant al consum de múltiples substàncies en una mateixa ocasió, resulta interessant destacar les dades relatives al que es coneix com policonsum. Així, observem com el cànnabis està present en el 90% dels policonsums de substàncies il·legals, i que l'alcohol està present en el 90% del total de policonsums (tant de substàncies legals com il·legals).

Per altra banda, aquesta enquesta també ens mostra com s'ha produït un descens generalitzat de la percepció del risc associat a les drogodependències, i també a la disponibilitat, encara que continuen sent les dones les que tenen un grau de percepció de risc més elevat. A més, cal destacar que existeix un percentatge elevat de persones, tant consumidores com no consumidores, que estan a favor de la legalització del cànnabis (més d'un 60%).

Pel que fa a les accions i mesures per tractar el consum i sensibilitzar la població envers els riscos de les drogodependències, com passa en el cas de l'enquesta ESTUDES, les mesures que presenten una major eficàcia i són millor valorades per les persones enquestades són: les accions formatives, les campanyes publicitàries i de sensibilització, el control policial i les mesures i restriccions legals.

Per últim, en relació a les "Noves substàncies", trobem que són les persones d'entre 25 i 34 anys les que major consum fan d'aquestes substàncies. El consum de "noves substàncies", es produeix de forma majoritària entre els homes, i entre les persones que consumeixen o han consumit altres drogues il·legals. Gairebé sempre es tracta d'un consum experimental i, en molts casos, s'associa al policonsum (78%). Tot i així, cal destacar que un 74% de les persones enquestades no ha sentit mai a parlar d'aquestes substàncies.

3.1.3 ALTRES DADES EPIDEMIOLÒGIQUES

Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA) 2015.

L'ESCA és una activitat prevista en el Pla estadístic de Catalunya vigent, on es recullen 22 indicadors principals de salut, amb una mostra de 5.598 persones enquestades, per edat i sexe, per classe social i sexe, i per nivell d'estudis i sexe. Es recullen dades generals de salut, pel que en aquest cas ens centrarem en els resultats relatius a les drogodependències.

Al tractar-se d'una enquesta tant ampla, les drogues sobre les que s'han recollit informació són el tabac, l'alcohol i el cànnabis.

En primer lloc, pel que fa al tabac, s'observa que el 25,7% de les persones de més de 15 anys són fumadores, diàries i ocasionals. Cal destacar que, com succeeix amb les dades de les enquestes anteriors, existeix una tendència de disminució en el consum.

De nou observem que els homes consumeixen més aquesta substància que les dones, en totes les franges d'edat. La prevalença del consum de tabac és més elevada en els homes de classe social menys afavorida. A més, pel que fa al nivell d'estudis, tant les dones com els homes amb estudis secundaris són els que tenen una prevalença més alta del consum de tabac.

En segon lloc, en referència al consum d'alcohol observem que el 3,8% de la població major de 15 anys fa un consum de risc d'aquesta substància, essent aquest consum també superior en els homes que en les dones en totes les franges d'edat. El percentatge més elevat de bevedors de risc s'observa en el grup de 15 a 24 anys.

Pel que fa al consum de risc d'alcohol per classes social i sexe i per nivell d'estudis i sexe, s'observen resultats contraris en homes i en dones. Així, s'observa que és més baix en els homes de classes social benestant i en els que tenen estudis universitaris, i és més elevat en les dones de classe social menys afavorida i en les que tenen estudis universitaris.

En tercer lloc, quant al consum de cànnabis s'observa que es tracta de la substància il·legal més consumida a Espanya i a la majoria de països europeus, tractant-se d'una de les drogues més tolerades per l'opinió pública.

A Catalunya, el 29,6% de la població de 15 a 64 anys ha consumit cànnabis en alguna ocasió, el 7,5% ho ha fet en els darrers 12 mesos, el 4,4% en els darrers 30 dies i l'1,6% diàriament. El consum de cànnabis és superior en els homes que en les dones i el consum mensual i diari és superior entre les persones de 20 a 24 anys.

Sistema d'informació sobre drogodependències a Catalunya (SID).

El SID és un sistema de recollida d'informació de manera monitoritzada dels diferents serveis en relació a les drogodependències existents. La finalitat d'aquest sistema és la vigilància epidemiològica dels problemes associats al consum problemàtic de drogues i la planificació i avaluació dels serveis sanitaris disponibles.

Algunes dades a destacar del SID són³⁹:

³⁹ <http://drogues.gencat.cat/web/.content/minisite/drogues/noticies/actualitat/arxiu/SIDC-Informe-2015-FINAL.pdf>

- L'any 2015 els CASD (Centres d'atenció i seguiment de les drogodependències) van notificar 13.779 inicis de tractament ambulatori per drogodependències, principalment d'alcohol (47,42%), cocaïna (17,95%), cànnabis (13,81%), heroïna (12,21%), i tabac (3,64%).
- Les Unitats Hospitalàries de Desintoxicació (UHD) van atendre 780 pacients al llarg del 2015. Les substàncies principals que van justificar la desintoxicació van ser: l'alcohol (62,44% dels casos) i la cocaïna (40,64%). Tanmateix, cal destacar que la majoria dels pacients van haver de desintoxicar-se de més d'una substància.
- Tanmateix, l'any va acabar amb un total de 7.452 persones en tractament de manteniment de metadona.

Per finalitzar, les actuacions e intervencions a assenyalar pels 20 serveis de reducció de danys envers les drogodependències l'any 2015 varen ser:

- 80.300 intervencions sanitàries.
- 129.000 intervencions socials.
- Es van distribuir 418.588 xeringues amb un retorn del 68,45%, i 14.168 preservatius.
- Van haver 100.101 consums a les sales de consum supervisats, de les quals 87.784 van ser per via injectada, gairebé tots d'heroïna i cocaïna.
- El Programa d'intercanvi de xeringues va distribuir 745.465 xeringues.
- Al programa Línia Verda es van atendre 2.784 trucades i 491 entrevistes personals, de les quals un 36,19% eren degudes a l'alcohol, un 26,71% a la cocaïna i un 23,75% al cànnabis.

3.2. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ DEL CONSUM DE PANTALLES

3.2.1 Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars (IDESCAT)

L'*Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars* permet conèixer l'equipament en TIC (televisió, telèfon fix, telèfon mòbil, equipament informàtic, connexió a Internet) dels habitatges i l'ús que la població realitza de l'ordinador, Internet i comerç electrònic. Es tracta d'una enquesta anual per mostreig duta a terme per l'INE amb la col·laboració de l'Idescat, per mitjà d'un conveni entre ambdós instituts. L'Idescat amplia els resultats que ofereix aquesta operació per a Catalunya.

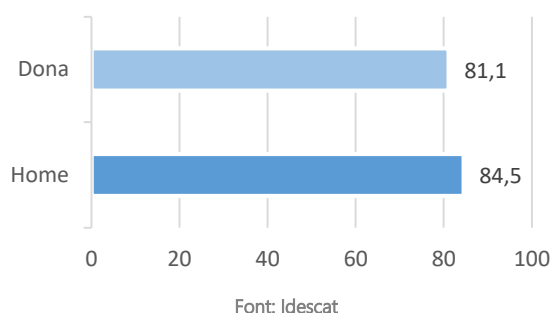
A continuació, es presenten alguns dels principals resultats obtinguts l'any 2016.

Sobre l'ús d'Internet

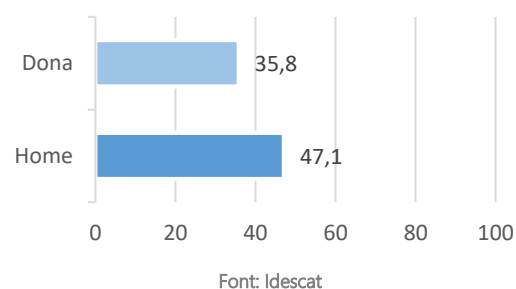
A través d'aquesta enquesta podem copsar que l'ús d'Internet per part de la població catalana és creixent i generalitzat, de forma que el 81% de les dones i el 84,5% dels homes l'han fet servir en els darrers tres mesos previs a la realització de l'enquesta. Aquestes petites diferències desapareixen per complet si ens fixem en l'ús habitual (s'entén per ús habitual aquell que es dona com a mínim un cop per setmana), ja que tant per a homes com per a dones el percentatge d'ús es troba en el 79%.

D'altra banda, quan a la realització de compres per Internet, a través del gràfic 2 podem observar que els homes realitzen compres per Internet en major mesura, un 47,1% d'aquests va realitzar aquest tipus de compra en els darrers tres mesos, front un 35,8% de dones.

Gràfic 1: Ús d'Internet en els tres darrers mesos segons sexe, Catalunya, 2016 (%)

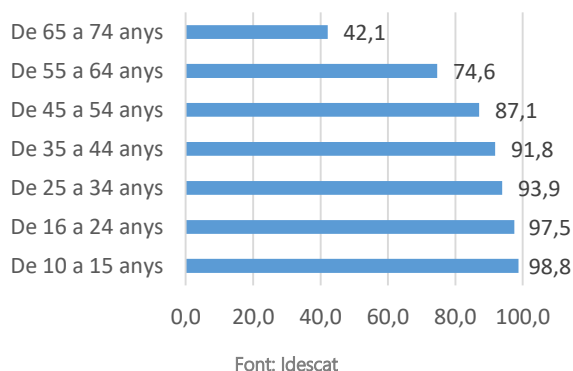

Gràfic 2: Compres per Internet en els darrers tres mesos segons sexe, Catalunya, 2016 (%)

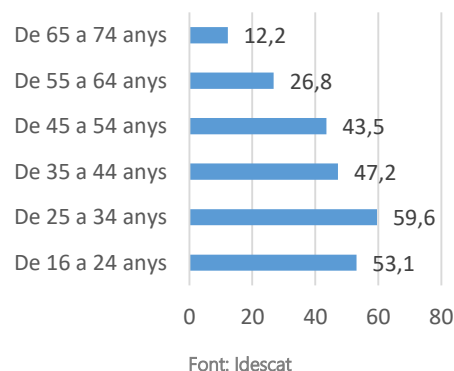

Si ens fixem en aquestes mateixes dades, però desgregades per edats, podem observar que les cohorts més joves presenten un major ús d'Internet. Així, podem copsar que el 99,8% dels infants i adolescents de 10 a 15 anys han utilitzat Internet en els darrers tres mesos; seguit del 97,5% dels i les joves d'entre 16 i 24 anys, i del 94% dels/les joves de 25 a 34 anys. A més, pel que fa a l'ús diari, cal destacar que més del 90% dels/les joves d'entre 16 i 34 anys utilitzen Internet a diari almenys cinc dies a la setmana.

Gràfic 3: Ús d'Internet en els tres darrers mesos segons edat, Catalunya, 2016 (%)

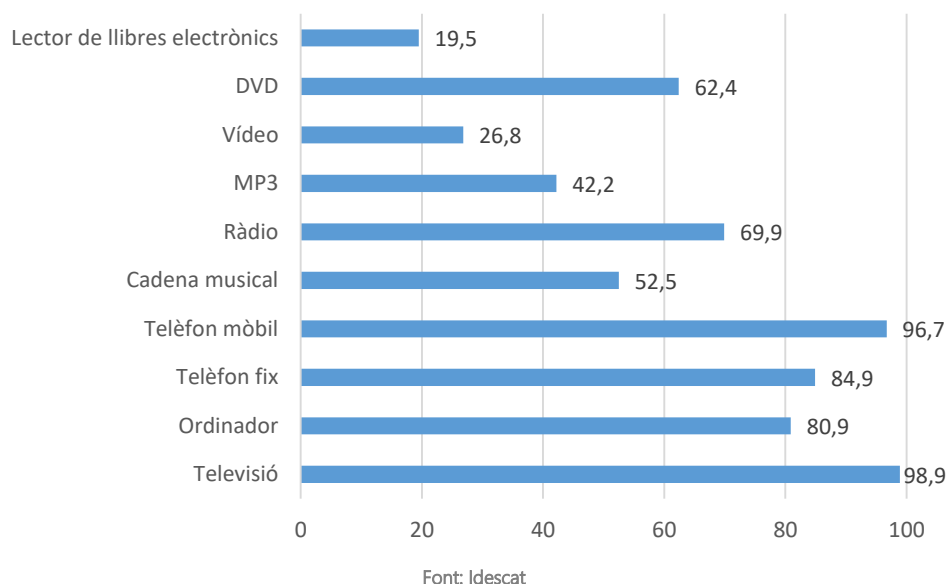
Gràfic 4: Compres per Internet en els darrers tres mesos segons edat, Catalunya, 2016 (%)

Sobre les pantalles utilitzades

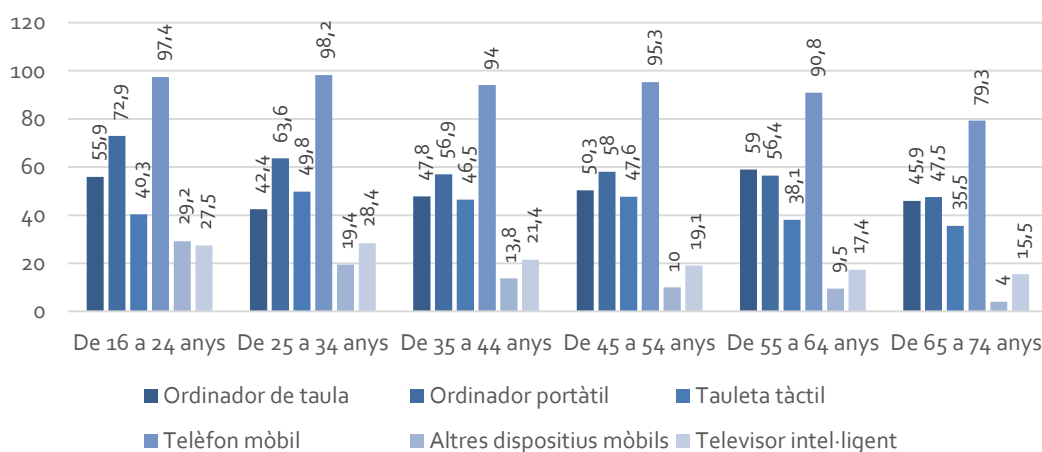
A continuació, el gràfic 5, ens mostra la distribució de les pantalles o dispositius TIC utilitzats a les llars catalanes. D'aquesta manera, podem copsar com la televisió està present al 98,9% de les llars catalanes, seguit del telèfon mòbil (96,7%), el telèfon fix (84,9%) i l'ordinador (80,9%).

Gràfic 5: Pantalles utilitzades a les llars catalanes, 2016 (%)

Si ens fixem en els dispositius més utilitzats per accedir a Internet, al gràfic següent podem observar com en les diferents franges d'edat la pantalla més utilitzada és, amb diferència, el telèfon mòbil, seguit en la majoria de casos de l'ordinador portàtil.

Gràfic 6: Dispositius utilitzats per connectar-se a Internet segons edat, Catalunya 2016 (%)

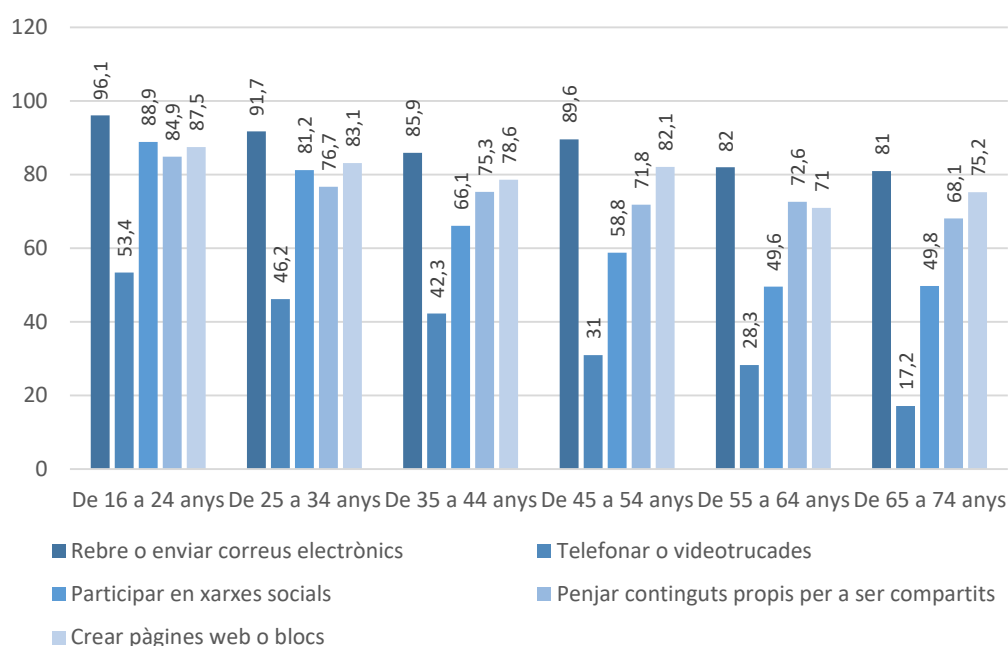

Sobre els serveis a través d'Internet

L'enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars classifica els serveis a través d'Internet en serveis de comunicació; d'entreteniment i creativitat; de temes de salut; d'aprenentatge; i altres serveis.

En primer lloc, pel que fa als serveis de comunicació, a través del següent gràfic podem observar com en totes les franges d'edat el servei més utilitzat és el correu electrònic. Tanmateix, sí s'observen diferències destacables entre les franges d'edat analitzades, en tant que entre els i les més joves es realitza un ús molt més destacat de les xarxes socials, es penjen més continguts propis per ser compartits i es creen més pàgines webs o blocs, trobant la diferència més notòria en el cas de les xarxes socials.

Gràfic 7: Serveis de comunicació per Internet utilitzats segons edat, Catalunya 2016 (%)

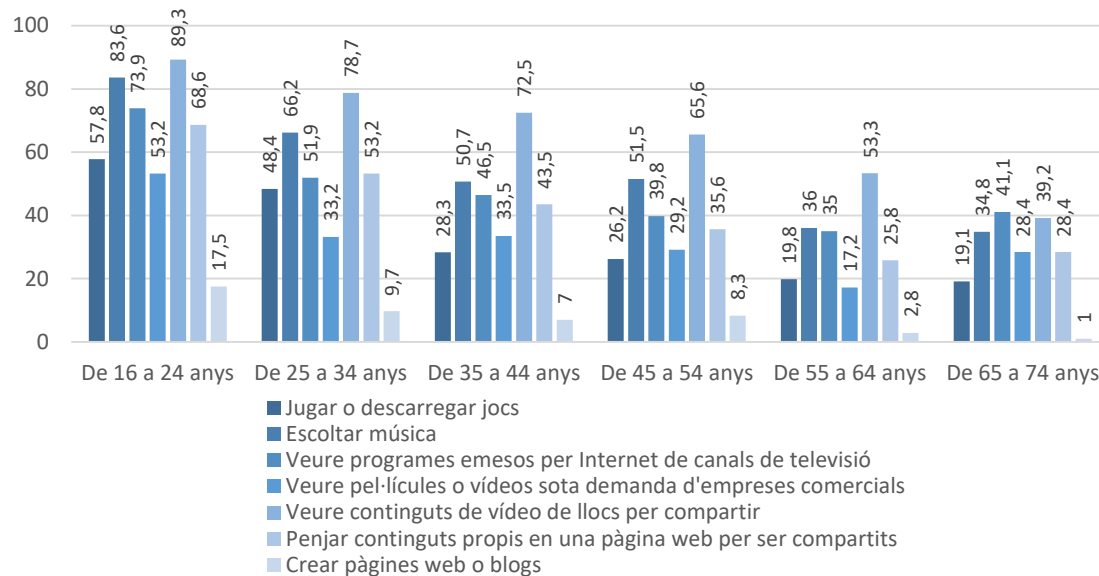

Font: Idescat

En segon lloc, quant als serveis d'entreteniment i creativitat, observem que el servei més utilitzat fa referència a la visualització de vídeos de llocs per compartir (per ex.: Youtube). A més, és interessant destacar que entre els més joves també destaquen altres usos com 'escoltar música' i 'jugar o descarregar jocs'.

També convé destacar que es produeixen certes diferències en aquests usos entre homes i dones, de forma que les dones consumeixen menys pel·lícules o vídeos que els homes, però penjen més continguts propis (text, fotos, música, etc) per ser compartits que aquests.

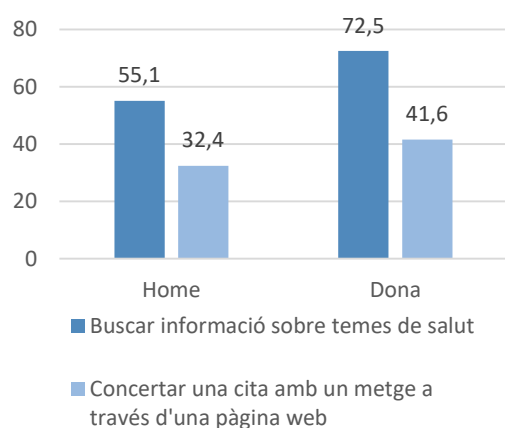
Gràfic 8: Serveis d'entreteniment i creativitat per Internet utilitzats segons edat, Catalunya 2016 (%)

Font: Idescat

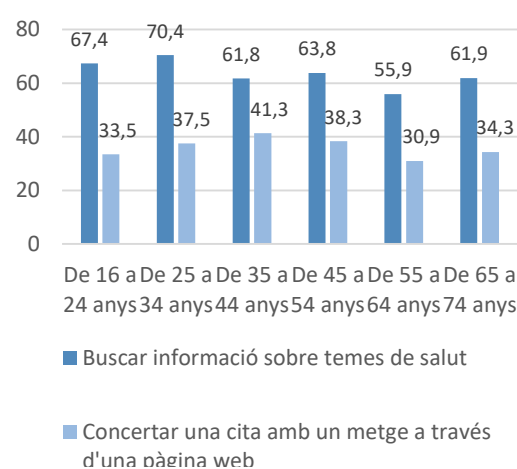
En tercer lloc, pel que fa als serveis relatius a temes de salut, per una banda podem observar que les dones fan un ús major d'aquests serveis, tant per a buscar informació sobre temes (72,5% de dones front un 55,1% d'homes) com per concertar una cita a través d'Internet (41,6% de dones front un 32,4% d'homes). I per altra banda, si ens fixem en la distribució per edat, podem copsar com els i les més joves busquen més informació sobre temes de salut, mentre que la concertació de cites amb el metge és força similar entre les diferents franges d'edat.

Gràfic 9: Serveis de salut per Internet utilitzats segons sexe, Catalunya 2016 (%)

Font: Idescat

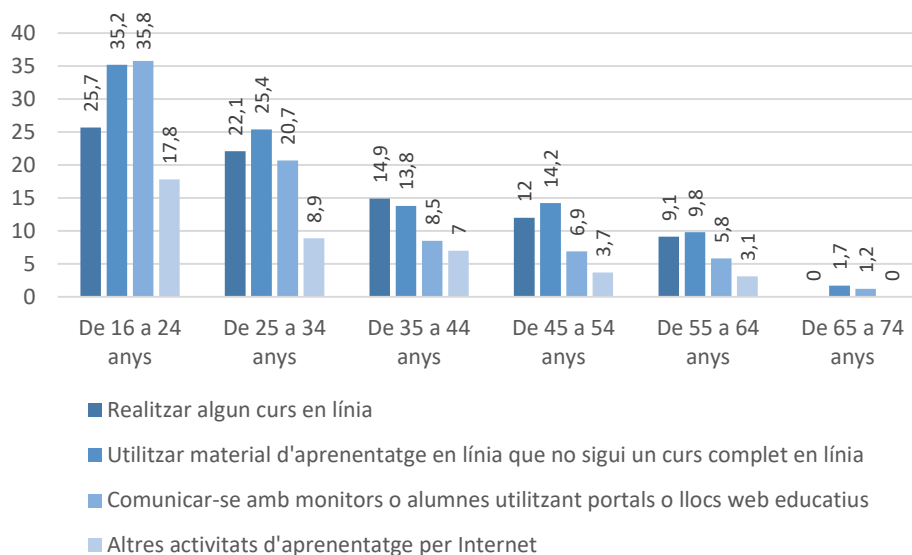
Gràfic 10: Compres per Internet en els darrers tres mesos segons edat, Catalunya, 2016 (%)

Font: Idescat

En quart lloc, quant als serveis d'aprenentatge, al següent gràfic podem observar com les franges d'edat més joves són, amb diferència, les que més utilitzen aquests tipus de serveis, essent entre aquests els més utilitzats els referents a la utilització de material d'aprenentatges en línia i la comunicació amb monitors/alumnes.

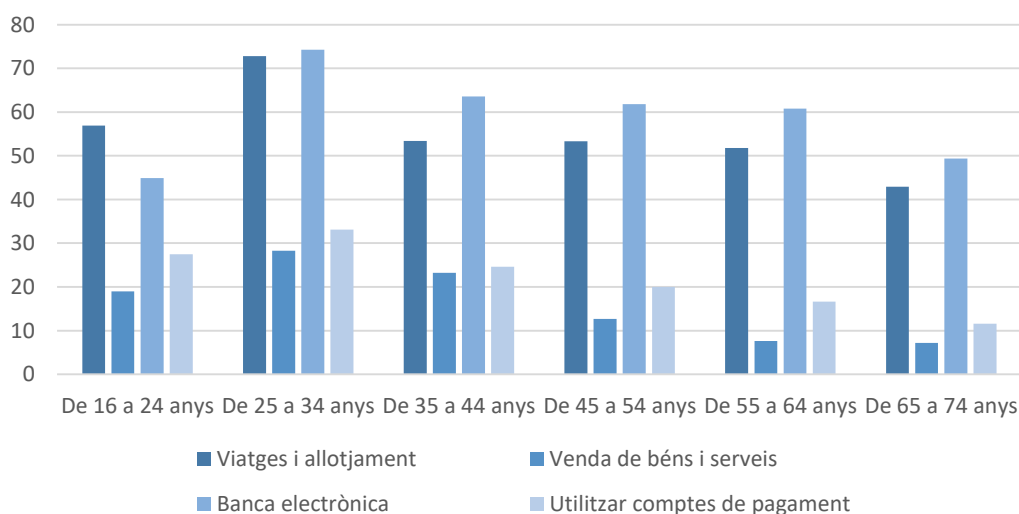
Gràfic 11: Serveis d'aprenentatge per Internet utilitzats segons edat, Catalunya 2016 (%)

Font: Idescat

Per últim, pel que fa a la resta de serveis utilitzats per Internet observem que la banca electrònica és el servei més utilitzat excepte entre els joves de 16 a 24 anys, seguit de la reserva de viatges i allotjaments. També observem que la utilització de comptes de pagament (com per exemple PayPal) es troba més estesa entre els i les joves.

Gràfic 12: Altres serveis utilitzats per Internet segons edat, Catalunya 2016 (%)

Font: Idescat

3.3. L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ DEL CONSUM DE SEXE DE PAGAMENT

La Organització de les Nacions Unides (ONU) estima que Espanya encapçala la llista de països europeus consumidors de prostitució l'any 2011 amb un 39% d'homes que havien consumit sexe de pagament en alguna ocasió al llarg de la seva vida.

Ja l'any 2004, l'INE estimava que el 27,25% dels homes entre 18 i 49 anys havien recorregut a la prostitució en alguna ocasió. I, posteriorment, l'any 2009 el CIS detectava que un 32,1% de la població masculina major de 16 anys havia consumit sexe de pagament, un 10,2% ho havia fet en alguna ocasió al llarg de la seva vida i un 21,9% més d'una vegada, front un 0,3% de dones.

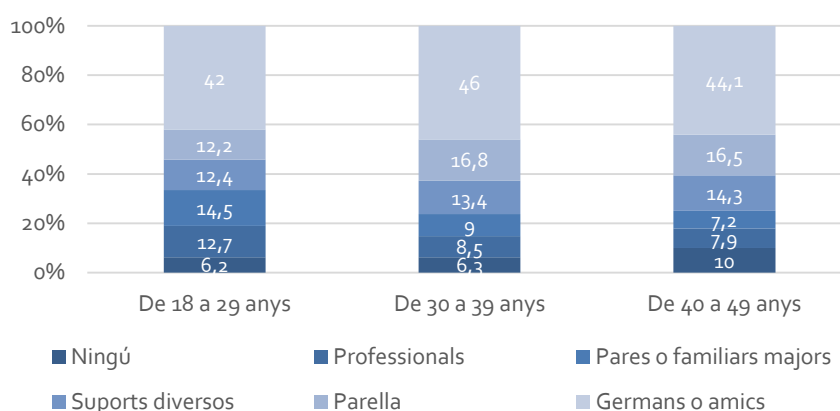
Taula 1: Consum de sexe de pagament segon grups d'edat, Espanya 2009 (%)

	En alguna ocasió	En el darrer any
DE 18 A 29 ANYS	22,86%	7,2%
DE 30 A 39 ANYS	22,25%	7,44%
DE 40 A 49 ANYS	32,51%	5,24%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) 2009.

Tal i com ja s'ha exposat anteriorment, el consum de sexe de pagament és el reflex d'una forma d'entendre, viure i sentir la sexualitat. En aquest sentit, si ens fixem en les fonts d'informació sobre sexualitat a les que es recorre, el següent gràfic ens mostra que no hi ha diferències destacables entre els grups d'edat, essent els germans i amics el primer recurs per a l'obtenció d'aquesta informació (43,93%). Tot i així, és interessant destacar que els més joves recorren en major mesura a professionals i als pares/mares.

Gràfic 13: Distribució segons font d'informació principal sobre sexualitat per part dels homes segons grup d'edat. Espanya 2009 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) 2009.

El fenomen de la prostitució a Espanya

Tot i que hi ha una manca notable de xifres oficials, degut també en bona mesura a la complexitat per mesurar aquets fenomen, alguns entitats, ong's i altres apunten que el nombre de dones en prostitució a Espanya oscil·la entre 300.000 i 400.000 a clubs i prostíbuls⁴⁰ el 2014. Tot i així, les xifres són molt variables, per exemple el Centre d'Intel·ligència d'Anàlisi de Risc de la Policia Nacional, identificava un total de 40.000 dones en prostitució el 2015.

D'altra banda, segons el *Plan Nacional contra la Trata de Seres Humanos* de 2015 la prostitució va generar uns beneficis d'uns 8 milions d'euros al dia, és a dir, uns 3.024 milions anuals. En aquest mateix sentit, l'INE estableix que la prostitució representa un 0,35% del PIB espanyol, uns 3.783 milions a l'any. Mentre que la Comissió xxxx del Congrés dels Diputats establia que l'any 2007 aquest negocia movia més de 18.000 milions d'euros l'any, indicant que només en anuncis a diaris la xifra es situava en uns 5 milions.

Pel que fa als consumidors de sexe de pagament, el *Plan Nacional contra la Trata de Seres Humanos* exposa que un 99,7% dels consumidors són homes. A més, indica un increment del consum en espais privats com clubs, prostíbuls o pisos, mentre que es produeix un descens del consum de prostitució a la via pública.

⁴⁰ Global Freedom Network, disponible a: <https://www.globalfreedomnetwork.org/>

La demanda de prostitució a Espanya fa que es trobi entre els primers països del món en demanda de sexe de pagament. En aquest sentit, Global Freedom exposa que la meitat dels clients espanyols estan casat o viuen en parella, i un 40% té fills. A més, apunta que la major part dels consumidors són conscients que el 90% de les dones en prostitució l'exerceixen contra la seva voluntat.

Pel que fa al perfil de clients, respecte a l'edat s'observa que el consumidor tipus tindria entre 30 i 50 anys, tanmateix cal destacar que l'edat mitjana està baixant degut a l'increment en el consum de sexe de pagament per part dels i les joves (d'en torn uns 20 anys), que es vincula en la majoria de casos a la incorporació del clubs en la ruta d'oci d'aquests.

Sobre el perfil de clients joves, un dels estudis de referència a l'Estat és l'elaborat per la Fundació Atenea que fou encarregat l'any 2013 per l'Ajuntament de Madrid i que rep el títol de "Opiniones y actitudes de los estudiantes madrileños ante la prostitución"⁴¹. Algunes dades que ajuden a caracteritzar aquest perfil són les següents:

- ✓ Les fonts d'informació sobre la prostitució són més virtuals i digitals que basades en un coneixement real.
- ✓ L'educació sobre sexualitat rebuda orienta les actituds i els comportaments sexuals, però deixa fora els temes relatius a la prostitució.
- ✓ Es detecta una exposició elevada a la imatge de la prostitució al carrer. Els joves responen a aquesta imatge amb indiferència, la consideren "part del paisatge" i no es qüestionen el seu significat.
- ✓ L'opinió majoritària sobre la prostitució és entendre-la com una forma d'exercir la llibertat sexual.
- ✓ Respecte a la posició legal front la prostitució, més del 60% dels joves participants a l'estudi, són partidària de la seva legalització però amb regulació.
- ✓ Tot i que s'observa un refús general cap al fenomen de la prostitució i, en especial, al tràfic de persones, aquest refús es subordina al respecte dels drets individuals.
- ✓ Creixen les visites als clubs per part dels joves, sobretot per la incorporació d'aquests a les rutes d'oci dels joves, més que no pas per la contractació de serveis sexuals.

⁴¹ <http://fundacionatenea.org/http://fundacionatenea.org/wp-content/uploads/2013/10/OPINIONES-Y-ACTITUDES-ESTUDIANTES-MADRILE%C3%91OS-PROSTITUCI%C3%93N.pdf>

- ✓ Un 33,8% de les dones i un 51,8% dels homes participants coneixen a algú que ha consumit sexe de pagament. Aquest percentatge s'incrementa si ens centrem en els joves majors de 24 anys, assolint el 61,6%.

Si ens centrem en el cas específic de l'Alt Empordà, cal destacar la influència del fet fronterer, sobretot en municipis limítrof a la frontera, com el cas de la Jonquera. Segons dades de la Fundació Apip-Acam que desenvolupa projectes integrals d'intervenció amb persones víctimes de tràfic per a l'explotació sexual o persones en prostitució⁴², el nombre de dones en prostitució en aquesta zona no es redueix sinó que segueix una tendència d'augment. Així, des de 2013 l'equip de la Fundació ha entrat en contacte amb més de 225 dones en prostitució a l'Alt Empordà, principalment a les carreteres. En aquest sentit, segons les darreres dades existents del Ministeri de l'Interior, l'any 2008 hi havia entre 40 i 50 dones a les carreteres de la Jonquera i, al voltant de 375 dones en clubs.

D'aquestes dones el 77% són originàries de països de l'Est, de forma que es confirma la tendència que descriuen els organismes europeus i internacionals de que les dones més afectades per l'explotació sexual i el tràfic són les de l'Europa de l'Est.

A més, s'observa que es produeix una elevada rotació de les dones, així com un descens de l'edat d'aquesta, de forma que el 60% tenen menys de 25 anys (aproximadament el 15% en tenen menys de 20). Un 76% d'aquestes tenen fills que es troben als seus països d'origen; un 90% no domina l'idioma, i un 42% fa menys de sis mesos que es troba a Espanya.

⁴² Fundació Apip – Acam, disponible a: <http://fundacioapipacam.org/dona.html>

4. LA REALITAT JUVENIL

Conèixer la realitat dels i de les joves és imprescindible a l'hora de poder fer actuacions que resultin efectives. Per aquest motiu, al llarg dels pròxims apartats hem recollit algunes dades que ens poden ajudar a comprendre com són (en els àmbits demogràfic, social, formatiu, laboral, etc.) els i les joves dels municipis de l'Alt Empordà. De la mateixa manera, i per poder realitzar una anàlisi comparativa amb el seu entorn més immediat, sempre que ha estat possible també hem incorporat les dades referents al conjunt de joves de la província i de Catalunya.

Per altra banda, també hem considerat oportú veure quina ha estat l'evolució de la realitat juvenil de la comarca, fet pel qual, a banda de les dades més recents, també s'ha incorporat informació dels anys anteriors (generalment des de l'any 2000).

La informació ha estat distribuïda en diversos apartats, on s'aborden diferents aspectes de la vida de les persones joves. En primer lloc, hem analitzat les dades relacionades amb l'estructura demogràfica (evolució de la població, piràmide de població, etc.), per després passar a centrar-nos en les dades demogràfiques de la població jove de la comarca, com són l'Índex de Població Juvenil o la piràmide de població jove. En segon lloc, hem volgut fer referència a la naturalesa dels i de les joves, determinant la proporció de joves nascuts/des a l'estranger o que tenen nacionalitat estrangera.

Aquesta radiografia ha estat completada amb dades de l'àmbit formatiu (nivell d'instrucció, alumnat segons titularitat dels centres, etc.). Per acabar, s'ha fet un recull de dades que poden tenir una incidència (directe o indirecte) sobre la vida de les persones joves, com poden ser el nombre d'habitatges principals, secundaris i buits de la ciutat, o el nombre de vehicles per cada mil habitants.

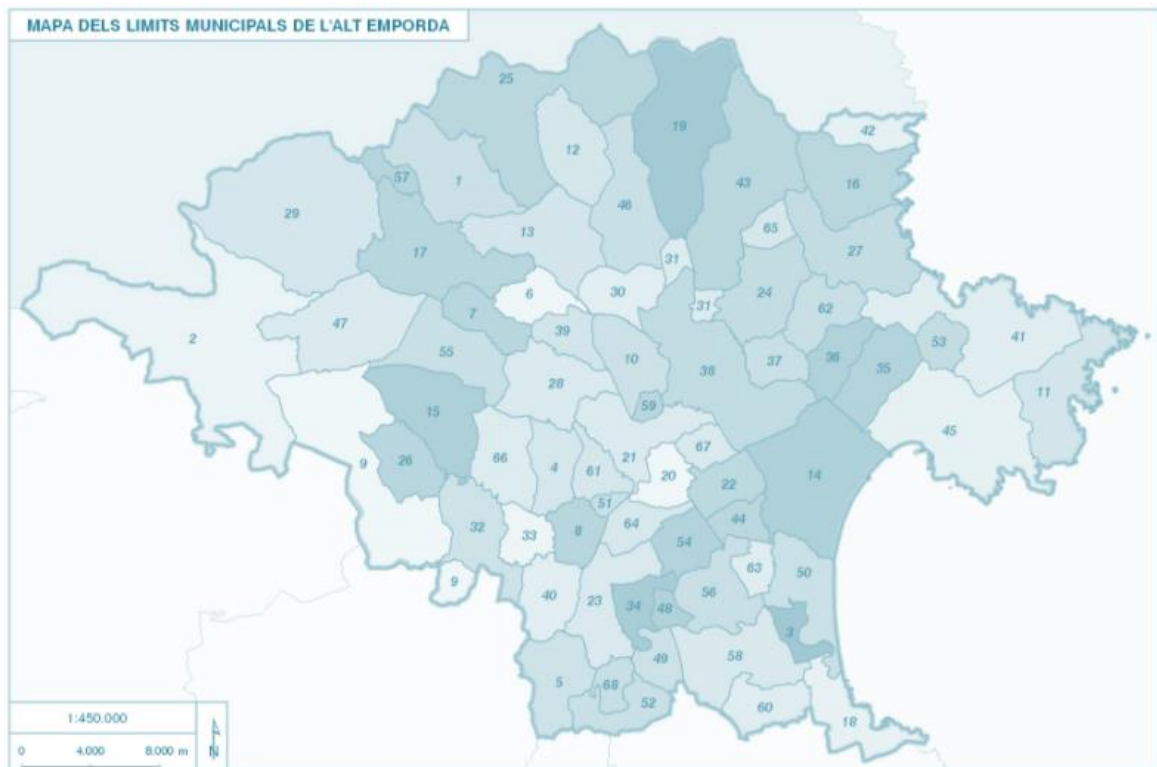
Amb l'objectiu de disposar d'un coneixement el més detallat possible de la realitat dels i de les joves dels municipis, sempre que ens ha estat possible hem treballat amb les dades disponibles a l'Idescat i d'altres organismes de la Generalitat (Departament d'Empresa i Ocupació/Departament d'Ensenyament), però quan les dades d'aquestes fonts d'informació queden obsoletes o la informació que cerquem no ha estat publicada a l'Idescat, hem cregut convenient fer ús d'altres fonts. Sobretot, hem utilitzat dades que es presenten a l'INE, referents al Cens 2011, ja que a l'Idescat la informació detallada d'àmbit municipal en data de la realització d'aquesta anàlisi no es troba disponible.

La Comarca de l'Alt Empordà és la comarca gironina amb major nombre de municipis, amb un total de 68 municipis és també la comarca catalana amb més municipis. Així doncs, podem parlar d'una comarca molt fragmentada pel que fa a la seva estructura municipal.

Entre els 68 municipis de la comarca es fa palesa una àmplia diversitat de dimensions, de manera que està conformada per municipis considerats petits i d'altres amb dimensions molt més considerables, com per exemple Figueres. En el seu conjunt la comarca de l'Alt Empordà ocupa 1.357,5 km² i presenta una densitat de població de 103,2 habitants/km².

L'estratègica localització geogràfica de l'Alt Empordà resulta fonamental pel desenvolupament demogràfic, econòmic i social de la comarca, en tant que comparteix frontera amb l'estat francès. Així mateix, cal remarcar el paper que té la ciutat de Figueres com a centre econòmic, comercial, administratiu, social i cultural de la comarca.

Mapa 1: Municipis de la comarca de l'Alt Empordà

Font: Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Taula 2: Llistat d'identificador dels municipis de l'Alt Empordà

ID	Municipi	ID	Municipi	ID	Municipi	ID	Municipi
1	Agullana	18	Escala, L'	35	Palau-saverdera	52	Saus, Camallera i Llampaias
2	Albanyà	19	Espolla	36	Pau	53	Selva de Mar, La
3	Armentera, l'	20	Far d'Empordà, El	37	Pedret i Marzà	54	Siurana
4	Avinyonet de Puigventós	21	Figueres	38	Peralada	55	Terrades
5	Bàscara	22	Fortià	39	Pont de Molins	56	Torroella de Fluvià
6	Biure	23	Garrigàs	40	Pontós	57	Vajol, La
7	Boadella i les Escaules	24	Garriguella	41	Port de la Selva, El	58	Ventalló
8	Borrassà	25	Jonquera, La	42	Portbou	59	Vilabertran
9	Cabanelles	26	Lladó	43	Rabós d'Empordà	60	Viladamat
10	Cabanes	27	Llançà	44	Riumors	61	Vilafant
11	Cadaqués	28	Llers	45	Roses	62	Vilajuïga
12	Cantalops	29	Maçanet de Cabrenys	46	Sant Climent Sescebes	63	Vilamacolum
13	Capmany	30	Masarac	47	Sant Llorenç de la Muga	64	Vilamalla
14	Castelló d'Empúries	31	Mollet de Peralada	48	Sant Miquel de Fluvià	65	Vilamaniscle
15	Cistella	32	Navata	49	Sant Mori	66	Vilanant
16	Colera	33	Ordis	50	Sant Pere Pescador	67	Vila-sacra
17	Darnius	34	Palau de Santa Eulàlia	51	Santa Llogaia d'Àlguema	68	Vilaür

Font: Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Pel que fa a l'àmbit de Joventut, cal tenir present que 27 d'aquests municipis desenvolupen actuacions adreçades a joves a través de la figura del tècnic/a compartit/da.

4.1. ELS I LES JOVES DE L'ALT EMPORDÀ

Evolució i estructura de la població

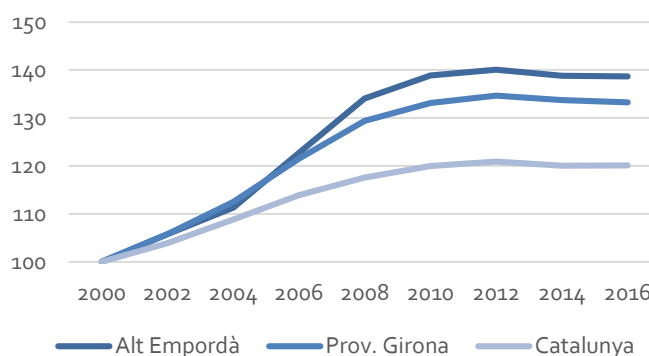
La comarca de l'Alt Empordà compta amb una població de 140.118 persones (any 2016).

Si ens fixem en l'evolució de la població que ens mostra el gràfic 1, podem veure que des de l'inici del segle XXI aquesta ha crescut de manera gairebé ininterrompuda. L'Alt Empordà presenta una tendència en l'evolució de la població força similar a la de la província de Girona i el conjunt de Catalunya. Tot i així, destaca el fet que la població de l'Alt Empordà presenta un creixement superior tant en relació a la província com amb la comunitat autònoma.

A partir de l'any 2010 s'observa l'inici de l'estancament del creixement que es manté fins a les darreres dades disponibles.

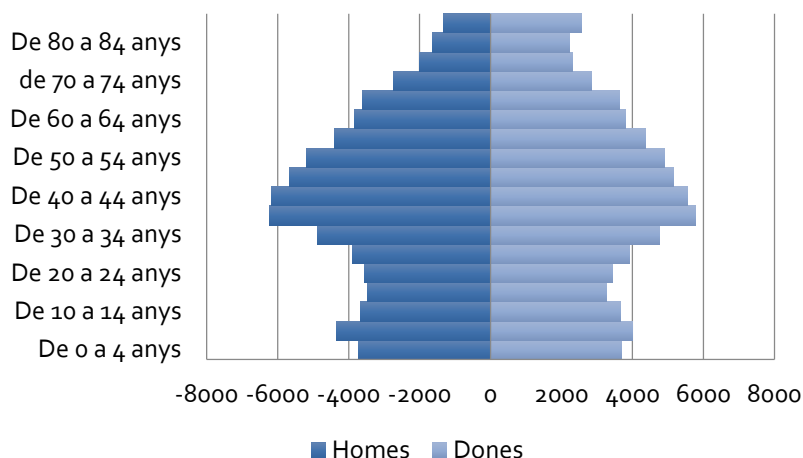
La piràmide de població ens mostra la distribució demogràfica de l'Alt Empordà segons el sexe i el grup d'edat. Si donem un primer cop d'ull, veiem que ens trobem davant d'una piràmide amb una base i una punta estretes (tot i que la base comença a fer-se més ampla) i un centre ample. Es tracta d'una distribució de la població força típica als municipis catalans d'avui dia. La major part de la població de l'Alt Empordà es concentra a les franges intermèdies de la piràmide. En aquest sentit, cal destacar que entre els 35 i els 54 anys és on es troben els grups poblacionals més nombrosos. Com ja s'ha esmentat, la base és força ampla, fet que ens fa pensar que la població jove a l'Alt Empordà augmentarà al llarg dels pròxims anys.

Gràfic 14: Evolució de la població, Comparativa Alt Empordà, Prov. Girona i Catalunya (Índex 100=2000)

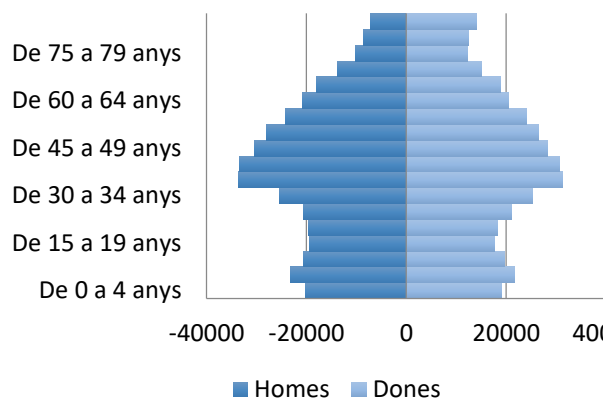
Font: Idescat

Gràfic 15: Piràmide de població de l'Alt Empordà (2016)

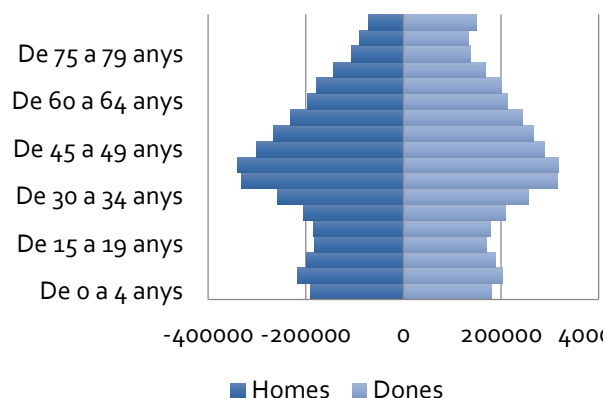
Font: Idescat

Gràfic 16. Piràmide de població, província de Girona (2016)

Font: Idescat

Gràfic 17: Piràmide de població, Catalunya (2016)

Font: Idescat

D'altra banda, podem comparar l'evolució de la població de l'Alt Empordà amb l'evolució que es produeix a la província de Girona i al conjunt de Catalunya.

En aquest sentit, observem que l'Alt Empordà presenta una tendència en l'evolució de la població molt similar tant a la de la província com el conjunt de Catalunya. Tot i així, destaca el fet que la població de l'Alt Empordà presenta un creixement superior tant en relació amb la comarca com amb la comunitat autònoma, però configurant piràmides de població molt semblants.

Per un altre costat, el gràfic 5 ens mostra l'evolució de l'Índex de dependència juvenil, una mesura que mostra la relació entre el nombre de persones menors de 15 anys i el nombre de persones actives (entre 15 i 64 anys), de forma que mesura la càrrega que representa la població juvenil per a la població en edat de treballar.

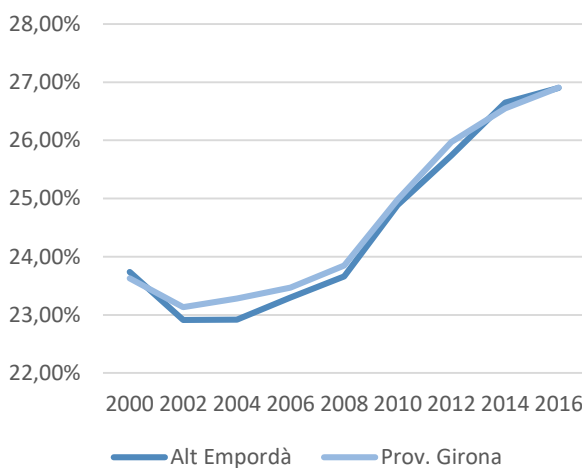
Així, podem observar que aquest índex ha passat en el cas de l'Alt Empordà del 23,7% l'any 2000 al 26,9% l'any 2016. Aquesta tendència de creixement comença a estancar-se a partir de l'any 2014 amb la reducció del nombre de naixements en aquests darrers anys.

Tal i com podem observar, es tracta d'una evolució molt similar a la del conjunt de la província de Girona.

L'altre cara de la moneda ens la mostra el gràfic 6 que reflecteix l'evolució de l'Índex d'envelliment, una mesura que mostra la relació entre el nombre de persones de 65 anys i més i el nombre de joves menors de 15 anys, així indica el nombre de persones de la tercera edat per cada 100 persones joves.

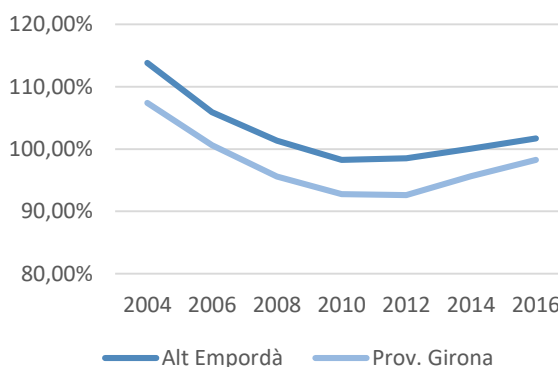
Així, podem observar que l'índex d'envelliment de la població de l'Alt Empordà ha tendit a disminuir al llarg dels últims anys, iniciant una fase d'estancament i lleuger creixement a partir de l'any 2010. L'índex d'envelliment de l'Alt Empordà l'any 2016 fou del 101,71%, i presenta una evolució molt semblant a la de la província de Girona, tot i que és destacable el fet que l'Alt Empordà presenta una població més envellida que la del conjunt de la província.

Gràfic 18. Evolució de l'Índex de dependència juvenil. Comparativa Alt Empordà i Prov. Girona (2000-2016)

Font: Xifra, Diputació de Girona

Gràfic 19: Evolució de l'Índex d'envelliment. Comparativa Alt Empordà i Prov. Girona (2004-2016)

Font: Xifra, Diputació de Girona

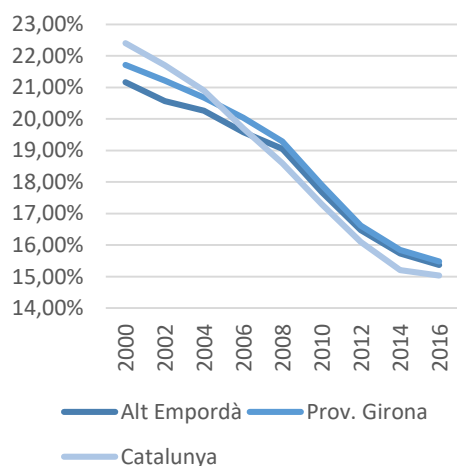
Evolució i estructura de la població jove als municipis

La proporció de persones joves de l'Alt Empordà no ha deixat de disminuir en els darrers anys, tal i com ens mostra el gràfic 7. En aquest sentit, observem que la proporció de joves és del 15,37% (índex de joventut 2016, 15-29 anys). Es tracta d'una xifra molt similar a la que trobem a la província de Girona (15,48%) i al conjunt de Catalunya (15,03%)

En termes generals, podem parlar d'una important disminució de la proporció de persones joves al llarg dels últims anys. Aquesta disminució és comuna al conjunt de Catalunya, a la comarca de l'Alt Empordà, i a la província de Girona. Aquesta tendència general és fruit de la sortida de l'etapa juvenil de les cohorts més plenes de la història (generació *Baby-boom*), fet que també explica la gran concentració de població en les franges d'edat intermèdies.

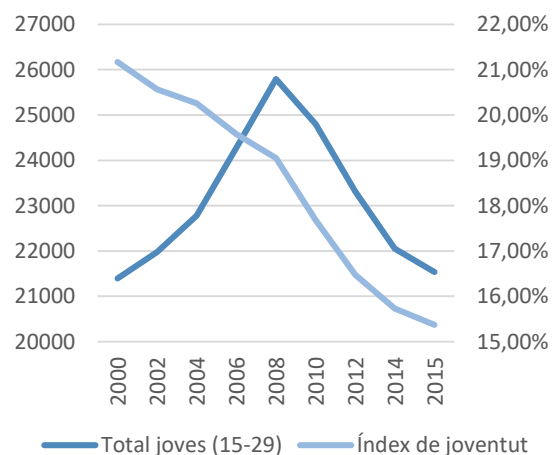
Hem de destacar, a més, que el nombre de persones que conformen la franja entre 0 i 14 anys és més gran que el nombre actual de gent jove (15 a 29 anys), una dada important per determinar que la població jove de l'Alt Empordà creixerà al llarg dels pròxims anys.

Gràfic 20: Evolució Índex Població Juvenil, Comparativa Alt Empordà, Prov. Girona i Catalunya (de 15 a 29 anys)

Font: Idescat

Gràfic 21: Evolució Índex joventut (%) i de la població jove (n), de l'Alt Empordà (de 15 a 29 anys)

Font: Idescat

Si fem referència a les xifres absolutes, el nombre de joves d'entre 15 i 19 anys de l'Alt Empordà, va experimentar un creixement entre els anys 2000 i 2008, passant de 21.391 joves (any 2000) a 25.792 joves (any 2008). És l'any 2008 quan l'Alt Empordà assoleix el màxim de població jove en els darrers

anys, moment a partir del qual la població jove comença a decreïxer novament, fins arribar als 21.537 joves de l'any 2016.

Pel que fa a l'índex de joventut, observem que la població jove ha passat de representar el 21,17% de la població de l'Alt Empordà l'any 2000, a representar tan sols un 15,37% l'any 2016. A més, cal tenir en compte que, tot i els petits increments en el nombre absolut de joves, el percentatge de la població de l'Alt Empordà que representen els i les joves no ha deixat de disminuir des de l'inici del segle.

Si ens centrem en l'anàlisi de la població jove, observem que, en general, les cohorts més joves conformen els grups que concentren menys gruix de joves, mentre que conforme augmenta la edat també augmenta el gruix de joves. Tot i així, observem que tant en el cas de l'Alt Empordà, com en el de la província i el conjunt de Catalunya, el pes relatiu de cadascuna d'aquestes cohorts és força similar.

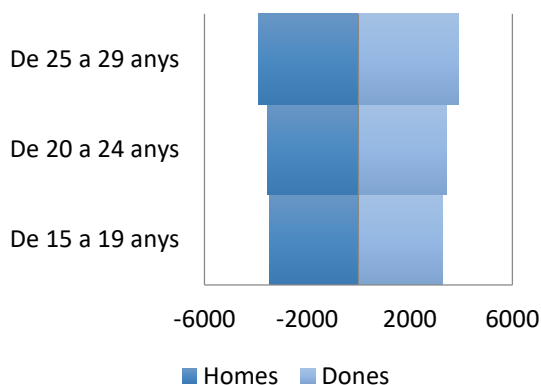
Taula 3. Distribució de la població juvenil, Comparativa Alt Empordà, Prov. Girona i Catalunya (2016)

	ALT EMPORDÀ	PROVÍNCIA DE GIRONA	CATALUNYA
DE 15 A 19 ANYS	31,22%	31,84%	31,22%
DE 20 A 24 ANYS	32,53%	32,52%	32,11%
DE 25 A 29 ANYS	36,24%	35,65%	36,67%
TOTAL JOVES	21.537	116.678	1.130.744
ÍNDEX JOVENTUT	15,37%	15,48%	15,03%

Font: Idescat

El gràfic 9 ens mostra la piràmide de població jove de l'Alt Empordà com a resum visual de la distribució de la població jove segons els grup d'edat que s'acaben d'analitzar. Així, podem copsar com, efectivament, el pes relatiu de cada cohort és molt similar, incrementant-se lleugerament conforme s'incrementa l'edat.

Gràfic 22: Piràmide de població jove, Alt Empordà (2016)

Font: Idescat

Naturalesa de la població

En aquest punt se'ns fa necessari introduir l'anàlisi del fenomen migratori, ja que molts dels canvis demogràfics d'aquesta darrera dècada no es poden explicar sense tenir en compte aquesta variable. Per a l'anàlisi de les característiques poblacionals del col·lectiu de joves de l'Alt Empordà hem emprat, en primer terme, les dades que fan referència a les persones nascudes a l'estranger, independentment de la seva nacionalitat. Entre aquestes persones podem trobar nacionalitats diferents, ja que algunes d'aquestes poden haver obtingut la nacionalitat espanyola, però que en moltes ocasions poden tenir un bagatge cultural diferent. Així mateix, també hem considerat rellevant determinar el continent d'origen de les persones estrangeres, amb l'objectiu de poder tenir una visió global de quines són les principals regions d'origen de les persones estrangeres.

El pes de la població jove de l'Alt Empordà nascuda a l'estranger és del 34,55%. Els i les joves de nacionalitat estrangera representen el 29,72% del total de joves.

Es tracta d'unes proporcions sensiblement superiors a les del conjunt de la província de Girona, on la població jove nascuda a l'estranger és del 30,51% i la que presenta nacionalitat estrangera representa el 25,70%.

Si comparem aquestes xifres amb les del conjunt de Catalunya, veiem que l'Alt Empordà es troba notablement per sobre de la mitjana catalana, que presenta un 26,85% de població jove nascuda a l'estranger i un 20,55% de nacionalitat estrangera.

Taula 4: Població jove (15-29 anys) nascuda a l'estranger i població jove amb nacionalitat estrangera. Comparativa (2016)

	ALT EMPORDÀ	PROV. GIRONA	CATALUNYA
Nascuda a l'estranger	7.440	35.601	303.911
%	34,55%	30,51%	26,88%
Nacionalitat estrangera	6.401	29.983	232.394
%	29,72%	25,70%	20,55%

Font: Idescat

Des de l'any 2000 fins al 2010, la població amb nacionalitat estrangera de l'Alt Empordà s'ha incrementat de manera regular. No obstant això, a partir del 2010, any en el que la població jove de nacionalitat estrangera representa el percentatge més elevat (37,34%), aquesta tendència es reverteix, produint-se una progressiva disminució que es manté fins a l'actualitat. Aquesta reducció és recurrent a diversos municipis del territori català, degut sobretot als efectes de la crisi econòmica. En aquest sentit, observem que el conjunt de la província i de Catalunya presenten una tendència molt similar.

Per altra banda, és interessant destacar que el pes relatiu de la població jove amb nacionalitat estrangera és superior, durant tot el període analitzat, al de la província i Catalunya.

Si ens fixem en la distribució per edats de la població jove amb nacionalitat estrangera, podem observar a la taula 4 que, en el cas de l'Alt Empordà, la franja d'edat on veiem una major proporció de persones amb nacionalitat estrangera és la compresa entre els 25 i els 29 anys, on trobem un 36,28% de població amb nacionalitat estrangera. Per contra, són les franges de població més jove (de 15 a 19 anys) les que presenten unes proporcions més baixes d'individus amb nacionalitat estrangera.

Gràfic 23: Evolució de la població jove (15-29 anys) amb nacionalitat estrangera. Comparativa

Font: Idescat

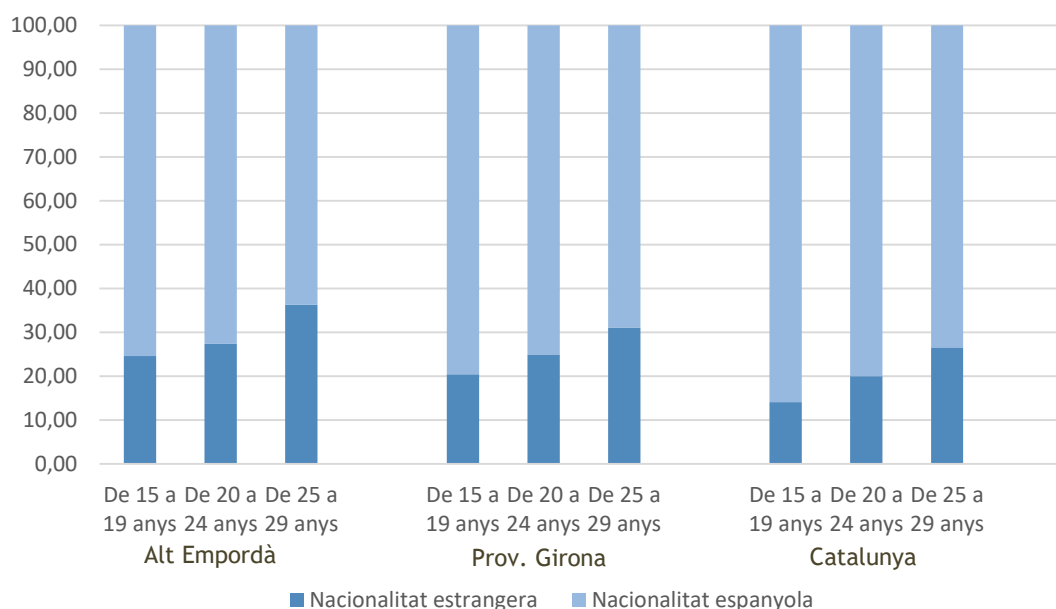
Taula 5: Població jove amb nacionalitat estrangera segons grup d'edat, Alt Empordà (2016)

	TOTAL	%
De 15 a 19 anys	1.652	24,57%
De 20 a 24 anys	1.917	27,36%
De 25 a 29 anys	2.832	36,28%

Font: Idescat

Al gràfic 11, es recull una comparativa de la distribució de la població jove amb nacionalitat estrangera segons el grup d'edat a l'Alt Empordà, la província de Girona i el conjunt de Catalunya. D'aquesta manera, podem observar que la població jove amb nacionalitat estrangera representa percentatges més elevats en les tres franges d'edat analitzades (15-19 anys; 20-24 anys i 25-29 anys). Tanmateix, observem que tant en el cas de la província de Girona, com en el del conjunt de Catalunya, la distribució del pes que representa aquesta població segons la franja d'edat és molt similar, de forma que entre els/les joves de major edat és on es concentren percentatges majors de població amb nacionalitat estrangera.

Gràfic 24: Població jove de nacionalitat estrangera segons grup d'edat. Comparativa (2016)

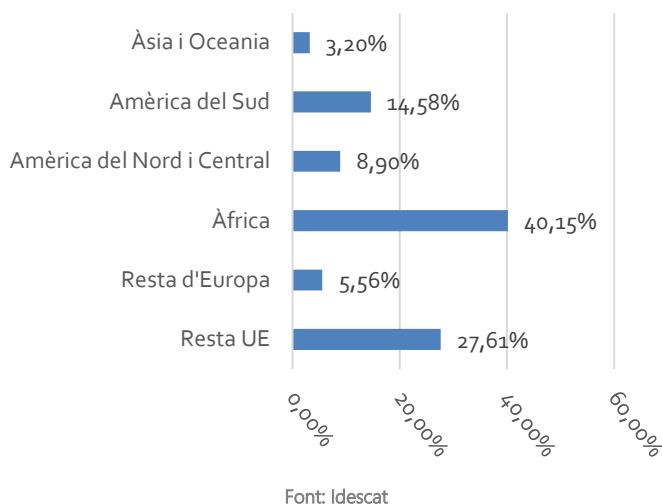

Font: Idescat

El col·lectiu més nombrós de persones amb nacionalitat estrangera és aquell format per individus provinents del continent africà (40,15%), seguit d'aquells provinents de la resta de la Unió Europea (27,6%).

Les persones joves provinents d'Amèrica del Sud representen un 14,6% dels/les joves amb nacionalitat estrangera, seguit dels/les joves de l'Amèrica del Nord i Central (8,9%), i a major distància dels/les provinents de la resta d'Europa (5,6%) i d'Àsia i Oceania (3,2%) que són els col·lectius menys nombrosos.

Gràfic 25: Distribució de la població jove amb nacionalitat estrangera segons continent d'origen, Alt Empordà (2016)

Nivell d'instrucció de la població

A partir de les dades del Cens de l'any 2011 elaborat per l'INE, podem analitzar la distribució de la població de 16 anys i més segons el nivell d'instrucció. La taula 5 ens mostra aquesta distribució per a l'Alt Empordà, la província de Girona i el conjunt de Catalunya. Així, podem observar que tant la comarca, com la província i el conjunt de la comunitat autònoma presenten una distribució similar, essent els estudis de segon grau els que assoleix més gruix de població. Tanmateix, destaca el fet que l'Alt Empordà presenta un percentatge menor de població sense titulació, però també de població amb estudis superiors, mentre que la població amb estudis de segon grau és sensiblement superior.

Taula 6: Població de 16 anys i més , segons nivell d'instrucció. Comparativa Alt Empordà, Prov. de Girona i Catalunya (2011)

	ALT EMPORDÀ	PROVÍNCIA DE GIRONA	CATALUNYA
Sense titulació	8,9%	9,7%	10,0%
Primer grau	16,4%	15,5%	13,5%
Segon grau	59,5%	58,4%	56,2%
Estudis superiors	15,2%	16,5%	20,3%

Font: Idescat

La finalització de l'etapa obligatòria

Segons el Sistema d'indicadors sobre la joventut a Catalunya, "el moment de la finalització de l'ESO és un dels primers punts d'inflexió (si no el primer) dels itineraris que els i les joves poden seguir en la seva transició cap a la vida adulta. El nivell i la distribució (per sexe i territori) de la ruptura o continuïtat entre ensenyament obligatori i post obligatori atribuïble a l'anomenat "fracàs escolar" hauria d'esdevenir un punt d'atenció prioritari de la política educativa".

Com podem observar a la següent taula, la proporció dels/les alumnes que assoleixen el graduat a quart d'ESO respecte del total d'alumnes avaluats és del 84,09%. A més, cal destacar que del total d'alumnes matriculats, es van arribar a avaluar el 91,27%. En ambdós casos es tracta de xifres

inferiors a les del conjunt de Catalunya, on s'avalua més del 95% de l'alumnat matriculat, i un 86,7% es gradua.

Taula 7: Alumnat 4rt d'ESO, comparativa municipis del C1743, curs 2014-2015

	ALT EMPORDÀ	CATALUNYA
Alumnat matriculat	1.260	67.367
Alumnat avaluat	1.150	64.067
%	91,27%	95,1%
Alumnat graduat	967	55.541
%**	84,09%	86,7%

Font: Elaboració pròpia. Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya

** Alumnat graduat: sobre total avaluat

Mercat laboral

Pel que fa a la taxa d'atur de l'Alt Empordà, observem que es troba en un 11,67%. Si ens fixem en els valors absoluts, a la taula 7 podem observar que la mitjana anual d'aturats a l'Alt Empordà al llarg del 2016 fou de 8.724 persones, de les quals el 52,4% eren dones i el 47,6% restant eren homes.

Si analitzem les dades d'atur per edats, també podem observar com l'atur registrat entre els i les joves de 16 a 24 anys va ser del 7,04%, mentre que el dels/les joves de 25 a 34 anys va arribar fins al 18,15%. Cal tenir en compte, però, que els i les joves de menor edat tendeixen a incriure's en una proporció molt menor com a aturats, de manera que l'atur registrat, si bé és un bon indicador, no és un reflex fidel de la realitat.

Per altra banda, si comparem aquestes dades amb les de la província de Girona, podem observar que tant les dades globals, com les específiques per gènere i edat són força similars, tot i que lleugerament superiors en el cas de l'Alt Empordà.

⁴³ No apareixen els municipis de Figaró-Montmany i Tagamanent degut a que no disposen d'Instituts d'educació secundària.

Taula 8: Taxa atur juvenil i total. Comparativa Alt Empordà, Prov. de Girona i Catalunya, Mitjana anual 2016

	ALT EMPORDÀ	PROV. DE GIRONA
TOTAL ATURATS (2016)	8.724	44.419
% Homes	47,61%	48,07%
% Dones	52,39%	51,93%
% de 16 a 24 anys	7,04%	7,16%
% de 25 a 34 anys	18,15%	17,41%
TAXA D'ATUR REGISTRAL	11,67%	10,31%
Taxa d'atur de 16 a 24 anys	4,97%	4,63%
Taxa d'atur de 25 a 34 anys	9,08%	8,22%

Font: Idescat

Altres indicadors conjunturals

El Cens d'Habitatges 2011 (INE), recull un total de 116.993 habitatges familiars a l'Alt Empordà, dels quals un 46,7% (54.666) són habitatges principals. També observem un total de 9.612 habitatges buits, representant un 8,22% del total.

Taula 9: Habitatges familiars, Comparativa (2011)

	Alt Empordà	Prov. de Girona	Catalunya
Principals	46,73%	59,70%	76,2%
Secundaris	45,06%	28,96%	12,2%
Buits	8,22%	11,34%	11,6%

Font: Idescat

La província de Girona ens mostra una proporció d'habitatges principals superior a la de la comarca. A més, també podem apreciar una diferència en el cas dels habitatges buits, que constitueixen el 11,3% del total. Pel que fa al conjunt de Catalunya, podem apreciar diferències significatives. Observem que la proporció d'habitatges principals és molt més baixa a l'Alt Empordà i a la província de Girona que al conjunt del territori català, mentre que el percentatge de segones residències és notablement més alt.

En quant al règim de tinença, a l'Alt Empordà el 69,3% dels habitatges principals són de propietat, mentre que els habitatges de lloguer representen el 23,2%. En relació amb la província, observem que la comarca presenta un percentatge d'habitatges de propietat inferior, mentre que el de lloguer és sensiblement superior. Aquestes diferències són més acusades en relació al conjunt de Catalunya.

Taula 10: Habitatges principals segons règim de tinença, Comparativa (2011)

	Alt Empordà	Prov. de Girona	Catalunya
De propietat	69,34%	71,27%	74,32%
De lloguer	23,21%	22,04%	19,79%
Cedit gratis o a baix preu	2,62%	2,42%	1,84%
Altres formes	4,83%	4,27%	4,05%

Font: Idescat

D'altra banda, pel que fa a la Renda Bruta Familiar Disponible, que mesura els ingressos dels que disposen els residents d'un territori per destinar-los al consum o l'estalvi, observem que l'Alt Empordà es situa en 12,7 milers d'euros per habitant el 2013. Per tant, aquest indicador es troba per sobre tant de la província (13,3) com del conjunt de Catalunya (16,1).

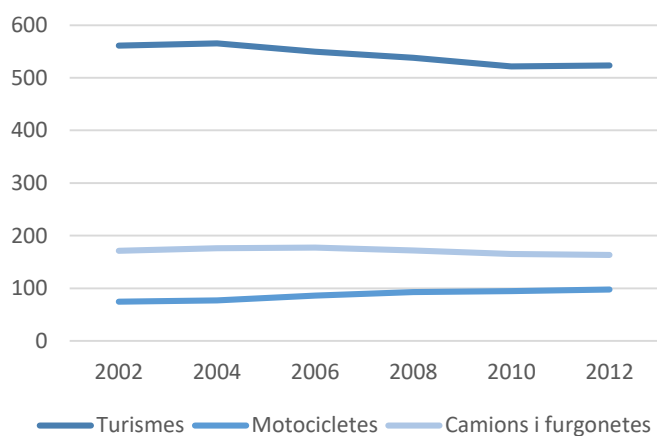
Taula 11: Renda Bruta Familiar Disponible (€). Comparativa, (2013)

	Alt Empordà	Prov. de Girona	Catalunya
Total	1.745.437	10.129.706	120.228.452
Per habitant (milers d'€)	12,7	13,3	16,1
Índex Catalunya	78,7	84,1	100

Font: Idescat

Per últim, l'Índex de motorització mostra el nombre de vehicles de cada categoria per cada mil habitants. Així, podem observar certa tendència a la baixa del nombre de turismes per cada mil habitants durant el període 2000-2012. Pel que fa al nombre de camions i furgonetes s'ha mantingut constant entre els anys esmentats, mentre que el de motocicletes ha augmentat lleugerament.

Gràfic 26: Evolució de l'Índex de motorització de l'Alt Empordà

Font: Idescat

4.2. L'ENQUESTA JOVE

Dades sociodemogràfiques

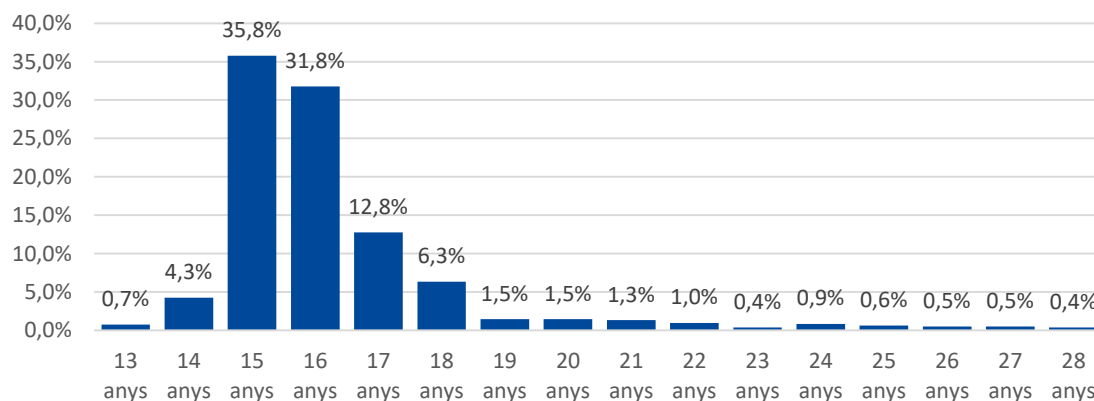

A l'enquesta han participat un total de 822 joves entre 13 i 28 anys. D'aquests la majoria, un 68% tenen entre 15 i 16 anys, seguit dels i les joves de 18 a 29 anys que representen un 15%, els/les joves de 17 anys que representen un 13%, i finalment els/les joves de 13 a 14 anys que representen el 5%. Per tant els i les joves de 13 a 15 anys representen el 40,8% i els i les joves de 16 a 29 anys representen el 59,2%.

L'enquesta està sobre representada per joves menors d'edat i en certa mesura per dones sobre homes.

És important tenir en compte que l'enquesta ha estat resposta en major mesura als centres educatius dels diferents municipis de l'Alt Empordà, pel que és evident una sobrerepresentació dels i les joves/adolescents d'entre 14 i 18 anys, de manera que el gruix d'informació d'aquest anàlisi estadístic es troba en aquest segment de població. Tanmateix, esdevé interessant mantenir la informació que aporten la resta de participants, en tant que ens ajuda a poder observar certa patrons o línies de tendència conforme augmenta l'edat.

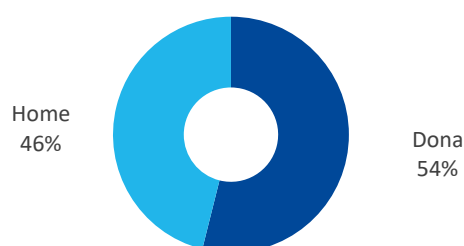
Gràfic 27: Distribució segons edat dels/les participants (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Pel que fa al sexe de les persones enquestades, el 54% dels/les participants són dones i el 46% homes, per tant, es produeix una lleugera sobrerepresentació de dones sobre homes, així com de menors d'edat sobre majors d'edat.

Gràfic 28: Distribució segons sexe dels/les participants (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

A l'enquesta han participat joves de 56 municipis, i a part, però de forma minoritària, altres municipis de la resta de Catalunya i alguns de França. Les poblacions amb major representació són les de Figueres amb un total del 26,4%, Roses amb un 20,3% i Castelló d'Empúries amb un 10,2%.

Taula 12: Participació a l'enquesta segon municipi (%)

Agullana	1,8%	Peralada	1,9%
Cadaqués	2,9%	Pont de Molins	0,5%
Cantallops	0,3%	Riumors	0,1%
Capmany	0,8%	Roses	20,3%
Castelló d'Empúries	10,2%	Sant Climent Sescebes	0,1%
Cistella	0,8%	Sant Miquel de Fluvià	0,3%
Colera	0,3%	Sant Pere Pescador	2,0%
Darnius	0,8%	Santa Llogaia d'Àlguema	0,1%
El Far d'Empordà	2,2%	Saus, Camallera i Llampalles	0,4%
Espolla	0,5%	Siurana	0,1%
Albanyà	0,1%	Terrades	0,5%
Figueres	26,4%	Torroella de Fluvià	0,3%
Fortià	0,6%	La Vajol	0,4%
Garriguella	0,3%	Ventalló	0,1%
L'Armentera	1,0%	Vila-sacra	0,6%
L'Escala	0,3%	Borrassà	0,3%
La Jonquera	5,0%	Vilabertran	0,8%
Lladó	0,8%	Vilafant	5,0%
Llançà	0,1%	Vilajuïga	0,5%
Avinyonet de Puigventós	2,4%	Vilamacolum	0,1%
Llers	1,5%	Vilamalla	0,3%
Masarac	0,3%	Vilamaniscle	0,1%
Maçanet de Cabrenys	0,8%	Vilanant	0,6%
Navata	1,8%	Vila tenim	0,3%
Ordis	0,6%	Vilaür	0,1%
Palau de Santa Eulàlia	0,1%	Bàscara	0,1%

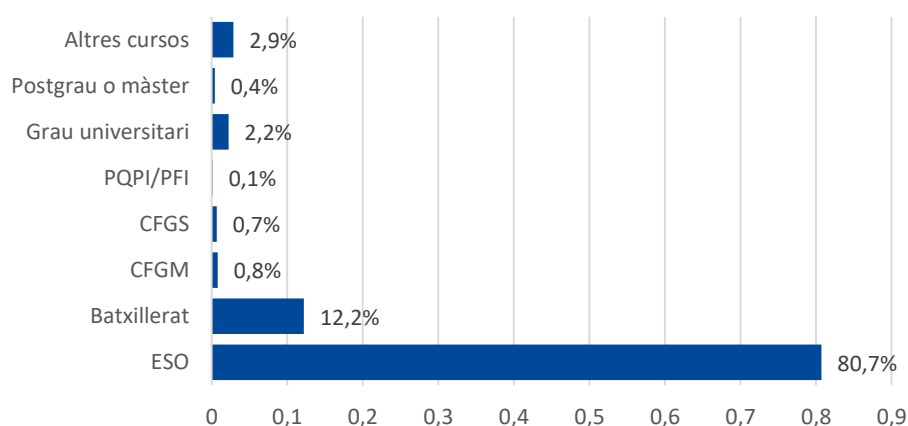
Palau-saverdera	0,5%	Cabanelles	0,1%
Pau	0,1%	Cabanes	0,9%

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

El 92% de la mostra està estudiant, per contra el 4,1% no estudia actualment. El 80,7% de les persones que estudien cursen l'ESO, el 12,2% Batxillerat, el 2,9% fan altres cursos i el 2,2% Graus universitaris, la resta d'estudis es poden classificar com a marginals. En aquest mateix sentit, observem que un 13,5% dels i les joves enquestades està treballant actualment. Un 11,8% de la mostra està estudiant i treballant, un 84% estudia però no treballa, un 1,8% treballa però no estudia i un 2,5% ni estudia ni treballa.

Un 12% estudia i treballa i un 2,5% ni estudia ni treballa.

Gràfic 29: Distribució segons estudis cursats actualment (%)

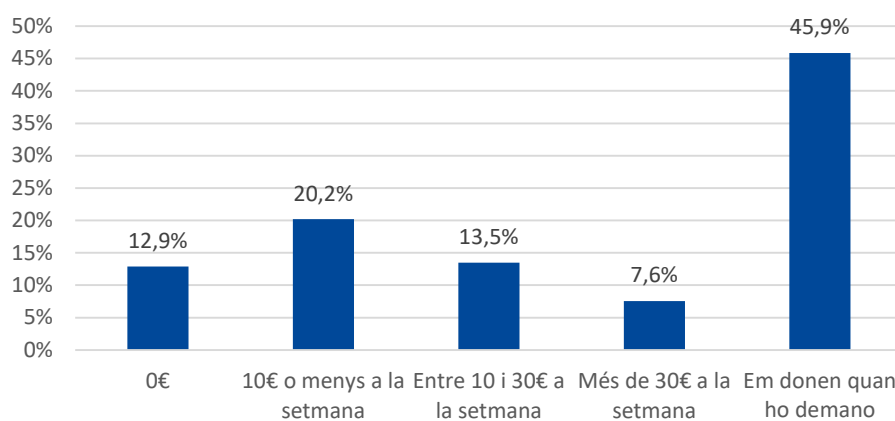
Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Quant a l'origen dels enquestats/des, observem que el 75,5% de la mostra ha nascut a Catalunya, el 16,3% ha nascut fora de la Unió Europea, el 5,1% a països de la Unió Europea i un 3,1% a la resta d'Espanya.

Pel que fa als diners disponibles durant la setmana, els i les joves participants a l'enquesta marquen prioritàriament que reben diners quan ho demanen representant el 45,9% dels casos, seguit d'aquelles persones que reben 10€ o menys que reben un 20,2%, els/les que reben entre 10 i 30€ representant el 13,5%, els/les que reben 0€ que representen el 12,9% i, per últim, els/les que reben més de 30€ a la setmana que representen el 7,6%.

En aquest sentit, sembla existir certa relació entre la quantitat de diners disponibles durant la setmana i l'edat de les persones enquestades, aquesta diferència es veu clarament amb aquells/es joves que disposen de més de 30€ setmanals, ja que el 89% tenen entre 16 i 29 anys i l'11% entre 13 i 15 anys.

Gràfic 30: Distribució segons diners disponibles durant la setmana (%)

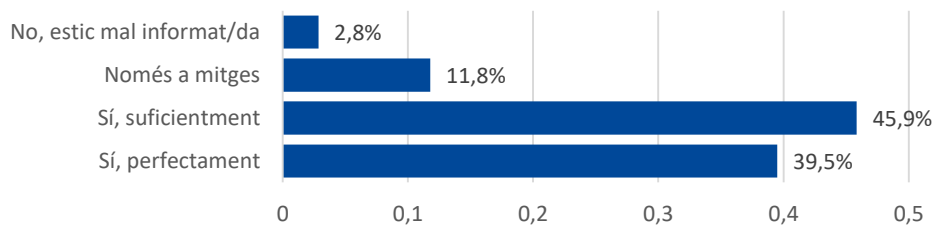
Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Informació sobre drogues

Un 39,5% dels i les participants manifesten sentir-se perfectament informats/des sobre les drogues, un 45,9% suficientment informat/da, un 11,8% només a mitges i un 2,8% es sent mal informat/da.

Gràfic 31: Grau d'informació sobre les drogues en general (%)

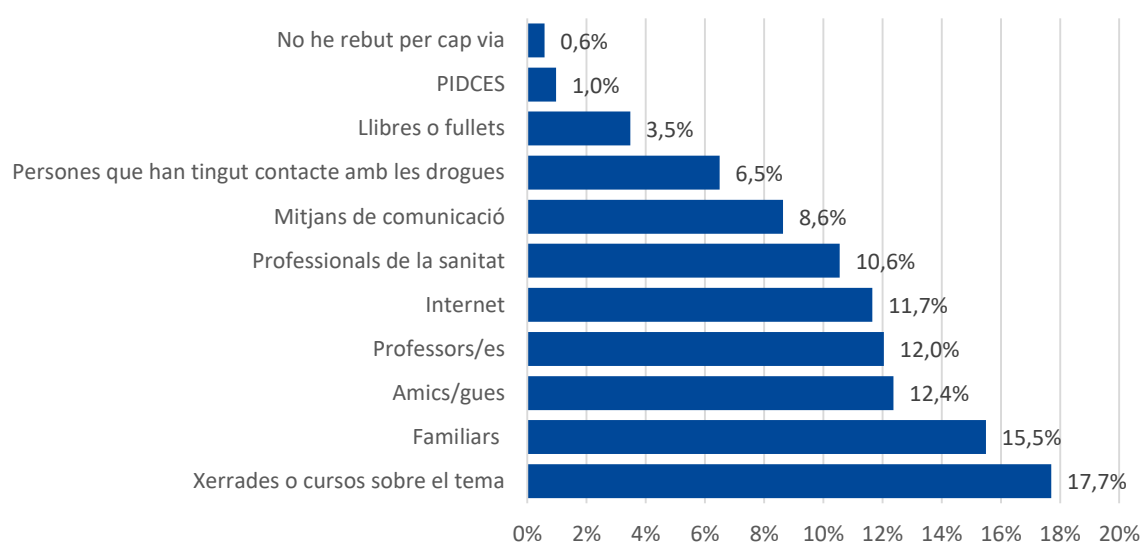

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Les principals vies a través de les quals els enquestats/des han rebut aquesta informació han estat, en un 17,7% dels casos les xerrades o cursos als centres educatius; els familiars amb un 15,5%; seguit d'amics/gues amb un 12,4%; professors/es amb un 12%; Internet amb un 11,7%; professionals de la sanitat amb un 10,6%, i per sota el 10%: Mitjans de comunicació, persones que han tingut contacte amb les drogues, llibres o fullets, PIDCES o aquells/es joves que no han rebut informació per cap via els quals representen el 0,6% del total.

Les principals vies d'informació sobre drogues són xerrades o cursos i familiars, només un 0,6% afirma no haver rebut informació per cap via.

Gràfic 32: Vies d'informació sobre drogues (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

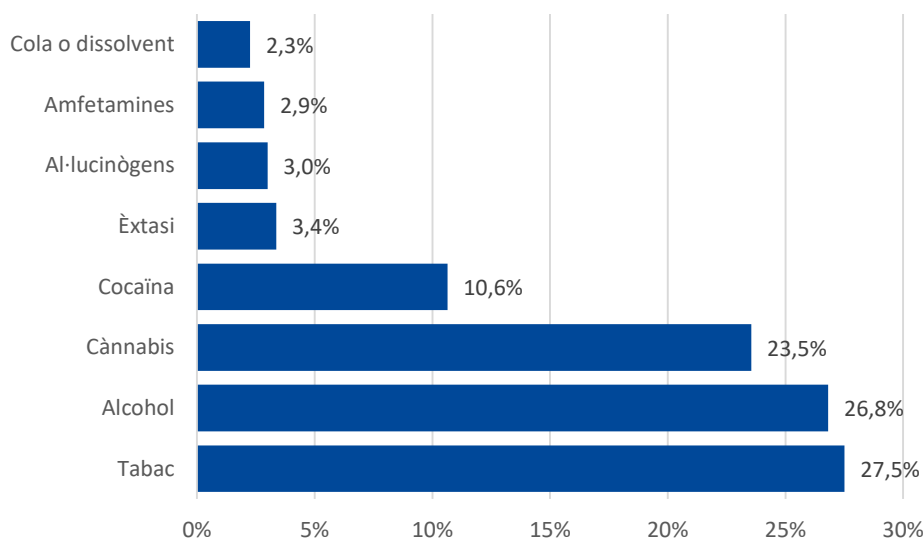
En aquest mateix sentit, és interessant destacar que el 92,5% dels enquestats/des no coneix a cap entitat o empresa que treballi en l'àmbit de la prevenció i la reducció de riscos associats al consum de drogues.

Per altra banda el 83,7% de joves afirma conèixer quines són les substàncies consumides al seu entorn, concretament es refereixen al tabac el qual ha estat la principal resposta amb un 27,5%, seguit de l'alcohol amb un 26,8%, i el cànnabis amb un 23,5%. De forma destacadament més minoritària, es destaca la cocaïna amb un 10,6% i per sota del 4%: l'èxtasi, els al·lucinògens, les amfetamines i les coles o dissolvents.

Respecte a aquest consum en l'entorn pròxim, un 60,2% dels i les joves considera que al seu entorn territorial (barri, municipi o comarca) no es consumeixen més drogues que altres llocs, front un

39,8% que considera que sí. A més, un 67,6% de la mostra considera que hi ha èpoques o moments de l'any en què es consumeixen més drogues, concretament es refereixen a festes majors, el carnaval, les vacances, l'estiu, a les barraques, al nadal, etc.

Gràfic 33: Percepció sobre les drogues més consumides a l'entorn dels i les joves (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

L'alcohol, el tabac, el cànnabis i els tranquil·litzants i pastilles per dormir són les drogues considerades com a més fàcils d'aconseguir.

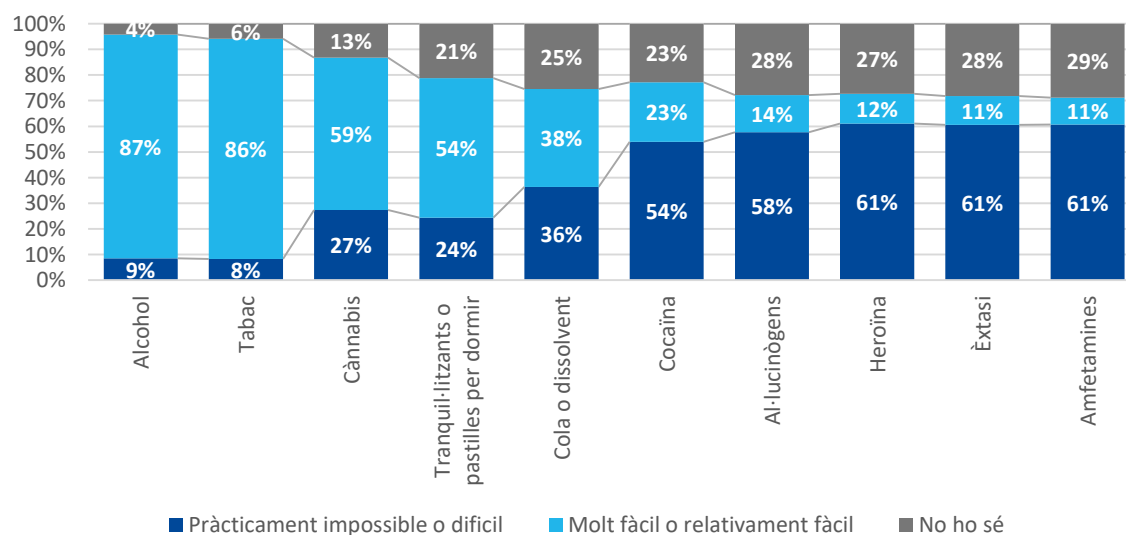
Al següent gràfic es mostra la percepció juvenil sobre el grau de dificultat d'accés a les drogues. Aquestes estan ordenades d'esquerra a dreta de major a menor grau de facilitat d'accés. Així podem copsar com el 87% dels i les participants considera que és molt fàcil o relativament fàcil accedir a l'alcohol, el 86% creu el mateix pel tabac, el 59% pel cànnabis, el 54% pels tranquil·litzants i pastilles per dormir, el 38% per les coles o dissolvents i el 23% per la cocaïna. Pel que fa als al·lucinògens, heroïna, èxtasi i amfetamines els graus de facilitat d'accés oscil·len entre el 14% i l'11%. Per altra banda, són aquestes substàncies les que major grau de dificultat d'accés presenten (el percentatge de participants que les considera difícils d'accedir oscil·la entre el 58% i el 51%) i de la mateixa manera el desconeixement sobre la facilitat o dificultat també és major que en la resta de casos (oscil·la entre el 28% i el 29%). Així doncs, podem establir que hi ha un percentatge elevat de joves que creu que és fàcil accedir a les drogues més consumides.

Si la percepció sobre el grau de dificultat d'accés a les drogues s'analitza de forma conjunta amb la variable edat no s'observen diferències importants:

- Entre els i les participants que consideren que és difícil o pràcticament impossible accedir a les diferents drogues, la mitjana entre els/les joves de 13 a 15 anys és del 44%, i entre els joves de 16 a 29 anys és del 37%.
- Entre els i les participants que consideren que és molt fàcil o relativament fàcil accedir a les diferents drogues, la mitjana entre els joves de 13 a 15 anys és del 38%, i entre els/les joves de 16 a 29 anys és del 41%.
- Entre els i les participants que desconeixen la facilitat o dificultat d'accés a aquestes substàncies, la mitjana entre els més joves és del 18%, i entre els de més edat del 22%.
- Finalment, també es pot exposar que els i les joves de més edat presenten una major percepció de facilitat d'accés a aquestes substàncies tot i que les petites diferències percentuals que s'han anat exposant es poden explicar pel fet que hi ha una sobrerepresentació dels i les participants de 16 anys en el grup de 16 a 29, mentre que els joves d'entre 19 i 29 anys són molt menys nombrosos.

Els joves de més edat creuen, amb relativa major mesura, que tenen més accés a les drogues que els més joves, per contra els més joves consideren que tenen, en relativa major mesura, més dificultat d'accés a les drogues.

Gràfic 34: Percepció sobre el grau de dificultat d'accés a les drogues (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Donat que l'oci i la forma en què es destina el temps lliure resulta molt rellevant a l'hora d'entendre alguns dels consums, també es va preguntar als enquestats/des que solien fer durant el seu temps

lliure. En aquest sentit, s'ha pogut observar que el fet de 'sortir i quedar amb el grups d'amics/gues' i 'sortir de festa' són les opcions majoritàries, seguides d'altres com 'jugar', 'estar a casa' o 'estudiar'.

Principals resultats: informació sobre drogues

- ✓ *Un 39,5% dels enquestats/des manifesta sentir-se perfectament informat/da sobre les drogues, un 45,9% es sent suficientment informat/da, un 11,8% només a mitges i un 2,8% es sent mal informat/da.*
- ✓ *Les principals vies a través de les quals ha arribat la informació sobre drogues han estat les xerrades o cursos amb un 17,7% i els familiars amb un 15,5%.*
- ✓ *El 92,5% de la mostra no coneix a cap entitat, empresa o col·lectiu especialitzat que treballi en l'àmbit de la prevenció i la reducció de riscos associats al consum de drogues.*
- ✓ *El 83,7% dels/les participants afirma conèixer quines són les substàncies consumides al seu entorn, i en destaquen el tabac, l'alcohol i el cànnabis.*
- ✓ *Un 60,2% dels i les joves considera que al seu entorn territorial (barri, municipi o comarca) no es consumeixen més drogues que a altres llocs.*
- ✓ *Les drogues que presenten més percepció de facilitat d'accés són l'alcohol i el tabac, en menor mesura el cànnabis i les pastilles per dormir i per últim les coles o dissolvents.*

Tabac

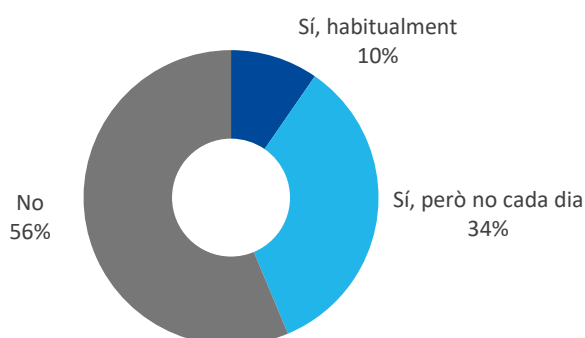

Un 56% dels i les joves participants no ha fumat mai; el 34% fuma però no cada dia i, el 10% fuma habitualment. Entre les persones que fumen de forma habitual o esporàdica, en els darrers 30 dies, el 18,5% ha fumat a diari; el 9,5% ha fumat els caps de setmana; el 30,4% algun dia puntual; i finalment un 41,7% no ha fumat cap dia del darrer mes. Si es segmenta aquesta variable per grup d'edat s'observa que els i les joves de 13 a 15 anys que fumen habitualment representen el 5,1% i els i les de 16 a 29 anys representen el 12,7%, els i les joves que fumen però no cada dia de 13 a 15 anys representen el 29,2% i els de 16 a 29 anys representen el 37,4% i els i les joves que no han fumet de 13 a 15 anys representen el 65,7% i els de 16 a 29 anys el 49,9%. Per tant, conforme s'incrementa l'edat, també augmenta el nombre de joves que es declaren fumadors/es.

D'altra banda, entre aquells enquestats/des que fumen habitualment, la **mitjana de cigarretes fumades al dia** es troba en 8 cigarretes, tot i això la moda (estadística) és a dir el número amb més freqüència és de 20 cigarretes al dia. Els i les joves de 13 a 15 anys consumeixen de mitjana 6,6 cigarretes diàries i els joves de 16 a 29 consumeixen 8,4 cigarretes diàries, pel que podem establir que el grau de consum també s'incrementa amb l'edat.

Si analitzem aquesta variable en funció del **sexe** dels enquestats/de, no s'observen diferències significatives, i tampoc si s'analitza en funció del **lloc de naixement**, o en funció de si aquests/es estudien o treballen. El consum de tabac i els **diners disponibles** durant la setmana semblen mostrar certa relació, ja que a més diners disponibles a la setmana més volum de joves fumadors/es i viceversa. En aquest sentit, és interessant destacar que la disponibilitat de mitjanes econòmics presenta una major incidència en el cas dels i les joves de 16 a 29 anys, que no pas entre els/les joves de 13 a 15 anys. Tanmateix, cal tenir en compte que ens trobem front a una relació estadística que es podria classificar com a dèbil.

Gràfic 35: Distribució segons consum de tabac (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

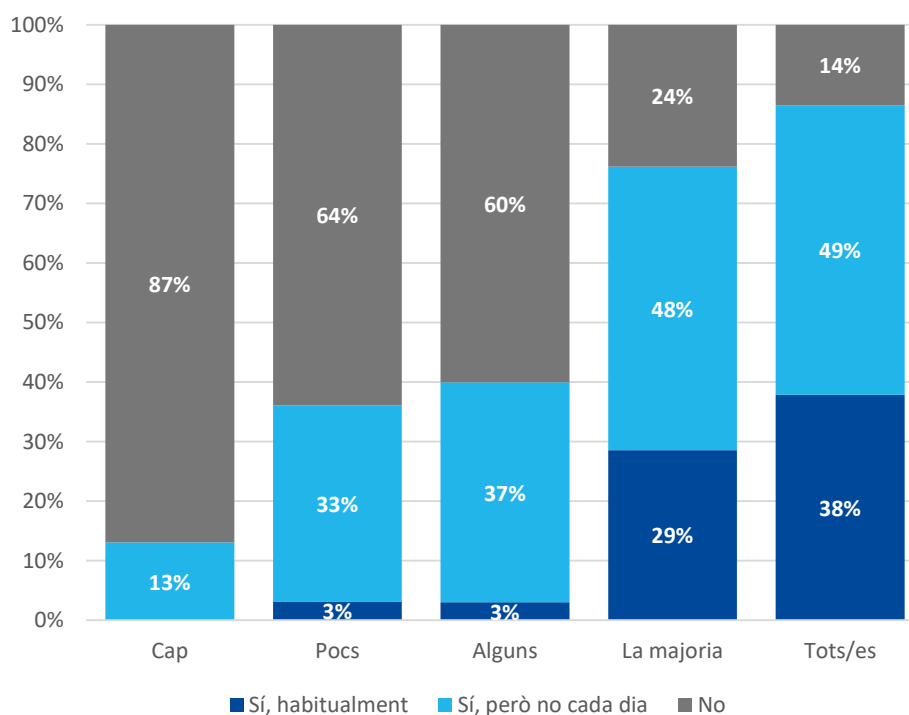
El 19,9% de les persones enquestades afirma que al seu **grup d'amics/gues** cap persona fuma tabac, el 13,1% afirma que fumen pocs, el 39,9% afirma que alguns fumen, el 22,1% que fuma la majoria i el 5,1% que fumen tots. Així doncs, la majoria de joves (62%) enquestats tenen grups d'amics/gues en els que la majoria o alguns fumen.

El 44% de joves fuma i es consumeixen 8 cigarretes de mitjana al dia. Els joves de més edat són els que més consumeixen tabac i els grups d'amics/gues amb persones fumadores propicien el consum de tabac.

Al següent gràfic es pot comprovar el component social del consum de tabac, en tant que ens permet observar que aquelles persones enquestades que no fumen tendeixen a tenir grups d'amics on cap persona fuma, mentre que aquelles persones enquestades que fumen, ja sigui esporàdicament o habitualment, tendeixen a tenir, en major proporció, grups d'amics on la majoria o tots fumen tabac. Per tant, podem

establir que el consum del tabac s'explica, en certa mesura, per la influència que exerceix el grup d'iguals.

Gràfic 36: Consum de tabac del grup d'amics/gues i consum de la persona enquestada (%)

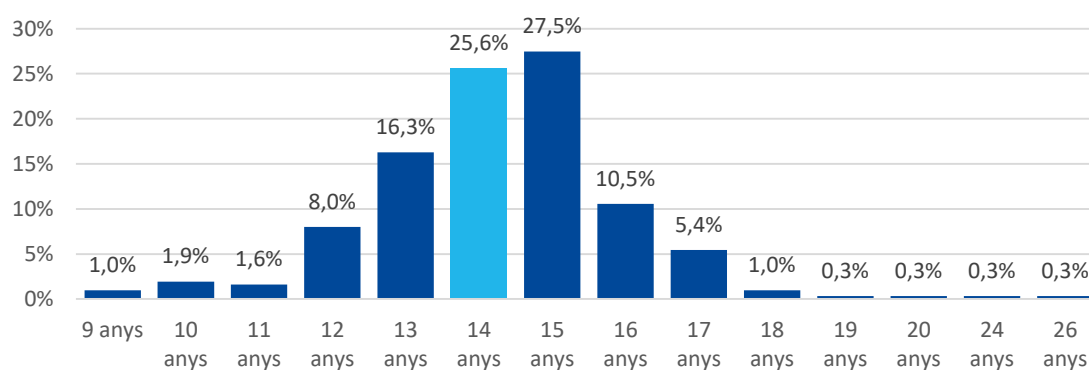

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Per altra banda, el següent gràfic ens mostra la distribució dels enquestats/des segons l'edat d'inici al consum de tabac. Així, podem observar que la mitjana d'edat en que es comença a provar el

tabac es troba en els 14,3 anys. Cal tenir en compte, però, que l'edat mitjana dels i les participants a l'enquesta es troba en els 16,3 anys. A més, és interessant destacar que els fumadors/es habituals van iniciar-se en el consum de tabac als 13,9 anys, mentre que els fumadors/es esporàdics ho van fer més tard, als 14,4 anys. Aquests resultats també es reproduïxen al conjunt del territori català i espanyol, de forma que el fet que els fumadors/es habituals hagin començat a fumar abans que els fumadors/es esporàdics, en certa mesura reforça la hipòtesi que els actuals fumadors/es esporàdics són fumadors/es potencialment habituals en el futur.

Gràfic 37: Distribució segons edat en que es prova el tabac per primera vegada (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Pel que fa als i les joves no fumadors/es, un 67,9% afirma estar segur/a que no fumarà en el futur; un 26% creu que no fumarà (però no té la certesa absoluta), un 5,4% pensa que fumarà una mica en el futur i, finalment, un 0,7% pensa que fumarà en un futur pròxim.

En aquest mateix sentit, també s'observa la rellevància de l'entorn familiar tant pel que fa al consum de tabac per part dels i les joves, com pel que fa a la seguretat de que no fumaran. Del total d'enquestats/des, un 42,9% conviu amb algú que fuma diàriament, front un 57,1% que no conviu amb cap fumador/a. Així, podem observar que els entorns familiars no fumadors propicien que els i les joves no consumeixin aquesta substància, mentre que els entorns fumadors propicien que els i les joves consumeixin, tot i que amb una intensitat menor. És a dir, l'exemple familiar té més impacte en la conducta dels/les joves quan fem referència a entorns no fumadors, que no pas quan fem referència a entorn fumadors.

Per últim, respecte a la percepció dels riscos en relació al consum d'aquesta substància, s'observa que el 97,4% dels enquestats/des considera que fumar pot comportar problemes de salut o d'altre tipus, i un 2,6% considera que aquesta afirmació no és certa.

Principals resultats: Tabac

- ✓ *Un 56% de joves enquestats/des no ha fumat mai, el 34% fuma però no cada dia i el 10% fuma habitualment.*
- ✓ *Entre els fumadors/es, en els darrers 30 dies un 18,4% ha fumat a diari, el 9,5% el cap de setmana, el 30,4% algun dia puntual i el 41,7% cap dia.*
- ✓ *Els joves de més edat es declaren més fumadors que els joves de menys edat.*
- ✓ *Es consumeixen 8 cigarretes al dia de mitjana. Segons l'edat, els joves menors de 16 anys en consumeixen 6,6 i els majors de 16 anys 8,4 cigarrets diaris.*
- ✓ *El 19,9% de joves afirma que al seu grup d'amics/gues cap persona fuma tabac, el 13,1% afirma que fumen pocs, el 39,9% afirma que alguns fumen, el 22,1% que fuma la majoria i el 5,1% que fumen tots.*
- ✓ *Els i les joves que no fumen tendeixen a tenir grups d'amics que no fumen i els i les joves que fumen tendeixen a tenir grups on fumen tots o la majoria.*
- ✓ *El tabac es consumeix de mitjana per primera vegada als 14,3 anys, els fumadors habituals van consumir-lo per primera vegada als 13,9 anys i els fumadors esporàdics als 14,4 anys, per tant els fumadors esporàdics són fumadors potencialment habituals.*
- ✓ *El 94% dels no fumadors, està segur o creu que mai fumarà.*
- ✓ *El 42,9% dels i les joves exposen que conviuen a casa amb algú que fuma diàriament, per altra banda el 57,1% afirma que no conviuen amb cap fumador/a.*
- ✓ *Els entorns familiars no fumadors propicien que els i les joves no fumin, i en menor mesura els entorns familiars fumadors propicien que els i les joves fumin.*
- ✓ *el 97,4% dels enquestats/des considera que fumar pot comportar problemes de salut o d'altre tipus.*

Alcohol

El 73,3% de joves ha consumit alcohol alguna vegada a la seva vida, front un 26,7% que no. Les persones que han consumit alcohol algun cop en la seva vida i que tenen entre 13 i 15 anys representen el 67,8% dels joves d'aquesta edat, i els que tenen entre 16 i 29 anys representen el 77,1%. Per altra banda, els i les joves que no han consumit mai alcohol i tenen entre 13 a 15 anys representen el 32,2% d'aquests joves i els que tenen entre 16 i 29 anys el 22,9%.

El 73% de joves ha consumit alcohol algun cop a la seva vida, aquelles persones que han nascut a l'estranger (UE) i han consumit representen un 90% i els que han nascut fora de la UE el 66%.

El 45% de la mostra manifesta que en el seu grup d'amics/gues tots o la majoria consumeixen alcohol habitualment.

No existeixen diferències estadísticament representatives pel que fa al consum d'alcohol i al sexe, però sí que s'observen diferències estadísticament significatives pel que fa al consum d'alcohol i el lloc de naixement, ja que els joves que han nascut a Catalunya i que han consumit alcohol representen el 73,9% d'aquests/es joves, els que han nascut a la resta d'Espanya el 76,2%, els que han nascut a l'Estranger però dins de la Unió Europea representen el 90% i els que han nascut fora de la Unió Europea el 66,1%.

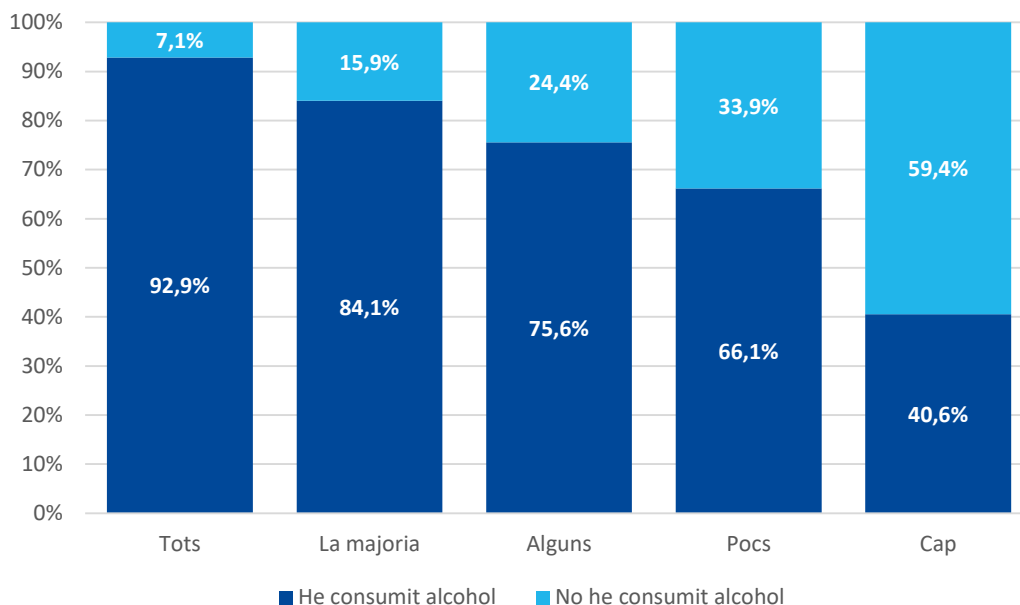
Quant a la relació entre el consum d'alcohol i la disponibilitat de mitjans econòmics, s'observa que existeix certa relació amb els diners disponibles durant la setmana i el fet d'haver provat l'alcohol, ja que a més diners disponibles durant la setmana més s'ha consumit alcohol. Cal recordar, però, que la disponibilitat de mitjans econòmics està molt vinculada a l'edat, en tant que, a més edat més diners disponibles durant la setmana.

Pel que fa al grup d'amigues i amics de la persona enquestada, el 14,5% dels enquestats/des afirma que cap persona del grup consumeix alcohol habitualment, el 17,3% que en consumeixen pocs, el 23,6% que en consumeixen alguns, el 31,3% que en consumeix la majoria i el 13,2% que en consumeixen habitualment tots. Per tant, podem dir que un 68% dels enquestats/des té un grup d'amics/gues on alguns, la majoria o tots consumeixen alcohol de forma habitual.

El caràcter social del consum d'alcohol és força clar, ja que en aquells grups d'amics/gues on tots consumeixen habitualment el consum de la persona enquestada augmenta fins al 93%, per tant, es tracta de 20 punts percentuals per sobre del consum habitual dels i les joves. Com es pot observar al gràfic següent, el consum d'alcohol per part de la persona enquestada es redueix conforme disminueix la proporció de consumidors/es habituals en el grup d'amics, arribant al 59%

per aquelles persones joves que tenen grups d'amics on no consumeix habitualment cap persona, 33 punts percentuals per sobre del nivell general de joves que no han consumit mai.

Gràfic 38: Consum d'alcohol del grup d'amics/gues i consum de la persona enquestada (%)

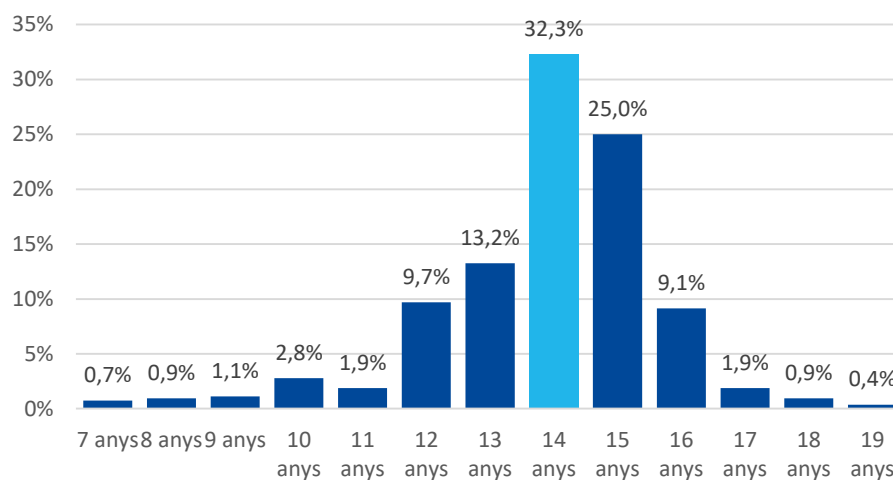

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Els grups d'amics amb més consumidors habituals d'alcohol propicien que els i les joves enquestades hagin provat l'alcohol i els grups amb menys amics/gues consumidores fan que hi hagi menys volum de joves enquestats que l'han consumit.

L'edat mitjana en la que es prova l'alcohol per primera vegada es troba als 13,9 anys. Aquest primer consum ha tingut lloc, principalment, a festes amb amics/gues (52,4%), a una festa familiar (27,6%), a discoteques, bars o pubs (12%) i, finalment, al carrer amb amics/gues (8,1%).

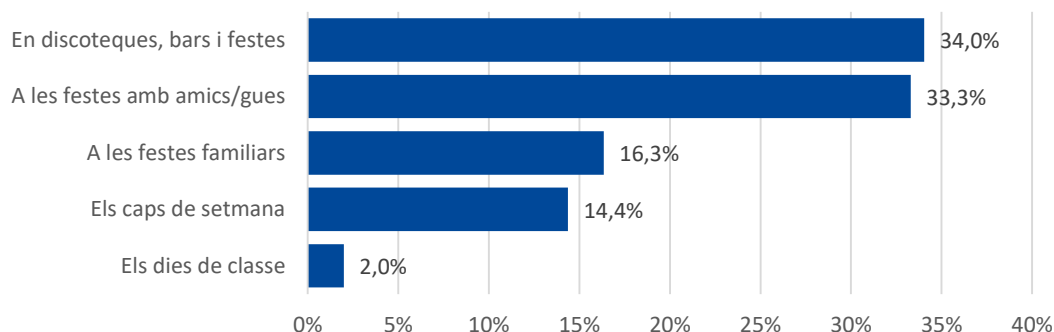
Gràfic 39: Distribució segons edat en que es prova l'alcohol per primera vegada (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Els espais/moments habituals de consum d'alcohol, són les discoteques, bars i festes (34%), les festes amb amics/gues (33,3%), les festes familiars (16,3%), els caps de setmana (14,4%) o els dies de classe (2%).

Gràfic 40: Espais habituals de consum d'alcohol (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

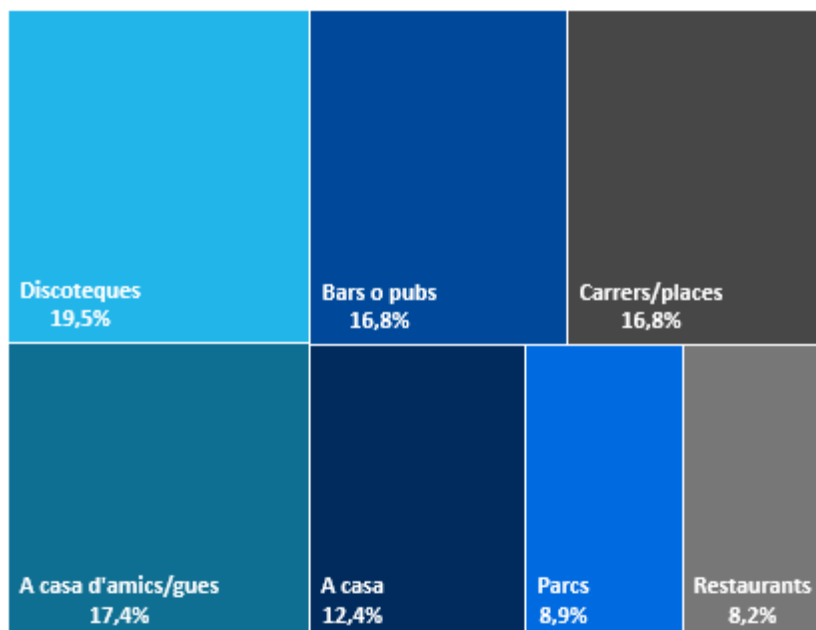
El 46,9% dels i les joves afirma que en els darrers 12 mesos no s'ha emborratxat cap vegada; el 28% que s'ha emborratxat entre una i tres vegades en el mateix període temporal; el 12,5% que s'ha emborratxat entre 5 o més vegades i, el 12,6% que s'ha emborratxat entre 10 vegades o més. Per tant, podem establir que més d'un terç dels enquestats/des s'ha emborratxat més de 5 cops el darrer any.

I pel que fa al consum d'alcohol en els darrers 30 dies, s'observa que el 45,4% dels enquestats/des afirma que ha consumit diversos tipus de begudes alcohòliques en una mateixa ocasió, front el

54,6% restant que no ho ha fet. Respecte aquest tipus de consum, també s'observa que en els darrers 12 mesos el 34,7% dels i les joves manifesta que en una mateixa ocasió (en un període de 4 hores) ha consumit quatre o més begudes alcohòliques, un 53,5% exposa que no ho ha fet i l'11,9% restant no ho recorda.

Respecte a les dades sobre el consum d'alcohol més recent (les referides als darrers 30 dies), cal tenir en compte, però, que aquest mes ha coincidit amb les festes de Figueres i l'Embarracat, la qual cosa pot actuar com a distorsionador dels resultats. En aquest sentit, doncs, cal tenir en compte que un 61,8% dels/les joves participants considera que les festes de Figueres i l'Embarracat han fet que hagin begut més que en un mes normal, mentre que el 38,2% considera que aquestes dues festes no han provocat un consum major a l'habitual.

Gràfic 41: Espais de consum d'alcohol en els darrers 30 dies (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Com es pot observar al gràfic anterior, els espais de consum d'alcohol en els darrers 30 dies són força heterogenis i no presenten especial preponderància uns espais sobre altres. Tanmateix, és necessari destacar els espais com les discoteques, els bars o pubs, els carrers i places o les cases d'amics, per contraposició als espais menys habituals que són els restaurants.

D'altra banda, pel que fa a la conducció sota els efectes de l'alcohol, l'enquesta ens permet observar que de mitjana els/les joves que han viatjat com a passatger amb un conductor/a sota els efectes de l'alcohol, ho han fet 3,2 cops en els darrers 12 mesos. De la mateixa manera, quant als i les joves que han conduït sota els efectes de l'alcohol, ho han fet de mitjana 3,3 vegades en els darrers 12 mesos.

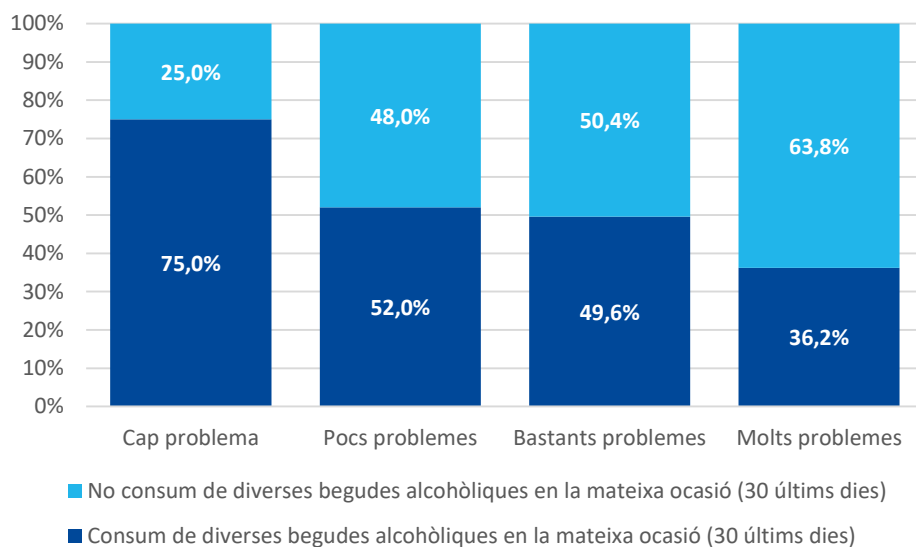
El 53% de joves s'ha emborratxat més d'un cop en els darrers 12 mesos, i un 25% més de 5 cops.

El 45% ha consumit diverses begudes alcohòliques en la mateixa ocasió, en els darrers 30 dies.

Les discoteques, Bars o Pubs, carrers o places i cases d'amics/gues són els espais més habituals de consum d'alcohol en els darrers 30 dies

Quant a la percepció de risc del consum habitual d'alcohol que presenten els i les joves participants, s'observa que el 39,5% d'aquests/es considera que aquest consum comporta molts problemes; el 48,1% considera que comporta bastants problemes; el 9,8% que comporta pocs problemes i, el 2,6% restant considera que no comporta cap problema. Com es mostra al següent gràfic, aquesta percepció del risc és menor entre aquells/es joves que han begut més d'una beguda alcohòlica en la mateixa ocasió en els darrers 30 dies. Concretament, entre els/les joves que consideren que consumir alcohol habitualment no comporta cap problema, el 75% ha consumit diverses begudes en la mateixa ocasió, mentre que entre aquelles persones que consideren que el consum habitual d'alcohol comporta molts problemes, el 63,8% està conformat per joves que no han begut més d'un tipus de beguda alcohòlica en la mateixa ocasió.

Gràfic 42: Percepció de risc del consum habitual d'alcohol, per joves que han consumit diverses begudes alcohòliques en la mateixa ocasió en els darrers 30 últims dies (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Principals resultats: Alcohol

- ✓ *El 73,3% de joves ha consumit alcohol alguna vegada a la seva vida, l'altre 26,7% no.*
- ✓ *Entre els/les joves d'entre 13 i 15 anys, un 67,8% ha consumit alcohol en alguna ocasió, i entre els/les joves d'entre 16 i 29 anys un 77,1%.*
- ✓ *El 14,5% d'enquestats/des afirma que cap persona del grup d'amics/gues consumeix alcohol habitualment, el 17,3% que en consumeixen pocs, el 23,6% que en consumeixen alguns, el 31,3% que en consumeix la majoria i el 13,2% que en consumeixen habitualment tots/es. Per tant, podem dir que un 68% dels enquestats/des té un grup d'amics/gues on alguns, la majoria o tots consumeixen alcohol de forma habitual.*
- ✓ *El caràcter social del consum d'alcohol és clar, conforme s'incrementa el nombre de consumidors/es en el grup d'amics també s'incrementa el consum de la persona enquestada.*
- ✓ *L'edat mitjana en la que es prova l'alcohol per primera vegada es troba als 13,9 anys. Normalment a festes amb amics/gues o festes familiars.*
- ✓ *Els espais habituals de consum d'alcohol, són les discoteques, bars i festes (34%); les festes amb amics/gues (33,3%); les festes familiars (16,3%) i els caps de setmana (14,4%).*
- ✓ *El 46,9% dels i les joves manifesta que en els darrers 12 mesos no s'ha emborratxat cap vegada; el 28% que s'ha emborratxat entre una i tres vegades; i el 25,1% que s'ha emborratxat més de 5 vegades.*
- ✓ *Pel que fa als darrers 30 dies, el 45,4% afirma que ha consumit diversos tipus de begudes alcohòliques en una mateixa ocasió.*
- ✓ *En els darrers 12 mesos el 34,7% dels i les joves afirma que en una mateixa ocasió (4 hores), ha consumit quatre o més begudes alcohòliques.*
- ✓ *De mitjana els/les joves que han viatjat com a passatger amb un conductor sota els efectes de l'alcohol ho han fet 3,2 cops en els darrers 12 mesos.*
- ✓ *Els i les joves enquestades que han conduït sota els efectes de l'alcohol ho han fet de mitjana 3,3 vegades en els darrers 12 mesos.*
- ✓ *El 39,5% dels enquestats/des considera que consumir alcohol habitualment comporta molts problemes, el 48,1% considera que comporta bastants problemes, el 12,4% que comporta pocs o cap problema.*

Cànnabis

El 29,9% dels i les joves participants ha consumit cànnabis alguna vegada, front el 70,1% restant que no ha consumit mai. Si analitzem aquesta variable en funció de l'edat, s'observa que, dels joves de 13 a 15 anys han consumit el 18,9% i no han consumit el 81,1%, mentre que entre els/les joves de 16 a 29 anys ha consumit el 37,4% i no ha consumit el 62,6%.

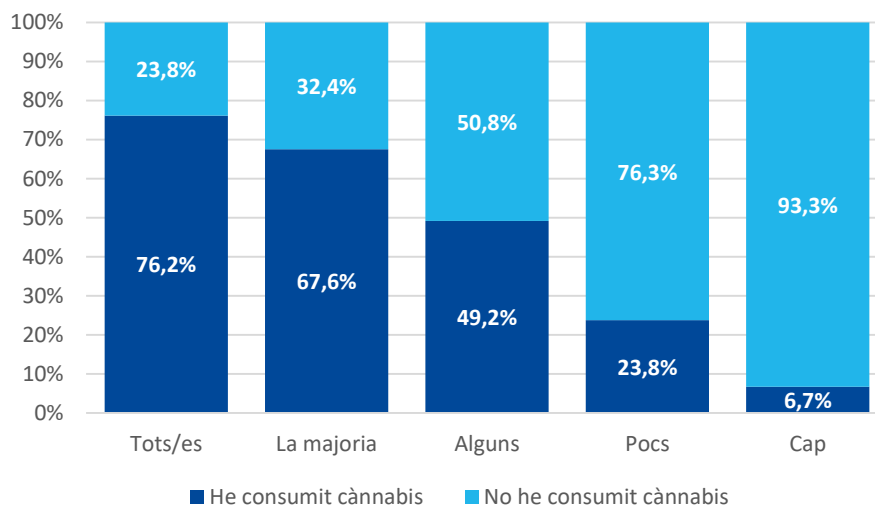
En aquest cas sí que s'observen diferències estadísticament significatives a partir del sexe, ja que els homes que han consumit cànnabis representen el 35,3% i les dones el 25,1% respectivament. No hi ha diferències estadísticament significatives pel que fa al consum de cànnabis i el lloc de naixement.

El component social esdevé un factor explicatiu considerable del consum de cànnabis, en tant que als grups d'amics/gues on tots/es consumeixen cànnabis, les persones enquestades consumidores representen el 76,2%, és a dir 46 punts percentuals per sobre del percentatge general de joves que han consumit, per contra als grups d'amics on no consumeix cap persona els i les joves enquestades que mai han consumit representen el 93,3%, 23 punts percentuals per sobre el valor general de joves que no han consumit mai. Així doncs, podem exposar que la relació entre consum i caràcter social presenta una linealitat destacable, ja que els consumidors/es de cànnabis, com a mínim els esporàdics, tendeixen a confluïr en grups d'amics/gues on es consumeix cànnabis, mentre que aquells/es joves que no han consumit tendeixen a formar part de grups on generalment no es consumeix aquesta substància.

El 30% de joves ha consumit cànnabis alguna vegada. Els homes que n'han consumit representen el 35% i les dones el 25%.

Els joves que n'han consumit tendeixen a tenir grups d'amics on gran part en consumeix i viceversa.

Gràfic 43: Consum de cànnabis del grup d'amics/gues i consum de la persona enquestada (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Tot i que amb menor força explicativa, els diners disponibles durant la setmana presenten certa relació amb el consum de cànnabis, ja que a més diners disponibles durant la setmana major és també el nombre de joves que ha consumit cànnabis. De nou, cal tenir present que la variable 'diners disponibles durant la setmana' està vinculada a l'edat i que concretament té major efecte l'edat sobre els diners que els diners sobre el consum de cànnabis.

El 6% dels/les joves ha consumit cànnabis 10 o més vegades en els darrers 12 mesos i el 10% n'ha consumit en el darrer mes. L'edat mitjana del primer consum de cànnabis es troba als 15 anys. La curiositat és el principal motiu per provar el cànnabis. Els i les joves que consumeixen cànnabis fumen de mitjana 3,8 porros al dia.

Els motius més destacats que han motivat el consum d'aquesta substància entre els/les participants han estat: per provar; la influència exercida pel grups d'amics/gues, la curiositat, la voluntat d'experimentar noves sensacions, o el plaer.

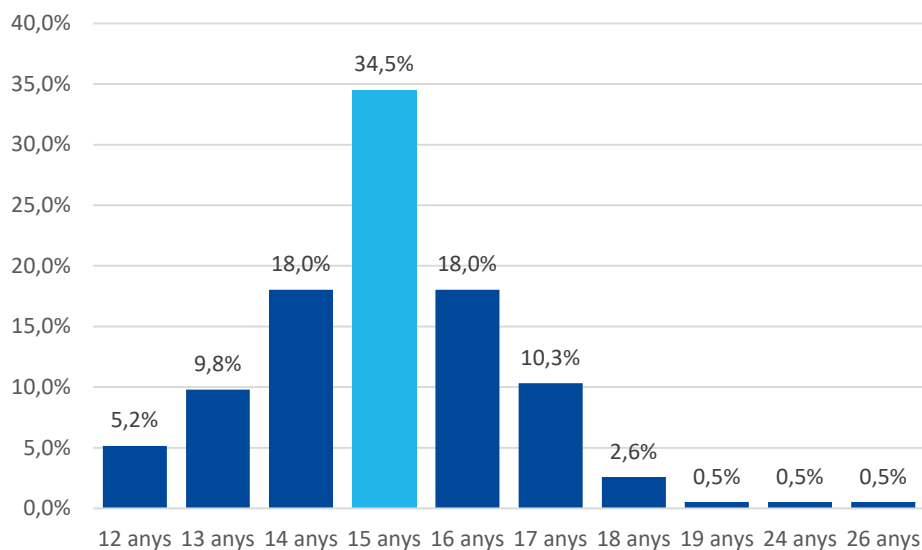
Del 30% de joves que ha consumit cànnabis algun cop, el 23,6% no n'ha consumit els darrers 12 mesos, el 42,9% n'ha consumit entre una i tres vegades en aquest període, el 10,4% n'ha consumit 5 vegades o més i el 23,1% n'ha consumit 10 vegades o més, aquests darrers joves representen el 6% del total de la mostra enquestada.

representen el 6% del total de la mostra enquestada.

Pel que fa al consum en els darrers 30 dies, un 41% dels joves que ha provat el cànnabis en alguna ocasió n'ha consumit en aquest darrer mes, representat l'11% del total d'enquestats/des, mentre

que el 58,4% restant no n'ha consumit. De mitjana els i les joves han començat a consumir cànnabis als 15 anys.

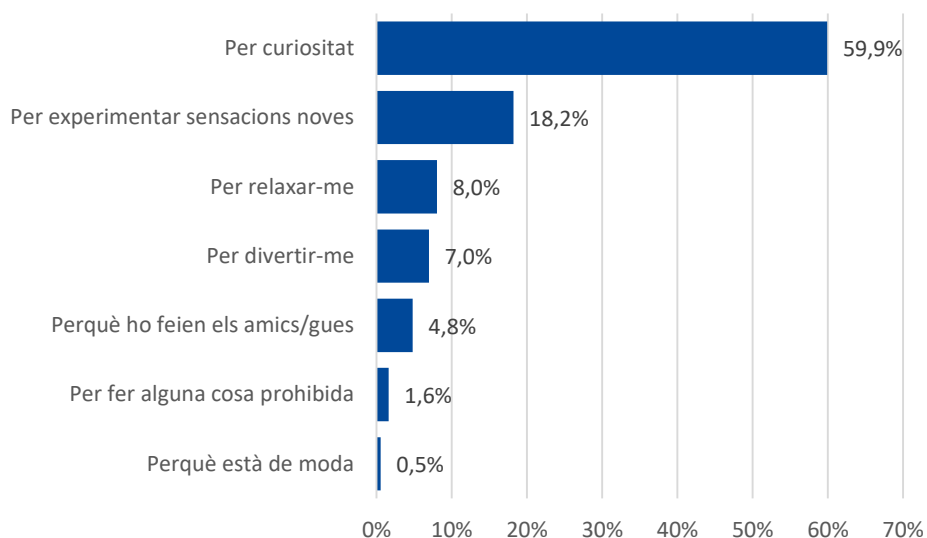
Gràfic 44: Distribució segons edat en que es prova el cànnabis per primera vegada (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Al següent gràfic es poden observar els principals motius exposats per explicar el primer contacte amb el cànnabis. En aquest sentit, podem observar que la curiositat és la principal raó representat el 59,9% dels casos, seguit de la voluntat d'experimentar sensacions noves (18,2%), per relaxar-se (8%), divertir-se (7%), perquè ho fan els amics/gues (4,8%), per fer alguna cosa prohibida (1,6%) o perquè està de moda (0,5%).

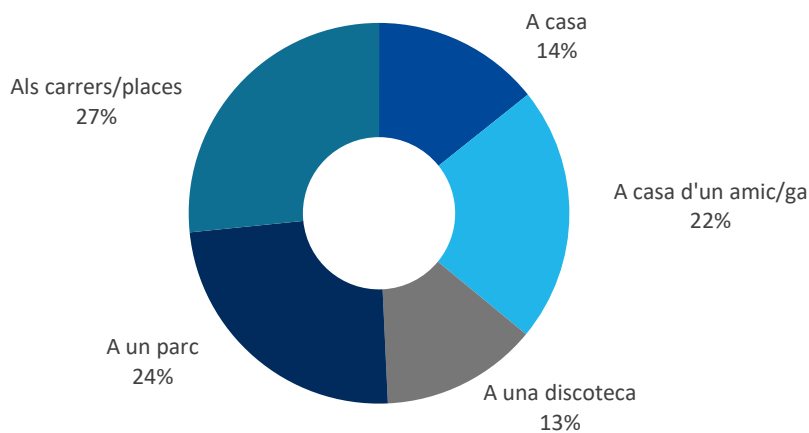
Gràfic 45: Raó del consum de cànnabis (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

De mitjana els/les joves que consumeixen cànnabis diàriament, fumen 3,8 porros al dia⁴⁴. L'espai més habitual de consum de cànnabis els darrers 30 dies són els carrers o places (27%), i els menys habituals són a casa o a una discoteca (14% i 13% respectivament).

Gràfic 46: Espais de consum de cànnabis en els darrers 30 dies (%)

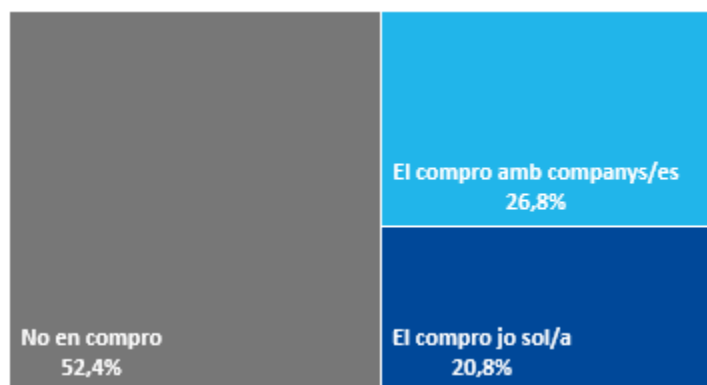

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

⁴⁴ Nota metodològica: aquesta mitjana ha estat elaborada sense tenir en compte aquells casos que han respost que fumen 0 porros al dia.

D'altra banda, pel que fa a la forma d'accés a aquesta substància, s'observa que la majoria dels i les joves participants, un 52,4%, no compra el cànnabis, un 26,8% el compra de forma conjunta amb altres companys/es i, el 20,8% el compren ells/es mateixes. Entre aquells que ho compren, la majoria l'adquireixen a un *camell*, tot i que també hi ha una part que ho compra a un amic/ga.

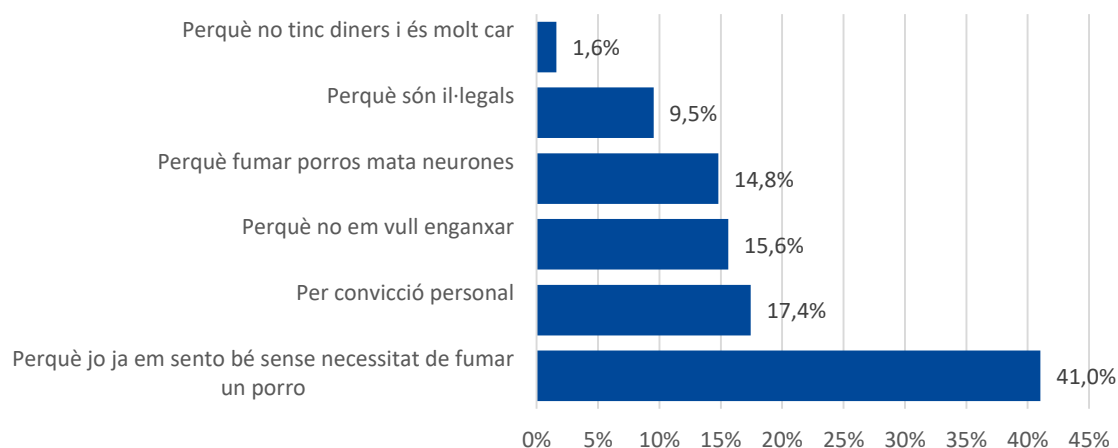
Gràfic 47: Compra del cànnabis (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Entre aquelles persones que no han consumit cànnabis, els motius principals per no fer-ho són: 'perquè ja em sento bé sense necessitat de fumar un porro' (41%), seguit de la 'convicció personal' (17,4%), 'perquè no em vull enganxar' (15,6%), 'perquè fumar porros mata neurones' (14,8%), 'perquè són il·legals' (9,5%) i 'perquè no tinc diners i és molt car' (1,6%).

Gràfic 48: Raons per no consumir cànnabis (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Per últim, respecte a la percepció dels riscos del consum d'aquesta substància, s'observa que el 92,5% dels/les joves considera que consumir cànnabis habitualment pot comportar problemes per la salut. Entre els/les joves que han consumit cànnabis alguna vegada, aquells/es que consideren que el consum de cànnabis no pot comportar problemes de salut representen el 13%, per tant 5,5 punts percentuals de la valoració global.

Principals resultats: Cànnabis

- ✓ *El 29,9% dels i les joves ha consumit cànnabis alguna vegada front el 70,1% restant que no.*
- ✓ *El 18,9% dels/les joves d'entre 13 i 15 anys i el 37,4% dels/les joves entre 16 i 29 anys ha consumit cànnabis en alguna ocasió.*
- ✓ *Els homes que han consumit cànnabis representen el 35,3% i les dones el 25,1%.*
- ✓ *Les persones enquestades que han consumit cànnabis proporcionalment tenen grups d'amics que també en consumeixen, les persones que no han consumit, tenen grups on no es consumeix o en consumeixen poc.*
- ✓ *Els principals motius que expliquen el consum de cànnabis dels enquestats/des són: per provar, pels amics, per curiositat, per experimentar, per plaer, etc.*
- ✓ *Dels joves que han consumit cànnabis, un 23,6% no n'ha consumit els darrers 12 mesos; el 42,9% n'ha consumit entre una i tres vegades; el 10,4% n'ha consumit 5 vegades o més i el 23,1% n'ha consumit 10 vegades o més (representant el 6% del total d'enquestats/des).*
- ✓ *Pel que fa als darrers 30 dies el 41% dels/les joves que han provat el cànnabis en alguna ocasió n'ha consumit en aquest període, representat l'11% de la mostra de l'enquesta.*
- ✓ *De mitjana els i les joves han començat a consumir cànnabis als 15 anys.*
- ✓ *De mitjana els joves que consumeixen cànnabis diàriament, fumen 3,8 porros al dia.*
- ✓ *L'espai més habitual de consum de cànnabis els darrers 30 dies són els carrers, parcs o places amb un 51% dels casos.*
- ✓ *Dels joves que han consumit cànnabis, un 52,4% no en compra; un 26,8% ho adquireix de forma conjunta amb altres companys/es i, un 20,8% ho compren ells o elles mateixes, principalment es compra a un 'camell' tot i que també a amics o amigues.*
- ✓ *El principal argument per no haver consumit cànnabis és 'perquè ja em sento bé sense necessitat de fumar un porro' amb un 41% dels casos.*
- ✓ *El 92,5% dels i les joves considera que consumir cànnabis habitualment pot comportar problemes per la salut, si els joves han consumit cànnabis, aquest percentatge es redueix lleugerament.*

Interacció tabac, alcohol i cànnabis

En aquest apartat s'analitzen les interaccions que existeixen entre els consums de tabac, alcohol i cànnabis. Una de les interaccions més clares d'analitzar són les relacions entre l'edat en que els i les joves proven per primera vegada cada una de les substàncies.

El coeficient de correlació de Pearson és una mesura de relació lineal entre dues variables quantitatives, com per exemple l'edat d'inici al consum de les diferents substàncies. Aquest coeficient és un índex que mostra l'associació perfecta positiva quan és igual a 1, és a dir quan augmenta l'edat de consum d'una droga, augmenta proporcionalment l'edat de consum de l'altra, per contra l'índex mostra associació perfecta inversa quan és igual a -1, és a dir quan augmenta l'edat de consum d'una substància, disminueix proporcionalment l'edat de consum de l'altra, finalment el valor 0 mostra independència total entre ambdues variables, és a dir no tenen cap tipus de relació entre si.

Taula 13: Edats d'inici al consum de l'alcohol, tabac i cànnabis. Correlació de Pearson

Càlcul per:	Coefficient de correlació de Pearson
Tabac i cànnabis	0,626
Tabac i alcohol	0,443
Alcohol i cànnabis	0,396

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Així, a través de la taula anterior, podem copsar que les edats de consum que millor correlacionen són les del tabac i el cànnabis, de forma que conforme s'avança l'edat de consum del tabac també ho fa la del cànnabis, és a dir, aquells/es joves que comencin a consumir tabac en edats primerenques, tindran més probabilitats de consumir cànnabis en edats també més baixes, de la mateixa manera aquells que provin el tabac més tard també ho faran amb el cànnabis. Es posa l'exemple del tabac abans del cànnabis ja que l'edat mitjana d'inici al consum és anterior que la del cànnabis

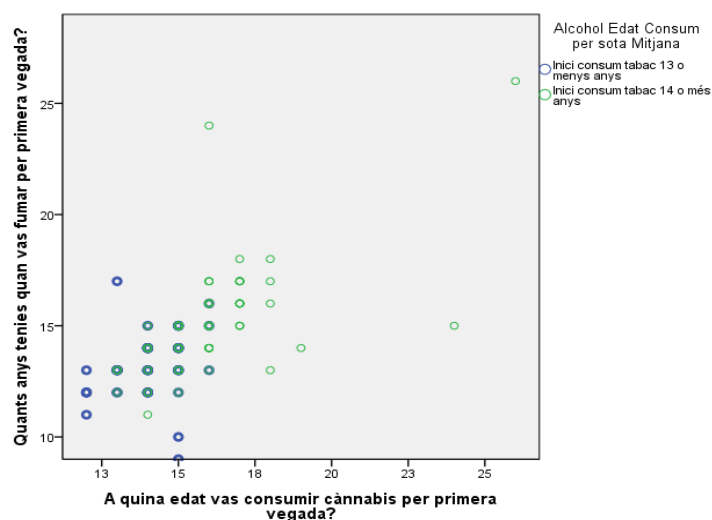
A continuació es mostren els gràfics de dispersió, que representen la interacció entre les variables d'edat a l'inici del consum, cada cercle representa un/a jove, lògicament hi ha casos (joves) que estan superposats ja que han iniciat el consum a la mateixa edat, a part s'ha incorporat unes

Existeix una especial vinculació entre el consum de tabac i de cànnabis, tot i que amb menor mesura també existeix vinculació entre l'alcohol, tabac i cànnabis.

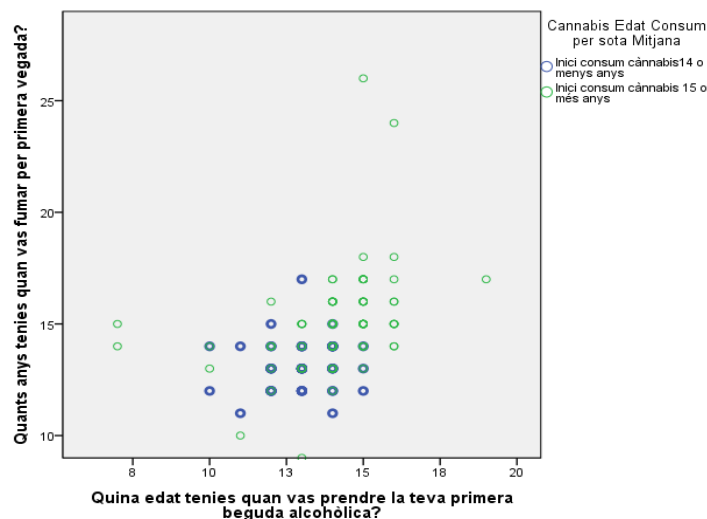
etiquetes de color, blau i verd, per indicar si l'inici del consum de la tercera droga es va produir en una edat abans de la mitjana o dins la mitjana i posterior, per tant això suposa una anàlisi multivariada de tres variables.

Com s'ha esmentat, l'edat d'inici al consum de tabac i cànnabis estan estretament vinculats. Al primer gràfic es pot observar com la dispersió dels punts s'alinea mitjanament entorn els 45 graus, amb color blau s'han marcat aquells casos on els joves han començat a consumir alcohol a una edat abans de la mitjana general de consum, és a dir als 13 anys o menys, aquests punts de color blau es concentren principalment dels 13 als 15 anys, fet que confirma a partir d'un procediment multivariat, allò que ja s'havia observat a partir d'un procediment bivariat, és a dir la correlació de Pearson. En els altres dos gràfics es poden observar els mateixos fenòmens, tot i que amb menor intensitat ja que la correlació entre les variables quantitatives és de menor intensitat.

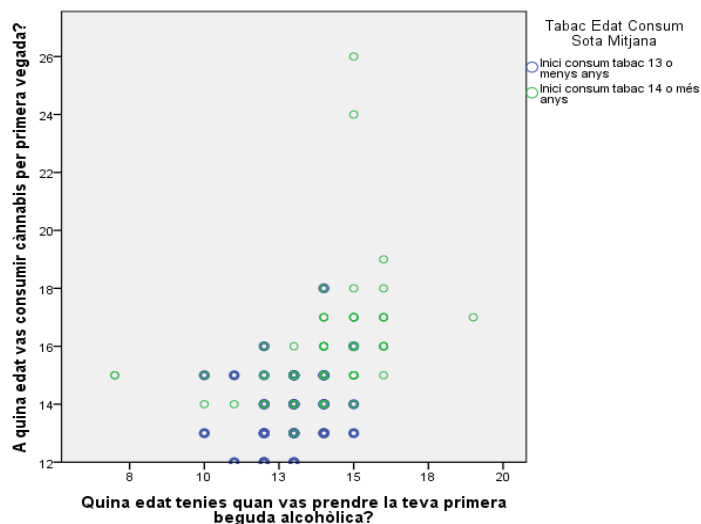
Gràfic 49: Correlació entre edat del primer consum de tabac i de cànnabis, etiqueta per consum d'alcohol

Gràfic 50: Correlació entre edat del primer consum de tabac i d'alcohol, etiqueta per consum de cànnabis

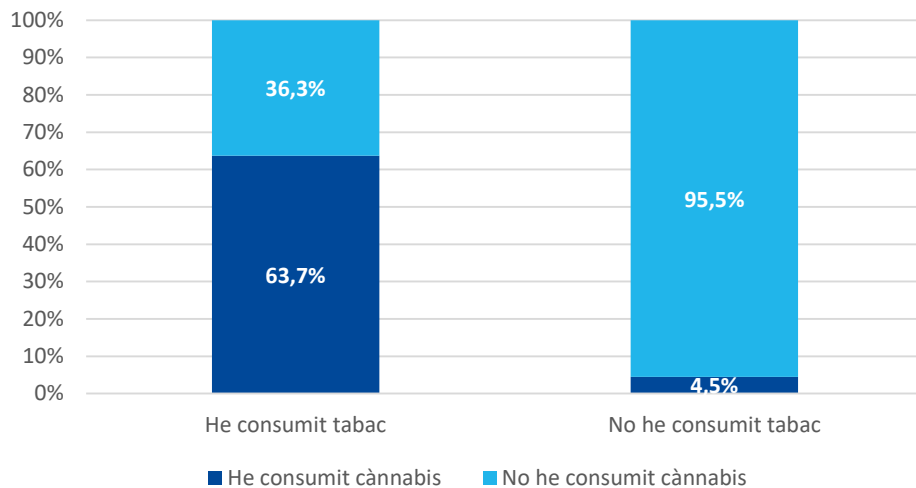
Gràfic 51: Correlació entre edat del primer consum de cànnabis i d'alcohol, etiqueta per consum de tabac

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc a l'Alt Empordà

Existeix, també, una destacable vinculació entre aquelles persones que han consumit tabac i cànnabis i aquelles que no han consumit cap de les dues, concretament de les persones que han consumit tabac, el 63,7% ha consumit cànnabis i el 36,3% no ho ha fet, per altra banda de les persones que no han consumit tabac, el 95,5% no ha consumit cànnabis i el 4,5% sí.

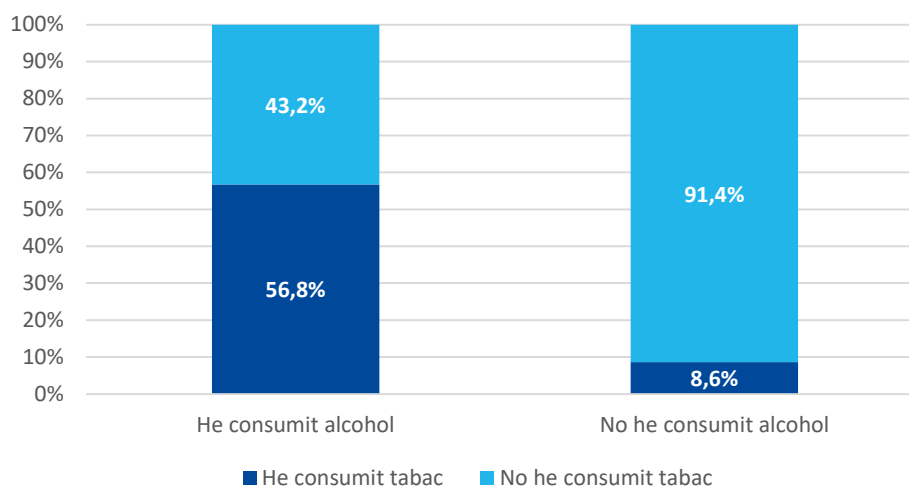
Gràfic 52: Consum de tabac segon consum de cànnabis (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

El consum d'alcohol segons el consum de tabac presenta una relació menor que l'anterior però igualment important, ja que de les persones que han consumit alcohol, el 56,8% ha consumit tabac i el 43,2% no ho ha fet, per altra banda, dels i les joves que no han consumit alcohol, el 91,4% no ha consumit tabac i el 8,6% sí.

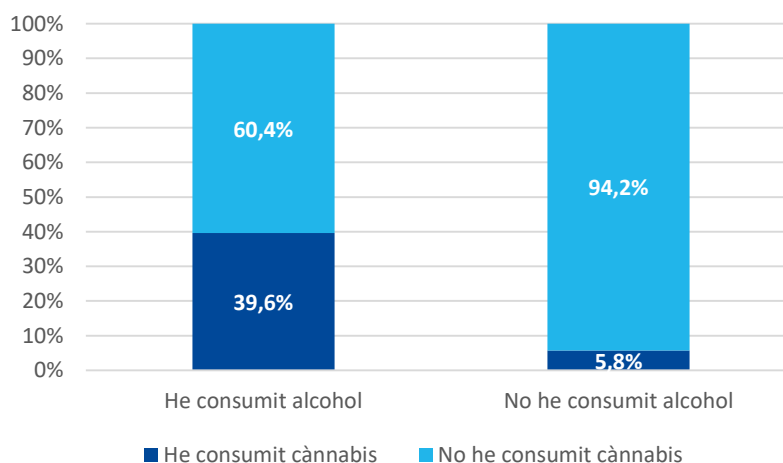
Gràfic 53: Consum d'alcohol segons consum de tabac (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Per últim, es presenta el consum d'alcohol segons el consum de cànnabis, aquest cas presenta una relació menor que als anteriors, en tant que de les persones que han consumit alcohol, el 60,4% no ha consumit cànnabis i el 39,6% sí, i per aquelles persones que no han consumit alcohol, el 94,2% no ha consumit cànnabis i el 5,8% sí.

Gràfic 54: Consum d'alcohol segons consum de cànnabis (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

A continuació, es mostren els principals perfils de consum que es presenten a l'enquesta. El perfil amb major presència és el de persona jove que ha consumit alcohol, però no ha consumit ni tabac ni cànnabis representant el 29,5% del total de la mostra; el segon perfil més destacat és el de la persona jove que ha

Existeixen 4 perfils de consum en la població jove: 1. Ha consumit només alcohol, 2. Ha consumit les tres drogues, 3. No ha consumit cap droga i 4. Ha consumit alcohol i tabac, però no cànnabis.

consumit alcohol, tabac i cànnabis representant el 26,9% de la mostra; el tercer és la persona que no ha consumit cap de les tres substàncies representant el 24,1% i per últim dels perfils el de la persona jove que ha consumit alcohol, ha consumit tabac però no ha consumit cànnabis, els quals representen el 14,5%. La resta de combinacions es poden considerar residuals.

Taula 14: Taula de contingència del consum de alcohol, tabac i cànnabis (%)

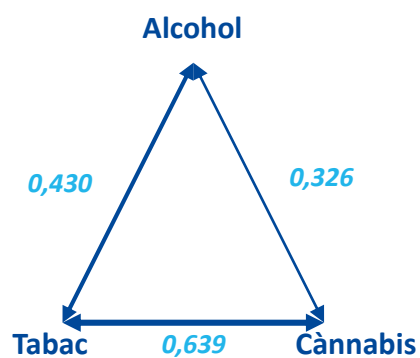
He consumit alcohol	He fumat	No he fumat	Total
He consumit cànnabis	26,9%	2,2%	29,0%
No he consumit cànnabis	14,5%	29,5%	44,0%
No he consumit alcohol	He fumat	No he fumat	Total
He consumit cànnabis	1,2%	0,4%	1,6%
No he consumit cànnabis	1,3%	24,1%	25,4%
Total	43,8%	56,2%	100,0%

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Per últim, també s'han analitzat els coeficients de contingència de 'V de Cramér', aquesta és una mesura simètrica per a la intensitat de relació entre variables que serveix com a índex; on 0 és independència absoluta entre variables i 1 és la relació perfecta entre variables. Els càlculs s'han realitzat pel consum d'alcohol i el consum de tabac; el de cànnabis i tabac i, el d'alcohol i cànnabis. De la mateixa manera que a les correlacions de Pearson segons l'edat d'inici al consum, la relació del consum de tabac amb el de cànnabis és la més alta amb una V de Cramér de 0,639, seguit de la relació entre alcohol i tabac amb un 0,430 i, per últim, el consum d'alcohol amb cànnabis que representa un 0,326. Realment la vinculació entre el tabac i cànnabis és la única destacable, ja que les relacions per sota de 0,6 es poden considerar febles.

S'ha d'afegir que els resultats a estudis d'altres territoris i municipis catalans són molt similars tant pels valors de les correlacions de Pearson per l'edat d'inici al consum, com pels coeficients de contingència associats de la V de Cramér i els altres resultats estadístics.

Il·lustració 1: V de Cramér Alcohol-Tabac, Cànnabis-Tabac i Alcohol Cànnabis

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Principals resultats: Interacció tabac, alcohol i cànnabis

- ✓ *Existeix una relació destacable entre l'edat d'inici del consum del tabac i el cànnabis, quan més jove es consumeix per primera vegada una substància, més jove es consumeix l'altre, i quan més tard es consumeix una, més tard es consumeix l'altre. Aquestes relacions presenten intensitats menors pel que fa al tabac i l'alcohol, i l'alcohol i cànnabis.*
- ✓ *De les persones que han consumit tabac, el 63,7% ha consumit cànnabis i el 36,3% no ho ha fet, per altra banda, de les persones que no han consumit tabac, el 95,5% no ha consumit cànnabis i el 4,5% sí.*
- ✓ *De les persones que han consumit alcohol, el 56,8% ha consumit tabac i el 43,2% no ho ha fet, per altra banda, dels i les joves que no han consumit alcohol, el 91,4% no ha consumit tabac i el 8,6% sí.*
- ✓ *De les persones que han consumit alcohol, el 60,4% no ha consumit cànnabis i el 39,6% sí, i per aquelles persones que no han consumit alcohol, el 94,2% no ha consumit cànnabis i el 5,8% sí.*
- ✓ *Es poden establir 4 perfils de consum jove: 1) la persona que només ha consumit alcohol (30%), la que ha consumit les tres drogues (27%), la que no ha consumit cap droga (24%) i la que ha consumit alcohol i tabac, però no cànnabis (15%).*
- ✓ *Existeix una destacada relació entre les persones que han consumit cànnabis i tabac, i en menor mesura els/les que han consumit tabac i alcohol, per tant el consum d'una substància té efectes sobre l'altre.*

Altres substàncies

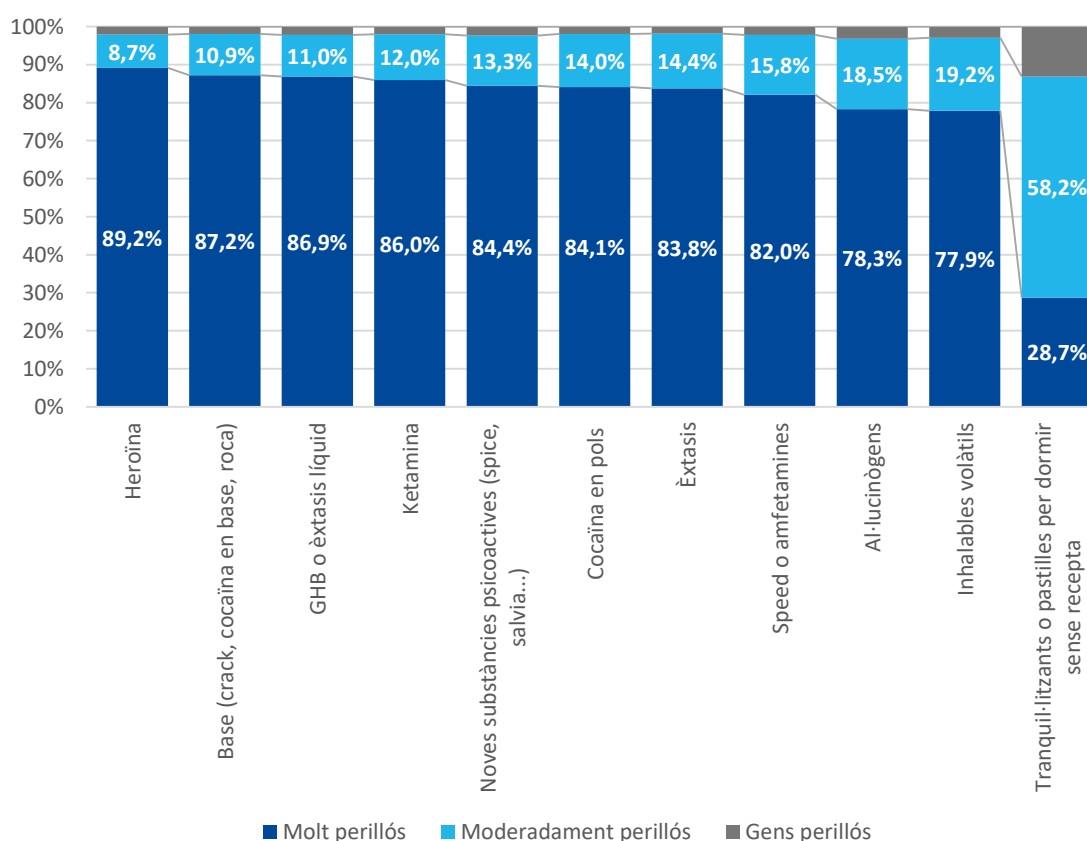

El següent gràfic mostra el grau de perillositat percebuda entorn altres drogues. Així podem observar que, generalment, es perceben com a molt perilloses amb un 84% de mitjana. A més, s'han ordenat les drogues de major percepció d'alta perillositat a menor, per tant les que són percebudes com a molt perilloses són

Generalment es considera que les altres drogues, són molt perilloses

l'heroïna, la base, el GBH, les noves substàncies psicoactives, la cocaïna en pols, l'èxtasi, l'speed o amfetamines, en menor mesura els al·lucinògens i els inhalables volàtils, cal destacar que els tranquil·litzants o pastilles per a dormir sense recepta són considerats principalment com a moderadament perillosos.

Gràfic 55: Distribució segons grau de perillositat percebuda sobre altres drogues (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Begudes energètiques

Un 78,2% dels i les joves ha consumit begudes energètiques, front el 21,8% restant que no ho ha fet. Entre els/les joves que han consumit aquestes begudes, un 57,3% ho fa de forma ocasional; un 19,3% només ho ha provat un cop; un 9,3% les consumeix una vegada per setmana; un 8,4% entre dues i quatre vegades a la setmana; un 2,5% més de quatre vegades a la setmana; i un 3,2% les consumeix a diari.

Un 78% de joves ha consumit begudes energètiques.

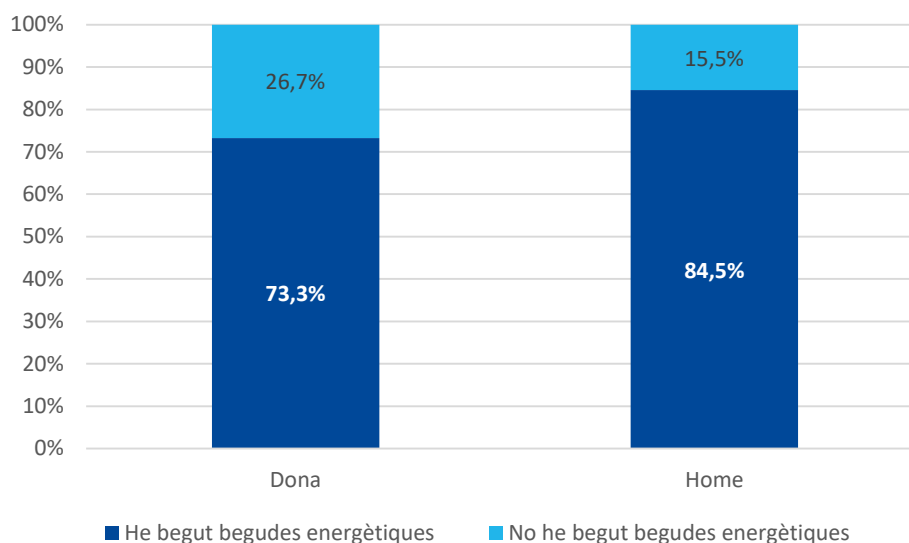
Un 23% d'aquests les consumeix setmanalment.

Un 53% ha consumit begudes energètiques barrejades amb alcohol.

Tot i que de forma molt lleugera, es detecten certes diferències en el consum d'aquestes begudes en funció del sexe de l'enquestat/da, en tant que les dones que han consumit aquestes begudes representen el 73,3% i les que no n'han begut representen el 26,7%, pel que fa als homes que han consumit les begudes energètiques, representen el 84,5% i els que no el 15,5%, per tant el consum entre els homes és més elevat que entre les dones.

No es detecten diferències estadísticament significatives ni per l'edat, ni pels diners disponibles durant la setmana. Tanmateix, sí que s'observen diferències estadísticament representatives pel lloc de naixement, ja que els i les joves nascuts/des a Catalunya que han consumit begudes energètiques representen el 74,8%, aquells que han nascut a la resta d'Espanya representen el 95,2%, aquells que han nascut a països de la UE que han consumit representen el 94,6% i els que han nascut fora de la UE representen el 83,9%.

Gràfic 56: Distribució segons sexe i consum de begudes energètiques (%)

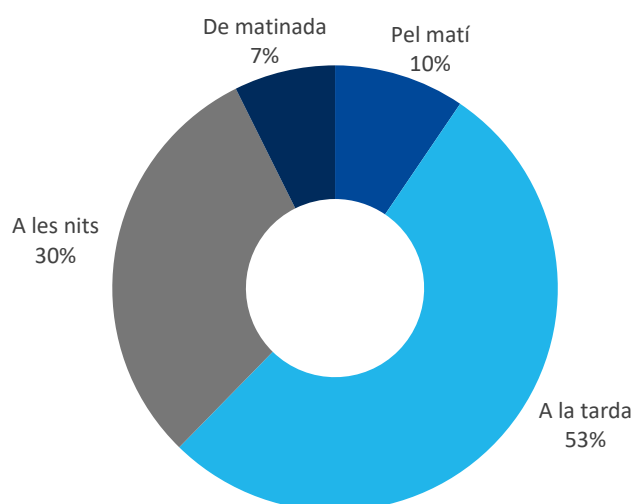

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Els principals moments del dia on es consumeixen les begudes energètiques són per la tarda (53%) i a les nits (30%), tot i això pel matí es consumeix el 10% i per la matinada el 7%.

Un 53,6% dels/les participants ha consumit begudes energètiques barrejades amb alcohol. Per altra banda, un 10,1% dels enquestats/des considera que consumir begudes energètiques pot comportar molts problemes, un 39,8% que pot comportar bastants problemes, un 41,8% pocs problemes i un 8,3% cap problema.

Gràfic 57: Moments del dia on es consumeixen begudes energètiques (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Principals resultats: Begudes energètiques

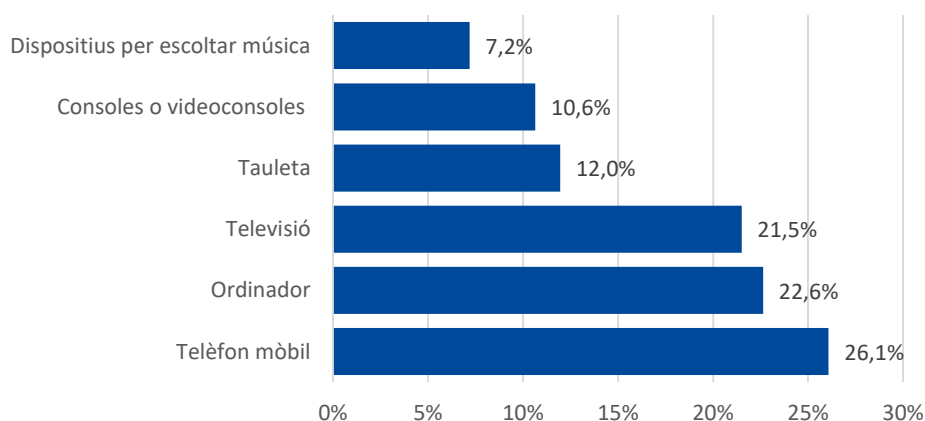
- ✓ *Un 78,2% dels i les joves ha consumit begudes energètiques.*
- ✓ *Entre els consumidors/es d'aquestes begudes, un 57,3% manifesta realitzar un consum ocasional; un 19,3% només ho ha provat un cop; un 9,3% una vegada a la setmana; un 8,4% entre dos i quatre vegades a la setmana; un 2,5% més de quatre vegades a la setmana; i un 3,2% a diari.*
- ✓ *Entre les dones un 73,3% ha consumit aquestes begudes, mentre que en el cas dels homes aquest percentatge ascendeix fins al 84,5%.*
- ✓ *Els principals moments del dia en els que es consumeixen les begudes energètiques són per la tarda (53%) i a les nits (30%), tot i això pel matí es consumeix el 10% i per la matinada el 7%.*
- ✓ *Un 53,6% de la mostra ha consumit begudes energètiques barrejades amb alcohol.*

Pantalles

El telèfon mòbil és el dispositiu o pantalla més utilitzat entre la població jove participant de l'enquesta representat el 26,1% del total de dispositius utilitzats, seguit de l'ordinador (22,6%), la televisió (21,5%) i a major distància la tauleta (12%), les consoles o videoconsoles (10,6%) i, finalment, els dispositius per escoltar música (7,2%). No s'observen diferències importants pel que fa a l'ús d'aquestes pantalles per raó de sexe, tot i que cal destacar que en el cas de les consoles o videoconsoles existeix un ús preferentment masculí.

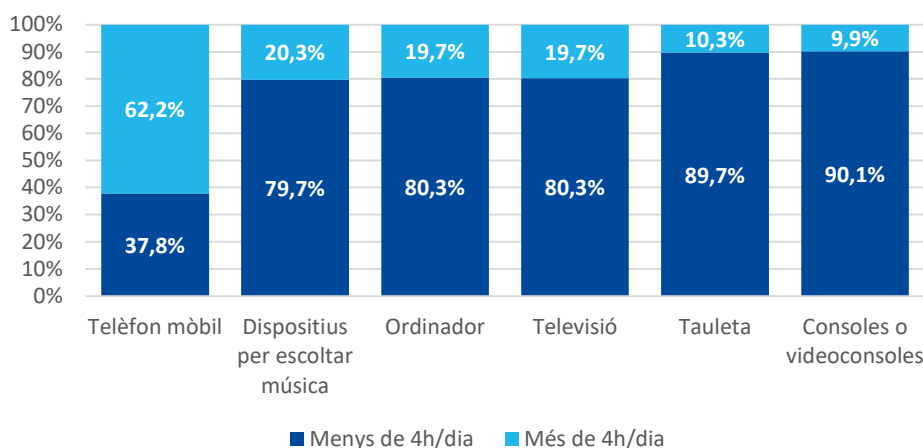
Gràfic 58: Distribució segons pantalles utilitzades (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Respecte a la intensitat d'ús d'aquests dispositius, s'observa que el telèfon mòbil és el dispositiu al qual es destinen més hores, ja que el 62,2% dels i les joves destinen més de 4 hores al dia. A una distància considerable trobaríem els dispositius per escoltar música, l'ordinador i la televisió, dels quals al voltant d'un 20% dels enquestats/des els utilitzen més de 4 hores.

Gràfic 59: Distribució segons hores dedicades al dia a les diferents pantalles (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

El següent gràfic s'ha creat a partir d'un índex elaborat a través de la variable que mesura el número d'hores aproximat que es destinen diàriament a cada un dels sis dispositius. El valor 0 equivaldria a destinar zero hores diàries a cada un dels esmentats dispositius i el valor 1 equivaldria a destinar sis hores o més diàries a cada un dels dispositius respectivament, lògicament l'ús de dispositius pot esser simultani. La mitjana d'ús es situa al 0,486, és a dir unes 12h diàries aproximadament.

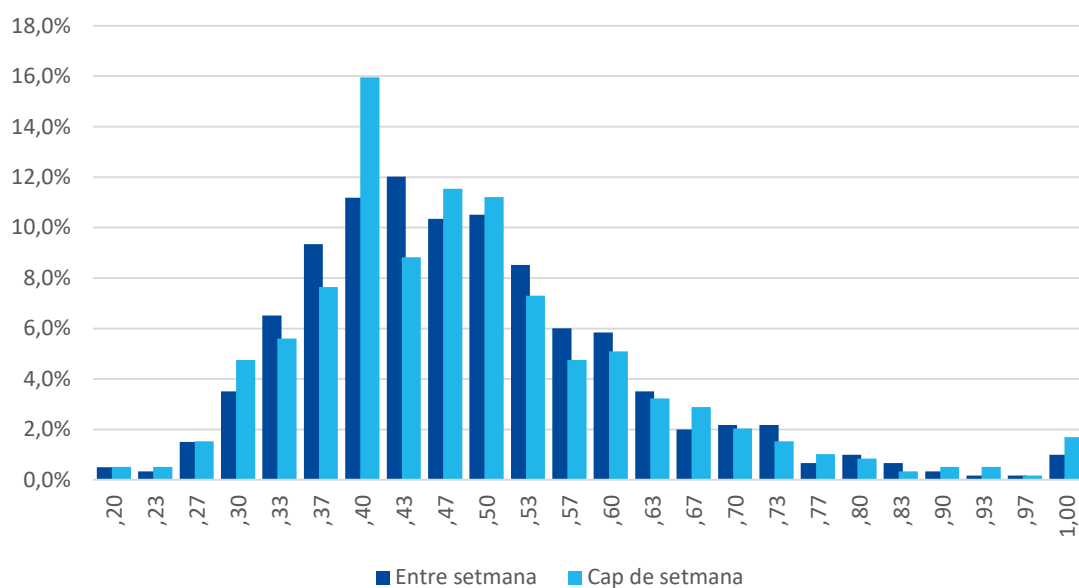
El telèfon mòbil és la pantalla a la que més hores es dedica durant el dia. Aquests dispositius es fan servir principalment perquè agraden, per parlar i per escoltar música.

Un 30% considera que l'ús no els hi genera cap problema.

Un 79% creu conèixer els riscos d'ús de pantalles.

No semblen haver-hi diferències destacables entre la mitjana d'ús de pantalles i altres variables com l'edat, el sexe, el lloc de naixement o els diners disponibles durant la setmana, ja que la mitjana del valor oscil·la en tots els casos entre el 0,47 i el 0,52. Durant el cap de setmana l'índex d'ús és pràcticament idèntic, ja que es situa de mitjana en el 0,485.

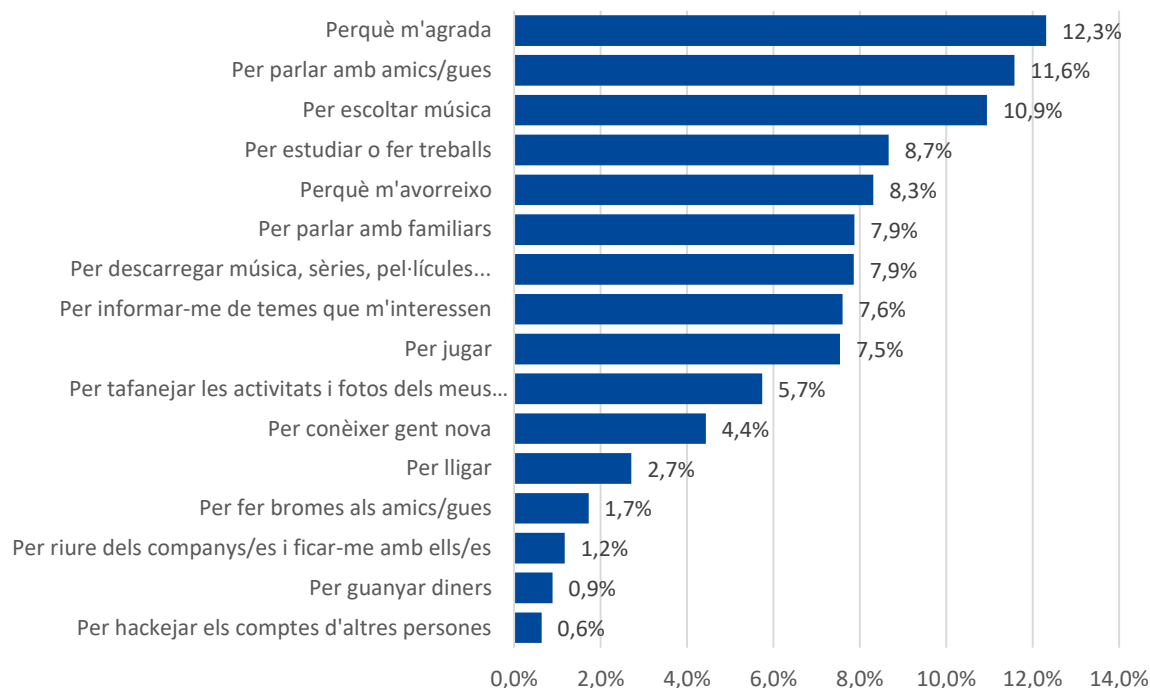
Gràfic 60: Distribució de l'índex d'ús de pantalles (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Els principals motius d'ús de pantalles es recullen al següent gràfic. Els i les joves participants a l'enquesta, fan servir les pantalles primordialment per que 'els hi agrada'; seguit de 'per parlar amb amics/gues'; 'per escoltar música'; 'per estudiar o fer treballs'; 'per avorriment'; 'per parlar amb familiars'; 'descarregar música, sèries i pel·lícules'; 'per informar-se de temes d'interès'; 'per jugar', etc. Aquells arguments menys seleccionats són per 'hackejar comptes d'altres persones' o 'per guanyar diners'.

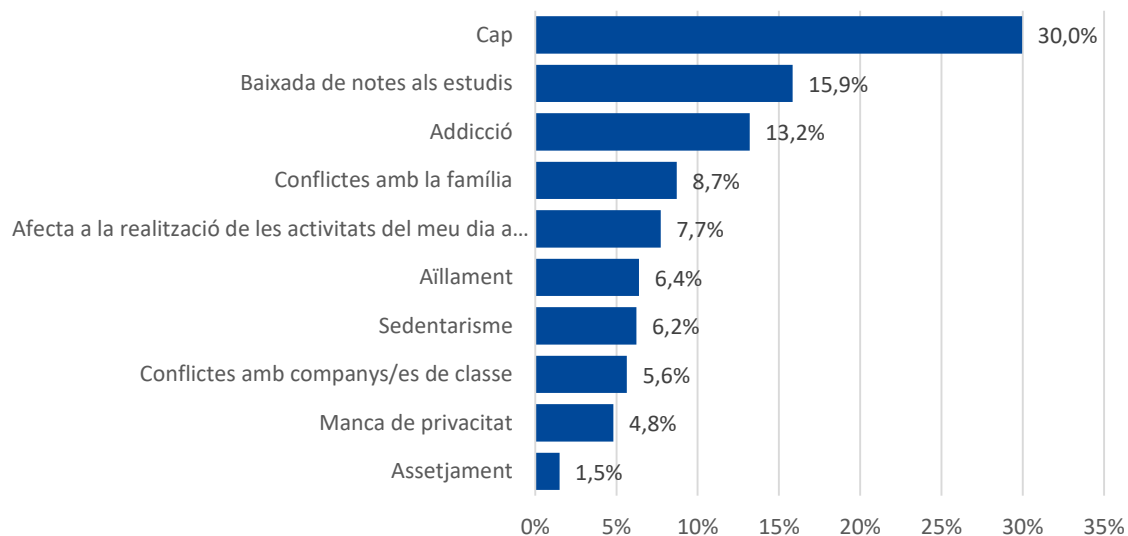
Gràfic 61: Distribució segons motius d'ús de pantalles (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

El següent gràfic, mostra els problemes que els i les joves associen a l'ús de pantalles. En aquest sentit, s'observa que gairebé un terç d'aquests no perceben cap problema associat; el 15,9% creuen que els ha fet baixar es notes als estudis; el 13,2% indica problemes d'addició; el 8,7% conflictes amb la família; el 7,7% indica una afectació a la realització de les activitats diàries.

Gràfic 62: Distribució segons percepció de problemes associats a l'ús de pantalles (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Per tal d'aproximar-nos al grau de dependència envers aquests dispositius, es pregunta als participants com es sentirien si per un dia no poguessin utilitzar el telèfon mòbil. En aquest sentit, s'observa que les respostes més usuals fan referència a: avorriment, aïllament, nerviosisme, estranyesa, ansietat, bé, desconexió amb l'entorn i el món, estrès, incomunicació, lliure, malament, normal, raresa, etc. Part de les respostes fan referència a que no patirien cap problema, altres que se sentirien bé, altres que patirien al principi però posteriorment no i, altres mostren preocupació.

*Si no poguessis utilitzar el mòbil durant un dia et sentiries...
 Avorrit, aïllada, nerviós, estranya,
 amb ansietat, bé,
 desconnectada amb l'entorn i el
 món, estrès, incomunicat, lliure,
 malament, normal, etc.*

Un 79,3% dels enquestats/des exposa que creu conèixer els riscos que es poden derivar de l'ús d'aquestes eines i dispositius, front un 20,7% que manifesta desconèixer els possibles riscos.

Principals resultats: Pantalles

- ✓ *El telèfon mòbil és el dispositiu o pantalla més utilitzat (26%), seguit de l'ordinador (23%) i la TV (22%).*
- ✓ *L'ús de consoles o videoconsoles presenta un ús preferentment masculí.*
- ✓ *El telèfon mòbil és el dispositiu al qual es destinen més hores, ja que el 37,8% dels i les joves destinen més de 4 hores al dia.*
- ✓ *Els i les joves fan servir les pantalles perquè: 'els hi agrada', seguit de 'per parlar amb amics/gues', 'per escoltar música', 'per estudiar o fer treballs', 'per avorriment', 'per parlar amb familiars', 'descarregar música, sèries i pel·lícules', 'per informar-se de temes d'interès', 'per jugar etc.*
- ✓ *Gairebé un terç dels i les joves no perceben cap problema associat a l'ús de pantalles, el 15,9% creuen que els ha fet baixar les notes als estudis i el 13,2% problemes d'addició.*
- ✓ *Als i les joves se'ls hi pregunta com es sentirien si per un dia no poguessin utilitzar el telèfon mòbil, les respostes més usals fan referència a: avorriment, aïllament, nerviosisme, estranyesa, ansietat, bé, desconexió amb l'entorn i el món, estrès, comunicació, lliure, malament, normal, raresa, etc.*

Sexualitat

Un 26,1% dels i les joves considera que la sexualitat és molt important per a ells/es; un 41,6% considera que és bastant important; un 23,6% poc important i un 8,6% que és gens important.

Si analitzem aquesta variable, però, en funció del sexe dels/les participants, s'observa una clara diferència, en tant que els homes representen el 56,6% de les persones que han respost 'molt

important' i les dones el 43,4%, i les dones representen el 74,5% de les persones que han respost 'gens important' i els homes el 25,5%. Per tant existeix una relació amb tendència lineal on els homes es caracteritzen per donar més importància a la sexualitat i les dones menys, s'ha de tenir en compte que aquesta pregunta ha estat resposta per un 55% de dones i un 45% d'homes és per aquesta raó per la qual s'observen percentatges majors en el cas de les dones.

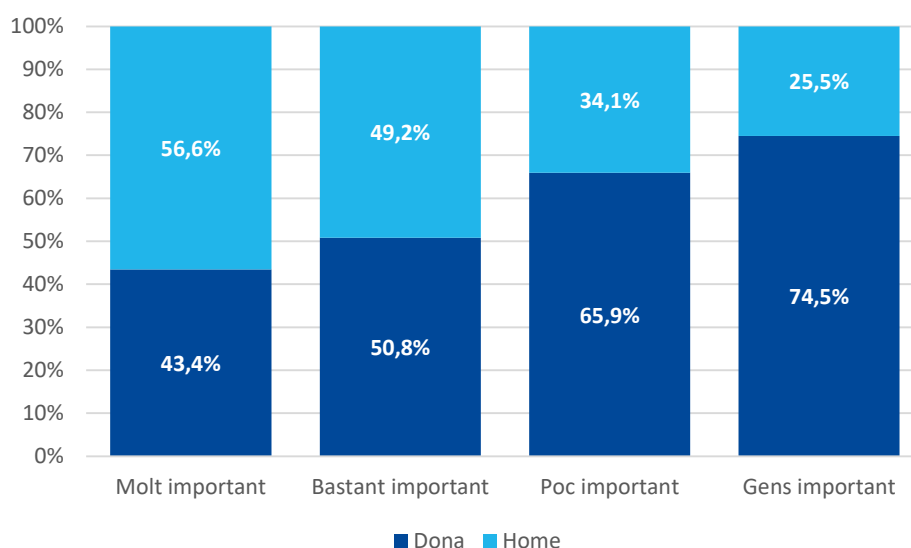
També s'observa un efecte similar, però amb menor intensitat, pel que fa al grup d'edat, ja que els joves de més edat són els que més importància atorguen a la sexualitat i els més joves els que menys.

Un 46% de joves ha tingut algun tipus de relació sexual.

Un 68% considera que la sexualitat és molt o bastant important per a ells o elles.

Els homes donen més importància a la sexualitat i les dones menys.

Gràfic 63: Distribució segons importància atorgada a la sexualitat per a la persona enquestada (%)

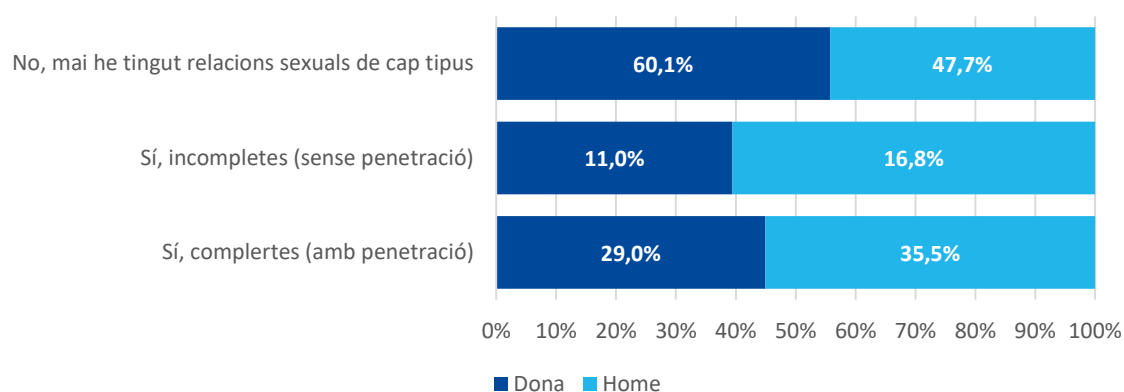

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Un 54% dels enquestats/des manifesta no haver tingut mai relacions sexuals de cap tipus, un 32% exposa haver tingut relacions completes amb penetració, i un 14% sense penetració.

Si ens fixem en la distribució per sexes, podem observar que en el cas dels homes, un 35,5% manifesten haver tingut relacions sexuals complertes; un 16,8% incomplertes; i el 47,7% restant manifesta no haver mantingut relacions sexuals. En el cas de les dones, un 29% manifesta haver tingut relacions sexuals complertes, un 11% incomplertes, i el 60% restant manifesta no haver mantingut relacions sexuals. Així, podem exposar que entre els enquestats/des els homes manifesten haver mantingut relacions sexuals en major proporció.

Gràfic 64: Relacions sexuals segons sexe (%)

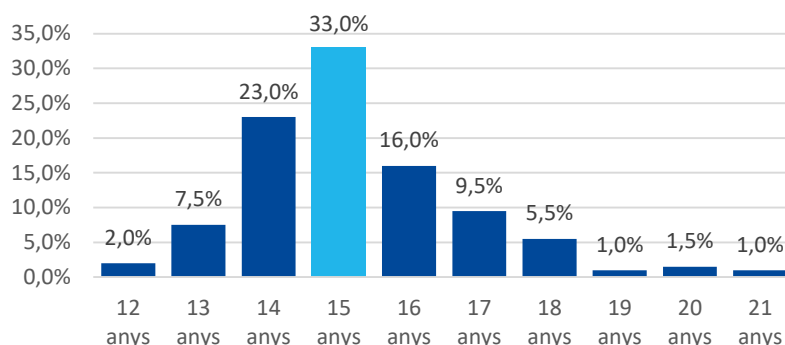

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Pel que fa a les relacions sexuals segons el grup d'edat, s'observa que entre els/les joves de més edat, de 16 a 19 anys, han tingut relacions sexuals completes un 44,3%, incompletes un 10,1% i no han tingut relacions sexuals el 45,6% restant; en canvi, entre els/les joves de 13 a 15 anys, han tingut relacions sexuals amb penetració el 15%, sense penetració el 19,3% i no han tingut relacions sexuals el 65,7% restant.

De mitjana els i les joves enquestades afirmen haver mantingut la seva primera relació sexual completa als 15,2 anys i es pot estipular que és entre els 13 i 18 anys quan els i les joves principalment (el 87%) tenen les primeres relacions sexuals complertes i més acuradament entre els 14 i 16 anys, ja que representen el 72% dels joves que han tingut una relació sexual completa. És important tenir en compte la següent matisació: Donat que la mitjana d'edat de l'enquesta és de 16 anys, hi ha un important volum de joves que encara no han tingut relacions sexuals, un 68% si es considera també les relacions sexuals incompletes, aital fet afecta a la mitjana d'edat de la primera relació sexual, quan aquests joves hagin tingut relacions sexuals la mitjana serà superior als 15 anys.

Gràfic 65: Distribució segons edat de la primera relació sexual complerta (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

No existeixen diferències destacables entre dones i homes pel que fa a l'edat de la primera relació sexual, ja que per les dones aquesta edat és als 15,4 i entre els homes és els 15,21.

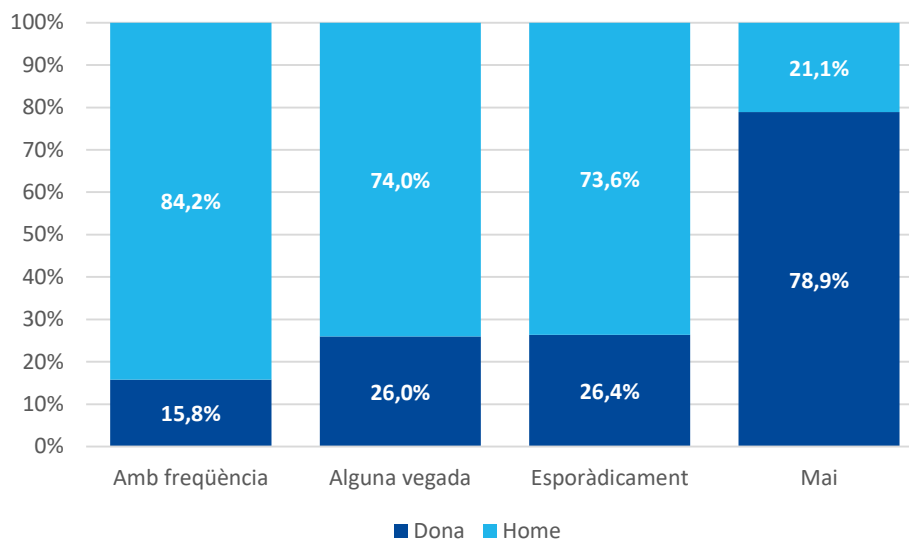
De mitjana els i les joves que han tingut relacions sexuals complertes, afirmen que en els darrers 12 mesos han tingut relacions sexuals complertes amb 2,4 persones diferents,

concretament les dones afirmen que n'han tingut amb 1,8 persones diferents i els homes que n'han tingut amb 3 persones diferents. Si ens fixem en la distribució per edats, els i les joves de 13 a 15 anys afirmen que han tingut relacions sexuals complertes amb 2,9 persones i les de 16 a 29 anys amb 2,2 persones.

De mitjana la primera relació sexual complerta és als 15 anys. Els darrers mesos els i les joves afirmen haver tingut relacions sexuals complertes amb 2,4 persones diferents.

Per altra banda, respecte al consum de pornografia, s'observa que un 13,4% dels i les joves afirma veure pornografia per Internet amb freqüència; un 16,6% alguna vegada; un 12,7% esporàdicament i un 57,3% mai. Existeix una clara relació entre la freqüència de consum de pornografia i el sexe de la persona enquestada, en tant que majoritàriament la pornografia és consumida per homes, ja que un 78,9% de les dones no veu mai pornografia i un 21,1% d'homes tampoc, el 84,2% d'homes veu pornografia amb freqüència sobre un 15,8% de les dones, un 74% dels homes la consumeix alguna vegada, i un 73,6% esporàdicament.

Gràfic 66: Consum de pornografia segons sexe (%)

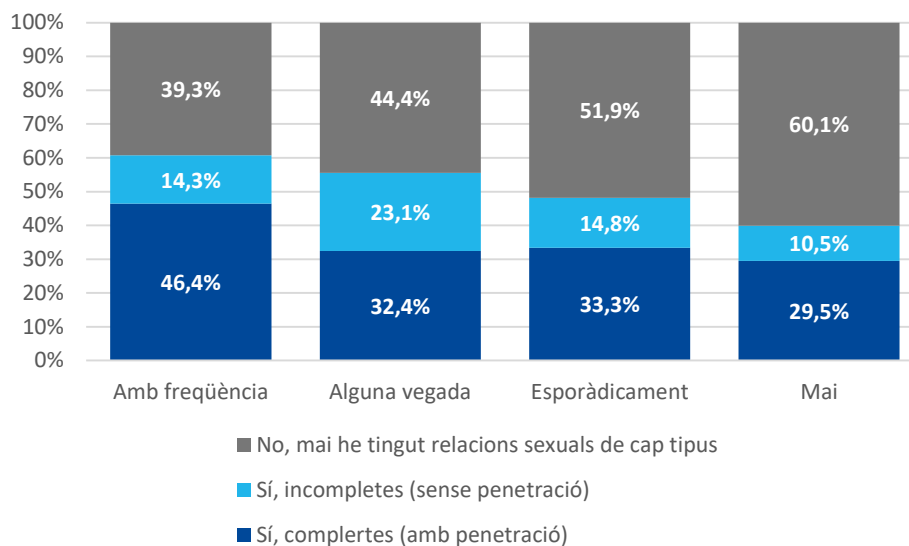

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Existeix també certa relació entre el consum de pornografia i el fet d'haver mantingut o no relacions sexuals. El 46,4% de les persones que consumeixen pornografia amb freqüència ha mantingut relacions sexuals complertes, el 14,3% incomplertes i el 39,3% no n'ha mantingut. Així, a mesura que disminueix la freqüència de consum de pornografia es redueix el pes dels i les joves que han mantingut algun tipus de relació sexual i augmenta el pes d'aquells i aquelles que no han mantingut relacions sexuals. Per tant aquelles persones que han mantingut relacions sexuals consumeixen més pornografia.

No existeixen diferències estadísticament significatives pel que fa al consum de pornografia i el grup d'edat, ja que es tracta d'un consum similar.

Gràfic 67: Consum de pornografia i relacions sexuals (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

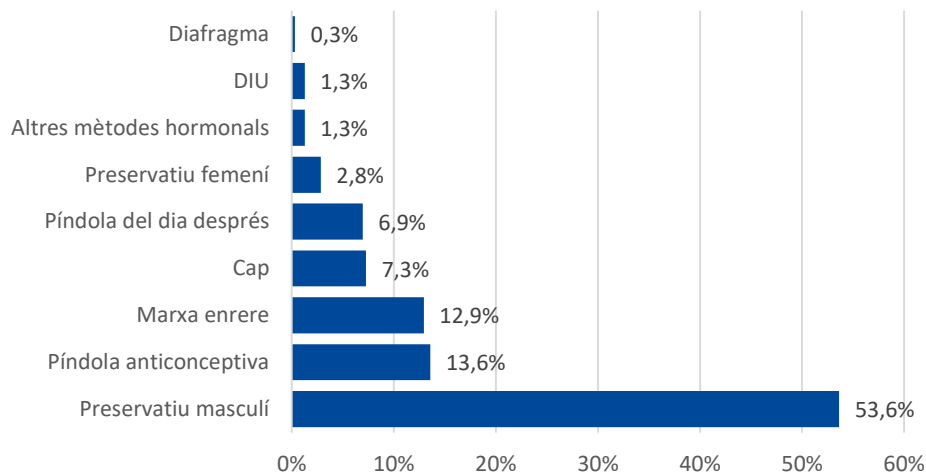
D'altra banda, pel que fa a l'educació sexual, s'observa que un 10,7% dels i les joves participants manifesta que mai ha rebut educació sexual, un 45,3% ha rebut educació sexual a primària i secundària, un 38,8% només a secundària i un 4,3% només a primària.

Respecte als mètodes anticonceptius utilitzats, s'observa que el més utilitzat és el preservatiu masculí (53,6%), seguit de la píndola anticonceptiva (13,6%), la "marxa enrere" (12,9%), cap mètode anticonceptiu (7,3%), píndola del dia després (6,9%) i altres mètodes de forma residual. Un 77% afirma que en la darrera relació sexual va utilitzar algun mètode anticonceptiu i un 23% afirma que no en va utilitzar cap.

Els homes i les persones que han tingut relacions sexuals consumeixen més pornografia que les dones i les persones que no han tingut relacions sexuals. Un 11% de joves no ha rebut educació sexual.

El preservatiu, la píndola anticonceptiva i la marxa enrere són els mètodes anticonceptius més emprats.

Gràfic 68: Distribució segons mètodes anticonceptius emprats en les relacions sexuals (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Les principals raons per no haver fet servir cap mètode anticonceptiu són de més a menys; per 'la excitació del moment', perquè 'no disposaven de cap mètode anticonceptiu', perquè 'redueix el plaer sexual' i minoritàriament perquè 'l'altre persona no volia'.

Un 93,5% de les dones enquestades no s'ha quedat embarassada mai, front un 6,5% que sí. Entre les joves que han estat embarassades, un terç va decidir continuar l'embaràs i dos terços van decidir interrompre l'embaràs. Tres quartes parts d'aquestes dones que es van quedar embarassades no coneixen serveis de planificació familiar.

Principals resultats: Sexualitat

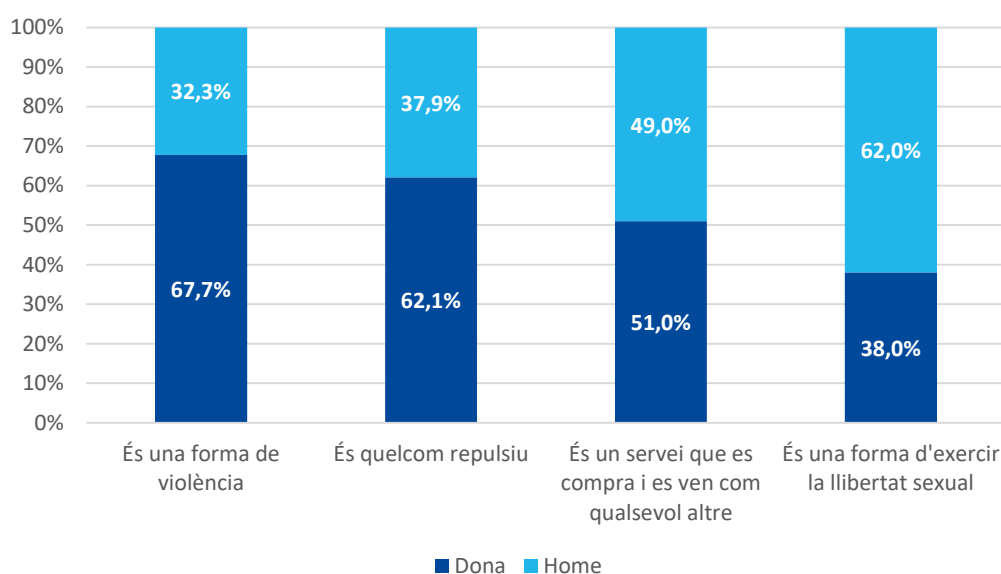
- ✓ Un 26,1% dels i les joves considera que la sexualitat és molt important per a ells/es; un 41,6% considera que és bastant important; un 23,6% poc important i un 8,6% que és gens important.
- ✓ Els homes es atorguen més importància a la sexualitat i les dones menys.
- ✓ Tot i que amb menor intensitat, els joves de més edat són els que més importància donen a la sexualitat i els més joves els que menys.
- ✓ Un 54% dels enquestats/des afirma no haver tingut mai relacions sexuals de cap tipus, un 32% afirma haver-ne tingut completes amb penetració, i un 14% sense penetració.
- ✓ Els homes afirmen que han tingut més relacions sexuals que les dones.
- ✓ La mitjana d'edat de la primera relació sexual d'aquells/es joves que n'han tingut una és als 15 anys, s'ha de tenir en compte que el 68% de la mostra encara no ha tingut una relació sexual completa i quan la tinguin faran que aquesta edat mitjana augmenti.
- ✓ De mitjana, els i les joves afirmen que en els darrers 12 mesos han tingut relacions sexuals complertes amb 2,4 persones diferents, concretament les dones afirmen que n'han tingut amb 1,8 persones diferents i els homes que n'han tingut amb 3 persones diferents.
- ✓ Els i les joves de 13 a 15 anys afirmen que han tingut relacions sexuals complertes amb 2,9 persones i les de 16 a 29 anys amb 2,2 persones.
- ✓ Un 13,4% dels i les joves afirma veure pornografia per Internet amb freqüència, un 16,6% alguna vegada, un 12,7% esporàdicament i un 57,3% mai. La pornografia és consumida majoritàriament per homes.
- ✓ Existeix també certa relació entre, el consum de pornografia i el fet d'haver mantingut o no relacions sexuals. Les persones que han tingut relacions sexuals consumeixen amb més proporció pornografia.
- ✓ Un 10,7% dels enquestats/des afirma que mai ha rebut educació sexual.
- ✓ El mètode anticonceptiu més emprat és el preservatiu masculí (53,6%), seguit de la píndola anticonceptiva (13,6%), i la "marxa enrere" (12,9%).
- ✓ Un 23% afirma que en la darrera relació sexual no va utilitzar cap mètode anticonceptiu.
- ✓ Les principals raons per no haver fet servir cap mètode anticonceptiu són de més a menys: 'per la excitació del moment', 'perquè no disposaven de cap mètode anticonceptiu', 'perquè redueix el plaer sexual' i, minoritàriament, 'perquè l'altre persona no volia'.

Sexe de pagament⁴⁵

Pel que fa al consum de sexe de pagament, en primer lloc, s'analitza la opinió/posició front al fenomen de la prostitució. En aquest sentit, s'observa que un 19,7% considera que la prostitució 'és quelcom repulsiu'; un 29,7% considera que 'és una forma de violència'; un 17,9% considera que 'és una forma d'exercir la llibertat sexual' i un 32,6% considera que 'és un servei que es compra i es ven com qualsevol altre'. De les persones que consideren que la prostitució és una forma d'exercir la llibertat sexual el 62% són homes i el 38% són dones, de les persones que consideren que la prostitució 'és un servei que es compra i es ven com qualsevol altre', el 51% són dones i el 49% són homes, de les persones que consideren que la prostitució 'és quelcom repulsiu' el 37,9% són homes i el 62,1% són dones i per últim de les persones que consideren que 'és una forma de violència', el 67,7% són dones i el 32,3% són homes. Així doncs, podem establir que les dones consideren la prostitució majoritàriament com una forma de violència, mentre que per als homes és majoritàriament una forma d'exercir la llibertat sexual, per tant, es tracta d'un fenomen més acceptat entre els homes que no pas entre les dones.

Gràfic 69: Distribució segons opinió sobre la prostitució en funció del sexe (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

⁴⁵ Cal tenir en compte que les preguntes que conformen aquest bloc només han estat respostes pels i les participants majors de 16 anys.

Pel que fa a l'estatus legal que els i les participants consideren que la prostitució hauria de tenir, observen que el 30,8% dels i les joves considera que la prostitució s'ha d'abolir o prohibir, el 60,9% creu que s'ha de regular (implicant algun tipus de control) i el 8,3% creu que s'ha de legalitzar. No hi ha diferències estadísticament significatives pel que fa a l'estatus legal de la prostitució en funció del sexe de l'enquestat/da.

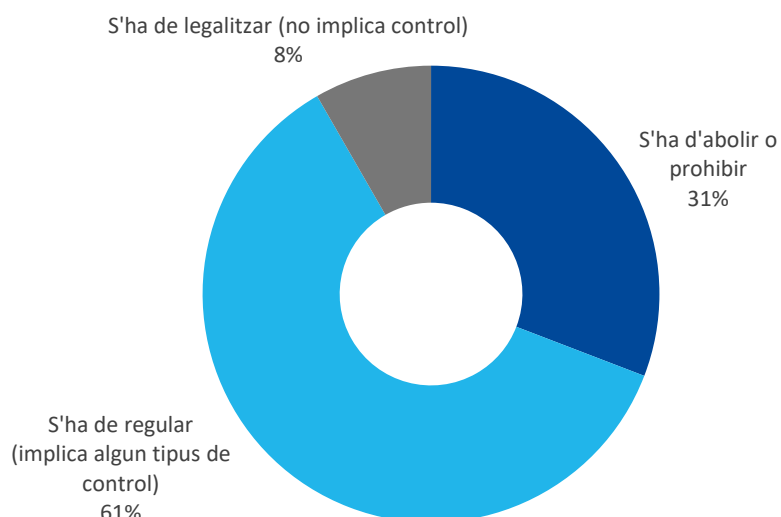
El 49% considera la prostitució com a quelcom repulsiu o com a forma de violència i el 51% com una forma de llibertat sexual o com un altre servei de compra-venda.

La prostitució és més acceptada entre homes i menys entre les dones.

El 61% considera que la prostitució s'ha de regular i el 31% que s'ha d'abolir o prohibir.

Internet, les pel·lícules i els continguts de la TV és d'on obtenen les principals imatges sobre prostitució.

Gràfic 70: Opinió sobre l'estatus legal de la prostitució (%)

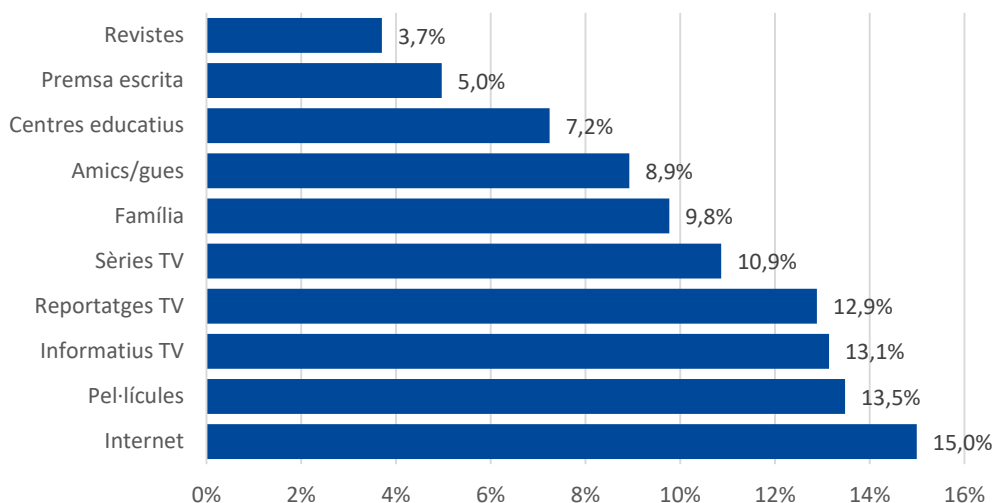

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Pel que fa a la imatge que tenen els i les joves sobre la persona que exerceix la prostitució, el 33,8% dels enquestats/des considera que a aquesta persona no li queda més remei o que ho fa per necessitat; el 24,1% no en té una imatge particular; el 23% considera que aquesta persona és una víctima; el 14,4% que busca diners fàcils; i el 4,7% que és una viciosa. En aquest cas tampoc existeixen diferències estadísticament significatives per raó de sexe.

En el següent gràfic, es mostren les fonts d'informació amb les quals les persones joves s'han creat aquesta imatge sobre la prostitució. Així, podem copsar que Internet és la principal font, seguida a poca distància de les pel·lícules, informatius, reportatges, la família, amics/gues, centres educatius, etc.

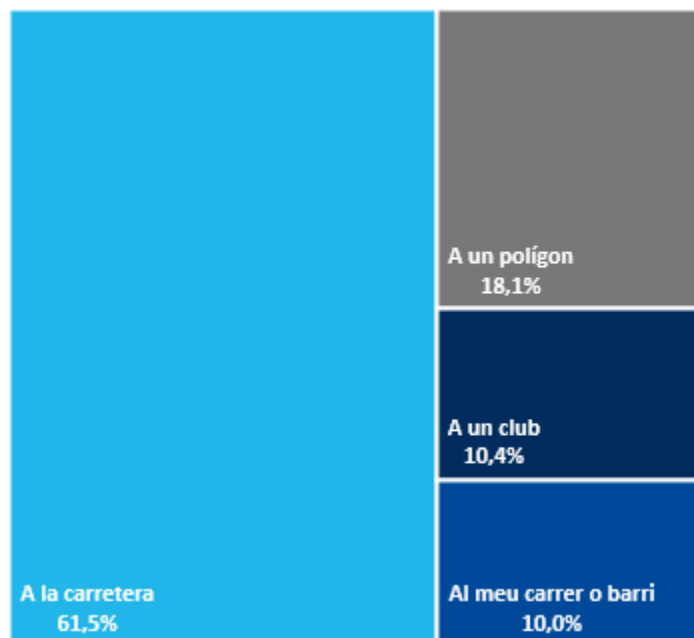
Gràfic 71: Vies a través de les quals els enquestats/des han creat la seva imatge sobre la prostitució (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

D'altra banda, pel que fa a la visibilitat d'aquest fenomen, observem que un 56,6% dels i les joves participants ha vist exercir la prostitució, front un 43,4% que no. Concretament aquesta visualització s'ha produït majoritàriament (61,5%) a la carretera; seguit dels polígons (18,1%); els clubs (10,4%) i, finalment, al carrer o barri de la persona enquestada.

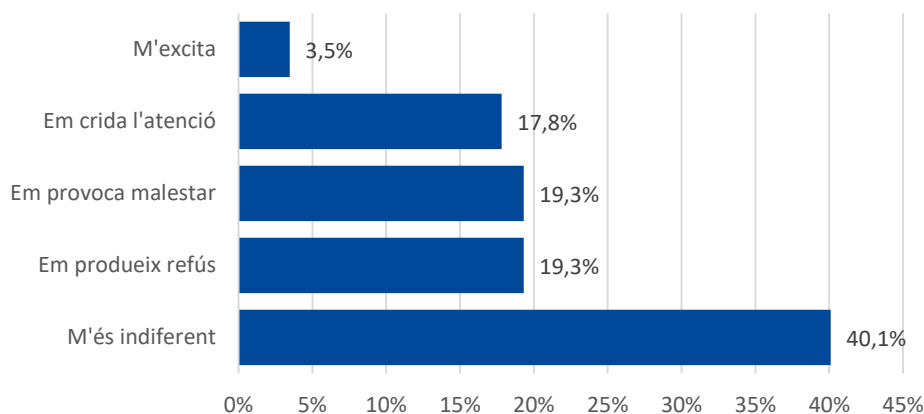
Gràfic 72: Espais de visibilitat de la prostitució (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Respecte a la reacció que provoca en els i les joves el fet de veure exercir la prostitució, s'observa que la majoria, un 40,1% han sentit indiferència; seguit d'un 19,3% que manifesta haver sentit refús; un 19,3% als/les que ha provocat malestar; un 17,8% als/les que els ha cridat l'atenció i, finalment, un 3,5% que han sentit excitació. Generalment els homes mostren major indiferència o curiositat que les dones, i les dones més refús i malestar que els homes, per últim tot i que compta amb molt pocs casos, l'excitació és més pròpia d'homes que de dones.

Gràfic 73: Distribució segons la reacció produïda al veure exercida la prostitució (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

Per altra banda, pel que fa al consum de sexe de pagament, en primer lloc, observem que un 29,9% dels enquestats/des coneix algú que ha fet ús de la prostitució. Concretament, es refereixen a un conegut en el 48% dels casos, a un amic/ga (35%); a un desconegut (12%) o un familiar (6%). I les persones enquestades ho han sabut, principalment, perquè ho ha dit la pròpia persona (73%) o perquè ho ha dit una altra persona (27%).

Els i les joves han vist exercir la prostitució principalment a la carretera (62%).

Veure prostitutes els hi genera majoritàriament indiferència (40%) i refús o malestar (39%).

Els i les joves consideren que les persones que fan ús de la prostitució ho fan perquè estan desesperats/des (22%).

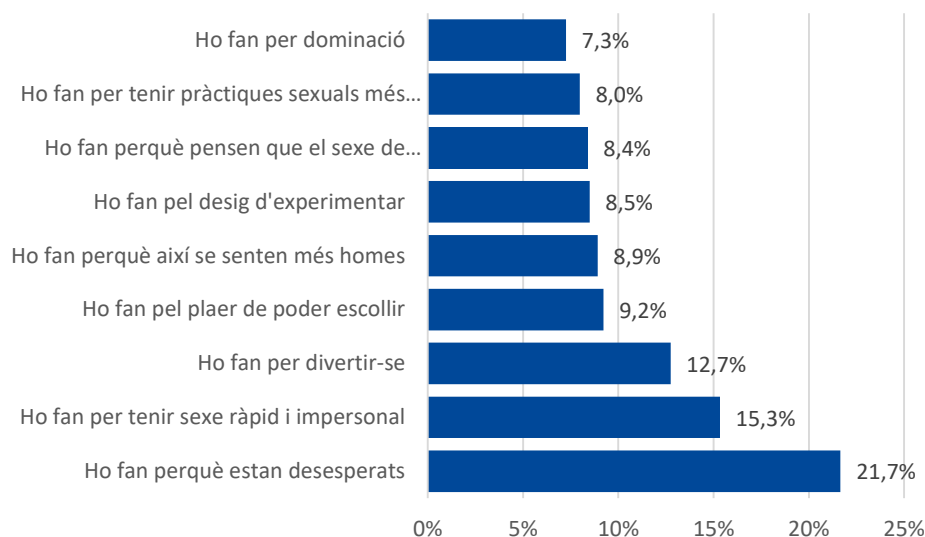
Un 2,3% de joves ha pagat per serveis sexuals.

El 69% no ha visitat mai un prostíbul, el 24% no ha tingut ocasió i el 7% sí l'ha visitat.

En segon lloc, pel que fa a l'opinió envers les persones que fan ús de la prostitució, el 21,7% considera que ho fan 'perquè estan desesperats'; seguit d'un 15,3% que considera que ho fan 'per tenir sexe ràpid i impersonal'; un 12,7% que considera que 'ho fan per divertir-se', i de forma més minoritària 'pel plaer de poder escollir' (9,2%); 'per sentir-se més homes' (8,9%); 'pel desig

d'experimentar' (8,5%); 'perquè pensen que el sexe de pagament comporta menys problemes' (8,4%); 'per tenir pràctiques sexuals més diverses' (8%) o 'per dominació' (7,3%) en última instància.

Gràfic 74: Distribució segons l'opinió envers les persones que consumeixen sexe de pagament (%)

Font: Enquesta Jove sobre addiccions i conductes de risc Alt Empordà

En tercer lloc, pel que fa al consum de sexe de pagament per part dels enquestats/Des, s'observa que un 2,3% dels/les participants ha pagat en alguna ocasió per un servei sexual, front un 97,7% que no. En aquest cas no s'observen diferències estadísticament significatives en funció del sexe de l'enquestat/da donat que el número de joves que sí han fet ús és baix.

En quart lloc, en relació amb els clubs/prostíbuls, s'observa que un 69% dels enquestats/des no ha visitat mai un prostíbul perquè no li sembla correcte; un 23,9% no l'ha visitat perquè no ha tingut ocasió; un 5,7% per veure l'ambient i prendre una copa i, finalment, un 1,4% l'ha visitat per contractar un servei sexual. En aquest mateix sentit, també s'observa que el 76% de les persones que han visitat un club en alguna ocasió hi va anar amb amics/gues; el 16% hi va anar amb altres persones i el 8% hi va anar sol/a.

Les persones que han visitat un club en alguna ocasió, manifesten que van sentir majoritàriament excitació, i benestar, i en menor mesura, vergonya, gratificació i tristor. El total d'enquestats/des que han visitat un club en alguna ocasió ho han explicat, principalment, als amics/gues.

En cinquè lloc, pel que fa a la percepció d'incorporació dels clubs en la ruta d'oci dels i les joves, s'observa que un 7,2% dels enquestats/des manifesten que quan surten de festa amb amics/gues apareix la idea d'anar a un club i, principalment, són els amics/gues qui ho ofereixen. El 92,8%

restant, en canvi, manifesta que quan surten de festa mai apareix la idea d'anar a un club i mai els hi han ofert.

En aquest mateix sentit, s'observa que un 17,2% dels enquestats/des coneix a algú per a qui anar a un club és una pràctica habitual d'oci, front un 82,4% que no coneix a ningú. Si analitzem aquests resultats en funció del sexe dels enquestats/des, podem copsar que en el cas dels homes el percentatge de joves que coneixen algú per a qui anar a un club és una pràctica habitual d'oci s'incrementa fins al 26%, mentre que en el cas de les dones es redueix fins al 9,4%.

Principals resultats: Prostitució

- ✓ Un 19,7% considera que la prostitució 'és quelcom repulsiu', el 29,7% considera que 'és una forma de violència', el 17,9% considera que 'és una forma d'exercir la llibertat sexual' i un 32,6% considera que 'és un servei que es compra i es ven com qualsevol altre'.
- ✓ La prostitució està més acceptada entre els homes i menys acceptada entre les dones.
- ✓ El 30,8% dels i les joves considera que la prostitució s'ha d'abolir o prohibir, el 60,9% creu que s'ha de regular (implicant algun tipus de control) i el 8,3% creu que s'ha de legalitzar.
- ✓ Pel que fa a la imatge de la persona que exerceix la prostitució, el 33,8% considera que a aquesta persona no li queda més remei o que ho fa per necessitat; el 24,1% no en té una imatge particular; el 23% considera que aquesta persona és una víctima; el 14,4% que busca diners fàcils i el 4,7% que és una viciosa.
- ✓ Internet, les pel·lícules i els continguts de la TV són les principals vies per on els i les joves obtenen les principals imatges i construeixen la seva opinió sobre la prostitució.
- ✓ Un 56,6% dels i les joves ha vist exercir la prostitució. La majoria l'han vist exercir a la carretera (62%), o a polígons (18%) principalment.
- ✓ Quan els i les joves han vist que s'exercia la prostitució, principalment han sentit indiferència (40,1%), seguit de refús (19,3%); malestar (19,3%); els ha cridat l'atenció (17,8%) o els ha excitat (3,5%).
- ✓ Un 29,9% coneix algú que ha fet ús de la prostitució.
- ✓ Pel que fa a l'opinió envers les persones que fan ús de la prostitució, el 21,7% considera que ho fan perquè estan desesperats, un 15% per tenir sexe ràpid i impersonal, i un 12% per divertir-se.
- ✓ Un 97,7% dels i les joves enquestades afirma que no ha pagat mai per un servei sexual, el 2,3% restant sí.
- ✓ Un 69% no ha visitat mai un prostíbul perquè no li sembla correcte, el 23,9% no l'ha visitat perquè no ha tingut ocasió, l'1,4% l'ha visitat per contractar un servei sexual i el 5,7% per veure l'ambient i prendre una copa.
- ✓ Un 92,8% dels i les joves exposen que quan surten de festa amb amics/gues, mai apareix la idea d'anar a un club o mai els hi han ofert anar a un club, el 7,2% sí.
- ✓ El 82,4% explica que no coneix a ningú per a qui anar a un club és una pràctica habitual d'oci, el 17,6% restant sí, ascendint al 26% en el cas dels homes.

4.3. UNA VISIÓ QUALITATATIVA SOBRE LES ADDICCIONS I CONDUCTES DE RISC

4.3.1. Sessions amb joves

Amb l'objectiu d'obtenir una visió general de la situació dels i les joves de l'Alt Empordà en relació al consum de drogues, altres substàncies, Pantalles i sexe de pagament, s'han realitzat **2 grups de discussió amb joves de la comarca**.

A continuació, s'exposa un resum dels resultats obtinguts en aquests grups de discussió en els que han participat al voltant d'unes **17 persones**⁴⁶.

Per tal d'obtenir una visió general de la situació dels i les joves en relació a les conductes de risc i l'addicció, en aquests grups de discussió es van debatre aspectes relacionats amb el consum de drogues a l'Alt Empordà, l'ús de pantalles, i temes relatius a la sexualitat i el consum de sexe de pagament. Per fer-ho es van plantejar una sèrie de preguntes per fomentar el debat entre els i les joves participants:

- ✓ Sobre l'àmbit del consum de drogues:

Es va recollir la percepció sobre les drogues més consumides al territori; es va debatre sobre els condicionants que impulsen al consum de drogues, i els riscos, conseqüències o problemàtiques que es poden derivar d'aquest consum; es va treballar per detectar necessitats en torn la informació i altres actuacions en matèria de prevenció del consum de drogues i reducció de riscos i; per últim, es va debatre sobre el consum de begudes energètiques.

- ✓ Sobre l'ús de pantalles:

Es va debatre sobre l'ús i consum de pantalles, el temps de dedicació per part dels/les joves, els factors de dependència; els condicionants que impulsen el consum d'aquestes i, finalment, es va reflexionar sobre els riscos que es poden derivar de l'ús d'aquests dispositius.

⁴⁶ A l'Annex 2 es poden consultar els buidatges específics de cadascun dels grups de discussió realitzats.

✓ Sobre sexualitat i consum de sexe de pagament:

Finalment, les joves van reflexionar sobre aspectes relatius a la sexualitat; les percepcions en torn l'educació sexual; les visions sobre el fenomen de la prostitució i el consum de sexe de pagament per part dels joves.

Sobre el consum de drogues entre els i les joves de l'Alt Empordà

A. Les drogues per als i les joves de l'Alt Empordà

Els i les joves participants consideren que **les drogues més consumides entre els i les joves de l'Alt Empordà són el tabac, l'alcohol i el cànnabis**, i destaquen la cocaïna i l'èxtasi com a substàncies a tenir en compte, tot i que el seu consum és més minoritari i més focalitzat en els i les joves de major edat (tanmateix en el cas de la cocaïna s'especifica que es percep que el consum cada cop és més estès i es comença a observar un consum no tant focalitzat en el cap de setmana, sinó més habitual). En aquest sentit, s'apunta que el consum de tabac, alcohol i cànnabis és més generalitzat i habitual, produint-se un consum a diari, mentre que la cocaïna o l'èxtasi es relacionen més amb els caps de setmana i un consum que es produeix en un context d'oci nocturn.

Pel que fa als moments o situacions en els que es produeix un major consum, es destaca que en general el consum és major durant els caps de setmana, així com en moments puntuals com les festes majors, l'estiu o, en general, en contextos de festa i oci nocturn.

Tanmateix, es considera que cal fer una distinció segons el tipus de substància, de forma que es percep que **l'alcohol és la substància per excel·lència dels caps de setmana** (així com la cocaïna o l'èxtasi tot i que abasten un volum i perfil de joves menor), mentre que el cànnabis i el tabac presenten un consum més igualitari durant el cap de setmana i entre setmana, i més focalitzat en les tardes/nits d'entre setmana.

Així doncs, si bé el consum de drogues, en general, es percep com més focalitzat en el cap de setmana, és interessant destacar que els i les participants no consideren que el consum sigui exclusiu d'aquests moments, sinó que en el cap de setmana aquest augmenta i abasta un perfil de joves molt més ampli. Tanmateix, el **consum entre setmana cada cop es troba més normalitzat i es detecta la percepció que aquest consum tendeix a incrementar-se** entre els i les joves, sobretot en relació al consum de cànnabis i tabac aromàtic.

Al reflexionar sobre els moments més propicis per al consum de drogues, els participants destaquen la **importància del model d'oci** en relació a aquest consum. Els i les participants

consideren que el model d'oci és cabdal a l'hora d'interpretar el consum de drogues per tals dels/les joves, en tant que, majoritàriament, el temps lliure es destina a quedar amb el grup d'amics/gues, sortir al carrer o sortir de festa. Així, estableixen que el model d'oci és un factor condicionant tant per a l'inici del consum com per al seu manteniment i increment, és a dir, algunes de les característiques d'aquest model d'oci són concebudes com a indissociables al consum de drogues, en tant que existeix una relació, que es concep com a gairebé natural, entre l'oci nocturn i el consum de drogues i, inclús, entre aquest i el concepte de diversió. Així, es manifesta que està molt interioritzat el model de festa vinculat al consum, de forma que resulta complex imaginar situacions de festa sense presència d'aquestes substàncies.

B. Condicionants al consum, percepció dels riscos i conseqüències derivades del consum

A continuació, es destaquen les especificitats pel que fa al consum de cada una d'aquestes substàncies.

a) Condicionants per al consum de drogues:

En primer lloc, pel que fa al **tabac**, els/les participants consideren que l'edat d'inici es trobaria en torn els 12 anys, i exposen que coincideix amb el moment d'entrada a l'Institut. En aquest sentit, l'entrada a l'Institut és percebuda com un moment d'inflexió en tant que els nois/es passen a veure i a relacionar-se amb joves de major edat, senten la pressió per ser (o semblar) més gran i reproduir les actituds dels referents de més edat. A més, s'apunta que el fet de relacionar-se amb joves de major edat fa el consum més visible per als/les adolescents que ho assimilen com quelcom normal.

En el cas del tabac, a més, **es destaca especialment el consum de tabac aromàtic amb pipa d'aigua** (aquest instrument rep diferents noms com "shisha", "cachimba", "narguile", "hookah"...), en establiments orientats a aquest tipus de consum. Es tracta, per tant, d'un consum molt marcat pel caràcter social, en tant que se sol consumir amb el grup d'amics/gues i en bars o altres establiments d'oci. Els i les participants consideren que en el cas dels/les joves el consum de tabac amb pipa d'aigua s'està incrementant notablement en els darrers anys, sobretot entre els joves de menor edat ("ara els petits estan súper enganxats a la shisha"). En aquest mateix sentit, els i les participants també apunten que aquests locals solen acceptar l'entrada i el consum per part de menors ("hay muy pocos sitios de shisha donde no dejen entrar niños"), i que entre els/les joves són coneguts

els locals més o menys laxes amb la regulació ("ya se sabe cuáles son locales en los que sólo hay jóvenes o sólo hay mayores").

En el cas de l'alcohol, els i les participants consideren que l'edat d'inici al consum es troba en torn els 14 – 15 anys, tot i que apunten que tenen la percepció que aquesta edat d'inici tendeix a avançar-se progressivament. Pel que fa als condicionants inicials que impulsen el consum d'aquesta substància els/les joves participants destaquen els següents:

- ✓ **La imatge:** els joves participants destaquen que un dels factors impulsors del consum d'alcohol és el fet que els i les joves volen representar una imatge determinada, que es relaciona amb el fet de voler semblar més grans, o reproduir les actituds d'aquells/es joves de major edat, buscant desprendre's quan abans millor de les característiques que es consideren pròpies de la infantesa.
- ✓ **Els/les referents de major edat:** en relació amb el factor anterior, s'exposa que en aquestes edats també es manté un major contacte amb referents de major edat, de forma que es sol produir un cert mimetisme, és a dir, una adopció de les actituds d'aquests per part dels/les joves de menor edat.
- ✓ **Normalització i acceptació social:** també es destaca el fet que el consum d'alcohol entre els joves (i en el conjunt de la societat) es troba molt normalitzat i acceptat socialment, de forma que els joves ho conceben com quelcom normal.
- ✓ **Major autonomia:** els participants consideren que el fet de començar a gaudir de més autonomia, començar a sortir amb el grup d'amics/gues, i la mateixa diversificació i ampliació del cercle d'amistats, també és un factor condicionant a l'hora d'iniciar-se en el consum d'alcohol. En aquest sentit, alguns participants manifesten que aquests canvis en els grups d'amics també implica que les probabilitats d'accedir a aquesta substància i iniciar-se en el seu consum són majors.
- ✓ **El model d'oci:** Estretament relacionat amb el factor anterior, s'apunta que el consum d'alcohol està molt vincular al model d'oci, principalment al context de festa i oci nocturn. En aquest sentit, alguns participants exposen que l'alcohol ha esdevingut la substància clau en l'oci nocturn.
- ✓ **Pressió de grup:** els joves participants consideren, com ja s'ha esmentat, que l'alcohol és una de les substàncies més consumides (un volum major de joves i també un abast major de perfils diferents) principalment en contextos d'oci nocturn, i en aquest sentit, consideren que la pressió o influència per part del grup també és un dels factors condicionant que

impulsen tants els primers contactes com el manteniment del consum d'alcohol ("tothom ho fa, és lo normal").

- ✓ **Actituds de rebel·lia i transgressió:** es destaca que un altre dels factors impulsors són les actituds de rebel·lia i transgressió que es vinculen amb el consum de drogues.

Per altra banda, les participants exposen que el consum d'alcohol per part dels/les joves es caracteritza per ser un consum de quantitat, en el que se solen consumir més tipus de beguda en una mateixa ocasió. A més, s'apunten els "botellons" com a moments de trobada caracteritzats pel consum d'aquesta substància. En aquest sentit, es destaca també el fenomen del "binge drinking" i, alguns participants, ho relacionen amb el desconeixement dels riscos sobretot pel que fa als/les joves de menys edat.

També és interessant destacar que segons les participants, l'alcohol és una de les substàncies més consumides amb altres tipus de drogues, és a dir, sol estar present en el que es coneix com a *policonsums*.

Finalment, tot i ser una de les substàncies que es considera com a més consumida, els i les participants destaquen que hi ha un elevat desconeixement dels riscos que poden donar-se en el consum d'aquesta substància per part dels joves, així com un elevat grau de banalització d'aquests, al que contribueix l'elevada normalització i acceptació social.

Quant al cànnabis, es considera que l'edat d'inici al consum es troba també en torn els 14 – 15 anys. Entre els factors que impulsen el consum inicial de cànnabis destaquen com a factor principal el fet que el consum de cànnabis presenta un marcat caràcter social, almenys pel que fa als primers contactes. Així, derivat d'aquest component social s'exposen els següents condicionants inicials:

- ✓ **Pressió de grup:** els participants considera que en el consum inicial de cànnabis té un paper molt rellevant el fet que el grup d'amics/gues sigui o no consumidor d'aquesta substància. En aquest sentit, es destaca el fet que en aquestes edats el cercle d'amistat tendeix a ampliar-se i diversificar-se, pel que també incrementen les possibilitats d'accedir a aquesta substància. Així, s'apunta que existeix certa pressió per part del grup d'amics/gues per a consumir aquesta substància ("et diuen prova-ho! que no et farà res, ja veuràs... i dius que no però continuen insistint molt").
- ✓ **Referents de major edat:** com en el cas de l'alcohol, es considera que el fet de coincidir amb referents de major edat (en aquest sentit el pas a l'Institut marca un punt d'inflexió, els cercles d'amistats s'amplien i diversifiquen), i voler adoptar les actituds d'aquests en

relació al consum de drogues, també impulsa als més joves al consum de cànnabis. En aquest sentit, es considera que el consum de cànnabis sol ser un factor més en la construcció d'aquesta imatge de major edat o de jove/adult.

- ✓ **Curiositat o voluntat d'experimentació:** d'altra banda, els participants exposen que la curiositat i la voluntat d'experimentar noves sensacions és un altre dels factors impulsors, donat que els efectes que produeix el cànnabis són diferents als d'altres substàncies com l'alcohol. A més, alguns/es participants exposen que aquest factor és un aspecte propi d'aquesta etapa vital.
- ✓ **Estrès o ansietat:** finalment també s'apunten altres factors com l'estrès o l'ansietat, en tant que es troba molt impregnat en l'imaginari col·lectiu la idea que el consum d'aquesta substància com a forma de relaxar-se.

De nou, en el cas del consum de cànnabis, les participants destaquen l'increment del seu consum amb pipa d'aigua.

Els condicionants en el consum (no inicial) de drogues:

Deixant de banda les especificitats del consum de cadascuna d'aquestes substàncies, i focalitzant-nos en els patrons general de consum, observem diferents aspectes i factors condicionants:

– **La imatge:**

Es considera que la voluntat de representar una determinada imatge, vinculada al concepte de jove, de fer allò que consideren propi d'aquesta etapa vital, és un dels principals factors que impulsen tant els primers contactes amb aquestes substàncies com el seu manteniment, en tant que amb la reproducció d'aquesta imatge sovint es busca l'acceptació social dins el grup.

– **El consum de drogues entès com a ritual de pas entre la infantesa i la joventut:**

Estretament relacionat amb la imatge, s'exposa que sota l'objectiu de semblar més grans o "fer el que fan tots els joves" o "ser com els guais" s'ha anat configurant el consum de drogues com un ritual de pas entre la infantesa i la joventut. En aquest sentit, la voluntat, d'arribar quant abans millor, a desprendre's de les característiques identitàries infantils i ser considerat jove/adult, és un dels factors influents a l'hora de consumir.

– **Pressió de grup:**

En relació amb la imatge, també es destaca que el fet de pertànyer a un grup sovint implica desenvolupar les mateixes pràctiques, el que porta a un cert mimetisme entre els/les membres del grup pel que fa a les formes de consum. I en aquest sentit, també s'apunta la influència exercida pels referents de més edat entre els i les joves de menys edat.

– **Fàcil accés a les substàncies:**

Els i les participants apunten que per als i les joves resulta molt fàcil accedir a aquestes substàncies. En aquest sentit, consideren que és molt senzill accedir a qualsevol d'aquestes substàncies, tret de les anomenades noves substàncies psicoactives. A més, es detecta que no hi ha una distinció pel que fa a l'accessibilitat en funció de si es tracta d'una droga legal o il·legal. En aquest sentit, és interessant destacar que el cànnabis, tot i ser una substància il·legal, és considerada per alguns participants com la substància més fàcil d'aconseguir per als joves.

D'altra banda, també s'apunta que el fet de ser menor d'edat no suposa un obstacle real, sinó que es considera que l'accessibilitat també és molt elevada, ja que sovint al grup d'amics/gues hi ha alguna persona coneguda major d'edat que ho pot adquirir en el cas de les substàncies legals, i en el cas de les substàncies il·legals consideren que ser major o menor d'edat és irrellevant.

– **Elevada visibilitat del consum de drogues:**

Es considera que el consum d'aquestes substàncies és força visible als carrers (places i parcs fonamentalment) i que això, al seu torn, contribueix a incrementar la normalització i l'acceptació social d'aquest consum. En aquest sentit, a més, s'apunta que aquesta normalització contribueix a que la tolerància envers el consum d'aquestes substàncies sigui major, a l'hora que es banalitzen en major grau els riscos d'aquest consum.

– **Curiositat i voluntat d'experimentar noves sensacions:**

Els i les joves participants manifesten que la curiositat i la voluntat d'experimentar noves sensacions també són factors importants, sobretot a l'hora d'iniciar-se en el consum de les diferents drogues, i que es tracta de factors propis d'aquesta etapa vital.

– **El model d'oci:**

S'observa una relació, gairebé natural, entre el model d'oci centrat en les festes i les quedades amb amics/gues i el consum de drogues. A més, cal destacar la percepció de lligam entre aquest consum i el concepte de diversió.

– **Avorriment:**

També s'apunta com a factor impulsor l'avorriment entre els i les joves, unit a la manca d'alternatives d'oci, que redueix les opcions per ocupar el temps lliure i presenta el consum com un moment social i de relació.

– **La voluntat d'evasió:**

Finalment, es considera que un altre dels factors a tenir en compte en relació al consum d'aquestes substàncies, és el fet que s'utilitzin com a mecanismes per evadir-se de la realitat, sobretot quan es produeixen situacions d'estrès o ansietat de forma habitual. En aquest sentit, els participants manifesten que sovint els caps de setmana són concebuts pels joves com el moment de trencar amb la rutina, i això es relaciona de forma gairebé natural amb l'oci nocturn, el consum de drogues, i la percepció que així s'incrementa la diversió.

b) Conseqüències i problemes derivats del consum de drogues:

Pel que fa a les conseqüències i problemes que els i les joves consideren que es poden derivar del consum de drogues, es destaquen els següents:

– **Problemes de salut:**

Els problemes de salut derivats del consum són percebuts com un dels principals riscos. Tanmateix, és interessant destacar que la majoria de les participants els perceben com riscos a llarg termini, mentre que es detecta una certa banalització dels riscos dels consums puntuals.

– **Problemes de salut emocional:**

A més dels problemes de salut a nivell físic, també s'apunten els problemes a nivell emocional, entre els que es destaquen la manca de concentració, la pèrdua de memòria, la desmotivació, la passivitat i manca d'objectius, l'ansietat, la depressió, etc.

– **Canvis de personalitat, conducta i comportament:**

Els/les participants consideren que un altre de les problemàtiques habituals quan es produeixen situacions d'abús en el consum són els canvis de personalitat, conducta i comportament que va desenvolupant el consumidor/a, entre els que es destaca una major agressivitat i conflictivitat, sobretot en relació al consum d'alcohol.

– **Problemes econòmics:**

Derivats del cost de mantenir un determinat consum. A més, es destaca que l'anquilosament d'aquests problemes econòmics, pot conduir a desenvolupar altres estratègies per aconseguir els mitjans econòmics, i en aquest sentit, manifesten que hi ha joves que comencen per vendre petites pertinences i que amb el temps, i en casos puntuals, es produeixen situacions de delinqüència, robatoris, etc. Tanmateix, els joves destaquen que els casos de delinqüència de problemes econòmics greus són puntuals i molt minoritaris.

– **Problemes relatius a la legalitat:**

Es destaca que entre els i les més joves s'assumeixen riscos pel fet de consumir substàncies il·legals i de fer-ho en l'espai públic, el que pot comportar problemes com per exemple les sancions.

– **Banalització dels riscos:**

S'observa una tendència entre els i les joves a banalitzar els riscos, a percebre'ls com quelcom llunyà, a llarg termini, i molt controlable.

– **Problemes familiars/socials:**

S'apunten problemes amb l'entorn més proper, tant d'amistats com familiar, que desgasten les relacions que s'hi mantenen, es produeix una pèrdua de confiança, es trenquen els llaços afectius, etc. i de forma progressiva la persona es va distanciant i, inclús, aïllant en tant que, segons els participants, la persona busca refoçar-se en entorns amb comportaments similars.

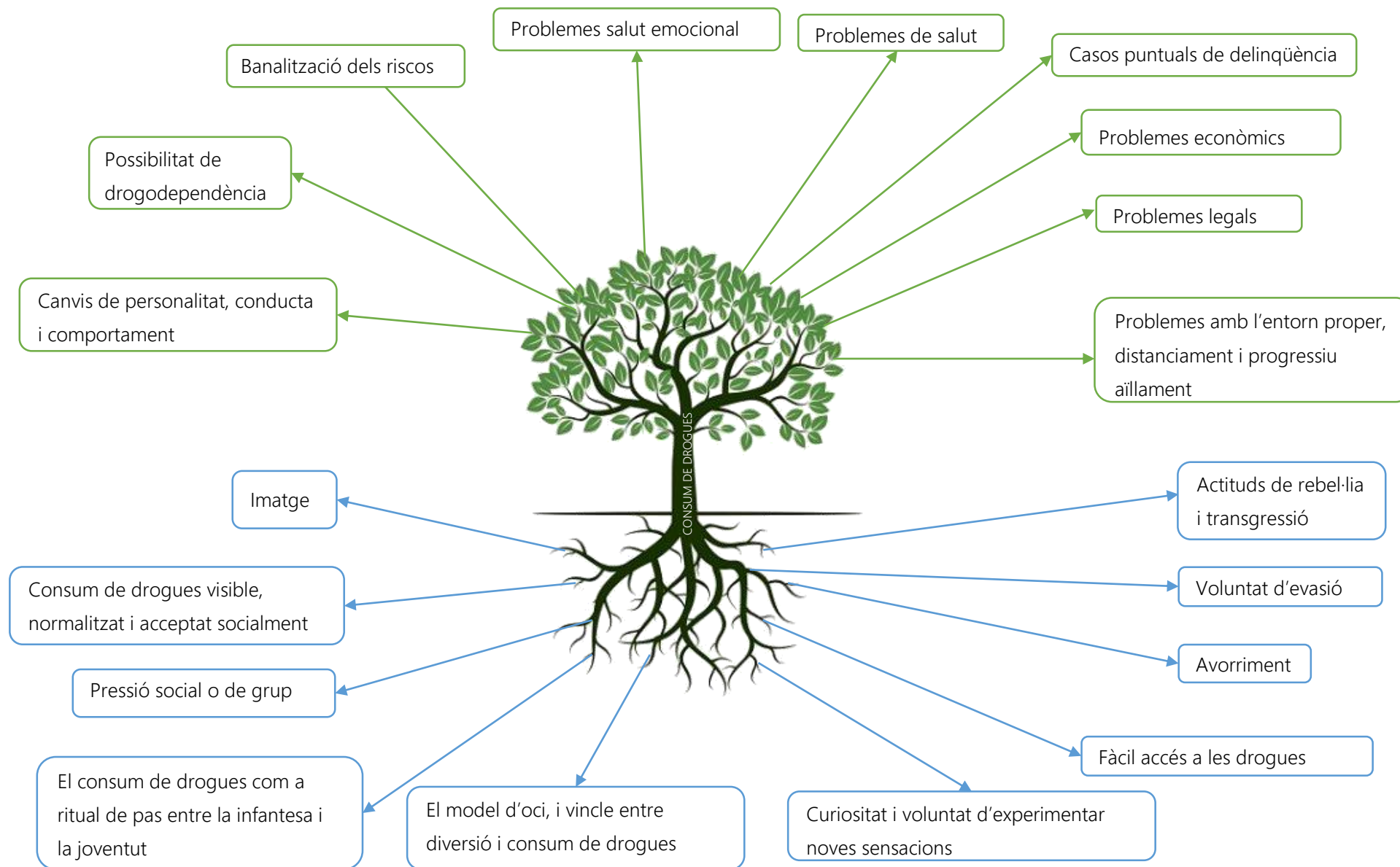
– **Possibilitat de generar una drogodependència:**

Finalment, es destaca la possibilitat de generar una drogodependència com un dels riscos més importants.

Respecte a aquests riscos, és important destacar que els i les joves participants consideren que les diferents substàncies comporten riscos diferents, establint com a 'menys perillosa' el cànnabis i 'més perilloses' les noves substàncies psicoactives.

En aquest mateix sentit, manifesten que, en bona mesura, aquests riscos depenen del tipus de consum (més responsable o abusiu) que es realitzi. Així doncs, consideren que no tot consumidor/a és addicte, i que és possible realitzar un consum responsable d'aquestes substàncies. Sota aquesta mateixa reflexió, manifesten que la frontera entre el consum responsable i els consums més abusius o problemàtics, es troba en el moment que impedeix la realització de les tasques habituals amb normalitat o afecta d'alguna manera el dia a dia de la persona.

A continuació, es presenten els resultats sobre els condicionants al consum, la percepció dels riscos i les conseqüències derivades del consum de drogues de forma visual a través d'un 'arbre dels problemes'. Les arrels de l'arbre representen els factors de base, els condicionants que impulsen el consum de drogues entre els i les joves, el tronc representa el mateix consum i, la copa de l'arbre representa les conseqüències o els problemes derivats d'aquests consum.

C. Informació i altres serveis

Quant a la informació de que disposen els i les joves sobre les drogues, s'observen diferències en torn les percepcions que presenten els/les participants. Així, alguns/es consideren que la informació de què disposen és insuficient, no tant en relació al volum d'informació com en relació als continguts d'aquesta. En canvi, altres consideren que els joves tenen informació suficient sobre les drogues, en alguns casos excessiva, produint-se un procés d'infoxicació que dificulta als/les joves discernir la informació que els és útil de la resta.

Tanmateix, tots els/les participants coincideixen en la percepció que els/les joves relativitzen aquesta informació, banalitzen els riscos i, no perceben la informació com quelcom útil o amb incidència per modificar els seus hàbits de consum ("les xerrades no tenen cap impacte, ni positiu ni negatiu, al final és aguantar una xapa i ja").

Els canals principals pels que els i les joves accedeixen o els arriba la informació són les xerrades i tallers als centres educatius (destaquen especialment les xerrades dels cossos de seguretat), i l'entorn proper (sobretot quant al cercle d'amistats). En aquest sentit, és interessant destacar que els joves participants asseguruen no tenir la necessitat de buscar informació de forma proactiva, pel que no utilitzen Internet com una via o canal per buscar informació, sinó que més aviat es tracta d'un canal pel que la informació arriba.

Així doncs, els i les participants consideren que per a la gran majoria de joves, la informació que han anat rebent al llarg dels anys sobre aquestes substàncies no els ha resultat útil, ni els ha condicionat a l'hora de prendre la decisió de consumir. En aquest sentit, destaquen que les actuacions de prevenció que es solen donar als centres educatius no tenen impacte en la major part dels i les joves.

Sota aquesta reflexió, alguns participants consideren que cal adaptar tant els llenguatges com els canals que s'utilitzen per aconseguir arribar més als i les joves (es posa com a exemple l'impacte que tenen canals com You Tube entre el jovent).

Així doncs, consideren que per a què aquesta informació fos percebuda com a més útil, optarien per què les actuacions de prevenció donessin un major protagonisme als joves, generant dinàmiques de reflexió més participatives amb l'objectiu de dotar als i les joves d'una major capacitat crítica de decisió. En aquest mateix sentit, alguns participants destaquen la necessitat de modificar la metodologia emprada en les actuacions de prevenció de forma que no es centrés en l'aportació de missatges unidireccionals, sinó que, més aviat, es centrés en aportar informació que

sigui percebuda com a real per part dels assistents. A més, s'especifica que cal que la informació aportada no presenti un to prohibitiu o criminalitzador, en tant que consideren que això activa les actituds de rebel·lia i transgressió entre els/les joves.

D'altra banda, també s'apunta que aquest tipus d'actuació podria ser més eficaç si fos portada a terme per alguna persona més propera als/les joves, algú que per a ells/es sigui un referent en aquest àmbit.

Finalment, algunes participants consideren que caldria que la informació generés una major impacte en els/les joves, pel que proposen la incorporació de testimonis reals.

D. Sobre les begudes energètiques

Tots/es els i les participants afirmen haver consumit begudes energètiques en alguna ocasió, i la majoria ho fa de forma habitual. En aquest sentit, els/les participants consideren que entre els i les joves el consum d'aquestes begudes es troba molt estès, normalitzat i que, es tracta d'un consum força habitual. Apunten a més, que no només es tracta d'una substància que s'està estenent entre els joves, sinó que, destaquen especialment l'abast entre els infants dels darrers anys d'educació primària. En aquest sentit, manifesten tenir la percepció que entre els nens/es el consum de begudes energètiques és quasi un antecessor de les drogues, un substitut temporal. Així, segons els/les participants, el fet que notin uns efectes al consumir-la (sobretot en relació a l'energia) fa que ho percebin com quelcom diferent i atractiu, i alhora com una certa transgressió.

Els i les participants establirien l'edat d'inici al consum d'aquestes begudes entre els 8 i 11 anys. En aquest sentit, destaquen que el consum en aquestes edats es produeix sovint perquè s'associa aquest tipus de begudes als refrescs.

Entre els/les joves de més edat, en canvi, s'apunta que el consum majoritàriament es produeix en combinació amb alcohol, i que aquest consum està molt present en contextos d'oci nocturn.

Entre els factors que impulsen al consum d'aquestes begudes, es destaquen:

- ✓ El bon gust ("és molt dolç i no és tan gasós")
- ✓ La publicitat especialment dirigida a joves: les begudes energètiques solen ser anunciades en àmbits d'esports de risc.
- ✓ El baix cost

- ✓ L'elevada accessibilitat: en tant que es tracta d'un producte que es pot trobar a la majoria de comerços de proximitat.
- ✓ La confusió d'aquestes begudes amb els refrescs ("molts pensen que és el mateix que una Coca Cola")
- ✓ El fet que sigui una substància que aporta la sensació de major energia
- ✓ Els efectes que genera en combinació amb l'alcohol: s'apunta que un dels atractius d'aquesta substància és el fet que al consumir-la combinada amb alcohol provoca "una sensació de subidón", així com la falsa sensació de major control ("amb la beguda energètica tens la sensació que l'alcohol no puja tant").

Finalment, s'observa un elevat desconeixement pel que fa als riscos associats al consum d'aquestes begudes, així com una certa confusió entre aquestes begudes i altres com els refrescs, les begudes isotòniques, etc. com ja s'ha comentat.

Sobre l'ús de Pantalles

Els i les participants consideren que les pantalles més utilitzades entre els i les joves són, principalment, el mòbil, seguit de l'ordinador (sobretot portàtil) i les tauletes (sobretot pel que fa als infants).

Per altra banda, s'observa que els resulta difícil calcular el nombre d'hores que dediquen a aquests dispositius ("és difícil calcular de forma exacta les hores perquè el mòbil, traient les hores de dormir, està sempre allà"), tot i que ho establirien en unes 10-12 hores en un dia entre setmana. Encara més, es detecta que els i les joves participants presenten una percepció de connexió permanent. Aquesta connexió permanent es fa especialment palesa en el cas dels telèfons mòbils, que segons els/les participants, són el dispositiu més utilitzat pels i les joves amb diferència. En aquest sentit, consideren que, en general, l'ús del mòbil per part dels i les joves és molt intensiu, destacant que és força comú l'ús d'aquest dispositiu durant les nits i fins a la matinada, sobretot en el cas de les noies. Sota aquesta mateixa reflexió, els/les participants manifesten que entre la majoria de joves es produeix una connexió permanent, de forma que l'*smartphone* arriba a convertir-se en quasi un apèndix més del cos.

Aquest ús intensiu de les pantalles per part dels i les joves, segons els participants respon a la necessitat social d'estar connectat permanentment: per relacionar-se, comunicar-se, informar-se, etc. En aquest sentit, es detecta que aquesta hiperconnectivitat és el reflex d'aquesta necessitat social, sobretot per la seva rellevància en el processos de socialització i relació.

Pel que fa als continguts que es consumeixen a través d'aquestes pantalles, els i les participants destaquen que la forma de consumir aquests continguts també s'ha modificat. En aquest sentit, posen l'exemple de la televisió, raonant que entre els/les joves actualment hi ha un menor consum de televisió donat que els continguts audiovisuals es consumeix online, de forma que l'individu no s'adapta als continguts oferts (com en el cas de la televisió), sinó que l'individu és proactiu i busca el contingut que vol consumir en el moment en que ho vol.

Sota aquesta reflexió, apareix també la idea del *multitasking*, és a dir, del desenvolupament de diverses activitats a través de diversos dispositius tecnològics de forma simultània ("mirem una sèrie i alhora la comentem en xarxes i, potser, mentrestant estem amb el portàtil consultant el que sigui").

En aquest sentit, els participants manifesten que, si bé aquestes noves tecnologies els permet i faciliten el desenvolupament d'activitats simultànies, això en ocasions produeix dificultats per centrar-se en la realització d'una activitat concreta, valorant que el mòbil actua com un gran distractor pel fet que els col·loca en una posició de disponibilitat constant ("de vegades amb això del multitasking el que passa és que creus que realment estàs fent diverses coses a la vegada, però en realitat el que fas és saltar d'una cosa a l'altra i no termines de completar res"). En alguns casos, es manifesta que aquesta disponibilitat constant o connexió permanent els arriba angoixar. En aquest sentit, alguns participants, sobretot els nois, arriben a afirmar que si no poguessin accedir al seu smartphone durant un dia, inclús els arribaria a suposar un alleujament, si bé també manifesten que dificultaria el desenvolupament del seu dia a dia habitual.

En canvi, en el cas de les noies, aquestes manifesten tenir una dependència manifesten tenir una dependència força elevada, sobretot per la necessitat de tenir connexió a Internet per desenvolupar moltes de les tasques del seu dia a dia i, principalment, les relatives a comunicació i relació amb l'entorn més proper.

Així, manifesten que els motius principals pels que fan un ús intensiu d'aquests dispositius són: per entreteniment, i com a forma de relacionar-se i comunicar-se. D'altra banda, també s'apunta que un altre dels usos és 'per informar-se', tanmateix s'exposa que no es fa referència a la recerca

proactiva d'informació a través d'Internet, sinó més aviat al fet que les xarxes socials generen un volum d'informació molt elevat que arriba de forma directa als usuaris sense necessitats que aquests ho busquin.

Pel que fa als riscos que es poden derivar de l'ús de pantalles, els/les participants manifesten que entre els i les joves existeix cert desconeixement en relació a aquests possibles riscos i, apunten sobretot als joves de menor edat. En aquest mateix sentit, destaquen que el desconeixement sobre aquests riscos és més elevat en el cas de les famílies.

Entre els principals riscos es destaquen els següents:

- **La pressió de la connexió com a necessitat social:** els participants manifesten que un dels riscos de l'ús intensiu de pantalles, és el fet que sovint aquesta dependència recau en el fet la connexió constant ha esdevingut una necessitat social. Per als i les joves les TIC són un àmbit més de relació indissociable de les relacions offline, pel que estar present a la xarxa esdevé una necessitat social que requereix d'una dedicació de temps elevada, alhora que situa a la persona en una posició de disponibilitat quasi constant la qual cosa arriba a generar una pressió elevada en alguns joves. Aquesta pressió deriva tant de la necessitat d'estar connectat constantment, com de la necessitat de desenvolupar una determinada imatge, és a dir, construir la identitat pròpia també a la xarxa.
- **El desgast de les relacions offline:** es destaca com un dels possibles riscos el fet que la connexió constant a algunes pantalles pot conduir, en alguns casos, a donar prioritat a les relacions que s'estableixen a nivell virtual, mentre que les relacions offline van patint un desgast que, segon els participants, pot conduir a un procés d'aïllament de la persona al món virtual en detriment del món físic.
- **La construcció virtual de la identitat:** també es destaca el fet que el món físic i el virtual s'han fusionat i actuen com a complementaris, de forma que la identitat es configura tant en les relacions offline com en les online. En aquest sentit, els i les joves manifesten que un altre dels possibles riscos és el fet que les xarxes socials faciliten que la identitat (apunten que és un aspecte que presenta major incidència en les noies) es construeixi donant major importància a la imatge física que a altres aspectes com per exemple la personalitat ("a les xarxes socials sembla que l'important no és el que expliques sinó la foto que penges"), ("las chicas en redes sociales lo primero que explican no es cómo son o qué les gusta, sino que cuelgan una imagen porque lo importante es la foto").

- **Ciberassetjament:** es destaca l'assetjament a través de xarxes socials i altres aplicacions mòbils com un dels riscos més importants en relació a l'ús de pantalles per part dels/les joves (insults, suplantació d'identitat, ús d'imatges, amenaces, etc.), sobretot entre els de menor edat. En aquest sentit, les joves assistents destaquen les conseqüències a nivell emocional per a les persones que ho pateixen. Tanmateix, algunes de les participants manifesten tenir la percepció que en els darrers s'està reduint el nombre de casos de ciberassetjament, donat que hi ha una major conscienciació i major percepció del risc en torn el fet que els dispositius enregistren tota la informació que reben i envien.
- **Limitacions en el control dels continguts online:** d'altra banda, s'exposa que si bé una de les grans avantatges de la xarxa és l'accés immediat a un volum d'informació molt elevat, un dels riscos són les dificultats per gestionar aquest volum d'informació i discernir la informació veraç degut a les limitacions existents en el control dels continguts.

En aquest mateix sentit, alguns participants manifesten que el fet que, majoritàriament, no s'utilitzi la xarxa per buscar informació de forma proactiva, sinó que la informació arribi de forma constant sense necessitat de buscar-la, comporta també un risc en tant que la informació que s'està rebent està condicionada per molts factors sobre els que no es té control (es posa com exemple la informació que es rep a través de les xarxes socials com Facebook, ja que hom rebrà una o altre informació en funció també de la seva xarxa de contactes i els seus interessos, pel que es pot tractar d'informació poc parcial, segmentada, no contrastada, etc).

En aquest mateix sentit, algunes participants també apunten les dificultats per controlar els continguts als que accedeixen infants i adolescents, com per exemple el contingut sexual o violent.

- **Problemes de salut:** els/les participants manifesten que un altre dels riscos són els problemes de salut que es poden derivar d'un ús intensiu d'aquest dispositius, com els problemes de vista, la manca de son, l'ansietat, l'estrès, etc.
- **Banalització dels riscos:** a banda de considerar que hi ha un desconeixement força notable entre els i les joves (sobretot entre els de menor edat) en relació als riscos que es poden derivar de l'ús (o d'alguns usos) de les pantalles, les participants destaquen un grau considerable de banalització dels riscos entre els i les joves.

- **Modelatge familiar:** les participants també exposen el fet que en l'àmbit familiar es produeixen dos fenòmens diferents, però amb una incidència a tenir en compte en ambdós casos. D'una banda, es trobarien aquells pares/mares tecnòfobs, que no són coneixedors de les eines que els fills/es utilitzen i dels riscos que impliquen, de forma que no exerceixen control sobre l'ús de pantalles que realitzen aquests; i d'altra banda, es trobarien els pares/mares que també fan un ús molt intensiu d'aquests dispositius, de manera que actuarien com a model de reforç d'aquest ús intensiu.
- **Petjada digital:** finalment, les participants també destaquen com a risc la manca de consciència per part dels i les joves en relació a l'impacte que pot tenir la petjada digital. En aquest sentit, s'exposa que sovint els/les joves no reflexionen al penjar continguts propis a la xarxa, sobre la idoneïtat d'aquests o sobre com aquests continguts els/les poden afectar transcorreguts uns anys quan es trobin en un moment vital diferent ("molts joves pensen en el moment, i no en quin impacte podrà tenir que pengin un contingut d'aquí a deu anys").
- **Els delictes a través de la xarxa:** alguns participants destaquen com un altre dels riscos la facilitat que proveeix la xarxa per a delictes com les estafes o l'extorsió a través de la utilització de totes les dades personals que les persones van aportant sobre si mateixes a través, sobretot, de les xarxes socials ("tenim la falsa creença que tot el pengem a Internet ho tenim sota control, però noensem que en el moment que entra a Internet això ja no és nostre, perds la propietat legal del teu contingut").

En aquest sentit, els i les participants consideren que la prevenció en matèria de pantalles no s'ha d'enfocar a reduir el seu ús, sinó a fer un bon ús, i apunten la necessitat que la prevenció s'hauria d'adreçar principalment a les famílies per a què disposin de les eines necessàries per gestionar l'ús que en fan els fills/es.

Sobre sexualitat i consum de sexe de pagament⁴⁷

Tant els nois com les noies participants consideren que és molt habitual la visualització de dones en prostitució a les carreteres dels municipis més propers a la frontera amb França. Tanmateix, s'observen diferències en les sensacions que produeix aquesta visualització entre els i les joves. Mentre que per als nois aquesta visualització els resulta indiferent, és a dir, per a ells no genera cap impacte, ni positiu ni negatiu, ja que manifesten estar acostumats; les noies destaquen que els incomoditat i un cert refús, més que envers aquestes persones, envers el consum de sexe de pagament.

Si bé consideren que en aquestes zones, el mercat de sexe de pagament és major, els resulta molest que es generi una relació directa entre la Jonquera i el fenomen de la prostitució.

D'altra banda, pel que fa a la imatge que els i les participants tenen de les dones en prostitució, de nou s'observen certes diferències, mentre que els nois no manifesten tenir cap imatge en particular, la major part de les noies participants consideren que aquestes persones són víctimes o exerceixen la prostitució perquè no els queda més remei, i algunes consideren que en alguns casos aquestes persones ho fan perquè els hi agrada o que tenen alternatives que no utilitzen.

Respecte al consum de sexe de pagament, la majoria de participants manifesta que és habitual el consum de sexe de pagament entre els joves, sobretot entre els de major edat. Inclús, manifesten que aquests serveis són "regalats" pel grup d'amics. S'especifica, a més, que el consum de sexe de pagament per part dels joves es sol produir en contexts d'oci i festa, és a dir, els clubs han passat a formar part de la ruta d'oci d'alguns joves per als quals és una forma més de divertir-se, de forma que consideren habitual que entre els joves algunes nits acabin a un club, ja que consideren que s'han anat incorporant a la ruta d'oci habitual com una forma més de diversió o de posar punt i final a la nit.

Tanmateix, tot i que destaquen que potser per la proximitat aquest consum de sexe de pagament entre els joves és més visible, no consideren que sigui una pràctica que es pugui generalitzar al conjunt de joves. En aquest sentit, també és interessant destacar que els joves participants no consideren que hi hagi un perfil determinat de jove que sigui consumidor de sexe de pagament, sinó que manifesten que "tots en un moment determinat ho proven". Sota aquesta reflexió, però,

⁴⁷ Cal tenir en compte que els grups de discussió es van segregar per sexes, amb l'objectiu de buscar la màxima comoditat dels i les participants per parlar de temes com la sexualitat i el consum de sexe de pagament.

alguns participants exposen que potser el consum de sexe de pagament és més elevat, o més habitual, entre aquells joves que disposen d'una capacitat econòmica més elevada, mentre que conceben que entre la resta de joves el aquest consum, si es dona, és esporàdic.

Per un altre costat, pel que fa a les motivacions que porten a aquests joves a consumir sexe de pagament o a visitar els clubs, els i les participants coincideixen en considerar que, de forma general, les motivacions no responen tant al fet que no puguin aconseguir relacions sexuals per altres vies, ni que busquin unes pràctiques sexuals determinades, sinó que consideren que més aviat respon a la incorporació d'aquest fenomen com una forma més de diversió en l'imaginari dels joves.

En aquest sentit, les nois consideren que el consum de sexe de pagament per part dels joves es sol produir en el marc d'una sortida en grup i que, sovint, entre els nois existeix la percepció que aquest consum "els fa més homes" o "els fa més popular". A més, elles també s'apunten altres motius com la voluntat de tenir sexe ràpid i impersonal, o el plaer de poder escollir.

Tanmateix, però, les participants manifesten que el fet que alguns joves consumeixin sexe de pagament no els fa més atractius per a les noies, ni fa que aquestes els vegin com més homes, sinó ans al contrari, de forma que la valoració general és de rebuig.

En canvi, els nois, si bé destaquen (a l'igual que les noies) que el principal motiu és el fet que entre els joves és comú que aquest les visites als clubs es produeixen en grup com una forma més de diversió, també destaquen altres motivacions com el plaer que per a alguns joves implica el fet de poder exercir control sobre aquestes dones, "el plaer de la dominació" ("al pagar-li tens la sensació de domini de l'altre persona").

A banda d'aquestes motivacions es pregunta als i les participants si consideren que el fet de trobar-se en un context en el que el fenomen de la prostitució és força visible, és també un factor condicionant per al consum de sexe de pagament per part dels joves. En aquest sentit, observem de nou diferències entre les percepcions dels i les joves. Així, les noies participant consideren que aquesta visibilitat contribueix a generar major curiositat entre els joves en relació al consum de sexe de pagament, alhora que el fa més accessible, pel que consideren que si és un factor condicionant impulsor. En canvi, per als nois participants el fet que hi hagi un mercat actiu en el seu entorn no facilita que hi hagi més consum de sexe de pagament per part dels joves, sinó que consideren que el factor condicionant principal és l'educatiu ("si t'eduquen en el respecte potser ni t'ho planteges").

En aquest sentit, es demana als participants que valorin l'educació sexual que han rebut al llarg de la seva vida. Així, consideren que el fet que no es parli de prostitució en les actuacions d'educació sexual és un error, tanmateix no sabrien especificar com s'hauria d'incloure o tractar aquest tema amb els joves.

D'altra banda, els i les participants també manifesten que el consum d'altres substàncies no impulsa al consum de sexe de pagament, però sí és un element a tenir en compte, en tant que actua com a desinhibidor. En aquest sentit, consideren que és un factor especialment important quan aquest consum es produeix en el marc d'una nit d'oci en grup, en la que la pressió de grup per consumir sexe de pagament pot estar present.

Finalment, respecte a l'estatus legal que hauria de tenir la prostitució, els joves participants coincideixen en considerar que és necessària la legalització de la prostitució amb una regulació que doni més garanties tant a les dones en prostitució com als consumidors ("hauria de ser un treball més, legalment"), mentre que les noies no es pronuncien al respecte.

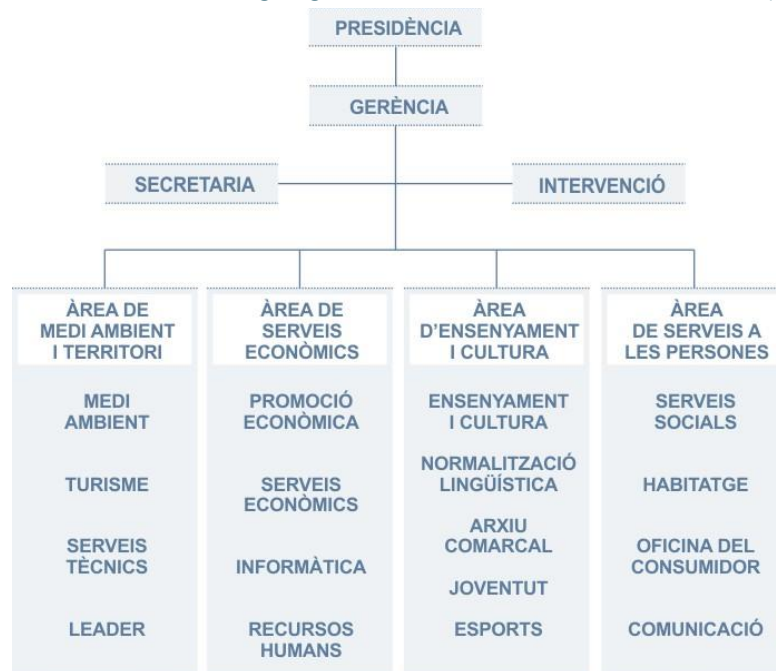
5. LES POLÍTIQUES DE PREVENCIÓ

5.1. Les polítiques de prevenció del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

El Consell Comarcal de l'Alt Empordà (CCAE) és una entitat supramunicipal que dona servei a tots els municipis de la comarca, així com al conjunt de la població de l'Alt Empordà. El govern i l'administració de la comarca, per tant, pertanyen al Consell Comarcal que està constituït per regidors i regidores dels municipis que conformen aquesta demarcació.

Quant a les polítiques de prevenció del CCAE que ens interessen per a aquest estudi, aquestes es desenvolupen des de diferents àrees del Consell, principalment des de l'àrea de Benestar Social (serveis a les persones) i Joventut. Tanmateix, cal tenir en compte que el desplegament dels programes i les actuacions es caracteritza per una destacada voluntat d'estructurar el treball transversal amb la resta d'àrees i serveis que puguin estar vinculades als àmbits d'actuació d'aitals polítiques de prevenció.

Il·lustració 2: Organigrama del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Font: Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Per una banda, des de l'àrea de Benestar Social, s'intervé en aquest àmbit, principalment, a través del Servei de prevenció de Drogodependències i VIH, així com del Projecte transfronterer PROSPECTSASO:

- ✓ Servei de prevenció de Drogodependències i VIH⁴⁸: aquest Servei desenvolupa actuacions adreçades a influir sobre els factors de risc i de protecció davant les addiccions i les malalties de transmissió sexual, i s'inclou dins el programa comarcal de prevenció de drogodependències.
- ✓ PROSPECTSASO⁴⁹: es tracta d'un projecte que té com a finalitat reforçar la professionalització de l'àmbit social i sanitari en l'espai transfronterer franco – català (zona est) i la seva extensió a les àrees de Barcelona i Toulouse a partir del treball en xarxa dels diferents socis. Aquest projecte es va posar en marxa el setembre de 2016 i estarà actiu fins a finals de l'any 2019. La finalitat d'aquest projecte és millorar el coneixement sobre la realitat social i sanitària transfronterera.

En aquest sentit, el CCAE lidera tres activitats pròpies:

1. Intercanvi entre professionals sobre la salut dels i les joves en l'espai transfronterer. Coneixement de bones pràctiques i intercanvi transfronterer de professionals i joves.
2. Dinamització de la xarxa professional d'intervenció social en el territori transfronterer a partir de grups de treball específics.
3. Programa de prevenció del maltractament en persones grans.

Per altra banda, des de l'àrea de Joventut, s'impulsen polítiques de joventut properes als reptes proposats pel Pla Nacional de Joventut de Catalunya i, que són d'especial interès per ser treballades de forma mancomunada i transversal. Aquestes polítiques es desenvolupen en el marc del Pla d'Actuació de Joventut Comarcal que es distribueix en quatre línies estratègiques: el Programa de Suport a les Polítiques Municipals de Joventut; el Programa de Participació Juvenil i Associacionisme; el Programa de Formació i Ocupació i el Programa de Salut Juvenil.

⁴⁸ <http://www.altemporda.org/portal/benestar-social/atencio-a-la-familia-infancia-adolescencia-i-dona/servei-de-prevencio-de-drogodependencies-i-vih>

⁴⁹ <http://www.altemporda.org/portal/benestar-social/projecte-transfronterer-prospectsaso>

Tal i com ja s'ha esmentat anteriorment, les polítiques de prevenció adreçades a joves es caracteritzen per un desenvolupament transversal, del que són reflex les Taules Comarcals de Joventut i de Salut Juvenil:

- ✓ Taula Comarcal de Joventut: es tracta d'una comissió tècnica formada per professionals que treballen en l'àmbit de Joventut a la comarca que funciona des de l'any 2000 i, que pretén oferir la possibilitat de conèixer i compartir les polítiques adreçades a joves que es desenvolupen a la comarca, així com impulsar el treball en xarxa⁵⁰.
-
- ✓ Taula Comarcal de Salut Juvenil: es tracta d'una comissió tècnica creada l'any 2006 i que s'adreça als professionals i agents de salut i joventut per a la coordinació de llurs actuacions i la millora de la qualitat de vida i de la salut dels i les joves de l'Alt Empordà. Entre els objectius d'aquesta taula es destaquen els següents:⁵¹
 - La millora de la qualitat de vida i de la salut dels joves.
 - L'augment de la informació i la reducció de riscos entre els joves de la comarca.
 - La informació i l'intercanvi de coneixements i d'experiències dels agents.
 - La coordinació dels agents que treballen en la salut juvenil.
 - La coordinació de campanyes i d'actuacions en matèria de salut juvenil a la comarca.

5.2. Mapa de recursos

Com ja s'ha comentat anteriorment, treballar de manera transversal permet incorporar la perspectiva juvenil en les diferents àrees i les accions que es desenvolupen, de manera que aquestes integrin les necessitats dels i les joves en les polítiques públiques de prevenció. Des d'aquest punt de vista, doncs, un dels fonaments d'aquesta diagnosi és la prospecció d'un mapa

⁵⁰ <http://www.altemporda.org/portal/joventut/informacio-general/formacio-jove-a-lalt-emporda>

⁵¹

https://dibaaps.diba.cat/scripts/ftpisa.aspx?fnew%3fcido&dogc/2007/02/20070226/DOGC_20070226_180_180.pdf

d'agents (que es pot consultar al següent apartat) i d'un mapa de recursos que reculli i ordeni les diferents actuacions que es desenvolupen actualment a la comarca.

Per a l'elaboració d'aquest mapa de recursos, s'ha comptat amb la col·laboració dels i les membres de la Taula Comarcal de Salut que han completat una sèrie de fitxes indicant totes aquelles actuacions que es realitzen als diferents territoris de la comarca en relació a la salut jove. A més, a fi de completar aquesta informació, s'ha realitzat una recerca a través d'Internet a partir de les pàgines web de les diferents institucions (comarcals i municipals).

D'altra banda, per tal que aquest mapa sigui una eina útil per als diferents agents implicats, aquest mapa de recursos s'ha organitzat, d'una banda, segons el tipus de recursos, i d'una altra banda, segons l'àmbit territorial (transfronterer, comarcal i, municipal). A més, aquest mapa de recursos s'ha recollit en un document a part d'aquesta diagnosi.

Tot i que, com hem dit, el mapa de recursos constitueix un document específic, també és interessant destacar en aquesta diagnosi les principals anàlisis que es deriven de la seva elaboració, tant pel que fa als àmbits sobre els que incideixen aquests recursos o actuacions, com pel que fa a la distribució territorial d'aquests.

D'una banda, pel que fa als àmbits sobre els que incideixen aquests recursos, el mapa de recursos s'ha organitzat en torn a tres àmbits:

- ✓ Informació
- ✓ Prevenció i reducció de riscos
- ✓ Detecció i intervenció, i Atenció i seguiment

A través del mapa de recursos, es pot copsar que el gruix d'actuacions o recursos es troba en l'àmbit de la prevenció i la reducció de riscos, mentre que els àmbits de detecció i intervenció i atenció i seguiment són els que aglutinen un gruix de recursos destacadament menor.

En l'àmbit d'informació, trobem campanyes específiques, així com altres actuacions orientades a la difusió d'informació sobre temes concrets relatius a la salut jove com el consum de drogues, la responsabilitat civil i penal, les situacions de risc, sexualitat, i els riscos en l'ús de la xarxa, entre d'altres. A més, en aquest àmbit també les actuacions informatives de l'Oficina Jove del CCAE i dels Punts d'Informació Juvenil (PIJ), així com el projecte transfronterer PROSPECTSASO.

En l'àmbit de prevenció i reducció de riscos, s'inclouen tots aquells serveis i actuacions relatives a la prevenció de les situacions i conductes de risc (consum de drogues, alimentació, sexualitat, pantalles, salut emocional, etc) i la promoció dels hàbits saludables en l'àmbit educatiu, comunitari i familiar. En aquest sentit, s'observa certa concentració de les actuacions en l'àmbit educatiu. Tanmateix, és interessant destacar que la prevenció en l'àmbit educatiu es troba molt orientada a l'educació secundària, mentre que la prevenció en primària restaria per incrementar-se. En aquesta mateixa línia, és interessant destacar que aquesta concentració en l'àmbit educatiu no es troba gaire compensada amb actuacions en medi obert que haurien de permetre accedir a diferents perfils de joves, sobretot per la dificultat d'arribar als i les joves desvinculats del sistema educatiu.

Així mateix, la prevenció en l'àmbit comunitari està orientada, principalment, als espais d'oci, mentre que restaria per impulsar-se estratègies de prevenció d'abast comunitari més enllà de l'oci i que impulsin una participació comunitària més destacada en aquest àmbit.

Per altra banda, s'observa que l'àmbit familiar es troba poc desenvolupat, en tant que només es desenvolupen actuacions en aquest sentit en un dels municipis (Figueres).

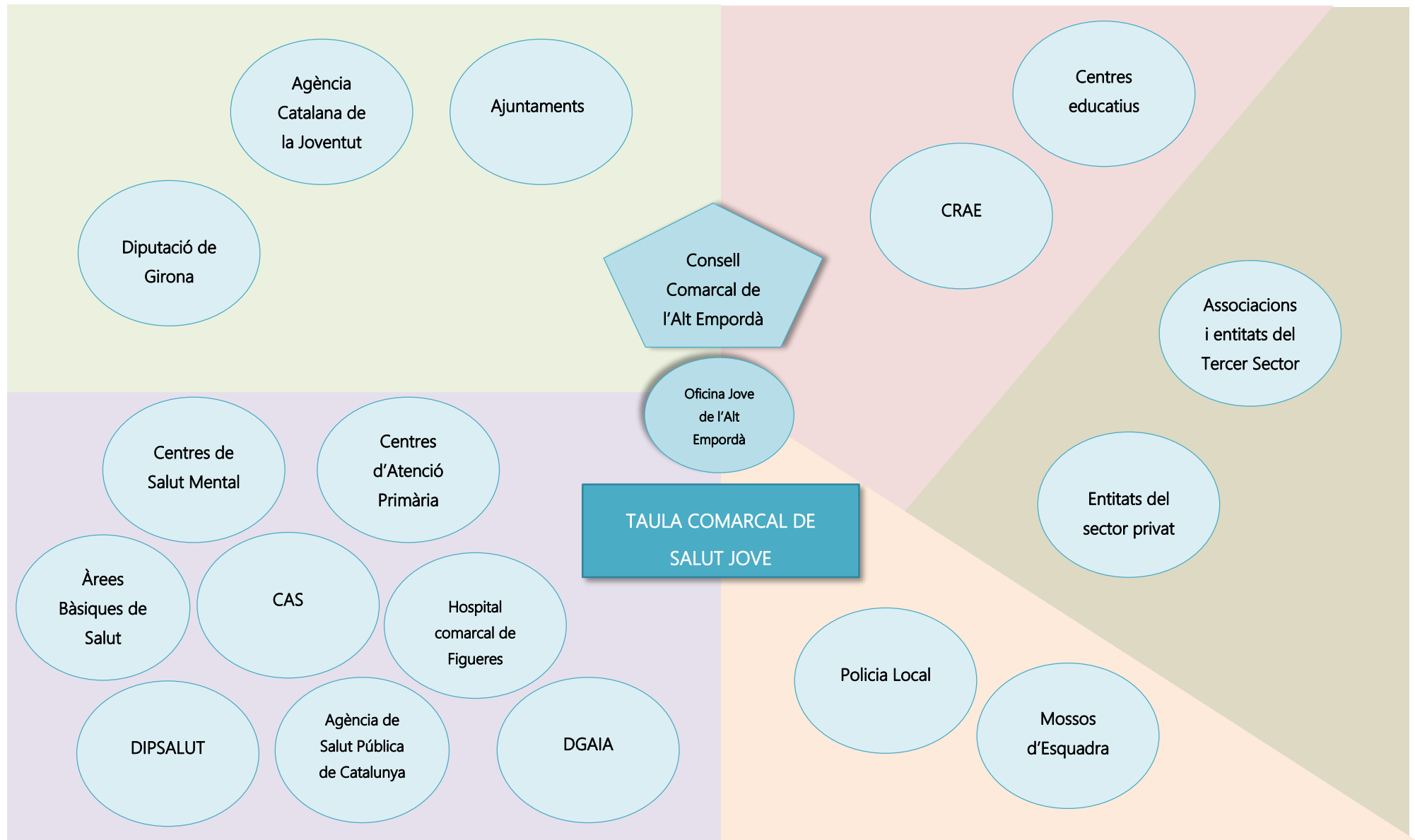
Finalment, pel que fa als àmbits de detecció i intervenció, i d'atenció i seguiment, s'inclourien totes aquelles actuacions orientades a detectar casos de situacions de risc per als joves, les actuacions d'intervenció, l'atenció als joves i les seves famílies, els protocols i derivacions, i la coordinació entre els diferents agents. Tanmateix, a través del mapa de recursos es pot observar que aquests àmbits presenten un volum d'actuacions reduït, i molt centrades en els programes de Salut i Escola, i d'altres molt específiques com la deshabituació tabàquica.

Per altra banda, pel que fa a la distribució territorial de les actuacions, serveis i recursos disponibles, s'observa que si bé el paper de l'Oficina Jove del Consell Comarcal de l'Alt Empordà és cabdal per donar cobertura a tot el territori comarcal, sobretot a partir de projectes com la figura del tècnic/a de joventut compartit/da, encara és palesa certa manca de serveis i recursos a alguns municipis. En aquest sentit, doncs, el mapa de recursos, ens mostra els desequilibris en la presència territorial d'aquests recursos, de forma que els municipis de major mida i, per tant, amb major capacitat de recursos, presenten un nombre d'actuacions molt més elevat en relació a la majoria de municipis, que presenten poques actuacions (o cap en alguns casos) i molt orientada a l'àmbit d'informació.

5.3. Mapa d'agents

Tal i com s'apuntava anteriorment, un altre dels fonaments de la diagnosi ha estat la prospecció d'un mapa d'agents amb l'objectiu d'identificar i ordenar tots aquells actors implicats en l'abordatge de temes de salut jove a la comarca de l'Alt Empordà.

A continuació, es pot consultar el mapa d'actors, en el que aquests han estat organitzats per categories de similitud. A més, aquesta mapa també s'ha completat analitzant aquests actors per organitzar la informació en funció de l'àmbit territorial en el que desenvolupen la seva activitat (Comunitat Autònoma, Comarcal, Municipal); el tipus d'actuació que realitzen (seguint el model de categories definit al mapa de recursos); i la tipologia d'ens de què es tracta (Administració Pública, Entitats del Tercer Sector, i Ens del sector privat).

ACTORS	ÀMBIT TERRITORIAL			TIPUS D'ACTUACIÓ			TIPOLOGIA D'ENS		
	CCAA	Comarcal	Municipal	Informació	Prevenció i reducció de riscos	Detecció, intervenció, atenció i seguiment	Administració Pública	Entitats dels Tercer Sector	Ens del Sector privat
Consell Comarcal de l'Alt Empordà		●		●	●	●	●		
Oficina Jove de l'Alt Empordà		●		●	●	●	●		
68 Ajuntaments			●	●	●	●	●		
Agència Catalana de la Joventut	●			●	●	●	●		
Diputació de Girona		●	●	●	●	●	●		
Centres d'Atenció Primària			●	●	●	●	●		
Centres de Salut Mental		●				●	●		
Àrees Bàsiques de Salut			●	●	●	●	●		
CAS		●				●	●		
Hospital comarcal de Figueres		●		●	●	●	●		
DIPSALUT		●	●	●	●	●	●		

Agència de Salut Pública de Catalunya	●			●	●	●	●
DGAIA	●			●	●	●	●
CRAE		●				●	●
Centres educatius			●	●	●	●	●
Polícia Local			●	●	●		●
Mossos d'Esquadra	●			●	●		●
<i>Associacions i entitats del Tercer Sector</i>							
ACAS Alt Empordà		●		●	●	●	●
Creu Roja		●		●	●	●	●
EDPAC	●			●	●		●
Associació LGTB		●		●	●		●
Fundació ALTEM		●				●	●
Grup IRIS		●				●	●
Associació Dofí		●		●	●		●
Associació MIFAS		●		●			●
Associació Ona		●		●		●	●
Associació Dona Dóna		●		●		●	●

5.4. Sessió amb agents de la Taula Comarcal de Salut Jove

Al llarg del procés participatiu per desenvolupar la diagnosi del Pla de Prevenció sobre Addiccions i Conductes de Risc de l'Alt Empordà, també es comptà amb una sessió de treball per recollir les aportacions de les persones que treballen amb joves des de diferents àmbits i dels diferents municipis que conformen la comarca a través de la Taula de Salut Jove del Consell Comarcal.

Aquesta sessió es va portar a terme el 27 de juny de 2017 i, va comptar amb la participació de 25 persones.⁵²

Amb l'objectiu d'aprofitar els coneixements dels professionals municipals sobre les polítiques juvenils que s'estan impulsant actualment, hem centrat aquesta sessió en tres àmbits:

- L'anàlisi dels punts forts dels programes i actuacions realitzats.
- L'anàlisi dels punts febles dels programes i actuacions realitzats.
- La percepció sobre els aspectes que s'haurien d'impulsar per tal de potenciar el treball transversal.

A continuació es presenta un resum dels resultats obtinguts en aquesta sessió.

⁵² A l'Annex 1 es pot consultar l'acta d'aquesta sessió.

Punts forts destacats dels programes i actuacions realitzats

Entre els punts forts dels programes i actuacions que es porten a terme des dels diferents serveis adreçats a joves, s'han destacat:

- ✓ El treball integral de la Salut des d'una perspectiva holística
- ✓ Les actuacions de prevenció a espais d'oci nocturn
- ✓ El treball en xarxa i la connexió entre professionals
- ✓ La voluntat de donar resposta a les necessitats dels i les joves
- ✓ Les actuacions de prevenció en el marc dels centres educatius
- ✓ El desenvolupament d'un diagnòstic previ
- ✓ La continuïtat i l'ampliació de cobertures
- ✓ El programa d'atenció comunitària
- ✓ El programa Salut i Escola
- ✓ La proximitat amb els i les joves
- ✓ Les actuacions preventives de prevenció desenvolupades des dels cossos de seguretat
- ✓ La participació a espais supracomarcals
- ✓ L'obertura de les perspectives envers l'educació emocional
- ✓ La concreció en actuacions específiques
- ✓ La disposició de professionals formats i implicats
- ✓ La capacitat per incidir en la presa de decisions per part dels/les joves i a nivell polític
- ✓ La combinació d'espais globals i d'atenció personalitzada

A. Treball integral de la Salut des d'una perspectiva holística

En primer lloc, es destaca com un dels punts forts el fet que, tant des dels diferents serveis de joventut dels ajuntaments, com des del Consell Comarcal, quan s'engeguen diferents actuacions adreçades a joves, siguin o no específiques de l'àmbit de Salut, s'incorpora la visió de Salut i es pren en consideració d'una forma més integral o holística.

De forma específica s'assenyala com a punt fort el servei d'atenció a les drogodependències del Consell Comarcal, així com les campanyes específiques que es van engegant (campanya sobre

alimentació, campanya de carnaval de Roses i els municipis de l'Alt Empordà), i la figura de l'agent de salut jove sobretot per la proximitat que aconsegueix en el municipi, tot i que es considera que ara per ara aquesta actuació resulta insuficient.

B. Actuacions de prevenció a espais d'oci nocturn

En segon lloc, s'apunta una valoració positiva de les parades informatives i de les actuacions de prevenció que es porten a terme en els espais d'oci nocturn.

C. El treball en xarxa i la connexió entre professionals

En tercer lloc, es destaca com un altre dels punts forts el treball en xarxa assolit fins al moment, posant en contacte i coordinant les actuacions de diferents institucions, serveis, etc. En aquest sentit, s'apunta que aquest treball en xarxa té una important incidència en la forma en que es desenvolupa el treball des de diferents àmbits. Així mateix, també s'apunta que fruit d'aquest treball en xarxa, més enllà de la Taula de Salut (on participen els referents de Salut Jove), existeix una bona coordinació entre els diferents professionals en quant a les actuacions relatives a salut i joves, i en el desenvolupament de projectes conjunts entre municipis.

En aquest mateix sentit, es destaca el paper del Consell Comarcal per a l'impuls d'aquest treball en xarxa i, de forma més concreta, s'apunta una valoració positiva de les coordinacions realitzades entre diferents serveis per a l'atenció de joves amb necessitat especials i específiques.

D. La voluntat de donar resposta a les necessitats dels/les joves

En quart lloc, es destaca positivament la voluntat per part dels diferents serveis de crear programes, actuacions, etc. amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats dels i les joves.

En aquest sentit, s'apunta de forma específica el fet de disposar d'un Oficina Jove i d'espais joves al territori, així com programes específiques com el "Ksameu"⁵³.

⁵³ El Projecte socioeducatiu Ksameu té com a objectius prioritaris acollir i acompanyar a adolescents i joves en el seu propi itinerari personal, posant esforç de manera especial en l'educació en la responsabilitat a través d'una metodologia de contracte, fonamentada en els drets i deures, per fer d'ells/es persones preparades per formar part d'una ciutadania activa.

https://es-es.facebook.com/pg/Projecte-Ksameu-811841652244151/about/?ref=page_internal

E. Les actuacions de prevenció en el marc dels centres educatius

En cinquè lloc, es valoren com a punt fort les actuacions de prevenció que es porten a terme en el marc dels centres educatius (principalment a primària, però també als Instituts) en tant que es considera que aquestes actuacions permeten arribar a un nombre major de joves. En aquest sentit, es destaca especialment el treball desenvolupat en torn els hàbits i estils de vida saludables i el consum responsable.

F. El desenvolupament d'un diagnòstic previ

En sisè lloc, es considera que un altre dels punts és el fet de conèixer la realitat abans de programar actuacions o engegar projectes d'intervenció a través del desenvolupament d'un diagnòstic de situació previ.

En aquest sentit, es valora positivament el fet de poder disposar de dades objectives i reals, així com la incorporació de la participació comunitària tant en el procés de diagnòstic com de disseny de les actuacions. A més, també s'apunta com a punt fort la incorporació d'una fase d'avaluació i de valoració dels resultats dels projectes desenvolupats.

G. La continuïtat i l'ampliació de cobertures

En setè lloc, es destaca la continuïtat dels programes i actuacions per a joves, així com la progressiva ampliació de les cobertures d'aquests serveis a nivell territorial.

H. Programa d'atenció comunitària

En vuitè lloc, es valora positivament el programa d'atenció comunitària que es desenvolupa en el marc de l'Atenció primària.

I. Programa Salut i Escola

En novè lloc, es considera com un altre dels punts forts el programa Salut i Escola pel bon funcionament que presenta, principalment pel que fa a les xerrades als centres educatius i al servei de consulta oberta.

J. La proximitat amb els i les joves

En dècim lloc, s'apunta com a punt fort la proximitat que s'ha assolit des dels diferents serveis amb el col·lectiu de joves. I en aquest sentit, es destaquen els agents de salut jove, els tècnics de joventut i els programes als Instituts, els cossos de seguretat, etc. En aquest mateix sentit, també es valora positivament el curs d'agents joves de salut.

K. Les actuacions formatives de prevenció desenvolupades des dels cossos de seguretat

En onzè lloc, es destaquen les actuacions formatives de prevenció que es porten a terme per part dels cossos de seguretat als centres educatius.

L. La participació a espais supracomaricals

En dotzè lloc, es considera com a punt fort la obertura per part dels diferents serveis i la participació dels professionals d'aquests en espais de participació, debat, reflexió, treball, etc. de nivell supracomarcal. En aquest sentit, es destaca el fet de formar part de la XNEJ (Xarxa Nacional d'Emancipació Juvenil).

M. L'obertura de la perspectiva envers l'educació emocional

En tretzè lloc, es destaca una valoració positiva en relació a la progressiva incorporació de la perspectiva de treball i intervenció d'educació emocional, que implica un major aprofundiment en el treball relatiu a l'afectivitat i les emocions.

N. La concreció en actuacions específiques

En catorzè lloc, s'apunta com a punt fort la capacitat dels diferents serveis i professionals per aterrar les anàlisis i la perspectiva més teòrica i concretar-la en actuacions específiques (es tracta de la capacitat de passar del plànol de les idees a l'acció). En aquest sentit, es destaquen els programes de salut propis de l'Oficina Jove de l'Alt Empordà; altres programes de l'àrea de joventut com l'Okup'Alt, etc.

O. La disposició de professionals formats i implicats

En quinzè lloc, es destaca com a punt fort el fet de disposar de professionals formats i implicats. En aquest sentit, es destaca especialment la formació sobre conductes de risc.

P. La capacitat per incidir en la presa de decisions dels/les joves i a nivell polític

En setzè lloc, s'exposa com un altre dels punts forts, la capacitat per incidir, des del nivell tècnic i a través de les actuacions desenvolupades, en la presa de decisions per part dels i les joves, així com en les decisions polítiques. En aquest sentit, es valora molt positivament el fet de col·locar el/la jove en el centre, i impulsar la seva capacitat crítica per decidir i transmetre aquests aprenentatges a altres joves.

Q. La combinació d'espais globals i d'atenció individualitzada

Finalment, també es destaca el fet que s'ha aconseguit posar a disposició del jovent espais globals d'atenció i/o actuacions més genèriques, amb espais d'atenció individualitzada i confidencials.

Punts dèbils destacats dels programes i actuacions realitzats

Entre els punts febles dels programes i actuacions realitzats s'han destacat:

- ✓ Les dificultats derivades de l'orografia i la configuració territorials.
- ✓ Les limitacions en els recursos.
- ✓ Les dificultats per arribar a alguns col·lectius de joves.
- ✓ La manca de serveis i recursos en diferents municipis de la comarca.
- ✓ La pèrdua de programes i actuacions.
- ✓ Les limitacions en la consideració dels diferents perfils de joves.
- ✓ Les contradiccions en la implementació de mesures preventives per la influència d'altres interessos.
- ✓ La necessitat d'incorporar a les famílies com a agent cabdal.
- ✓ La necessitat d'avançar l'edat en la que es comença a fer prevenció.
- ✓ L'externalització de les actuacions de prevenció.
- ✓ Les vies/canals de comunicació estan poc adaptats als/les joves.
- ✓ Persistència de temes tabú a l'àmbit familiar.
- ✓ Desconeixement per part de la ciutadania dels serveis i recursos disponibles.
- ✓ Limitacions en els serveis adreçats a famílies.
- ✓ Limitacions en el treball en xarxa.
- ✓ Les reticències envers la innovació en la prevenció en matèria de salut.

A. Dificultats derivades de l'orografia i la configuració territorial

En primer lloc, es destaca com a punt feble les dificultats per arribar a tots els municipis de la comarca en l'àmbit de prevenció i promoció de la salut. En aquest sentit, es destaquen les limitacions a nivell de recursos econòmics i humans.

B. Limitacions en els recursos

En segon lloc, s'apunten les limitacions a nivell del pressupost destinat a l'àmbit de salut i de recursos disponibles. En aquest sentit, per una banda, es destaca que aquestes limitacions en els recursos, sovint provoquen dificultats o impedeixen la posada en marxa de programes, projectes, serveis o actuacions, o bé dificulten el desenvolupament de programes de llarg recorregut de forma que moltes actuacions acaben esdevenint puntuals o discontinues. Per altra banda, s'exposa que la previsió dels recursos necessaris per engegar determinades actuacions és insuficient perquè sovint es dona per fet que els recursos humans disponibles seran suficients i podran assumir la càrrega de feina addicional que impliquen aquests projectes.

A més, i de forma més específica pel que fa als recursos humans, es destaca el fet que els agents de salut (infirmers/es del CAP) presenten una disponibilitat discontinua; els tècnics/es de joventut no disposen dels recursos suficients per generar major proximitat amb els i les joves i generar, així, un vincle més fort; els tècnics/es de serveis socials presenten poca disponibilitat per desenvolupar actuacions de prevenció més enllà de l'atenció directa a casos que es consideren més greus; i, finalment, es destaca una manca notable de recursos per disposar d'agents de carrer en matèria de salut jove.

C. Les dificultats per arribar a alguns col·lectius de joves

En tercer lloc, s'exposen les dificultats per arribar i donar servei als/les joves no escolaritzats/des, així com als majors de 20 anys. En aquest mateix sentit, també s'apunten les dificultats per aconseguir que les actuacions adreçades a joves tinguin una incidència major en aquests.

D. Manca de serveis i recursos en diferents municipis de la comarca

En quart lloc, es destaca com a punt feble la manca de serveis i recursos en diversos municipis de la comarca. A més, també s'apunta cert desconeixement pel que fa al conjunt de recursos i serveis disponibles actualment al territori.

E. Pèrdua de programes/actuacions

En cinquè lloc, s'apunta com a punt feble la pèrdua de programes i/o actuacions que es realitzaven amb anterioritat i, que de forma progressiva, s'han deixat de desenvolupar, com per exemple les xerrades sobre sexualitat

F. Limitacions en la consideració dels diferents perfils dels joves

En sisè lloc, es manifesta que un altre dels punts febles és el fet que sovint no es prenen en consideració les implicacions d'aspectes com l'origen de les persones que, en el cas de l'Alt Empordà són cabdals, en tant que es considera que la diversitat que caracteritza el territori ha transformat el panorama de les toleràncies, de la forma d'entendre la sexualitat, etc.

G. Contradiccions en la implementació de mesures preventives per la influència d'altres interessos

En setè lloc, es destaca com a punt feble les dificultats que es produeixen en ocasions en relació a la implementació de determinades mesures o actuacions de prevenció en matèria de salut, degut a la influència que generen en aquest sentit altres tipus d'interessos (polítics, partidistes, electorals, etc.).

H. Necessitat d'incorporar a les famílies com a agents cabdals

En vuitè lloc, es destaca la necessitat d'incorporar les famílies com a agents cabdals en les actuacions de prevenció en matèria de salut. En aquest sentit, s'apunta la necessitat que les famílies s'impliquin, i puguin desenvolupar els recursos i eines necessàries per tal de desenvolupar la seva tasca d'acompanyament de forma òptima, així com facilitar l'exercici d'un modelatge positiu.

I. Necessitat d'avançar l'edat en la que es comença a fer prevenció

En novè lloc, s'exposa la necessitat de començar a realitzar actuacions de prevenció en l'àmbit de salut a primària, adaptant els continguts de les intervencions a les edats dels infants.

J. L'"externalització" de les actuacions de prevenció

En dècim lloc, es considera que un altre dels punts febles és el fet que, sovint, les actuacions de prevenció que s'adrecen als i les joves són desenvolupades per personal extern als serveis que lideren aquestes actuacions. Si bé no es considera que aquesta "externalització" sigui un punt feble per se, s'exposa la percepció que aquests missatges resultarien més eficaços si fossin

adreçats per part d'alguna figura pròxima als/les joves que, en certa manera, fos un referent per a ells/es en aquest àmbit.

K. Les vies/canals de comunicació amb els/les joves estan poc adaptats a ells/es

En onzè lloc, també es destaca la necessitat d'actualitzar i adaptar els canals i vies de comunicació per aproximar-se de forma més eficaç als/les joves, crear vies de comunicació més directes i properes i, alhora, poder arribar a un nombre major de joves.

L. Persistència de temes tabú a l'àmbit familiar

En dotzè lloc, s'exposa que es detecta que a les llars encara hi ha temes que són tabú, dels que els pares i mares no parlen i/o la comunicació amb els fills/es no és suficient. A més, s'apunta que aquest fet unit al desconeixement per part de les famílies en alguns temes (es parla de bullying, addiccions, pantalles, etc.) provoca que les actuacions de prevenció esdevinguin més complexes.

M. Desconeixement per part de la ciutadania dels serveis i recursos disponibles

En tretzè lloc, s'apunta com un altre dels punts febles el desconeixement per part de la ciutadania, sobretot per part de les famílies, dels serveis i recursos disponibles, tant a nivell municipal com comarcal, en relació a l'àmbit de salut. A més, es destaca que, sovint aquest desconeixement provoca que els ciutadans/es acudeixin a alguns serveis (com per exemple els cossos de seguretat) sense fer ús d'altres serveis que, de forma prèvia, podrien ser més escaients. En aquest sentit, doncs, s'exposa la necessitat de millorar la difusió sobre el conjunt de serveis i recursos disponibles.

N. Limitacions en els serveis adreçats a famílies

En catorzè lloc, alguns participants destaquen que hi ha poca oferta d'actuacions adreçades a pares i mares, així com una manca de serveis adreçats específicament a les famílies, i es concreta en les teràpies famílies, que en la majoria de casos són privades o de pagament. Tanmateix, altres participants exposen que des del Consell Comarcal sí existeix oferta de teràpies familiars gratuïtes.

O. Limitacions en el treball en xarxa

En quinzè lloc, també s'apunten algunes dificultats o limitacions en relació al treball en xarxa i la coordinació entre les administracions de diferents nivells, entre els diferents serveis i professionals. En aquest sentit, s'apunta que aquestes limitacions en la coordinació, en ocasions, provoca duplicitat de recursos, o manca d'aprofitament d'aquests. A més, s'exposa que aquestes limitacions

en el treball es veuen reflectides en el desconeixement generalitzat d'allò que es fa des d'altres àrees, serveis o administracions.

P. Les reticències envers la innovació en la prevenció en matèria de salut

Per últim, també s'apunta que tot i que de forma progressiva s'avança en la reflexió i la incorporació de noves perspectives per a l'abordatge de la salut amb joves, existeixen certes dificultats i reticències per a incorporar aquestes noves perspectives arreu del territori.

En aquest sentit, alguns participants exposen que els programes de prevenció actuals, sovint, estan molt orientats a les conductes de risc, mentre que no s'ha desenvolupat suficientment una visió de la salut més integral incorporant l'educació emocional i les habilitats per a la vida per donar eines als/les joves per afrontar les diferents situacions vitals en les que es poden trobar.

Aspectes a impulsar per tal de potenciar el treball transversal

Tal i com hem vist, el treball transversal és un dels aspectes que s'ha considerat que cal millorar. En aquest sentit, a continuació es presenten els aspectes que els i les participants van considerar que calia impulsar per tal de potenciar el treball transversal:

- ✓ Millorar la coordinació entre administracions, entitats, serveis, professionals, etc.
- ✓ Generar espais de coneixença i treball conjunt.
- ✓ Millorar el coneixement, la disposició d'informació i la difusió.
- ✓ Desenvolupar objectius i estratègies de forma conjunta i coordinada.
- ✓ Desenvolupar projectes específics sota l'òptica del treball transversal.
- ✓ Desenvolupar estratègies per arribar a tota la comarca i els seus municipis.
- ✓ Impulsar projectes amb major protagonisme de tots els agents implicats.
- ✓ Avançar les actuacions de prevenció a primària.

A. Millorar la coordinació entre administracions, entitats, serveis, professionals, etc.

En primer lloc, els i les participants manifesten que un dels aspectes clau per potenciar el treball transversal és l'establiment d'estratègies i protocols clars per tal de millorar la coordinació. Es planteja que aquesta millora de la coordinació ha d'implicar als diferents nivells de l'Administració; a les diferents àrees i serveis d'una mateixa administració; a les diferents entitats que adrecen el seu treball als i les joves; i, finalment, a tots els i les professionals.

B. Generar espais de coneixença i treball conjunt

En segon lloc, es destaca que per tal que es pugui desenvolupar un treball transversal eficaç i, alhora transformar de forma progressiva el model de funcionament de les administracions cap a un treball més transversal, cal generar espais de coneixença i de treball conjunt.

En aquest sentit, per una banda, s'apunta la necessitat de crear comissions o grups de treball específics, en funció de la temàtica, en el que hi participin un ampli ventall d'agents implicats. A més, es considera que aquests espais de treball conjunt només podran ser eficaços si s'estableixen trobades periòdiques (es proposa que com a mínim aquestes trobades siguin trimestrals).

D'altra banda, també s'exposa la necessitat de portar a terme jornades de coneixença entre els diferents professionals, en les que es donin a conèixer els projectes que desenvolupen els/les diferents participants. Així, la xarxa de contactes de cada servei s'amplia i es facilita la difusió de la informació.

A més, es manifesta que la generació d'aquests espais permetria reduir el nombre de duplicitats en els serveis i actuacions que es desenvolupen al territori, així com generar sinergies per al desenvolupament de nous projectes o actuacions.

Finalment, s'apunta que la Taula de Salut comarcal és un espai òptim en el que potenciar aquest treball transversal. Tanmateix, es considera que per a què la Taula realment resulti un espai de potenciació del treball transversal cal potenciar-la, perioditzar les trobades i, convertir-la en un espai de treball eficient i amb utilitat per al conjunt dels agents implicats.

C. Millorar el coneixement, la disposició d'informació i la difusió

En tercer lloc, es considera que un altre dels aspectes que cal impulsar per potenciar el treball és la millora del coneixement que tenen els diferents agents sobre els serveis, projectes, recursos, etc. que s'estan desenvolupant al territori. En aquest sentit, es considera imprescindible millorar la disposició de la informació, així com la difusió que es realitza d'aquests.

Tal i com ja s'ha comentat anteriorment, la millora en la disposició de la informació és imprescindible per tal d'evitar duplicitat i, és la base per possibilitar un treball conjunt i complementari. Així, es manifesta la necessitat d'incrementar el volum d'informació pública, tant per incrementar el coneixement per part dels professionals, com per part de la pròpia ciutadania. En aquest mateix sentit, es proposa la realització de seminaris específics destinats a incrementar la informació de la que disposen els diferents professionals sobre els serveis i recursos que hi ha al territori per diferents àmbits temàtics. De forma específica, s'apunta la necessitat que la informació i el coneixement sigui especialment compartida per part de tots aquells/es professionals que treballen en contacte directe amb els i les joves.

D. Desenvolupar objectius i estratègies de forma conjunta i coordinada

En quart lloc, també es considera que per a la potenciació del treball transversal cal impulsar el desenvolupament d'objectius i estratègies de forma conjunta i coordinada. En aquest sentit, s'apunta la necessitat que els diferents professionals puguin desenvolupar un procés de reflexió conjunta per tal de construir de forma conjunta uns objectius marc i unes estratègies generals en l'àmbit de la salut jove. Així, no es tracta de generar un discurs uniforme o únic, sinó més aviat d'establir unes bases consensuades i compartides sobre el treball en salut amb joves (on es vol arribar, quines vies o estratègies es poden seguir, quins indicadors s'utilitzaran, etc).

E. Desenvolupar projectes específics sota l'òptica del treball transversal

En cinquè lloc, s'exposa que per tal de potenciar el treball de forma específica és necessari desenvolupar projectes específics que estiguin totalment basats en la òptica de treball transversal. En aquest sentit, es proposa desenvolupar projectes d'intervenció que es dissenyin, es financin, s'executin i s'avaluin per part de múltiples actors. Així, doncs, es considera que és important generar espais per crear projectes d'una temàtica específica en els que participin representants dels diferents agents implicats en aital àmbit.

F. Desenvolupar estratègies per arribar a tota la comarca i els seus municipis

En sisè lloc, es manifesta que aquest treball transversal ha d'estar orientat a aconseguir prestar servei i arribar al conjunt de la comarca i els seus municipis. En aquest sentit, s'apunta la necessitat de desenvolupar projectes més globals, més orientats al conjunt de la comarca, i en els que esdevé clau la coordinació i el treball conjunt entre les diferents administracions (locals, comarcals, i supracomarcals).

G. *Impulsar projectes amb major protagonisme de tots els agents implicats*

En setè lloc, s'exposa la necessitat d'impulsar projectes en els que tots els agents implicats, i no només els institucionals, tinguin un major protagonisme. En aquest sentit, alguns/es participants especifiquen la necessitat de promoure un major treball conjunt i coordinat amb els centres educatius, generant canals de comunicació més àgils i accessibles, i establint protocols i estratègies d'actuació clars i compartits. A més, s'exposa la necessitat d'atorgar el protagonisme necessari als agents implicats del territori, ja que sovint són els que tenen un contacte més proper amb més la realitat socials, el jovent, etc.

H. *Avançar les actuacions de prevenció a primària*

Per últim, també es proposa avançar les actuacions de prevenció a primària, també com a forma per assolir un major grau de treball transversal amb els centres educatius en matèria de prevenció.

5.4.1. Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove

A banda de la sessió participativa amb la Taula Comarcal de Salut Jove de l'Alt Empordà, els i les membres d'aquestes també van respondre una enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut jove, tant a nivell comarcal, com des de l'òptica dels diferents serveis als que representen. En aquesta enquesta han participat un total de 55 persones, de les quals han respost l'enquesta completa 25.

A continuació es presenten els resultats obtinguts a través d'aquesta enquesta.

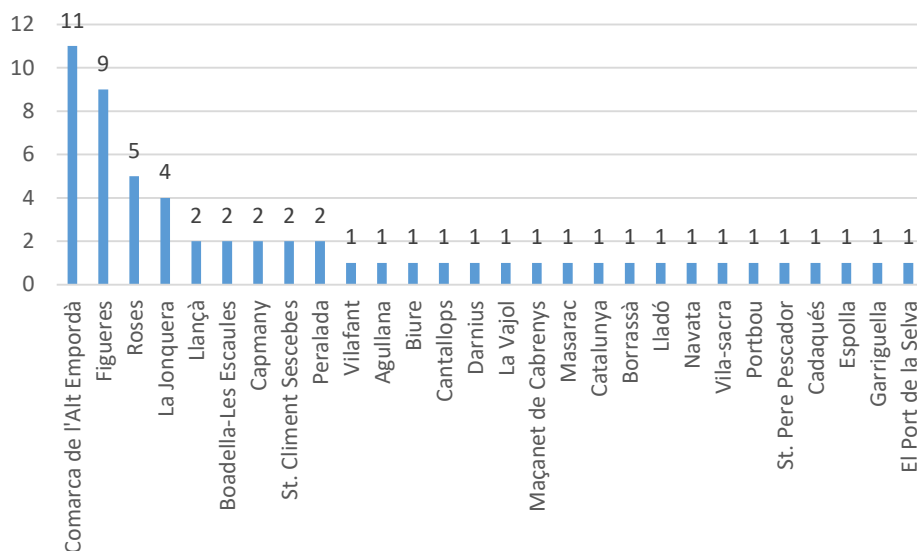
Perfil de l'enquestat/da

Per tal de poder observar quins eren els àmbits territorials, i les àrees o serveis representades en aquesta enquesta, es va demanar als enquestats que responguin preguntes que ens permetessin analitzar els perfils de les persones enquestades en aquest sentit.

D'una banda, pel que fa als àmbits territorials representats, el gràfic 75 ens permet observar que els àmbits territorials que presenten una major representació en aquesta enquesta són la Comarca de l'Alt Empordà, i els municipis de Figueres, Roses i, La Jonquera.

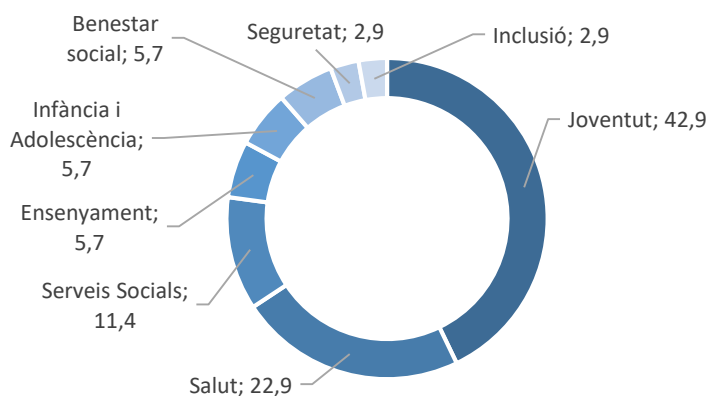
Gràfic 75: Distribució dels/les participants segons l'àmbit territorial

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

D'altra banda, quant a les àrees o serveis representats, podem copsar que el gruix de participants, un 42,9%, representen l'àmbit de Joventut, seguit de l'àmbit de Salut (22,9%), i Serveis Socials (11,4%), mentre que la resta d'àrees representen percentatges notablement inferiors tal i com es pot observar al següent gràfic.

Gràfic 76: Distribució dels/les participants segons àrea o servei (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

Les polítiques de prevenció a l'Alt Empordà

Per tal de valorar les polítiques de prevenció a la comarca, es va demanar als i les participants que analitzessin diferents aspectes d'aquestes polítiques:

- ✓ Determinar els principals punts forts de les polítiques de prevenció a la comarca
- ✓ Determinar els principals punts febles de les polítiques de prevenció a la comarca
- ✓ Valoració del grau de complementarietat i coordinació de les polítiques de prevenció
- ✓ Consideració sobre els aspectes a impulsar per potenciar el treball transversal
- ✓ Valoració de les polítiques de prevenció comarcals segons àmbits d'actuació
- ✓ Priorització dels àmbits d'actuació

Punts forts de les polítiques de prevenció a l'Alt Empordà

En primer lloc, pel que fa als principals punts forts de les polítiques de prevenció a la comarca destaca el **treball en xarxa** entre els diferents agents implicats, sobretot a nivell de coordinació entre els i les professionals i les diferents àrees o departaments. Aquest treball en xarxa es veu reflectit, principalment, en el **Pla comarcal de salut juvenil i la Taula comarcal de Salut Jove**. En aquest sentit, els enquestats/des fan un èmfasi especial en el reinici de la Taula comarcal de salut jove com a punt fort a destacar entenent que es tracta d'un espai cabdal en el desenvolupament de polítiques de prevenció i l'estudi de les necessitats i la situació dels/les joves. A més, es vincula amb el fet que s'ha aconseguit que diferents programes de l'àrea de joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà presentin una mirada més transversal en relació amb l'àmbit de salut.

En segon lloc, es destaca l'**amplitud de l'oferta** envers els i les joves, així com la **diversitat de projectes** que es desenvolupen al territori. En aquest sentit, s'apunta el fet que aquesta diversitat de projectes promou un treball més integral de la salut juvenil. Entre aquests projectes, accions i programes, es destaquen especialment els impulsats a nivell comarcal des de l'Oficina Jove o el CCAE i, es fa una menció especial sobre els següents projectes:

- El projecte d'Agents joves de Salut
- La campanya d'Alimentació Jove

- Les actuacions desenvolupades als centres educatius sobre temàtiques relatives a la salut com per exemple l'educació emocional, la sexualitat, les conductes de risc, etc.
- El Pla de Prevenció de Drogodependències, amb més de 16 anys de recorregut
- El GENNEP com a servei d'atenció psicològica preventiu i d'intervenció adreçat a adolescents i joves entre 12 i 18 anys que han patit o pateixen situacions de violència en l'àmbit familiar, escolar, de parella i/o social.
- El Programa Salut i Escola.
- Els programes esportius com la "Setmana de l'Esport"; el projecte "Esportiuieg als Aspres", etc.
- El projecte transfronterer PROSPECTSASO, principalment per la diagnosi que s'està portant a terme per a l'elaboració d'un pla d'actuació.

En tercer lloc, els enquestats/des destaquen com a punt fort la **voluntarietat a nivell polític i dels i les professionals**, que al seu torn es veu reflectida, en la designació d'un **pressupost** destinat al desenvolupament d'actuacions en matèria de salut jove. En aquest sentit, és interessant destacar que si bé majoritàriament es considera que aquest pressupost és insuficient, el fet que es destinin partides de forma específica i que hi hagi interès polític i tècnic per desenvolupar aquestes actuacions es considerat un punt fort a destacar.

En quart lloc, també es considera com a punt fort, el fet que existeix un llarg recorregut de treball en l'àmbit de la salut juvenil al territori, pel que l'**experiència** desenvolupada per part dels i les professionals, així com des dels diferents serveis o àrees, és entesa com un valor a tenir en compte. En aquest sentit, es destaca especialment la coneixença, per part dels diferents professionals, tant del públic al que s'adrecen com del territori.

En cinquè lloc, es destaca com a punt fort la **cobertura** i el **desplegament territorial**. En aquest sentit, si bé es manifesta que els recursos són insuficients en diversos territoris de la comarca, es considera que la cobertura i el desplegament territorial d'actuacions s'ha anat ampliant i que existeix una voluntat per incrementar-la, sobretot a partir del CCAE.

Per últim, alguns enquestats/des també destaquen les **innovacions en la metodologia d'intervenció** com a punt fort. En aquest sentit, es destaquen l'elaboració de diagnòstic previs a l'actuació, el treball amb la implicació de la comunitat, l'adopció de noves formes de prevenció i, en especial, els canvis de paradigma orientats a la prevenció, l'educació emocional i les habilitats per la vida.

Punts febles de les polítiques de prevenció a l'Alt Empordà

Quant als principals punts febles de les polítiques de prevenció a l'Alt Empordà, en primer lloc, es destaca la **necessitat de millorar el treball transversal**, sobretot a nivell de la coordinació entre els diferents serveis, àrees, administracions i professionals. En aquest sentit, els enquestats/des manifesten que actualment aquesta manca de coordinació efectiva està provocant que, en ocasions, es produeixin duplicitats en algunes tasques, en els esforços i recursos que es dediquen, així com una manca de desenvolupament de projectes consensuats que es deriva en situacions com la manca de protocols preventius clars a nivell comarcal.

Per altra banda, s'apunten punts febles relacionats com els **problemes de comunicació** entre els agents implicats, la qual cosa deriva en un manca de coneixement real i efectiu del conjunt d'actuacions i recursos disponibles per part dels/les professionals. Sota aquesta mateixa reflexió, també es destaca com a punt feble l'**externalització** de serveis envers entitats privades, al considerar que és l'administració pública qui ha de liderar el desenvolupament de les polítiques de prevenció.

En segon lloc, es destaca com a punt feble la **manca d'estratègies d'avaluació** dels programes i actuacions que es porten a terme, per tal de valorar la seva eficàcia.

En tercer lloc, s'apunta la **manca de recursos**, sobretot a nivell humà i pressupostari, que provoca que aquestes no puguin arribar al conjunt de la població destinatària. En aquest sentit, es destaca que aquesta situació provoca **dificultats per donar cobertura al conjunt del territori comarcal**, i al seu torn ha suposat la **supressió d'alguns serveis** que contribuïen a la descentralització territorial de les actuacions. De forma específica s'exposa que la manca reiterada de recursos a les àrees de joventut, ha dificultat el desenvolupament de polítiques de prevenció més eficaces. Així doncs, es considera que la manca de recursos és un dels punts febles més destacats en quant a les dificultats per al desenvolupament d'aquestes polítiques de prevenció, el seu increment i diversificació.

En quart lloc, també es destaquen com a punt feble les **dificultats per innovar a nivell metodològic** en les polítiques i actuacions de prevenció. D'una banda, alguns enquestats/des apunten la necessitat d'entendre la salut des d'una visió holística i integral de la persona, contemplant aspectes relatius al benestar emocional i la gestió del malestar emocional, fent-se necessaris més recursos d'acompanyament i suport emocional per a infants, adolescents i joves gratuïts o amb un cost baix per a les famílies. En aquest mateix sentit, també s'exposa la necessitat que es potencii i s'incideixi més en la prevenció a través del treball enfocat a les habilitats per la vida i que les

actuacions de prevenció tinguin una perspectiva de continuïtat en el temps, i un enfocament equitatiu i igualitari amb el conjunt del territori.

D'altra banda, alguns enquestats/des també destaquen la necessitat de disposar de diagnosi de la situació actualitzades que permeti una intervenció més acurada en relació a les necessitats reals de la població destinatària.

En cinquè lloc, s'exposa com a punt feble **l'orografia i les característiques territorials de la comarca**. En aquest sentit, es fa referència especialment a la dispersió territorial i a les dificultats que això provoca, al seu torn, per arribar a tots els i les joves de la comarca. En aquest sentit, es destaca de forma específica que les limitacions en els recursos econòmics estan provocant dificultats per mantenir un recurs molt ben valorat com és la figura d'Agent de salut comarcal en alguns territoris.

D'altra banda, també s'apunten altres elements que caracteritzen el territori i que es considera que esdevenen dificultats en relació a la prevenció que cal tenir en compte, com el fet que es tracta d'un territori fronterer que esdevé conflictiu quant a tràfic de drogues, prostitució, elevada necessitat de desplaçaments, etc.

En sisè lloc, es destaquen les **dificultats relatives a la comunicació**, tant entre professionals com entre aquests i la població destinària, així com les **dificultats per realitzar una difusió adequada** de les actuacions, recursos i serveis entre la població. En aquest sentit, es manifesta l'existència d'un **desconeixement considerable entre la població en relació als recursos disponibles** en l'àmbit de la salut jove que, en certa mesura, es pot atribuir a aquestes dificultats de difusió i la utilització de canals de comunicació poc propers als i les joves. Així mateix, alguns/es participants manifesten la necessitat d'elaborar un Pla d'actuació comarcal que prengui en consideració els aspectes relatius a la comunicació, amb l'objectiu que tant la informació com els recursos siguin els més propers possibles als i les joves.

En setè lloc, també es destaca com a punt feble les **limitacions en la incidència** que les diferents actuacions tenen sobre els i les joves. En aquest sentit, s'apunta que la incidència de les actuacions és encara menor quan es fa referència als i les joves que no es troben desvinculats del sistema educatiu, en tant que es considera que les actuacions de prevenció no solen arribar a aquests/es.

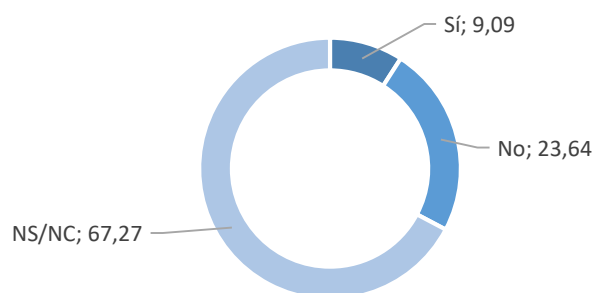
Finalment, s'exposa que un altre dels punts febles és el fet que les actuacions de prevenció es troben molt orientades als i les joves dels centres educatius de secundària, mentre que es considera que **caldrà avançar l'edat en que es comencen a desenvolupar actuacions de prevenció** en l'àmbit de salut fins a l'educació primària.

Grau de complementarietat i coordinació de les polítiques de prevenció

Pel que fa a la valoració del grau de complementarietat i coordinació de les polítiques de prevenció, el gràfic 77 ens permet observar que només un 9% dels enquestats/des consideren que actuacions les polítiques de prevenció de l'Alt Empordà es complementen i es treballen coordinament. És interessant destacar també, que prop del 68% dels enquestats/des desconeixen si les polítiques de prevenció es complementen i es treballen de forma coordinada, o bé no volen respondre, front un 24% que considera que aquesta situació no es dona.

Gràfic 77: Distribució segons valoració del grau de complementarietat i coordinació de les polítiques de prevenció de l'Alt Empordà (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

D'una banda, entre el 9% d'enquestats/des que consideren que les polítiques de prevenció a la comarca sí es complementen i sí es treballa coordinament, s'exposa que aquesta situació es dona, principalment, per l'existència de criteris comuns i compartits i pels esforços de coordinació a nivell municipal. A més, s'apunta l'existència d'una voluntarietat política i tècnica per implicar diferents agents i potenciar el treball en xarxa. En aquest sentit, alguns enquestats/des valoren positivament el desenvolupament de diagnòstic a nivell comarcal per les estructures de coordinació que es poden derivar.

D'altra banda, entre el 24% d'enquestats/des que consideren que les polítiques de prevenció no es complementen i que no es treballa coordinadament (o almenys no de forma suficient), s'exposa que aquesta situació no es dona, principalment, per les limitacions en la comunicació entre els diferents agents implicats que provoca una elevat desconeixement en relació a les actuacions, projectes, programes que es desenvolupen, els recursos disponibles, etc. A més, s'apunta que les limitacions en els recursos (principalment econòmics, però també humans i de temps), també dificulten l'existència d'espais de coordinació i treball transversal efectius. En aquest mateix sentit,

alguns enquestats/des manifesten una manca de cultura de treball transversal que dificulta el desenvolupament d'un discurs, objectius, criteris, etc. que siguin comuns i compartits.

Aspectes a impulsar per potenciar el treball transversal

Quant als aspectes a impulsar per potenciar el treball transversal, els i les enquestats consideren, en primer lloc, que cal **fomentar el treball en equip i la coordinació** al si de les diferents àrees i serveis, amb l'objectiu de fer-ho extensible a la relació amb altres àrees, serveis, administracions, etc. En aquest sentit, alguns enquestats/des manifesten la necessitat que l'Administració s'enfronti a un canvi de paradigma en la seva organització i funcionament intern, essent un dels punts cabdals la capacitat per generar confiança i espais de coneixença entre les diferents institucions i agents implicats.

En segon lloc, s'apunta la **creació d'espais de treball i de coordinació que estiguin perioditzats**, com un altre aspecte a impulsar per potenciar el treball transversal, de forma que s'incrementi la **coneixença** entre els professionals i els programes, recursos, actuacions, etc. que es desenvolupen des dels diferents serveis o àrees. En aquest sentit, són diversos els enquestats/des que consideren que la **Taula Comarcal de Salut ha d'esdevenir un espai de referència per al treball transversal**. Sota aquesta reflexió alguns/es participants manifesten la necessitat d'establir referents a nivell municipals amb una implicació especial a la Taula que puguin idear, consensuar i desenvolupar projectes i accions per al conjunt de la comarca. Per altra banda, a més de l'existència de la Taula, alguns participants exposen la necessitat d'elaborar un Pla d'actuació comú per als diferents agents implicats, amb uns objectius compartits i sota la base del treball coordinat.

En tercer lloc, es considera que per tal que aquests espais de treball i coordinació puguin ser eficients i eficaços, és necessari desenvolupar estratègies per **trencar la propensió tradicional a que les diferents àrees treballin de forma inconnexa, com a unitats estanques**. En aquest sentit, alguns enquestats/des apunten la necessitat de construir un enfocament i un discurs consensuat amb una base homogènia i arguments diferenciats segons els diferents agents que hi intervenen.

I per últim, els enquestats/des consideren que un altre aspecte a impulsar és el desenvolupament **d'estratègies de millora de la comunicació** per tal que la informació pugui arribar a tots els agents implicats. Es considera que les limitacions en la comunicació, provoquen que es produeixen duplicitats en actuacions o programes que es podrien desenvolupar de forma conjunta i coordinada i permetrien, al seu torn, donar cobertura a un major nombre de joves. Sota aquesta

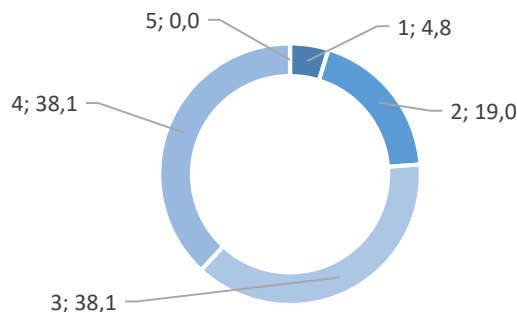
reflexió, alguns/es participants consideren que una bona estratègia podria ser utilitzar els espais de treball en xarxa i coordinació (com podria ser la Taula Comarcal de Salut) per compartir experiències i bones pràctiques.

Les polítiques de prevenció comarcals segons àmbits d'actuació

A continuació, es presenten les valoracions que els enquestats/des han realitzat en torn les polítiques de prevenció comarcals segons els diferents àmbits d'actuació. En aquest sentit, per tal d'utilitzar un criteri comú de valoració, es va demanar als i les participants que valoressin les polítiques dels diferents àmbits en un escala de l'1 al 5, essent 1 la valoració més baixa i 5 la màxima possible.

Així, en primer lloc, pel que fa a les polítiques de prevenció en relació a l'Alcohol, observem que aquestes obtenen una valoració mitjana de 3,10 sobre 5. Tal i com podem observar al següent gràfic, la major part dels enquestats/des, més del 76%, valoren les polítiques de prevenció sobre el consum d'alcohol amb un 3 o 4 sobre 5, pel que podem establir que es tracta d'una valoració notablement positiva.

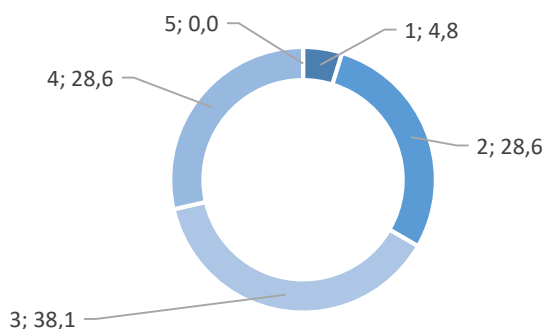
Gràfic 78: Distribució segons valoració (de 1 a 5) de les polítiques de prevenció sobre el consum d'alcohol (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

En segon lloc, quant a les polítiques de prevenció en relació al Cànnabis, s'observa que la valoració mitjana es situa en un 2,9 sobre 5, lleugerament inferior a la valoració que rebien les polítiques relatives a l'alcohol. En aquest sentit, el gràfic 79 ens mostra que més del 66% dels enquestats/des les valoren amb un 3 o un 4, mentre que prop del 34% les valoren amb un 1 o 2.

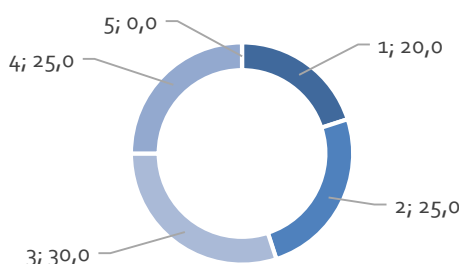
Gràfic 79: Distribució segons valoració (de 1 a 5) de les polítiques de prevenció sobre el consum de cànnabis (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

En tercer lloc, pel que fa a les polítiques de prevenció en relació al consum de Pantalles, la valoració mitjana es troba en un 2,6 sobre 5, pel que podríem establir que reben un "aprovat" just. En aquest sentit, el següent gràfic ens permet observar com en aquest cas les valoracions d'1 i 2 (45%) i de 3 i 4 (55%) només difereixen en deu punts.

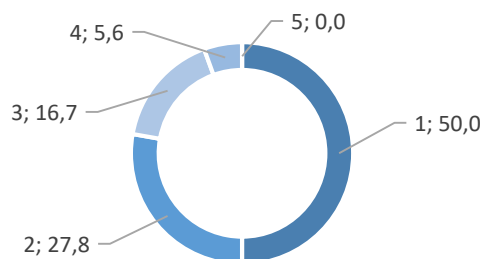
Gràfic 80: Distribució segons valoració (de 1 a 5) de les polítiques de prevenció sobre el consum de Pantalles (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

Finalment, quant a les polítiques de prevenció en relació a l'àmbit de sexe de pagament, la valoració mitjana es situa en un 1,8 sobre 5, essent la valoració més baixa en relació a la resta d'àmbits analitzats. Així, el gràfic 81 ens mostra com aquesta valoració negativa es reflecteix en que el 50% dels enquestats/des valoren aquestes polítiques amb un 1, ascendint fins prop del 78% si prenem en consideració conjuntament les valoracions de 1 i 2. Les polítiques de prevenció sobre el consum de sexe de pagament són, per tant, les que reben una valoració més negativa, molt allunyada del que es podria considerar com un "aprovat".

Gràfic 81: Distribució segons valoració (de 1 a 5) de les polítiques de prevenció sobre el consum de sexe de pagament (%)

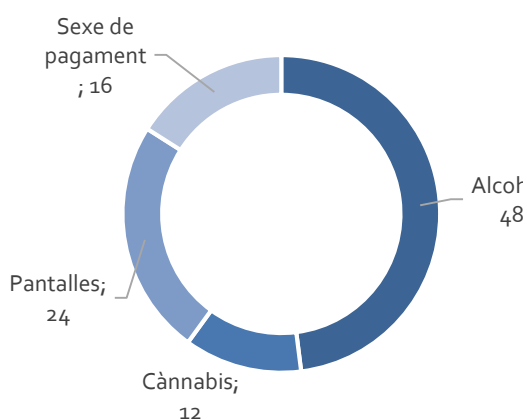
Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

Priorització dels àmbits d'actuació

Per altra banda, també es va demanar als enquestats/des que realitzessin una priorització dels àmbits d'actuació que s'haurien d'impulsar en els propers anys. Els àmbits d'actuació a prioritzar han estat: 'Alcohol', 'Cànnabis', 'Pantalles' i 'Sexe de pagament', i els enquestats/des han classificat aquests de l'1 al 4, essent el rang 1 el que indica major prioritat i el rang 4 menor prioritat.

Àmbit prioritari 1

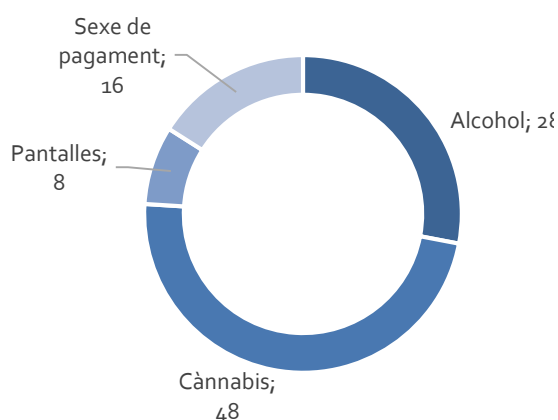
Gràfic 82: Distribució dels àmbits d'actuació escollits com a àmbit prioritari 1 (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

Àmbit prioritari 2

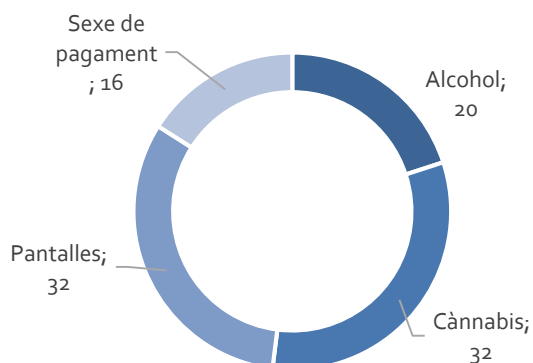
Gràfic 83: Distribució dels àmbits d'actuació escollits com a àmbit prioritari 2 (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

Àmbit prioritari 3

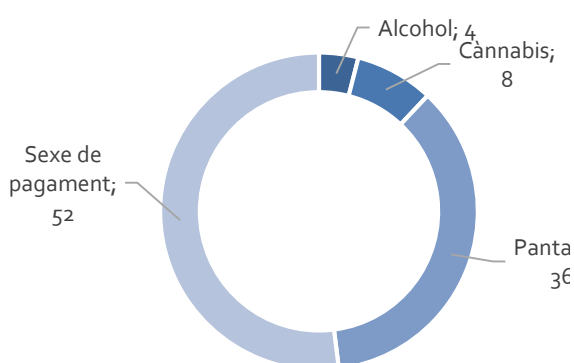
Gràfic 84: Distribució dels àmbits d'actuació escollits com a àmbit prioritari 3 (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

Àmbit prioritari 4

Gràfic 85: Distribució dels àmbits d'actuació escollits com a àmbit prioritari 4 (%)

Font: Enquesta de valoració de les actuacions en matèria de Salut Jove a l'Alt Empordà

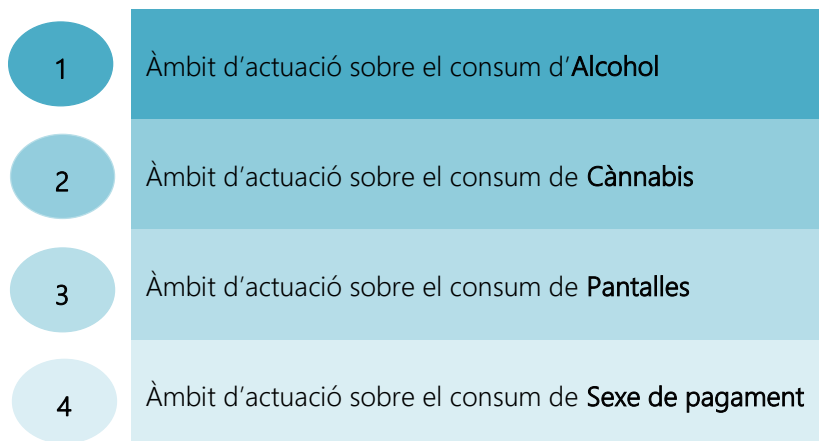
Tal i com es pot observar als gràfics anteriors, en primer lloc, l'àmbit considerat més prioritari per part dels i les participants és l'àmbit relatiu al consum d'Alcohol, en tant que el 48% dels enquestats/des han escollit aquest àmbit com a prioritat 1 (gràfic 82).

En segon lloc, el segon àmbit prioritari seria el relatiu al consum de cànnabis ja que, de nou, el 48% dels enquestats/des han escollit aquest com a prioritat 2.

En tercer lloc, en el cas del tercer àmbit prioritari, observem que el consum de cànnabis i el consum de pantalles presenten els mateixos valors. Tanmateix, donat que el consum de cànnabis ha estat considerat com el segon àmbit més prioritari, podem establir que el tercer àmbit prioritari seria el de consum de Pantalles.

Finalment, pel que fa al darrer àmbit prioritari, el 52% dels enquestats/des considera que el consum de sexe de pagament ha de ser l'àmbit d'actuació menys prioritari entre aquests quatre.

Infografia 1: Priorització dels àmbits d'actuació

Les polítiques de prevenció dels diferents serveis, àrees, etc.

Per tal de valorar les polítiques de prevenció dels diferents serveis, àrees, departaments, etc. que es porten a terme en els municipis de la comarca, es va demanar als i les participants que analitzessin diferents aspectes dels programes i actuacions que desenvolupen en l'àmbit de la prevenció:

- ✓ Destacar els principals punts forts dels programes i actuacions desenvolupats des dels diferents serveis en l'àmbit de la prevenció.

- ✓ Destacar els principals punts febles dels programes i actuacions desenvolupats des dels diferents serveis en l'àmbit de la prevenció.
- ✓ Realitzar propostes de mesures a desenvolupar per millorar les polítiques de prevenció

Punts forts dels programes i actuacions desenvolupats des dels diferents serveis en l'àmbit de la prevenció

A continuació s'exposen els principals punts forts destacats pels enquestats/des sobre els programes i actuacions que desenvolupen des dels serveis que han resultat representats a l'enquesta i que són: Salut; Joventut; Infància i Adolescència; Serveis Socials; i Benestar Social.

En primer lloc, pel que als serveis relatius a l'àmbit de **Salut**, els principals punts forts destacats són els següents:

- El **Programa Salut i Escola**.
- El **treball transversal**, que permet posar en relació diferents agents del territori que treballen en l'àmbit de la salut. En aquest mateix sentit, també es considera com a punt fort l'existència de la **Taula comarcal de Salut i la Taula Tècnica de la Prostitució**.
- Els **tallers que es porten a terme en el marc dels centres educatius de secundària**.
- Els programes de prevenció que permeten la realització d'un treball de **seguiment i avaluació**.
- Les **actuacions de prevenció adreçades a famílies** amb la finalitat de sensibilitzar i dotar aquestes d'eines envers la detecció de conductes de risc, tot oferint informació i acompanyament.

En segon lloc, quant als serveis de l'àmbit de **Joventut**, els principals punts forts destacats són:

- Els projectes desenvolupats amb una **visió d'abast comarcal**. En aquest mateix, sentit de nou es destaca com a punt fort l'existència de la Taula comarcal de Salut. Sota aquesta reflexió, es destaquen com a punt forts alguns programes o actuacions específiques d'abast comarcal com són la "Campanya d'Alimentació Jove", el "Projecte de prevenció en salut i pel consum responsable d'alcohol", el "Curs d'Agent Jove de Salut", el projecte d'"Agent Comarcal de Salut".
- La **integració de la perspectiva de salut en el desenvolupament dels diferents programes de l'àmbit de Joventut**.

- Les metodologies d'intervenció amb joves orientades cap a l'**apoderament** d'aquests en relació a aspectes de l'àmbit de la salut.
- La **diversitat de les temàtiques** que s'aborden en les actuacions de prevenció com drogues, alimentació, sexualitat, hàbits de consum, bullying, pantalles, i altres conductes de risc.
- La **proximitat als i les joves** que s'aconsegueix des dels municipis.
- Les **actuacions de prevenció en el marc de les diferents festes populars**, sobretot en l'àmbit de l'oci nocturn, com per exemple la Campanya "Per Carnaval no tot s'hi val".

En tercer lloc, pel que fa als serveis d'**Infància i Adolescència**, es destaquen com a punts forts, d'una banda, l'aplicació dels continguts orientatius del **Programa PESEI** (Programa d'Educació per la Salut a l'Escola i Institut de l'Associació Catalana d'Infermeria i Salut Escolar) i, d'altra banda, la prevenció com a base pedagògica de les intervencions als **CRAE**.

En quart lloc, quant als **Serveis Socials**, es destaquen els següents punt forts:

- Les estratègies de **coordinació entre els departaments de Serveis Social i Ensenyament**.
- Les **actuacions de prevenció en el marc dels centres d'educació primària** (com per exemple les actuacions de prevenció del consum de tabac a les escoles).
- La progressiva incorporació del **consum de pantalles com a àmbit sobre el que intervenir**.
- Les actuacions **d'atenció a persones en situació d'addicció** al mateix municipi i en coordinació amb els serveis mèdics i el CAS.

Finalment, pel que fa als serveis de l'àmbit de **Benestar Social**, es destaca d'una banda, la **diversitat de programes i actuacions** que es porten a terme abordant diferents temàtiques, i d'altra banda, també es destaquen algunes actuacions més concretes com les **actuacions de prevenció en el marc dels centres educatius de secundària**, els **serveis preventius d'acompanyament** a infants i joves en situació de violència familiar, o el **concurs de cartells del Dia Mundial Sense Tabac**.

Punts febles dels programes i actuacions desenvolupats des dels diferents serveis en l'àmbit de la prevenció

Quant als punts febles, en primer lloc, pel que fa a l'àmbit de **Salut**, es destaquen els següents:

- Les **dificultats per accedir al col·lectiu de joves**, especialment pel que fa als i les adolescents.
- La **manca de formació** dels i les professionals en algunes temàtiques específiques relatives a la salut jove
- Les **limitacions en els recursos econòmics, humans i de temps**. En aquest sentit, es destaca que la manca d'aquests recursos ha provocat que la figura de l'Agent Comarcal de Salut no s'acabi de consolidar com estava previst.
- El **desconeixement en relació als programes que es realitzen des d'altres serveis o àmbits territorials**. Aquest punt feble, es relaciona també amb les **dificultats per dur a terme una coordinació eficaç** entre els diferents agents implicats.

En segon lloc, quant als serveis de l'àmbit de **Joventut**, els i les participants han destacat els següents punts febles:

- La **manca d'estudis de diagnosi actualitzats** sobre la salut juvenil al conjunt de la comarca.
- Les **dificultats per coordinar accions d'àmbit comarcal amb el suport municipal**.
- Les **dificultats per incrementar la participació per part dels/les joves** en algunes actuacions.
- La **manca d'actualització** d'alguns recursos adreçats a joves.
- **Manca de compromís i lideratge polític clar**.
- Es considera que **no es desenvolupen prou actuacions en torn la sexualitat**, i els embarassos no desitjats.
- La **baixa assistència als tallers** de prevenció adreçats a joves i a les famílies.
- La **manca de recursos econòmics i humans**.

En tercer lloc, pel que fa als **serveis d'Infància i Adolescència en risc** es destaca com a principal punt feble les **dificultats** derivades de treballar amb infants i joves tutelats, principalment, pels aspectes relatius a la salut emocional.

En quart lloc, quant als **Serveis Socials** es destaca com a principal punt febles la **manca de coordinació amb els serveis de Joventut**.

En cinquè lloc, pel que fa a l'àmbit de **Benestar Social**, es destaquen els següents punts febles:

- La **manca d'actuacions preventives d'educació afectivo-sexual** que puguin estar relacionades amb relacions abusives en les primeres relacions de parelles.
- El **desconeixement en relació als projectes, programes i actuacions que es desenvolupen des d'altres serveis**, àrees, departaments, etc. En aquest sentit, s'exposa també que l'**externalització** d'algunes actuacions envers entitats privades, incrementa aquestes dificultats en relació al coneixement d'aïtals actuacions.
- Les dificultats per portar a terme una **coordinació efectiva amb els centres educatius**.

Finalment, pel que fa als serveis de **Seguretat**, s'indica com a principal punt feble la **manca d'actualització d'alguns recursos**, materials, etc.

Mesures a desenvolupar per millorar les polítiques de prevenció

Finalment, també es va demanar als i les participants que realitzessin propostes sobre mesures que es podrien desenvolupar per tal de millorar les polítiques de prevenció que porten a terme des dels serveis als que representen. En aquests sentit, les següents propostes fan referència a estratègies desenvolupades en els darrers anys des d'aquests serveis i que podrien ser útils per a la millora de les polítiques de prevenció en altres territoris; a mesures que els i les professionals consideren oportunes i que es deriven de la seva pròpia experiència; o bé aspectes referents a les metodologies de treball. A continuació, s'exposen les propostes realitzades pels enquestats/des organitzades segons els àmbits sobre els que incideixen:

Àmbits d'incidència	Propostes
Sobre el treball transversal i les estratègies de coordinació	✓ Incrementar el nivell d'interrelació entre els diferents agents implicats en la salut juvenil amb l'objectiu, tant de millorar el coneixement sobre el conjunt d'actuacions que es porten a terme a la comarca, com de racionalitzar el desenvolupament d'aquestes per evitar duplicitats i incrementar l'eficàcia. ✓ Prendre en consideració l'àmplia diversitat d'agents que intervenen en la prevenció en salut juvenil. ✓ Recuperar la figura de l'agent comarcal de salut. ✓ Promoure que els diferents agents treballin sota uns objectius generals consensuats i compartits. ✓ Impulsar el desenvolupament de projectes transfronterers donada la incidència que pot tenir sobre la salut juvenil el fet de tractar-se d'un territori fronterer. ✓ Crear espais de coordinació efectiva que estiguin perioditzats amb l'objectiu de compartir informació, experiències, metodologies, inquietuds, etc. ✓ Impulsar reunions de coordinació de forma periòdica amb els centres educatius i les AMPA's. Es proposa que com a mínim es realitzin entre 4-5 intervencions anuals a les escoles i instituts de la comarca. ✓ Convocar les reunions i trobades de coordinació amb una marge de temps suficient. ✓ Impulsar la Taula comarcal de Salut Juvenil com a espai de referència del treball transversal i la coordinació entre els diferents agents de la comarca. En aquest sentit, també es proposa que des de la Taula s'impulsin un nombre major de projectes conjunts en els que hi intervinguin una major diversitat d'agents. ✓ Impulsar estratègies de millora de la coordinació i el treball en xarxa en el si de l'administració municipal.

Sobre les metodologies

- ✓ En alguns municipis, els CAP ja estan implantant les e-consultes (consulta mèdica online), i es proposa l'extensió d'aquesta eina als diferents centres d'atenció primària de la comarca, en tant que es considera que pot ser útil per aproximar-se als i les joves ja que es tracta d'un col·lectiu que sovint no acudeix als CAP a realitzar consultes.
- ✓ Impulsar metodologies de treball amb els i les joves basades en una major grau de participació i protagonisme per part del jovent.
- ✓ Impulsar actuacions que tinguin continuïtat en el temps.
- ✓ Promoure una metodologia basada en la provenció de forma que es potenciï l'educació emocional i l'orientació basada en les habilitats per a la vida amb l'objectiu de fer al/la jove coneixedor dels riscos i dotar-lo/la de les habilitats necessàries per afrontar les diferents situacions vitals des de la seva llibertat d'elecció i responsabilitzant-lo/la d'aquestes eleccions.
- ✓ Treballar la prevenció no només des de l'òptica de la reducció de la demanda, sinó també des de l'òptica de la reducció de l'oferta, sobretot en relació al compliment efectiu de les diferents normatives. En aquest sentit, també es proposa desenvolupar estratègies amb l'objectiu d'habituar els i les joves al compliment d'unes normes i es posa com a exemple les normatives relatives a la campanya de Carnaval de Roses, o les relatives a les barraques de Festa Major.
- ✓ Impulsar un major protagonisme dels i les joves en les tasques de prevenció.
- ✓ Impulsar més actuacions adreçades a les famílies amb l'objectiu de conscienciar-les sobre el paper clau que poden desenvolupar en la prevenció de les conductes de risc.

Sobre la comunicació i les estratègies de relació amb la població destinatària

- ✓ Promoure les intervencions individualitzades que permeten generar un vincle de confiança amb el/la jove.
- ✓ Adaptar les estratègies de comunicació i difusió als i les joves per tal de fer-les més properes, accessibles i eficaces.
- ✓ Fomentar una major implicació per part dels i les joves en el desenvolupament de diferents estratègies de prevenció que, al seu torn, també ajudin a apropar més joves als diferents serveis i recursos existents.

Sobre els àmbits d'actuació	✓ Sexualitat, afectivitat i malalties de transmissió sexual ✓ Internet, la seguretat a les xarxes i les conductes de risc amb les noves tecnologies. ✓ El consum de drogues. ✓ Promoure l'apoderament dels/les joves en relació a la seva pròpia salut promovent els hàbits i estils de vida saludables. ✓ Treballar l'autoestima com a mesura per prevenir les situacions que es poden derivar de la pressió de grup.
Sobre els recursos	✓ Formar els i les professionals que intervenen des de diferents vessants en l'àmbit de la salut juvenil en prevenció i conductes de risc a l'adolescència. ✓ Incrementar el finançament i el pressupost destinat a l'àmbit de la salut juvenil. ✓ Incrementar la disponibilitat de recursos humans, sobretot pel que fa a les figures de l'Agent comarcal de Salut, els educadors/es de carrers, i els dinamitzadors/es juvenils.

6. CONCLUSIONS

La diagnosi per a l'elaboració del Pla de Prevenció sobre Addiccions i Conductes de risc de l'Alt Empordà, pretén ser l'eina que orienti l'estratègia i la intervenció en relació al binomi joves i salut a la comarca.

Els indicadors desenvolupats al llarg d'aquest informe constitueixen els elements de base per a desenvolupar tot un seguit d'iniciatives que donin resposta a les diferents formes d'ús i consum de substàncies drogoaddictives i altres elements susceptibles de generar situacions d'addicció (com per exemple el consum de pantalles), així com al conjunt de conductes considerades de risc per part dels i les joves de la comarca.

A continuació es presenten de forma sintètica els principals resultats obtinguts en aquesta diagnosi. Respecte a aquests, cal fer un èmfasi especial en el fet que la diversitat d'actors analitzats en aquest estudi han aportat visions, anàlisis i propostes molt similars, la qual cosa aporta solidesa a aquests resultats.

Els i les joves de l'Alt Empordà

L'anàlisi sociodemogràfic de la població de l'Alt Empordà, ens permet tenir unes dades de referència en relació a les característiques de la població objecte de l'estudi, en aquest cas els i les joves de la comarca. És per això, que considerem interessant destacar a continuació algunes de les dades més rellevants obtingudes en aquest anàlisi sociodemogràfic.

La població juvenil

- ✓ La proporció de persones joves de l'Alt Empordà no ha deixat de disminuir en els darrers anys, essent aquesta tendència de disminució comuna al conjunt de Catalunya.
- ✓ L'Índex de Joventut, que mesura la proporció de joves entre 15 i 29 anys a la comarca, és del 15,37% l'any 2016.
- ✓ El nombre de persones que conformen la franja entre 0 i 14 anys és més gran que el nombre actual de gent jove (15 a 29 anys), una dada important per determinar que la població jove de l'Alt Empordà creixerà al llarg dels pròxims anys.
- ✓ L'índex de dependència juvenil ha passat del 23,7% l'any 2000 al 26,9% l'any 2016, índex que probablement continuï incrementant-se donada la previsió que s'incrementi el nombre de joves en els propers anys.

✓ El pes de la població jove de l'Alt Empordà nascuda a l'estranger és el 34,55%. ✓ Els/les joves de nacionalitat estrangera representen el 29,72% del total de joves. ✓ En ambdós casos es tracta de proporcions superior tant pel que fa a la província de Girona com al conjunt de Catalunya. ✓ El pes relatiu de la població amb nacionalitat estrangera és superior en les franges d'edat d'entre 25 i 29 anys. ✓ El col·lectiu més nombrós de persones amb nacionalitat estrangera és aquell format per individus provinents del continent africà (40,15%).	Naturalesa de la població jove
---	---------------------------------------

El nivell d'instrucció	✓ En relació amb la província de Girona i el conjunt de Catalunya, l'Alt Empordà presenta un percentatge menor de població sense titulació (8,9%), però també de població amb estudis superiors (15,2%), mentre que la població amb estudis de primer grau (16,4%) i segon grau (59,5%) és sensiblement superior. ✓ Pel que fa a la finalització de l'etapa obligatòria, s'observa que tant la proporció d'alumnes que assoleixen el graduat a 4rt d'ESO (84,09%) com el total d'alumnes que arriben a avaluar-se (91,27%) són inferiors a les del conjunt de Catalunya (s'avalua un 95% de l'alumnat matriculat i, un 86,7% es gradua).
-------------------------------	---

✓ L'atur registrat entre els/les joves de 16 a 24 anys és del 7,04%, i del 18,15% entre els/les joves de 25 a 34 anys. Cal tenir en compte, l'existència d'una baixa tendència entre els més joves a inscriure's com a demandants d'ocupació. ✓ Es tracta de dades lleugerament superiors a les de la província de Girona.	Mercat laboral
---	-----------------------

Sobre addiccions i conductes de risc a l'Alt Empordà

A continuació es presenten els principals resultats de la diagnosi quant a al consum de drogues, pantalles i sexe de pagament per part des i les joves de l'Alt Empordà.

Sobre el consum de drogues

En primer lloc, quant a la relació dels i les joves de l'Alt Empordà amb les drogues, s'observa un **elevat grau de normalització del consum de drogues així com d'acceptació social d'aquest consum**. Així, es fa palesa una tendència a la disminució de l'alarmisme pel consum de drogues i una progressiva incorporació a l'imaginari col·lectiu com quelcom normal, habitual, i **molt vinculat tant al model d'oci i diversió**, com a la població jove (tot i que el consum de drogues no és un fenomen en absolut exclusiu de la població jove, roman aquesta percepció i la vinculació entre joventut i consum de drogues).

Per una banda, es fa palesa una **relació molt estreta entre el consum de drogues per part dels/les joves i el model d'oci predominant**. El consum de drogues forma part de la manera en què aquests/es es relacionen dins el grup d'amics/gues, de forma que sovint quedar amb els amics/gues i/o sortir de festa es relaciona amb el consum de diferents substàncies, sobretot quan fem referència a l'oci nocturn. En aquest sentit, també cal destacar la relació, profundament impregnada en l'imaginari col·lectiu, entre el **consum de drogues i la diversió**.

Per altra banda, l'alt nivell de normalització i acceptació es reflecteix en diversos fenòmens: es fa palesa una **banalització dels riscos** que es poden derivar del consum d'aquestes substàncies; una **percepció de coneixement i control elevada**; un **grau elevat de tolerància i permissivitat per part de l'entorn familiar**; i una importància cabdal del **caràcter social que caracteritza el consum de drogues**.

En segon lloc, tant les sessions participatives com els resultats de l'enquesta jove, ens mostren que **les drogues més consumides entre els i les joves de l'Alt Empordà són, en primer lloc, l'Alcohol, seguit del cànnabis i el tabac**:

- L'alcohol és percebut com la substància per excel·lència dels caps de setmana, i s'observa que es tracta de la substància més estesa entre els i les joves, abastant perfils molt amplis.

- El 73,3% de joves ha consumit alcohol alguna vegada a la seva vida (un 67,8% en el cas dels joves entre 13 i 15 anys, i un 77,1% en el cas dels joves d'entre 16 i 29 anys).
 - Un 68% dels enquestats/des té un grup d'amics/gues on alguns, la majoria o tots consumeixen alcohol de forma habitual.
 - El caràcter social del consum d'alcohol és clar, conforme s'incrementa el nombre de consumidors/es en el grup d'amics també s'incrementa el consum de la persona enquestada.
 - L'edat mitjana en la que es prova l'alcohol per primera vegada es troba als 13,9 anys. Normalment a festes amb amics/gues o festes familiars.
 - Els espais/moments habituals de consum d'alcohol, són les discoteques, bars i festes (34%); les festes amb amics/gues (33,3%); les festes familiars (16,3%) i els caps de setmana (14,4%).
 - Pel que fa als darrers 30 dies, el 45,4% afirma que ha consumit diversos tipus de begudes alcohòliques en una mateixa ocasió.
 - En els darrers 12 mesos el 34,7% dels i les joves afirma que en una mateixa ocasió (4 hores), ha consumit quatre o més begudes alcohòliques.
- El consum de **cànnabis** es troba cada cop més normalitzat i acceptat socialment, pel que entre els/les joves es fa palesa la percepció que cada cop és un consum major i més orientat al consum entre setmana.
- El 29,9% dels i les joves ha consumit cànnabis alguna vegada (el 18,9% en el cas dels joves d'entre 13 i 15 anys, front el 37,4% en el cas dels joves d'entre 16 i 29 anys).
 - Les persones enquestades que han consumit cànnabis tendeixen a formar part de grups d'amics que també en consumeixen, mentre que les persones que no han consumit tenen grups on no es consumeix o en consumeixen pocs.
 - Pel que fa als darrers 30 dies, el 41% dels/les joves que han provat el cànnabis en alguna ocasió n'ha consumit en aquest període, representat l'11% de la mostra de l'enquesta.

- De mitjana els i les joves han començat a consumir cànnabis als 15 anys.
- De mitjana els joves que consumeixen cànnabis diàriament, fumen 3,8 porros al dia.
- L'espai més habitual de consum de cànnabis els darrers 30 dies són els carrers, parcs o places amb un 51% dels casos.
- Es detecta una prevalença del consum de tabac entre els i les joves, sobretot és interessant destacar l'extensió del fenomen del consum de **tabac aromàtic**, especialment pel que fa als i les joves de menor edat.
- És necessari estar amatents a l'evolució del consum per part dels/les joves d'altres substàncies com la cocaïna i l'èxtasi, en tant que la majoria dels/les joves participants als grups de discussió, si bé han destacat que es tracta d'un consum més minoritari i més focalitzat en un perfil de joves de major edat, apunten que el consum de cocaïna es troba més estès i es comença a detectar un consum més habitual i no tant focalitzat en el cap de setmana.

Els condicionants per al consum de drogues

A continuació s'exposen els principals condicionants que impulsen el consum de drogues per part dels i les joves de l'Alt Empordà:

– La imatge	– El model d'oci
– Els/les referents de major edat	– Avorriment
– El consum de drogues entès com a ritual de pas entre la infantesa i la joventut	– La voluntat d'evasió
– Pressió de grup	– Normalització i acceptació social
– Fàcil accés a les substàncies	– Major autonomia
– Elevada visibilitat del consum de drogues	– Actituds de rebel·lia i transgressió
– Curiositat i voluntat d'experimentar noves sensacions	– Estrès o ansietat

Les conseqüències, riscos i problemes derivats del consum de drogues

A continuació, s'exposen les principals conseqüències i problemàtiques que es poden derivar del consum de drogues per part dels i les joves de l'Alt Empordà:

- Problemes de salut
- Problemes de salut emocional
- Canvis de personalitat, conducta i comportament
- Problemes econòmics
- Problemes relatius a la legalitat
- Banalització dels riscos
- Problemes familiars/socials
- Possibilitat de generar una drogodependència

La percepció dels i les joves en torn les actuacions de prevenció

Tots els/les joves participants coincideixen en la percepció que els/les joves relativitzen la informació que reben a través de les actuacions de prevenció, banalitzen els riscos i, no perceben la informació com quelcom útil o amb incidència per modificar els seus hàbits de consum ("les xerrades no tenen cap impacte, ni positiu ni negatiu, al final és aguantar una xapa i ja").

Els canals principals pels que els i les joves accedeixen o els arriba la informació són les xerrades i tallers als centres educatius (destaquen especialment les xerrades dels cossos de seguretat), i l'entorn proper (sobretot quant al cercle d'amistats).

Així doncs, els i les participants consideren que per a la gran majoria de joves, la informació que han anat rebent al llarg dels anys sobre aquestes substàncies no els ha resultat útil, ni els ha condicionat a l'hora de prendre la decisió de consumir. En aquest sentit, destaquen que les actuacions de prevenció que es solen donar als centres educatius no tenen impacte en la major part dels i les joves.

Sota aquesta reflexió, alguns participants consideren que cal adaptar tant els llenguatges com els canals que s'utilitzen per aconseguir arribar més als i les joves.

Així doncs, consideren que per a què aquesta informació fos percebuda com a més útil, optarien per què les actuacions de prevenció donessin un major protagonisme als joves, generant dinàmiques de reflexió més participatives amb l'objectiu de dotar als i les joves d'una major capacitat crítica de decisió. En aquest mateix sentit, alguns participants destaquen la necessitat de modificar la metodologia emprada en les actuacions de prevenció de forma que no es centrés en l'aportació de missatges unidireccionals, sinó que, més aviat, es centrés en aportar informació que

sigui percebuda com a real per part dels assistents. A més, s'especifica que cal que la informació aportada no presenti un to prohibitiu o criminalitzador, en tant que consideren que això activa les actituds de rebel·lia i transgressió entre els/les joves.

Sobre el consum de Pantalles

Els i les joves participants consideren que les pantalles més utilitzades entre els i les joves són, principalment, el mòbil, seguit de l'ordinador (sobretot portàtil) i les tauletes (sobretot pel que fa als infants). L'enquesta jove confirma aquestes dades mostrant que el 26% dels enquestats utilitzen el telèfon mòbil, seguit del 23% que utilitza l'ordinador. A més, és interessant destacar l'ús d'altres dispositius com les consoles o videoconsoles que presenten un consum preferentment masculí.

Si fem referència al nombre d'hores d'ús, observem que de nou el telèfon mòbil encapçala el rànquing, en tant que el 37,8% dels joves enquestats/des hi destina més de quatre hores diàries al seu ús.

En aquest sentit, és interessant destacar que els i les joves participants presenten una percepció de connexió permanent, de forma que l'*smartphone* arriba a convertir-se en quasi un apèndix més del cos.

Aquest ús intensiu de les pantalles per part dels i les joves, segons els/les participants respon a la necessitat social d'estar connectat permanentment: per relacionar-se, comunicar-se, informar-se, etc. En aquest sentit, es detecta que aquesta hiperconnectivitat és el reflex d'aquesta necessitat social, sobretot per la seva rellevància en el processos de socialització i relació.

Pel que fa als continguts que es consumeixen a través d'aquestes pantalles, els i les participants destaquen que la forma de consumir aquests continguts també s'ha modificat. Sota aquesta reflexió, apareix també la idea del *multitasking*, és a dir, del desenvolupament de diverses activitats a través de diversos dispositius tecnològics de forma simultània.

En aquest sentit, els participants manifesten que, si bé aquestes noves tecnologies els permet i faciliten el desenvolupament d'activitats simultànies, això en ocasions produeix dificultats per centrar-se en la realització d'una activitat concreta, valorant que el mòbil actua com un gran distractor pel fet que els col·loca en una posició de disponibilitat constant. En alguns casos, es manifesta que aquesta disponibilitat constant o connexió permanent els arriba angoixar.

Els motius d'ús

Els motius principals pels que fan un ús intensiu d'aquests dispositius són: per entreteniment, i com a forma de relacionar-se i comunicar-se. D'altra banda, també s'apunten altres motius com 'per escoltar música', 'per estudiar o fer treballs', 'per avorriment', 'descarregar música, sèries i pel·lícules', 'per jugar' o 'per informar-se de temes d'interès', tanmateix s'exposa que no es fa referència a la recerca proactiva d'informació a través d'Internet, sinó més aviat al fet que les xarxes socials generen un volum d'informació molt elevat que arriba de forma directa als usuaris sense necessitats que aquests ho busquin.

Els riscos

Pel que fa als riscos que es poden derivar de l'ús de pantalles, els/les participants manifesten que entre els i les joves existeix cert desconeixement en relació a aquests possibles riscos i, apunten sobretot als joves de menor edat (és interessant destacar que gairebé un terç dels joves enquestats/des no perceben cap problema associat a l'ús de pantalles). En aquest mateix sentit, els i les joves participants també destaquen que el desconeixement sobre aquests riscos és encara més elevat en el cas de les famílies.

Entre els principals riscos es destaquen els següents:

– La pressió de la connexió com a necessitat social	– Problemes de salut
– El desgast de les relacions offline	– Banalització dels riscos
– La construcció virtual de la identitat	– Modelatge familiar
– Ciberassetjament	– Petjada digital
– Limitacions en el control dels continguts online	– Els delictes a través de la xarxa

En aquest sentit, els i les participants consideren que la prevenció en matèria de pantalles no s'ha d'enfocar a reduir el seu ús, sinó a fer un bon ús, i apunten la necessitat que la prevenció s'hauria d'adreçar principalment a les famílies per a què disposin de les eines necessàries per gestionar l'ús que en fan els fills/es.

Sobre el consum de Sexe de pagament

El fenomen de la prostitució a l'Alt Empordà

Un 56,6% dels joves enquestats/des han vist exercir la prostitució, la majoria l'han vist exercir a la carretera (62%) o en algun polígon (18%) principalment. En aquest sentit, els i les joves participants consideren que és molt habitual la visualització de dones en prostitució a les carreteres dels municipis més propers a la frontera amb França.

Tanmateix, s'observen diferències en les sensacions que produeix aquesta visualització entre els i les joves. Mentre que per als nois aquesta visualització els resulta indiferent (un 41% dels enquestats manifesta sentir indiferència), és a dir, per a ells no genera cap impacte, ni positiu ni negatiu, ja que manifesten estar acostumats; les noies destaquen que els provoca incomoditat (19,3% dels enquestats) i un cert refús (19,3% dels enquestats), més que envers aquestes persones, envers el consum de sexe de pagament. A més, a l'enquesta també s'observa un 17,8% d'enquestats/des als que aquesta visualització els ha cridat l'atenció, i un 3,5% que s'ha excitat.

Les imatges sobre la prostitució per part dels i les joves

D'altra banda, pel que fa a la imatge que els i les participants tenen de les dones en prostitució, de nou s'observen certes diferències, mentre que els nois no manifesten tenir cap imatge en particular, la major part de les noies participants consideren que aquestes persones són víctimes o exerceixen la prostitució perquè no els queda més remei, i algunes consideren que en alguns casos aquestes persones ho fan perquè els hi agrada o que tenen alternatives que no utilitzen. En aquest sentit, l'enquesta ens mostra que el 33,8% considera que a aquesta persona no li queda més remei o que ho fa per necessitat; el 24,1% no en té una imatge particular; el 23% considera que aquesta persona és una víctima; el 14,4% que busca diners fàcils i el 4,7% que és una viciosa.

En aquest mateix sentit, quant a l'estatus legal que hauria de tenir la prostitució, els joves participants coincideixen en considerar que és necessària la legalització de la prostitució amb una regulació que doni més garanties tant a les dones en prostitució com als consumidors ("hauria de ser un treball més, legalment"), mentre que les noies no es pronuncien al respecte. De la mateixa manera, els 60,9% dels enquestats/des considera que s'ha de regular i el 8,3% legalitzar, front un 30,8% que considera que s'ha d'abolir o prohibir.

Sobre el consum de sexe de pagament

La majoria de participants manifesta que és habitual el consum de sexe de pagament entre els joves, sobretot entre els de major edat (un 29,9% dels enquestats coneix algú que ha fet ús de la prostitució). Aquest consum, es sol produir en contexts d'oci i festa, és a dir, els clubs han passat a formar part de la ruta d'oci d'alguns joves per als quals és una forma més de divertir-se.

Tanmateix, tot i que destaquen que potser per la proximitat aquest consum de sexe de pagament entre els joves és més visible, no consideren que sigui una pràctica que es pugui generalitzar al conjunt de joves.

Tot i la consideració general (tant entre nois com noies) que no es tracta d'un fenomen generalitzable al conjunt de joves, de nou s'observen diferències entre les percepcions que tenen els participants d'un o altre sexe. Així, les noies participants consideren que aquesta visibilitat contribueix a generar major curiositat entre els joves en relació al consum de sexe de pagament, alhora que el fa més accessible, pel que consideren que si és un factor condicionant impulsor. En canvi, per als nois participants el fet que hi hagi un mercat actiu en el seu entorn no facilita que hi hagi més consum de sexe de pagament per part dels joves, sinó que consideren que el factor condicionant principal és l'educatiu ("si t'eduquen en el respecte potser ni t'ho planteja").

Sobre els perfils de consumidor i les motivacions

Els i les participants no consideren que hi hagi un perfil determinat de jove que sigui consumidor de sexe de pagament, sinó que manifesten que "tots en un moment determinat ho proven". Sota aquesta reflexió, però, alguns participants exposen que, potser, el consum de sexe de pagament és més elevat, o més habitual, entre aquells joves que disposen d'una capacitat econòmica més elevada, mentre que conceben que entre la resta de joves aquest consum, si es dona, és esporàdic.

D'altra banda, pel que fa a les motivacions, s'observa que de forma general, aquestes no responen tant al fet que els consumidors no puguin aconseguir relacions sexuals per altres vies, ni que busquin unes pràctiques sexuals determinades, sinó que consideren que més aviat respon a la incorporació d'aquest fenomen com una forma més de diversió en l'imaginari dels joves (un 7,2% dels enquestats manifesta que quan surt de festa sol aparèixer la idea d'anar a un club, i un 26% dels homes enquestats coneix a algú per a qui anar a un club és una pràctica habitual d'oci).

Tanmateix, si bé nois i noies coincideixen en aquesta com la causa principal del consum de sexe per part dels joves, els nois participants també destaquen altres motivacions com el plaer que per

a alguns joves implica el fet de poder exercir control sobre aquestes dones, "el plaer de la dominació" ("al pagar-li tens la sensació de domini de l'altre persona").

D'altra banda, pel que fa a la incidència del consum d'algunes drogues sobre el consum de sexe de pagament, els i les participants coincideixen en manifestar que el consum d'altres substàncies no impulsa al consum de sexe de pagament, però sí és un element a tenir en compte, en tant que actua com a desinhibidor. En aquest sentit, consideren que és un factor especialment important quan aquest consum es produeix en el marc d'una nit d'oci en grup, en la que la pressió de grup per consumir sexe de pagament pot estar present.

Finalment, és interessant destacar que els i les joves participants valoren de forma força negativa l'educació sexual que han anat rebent al llarg dels anys, i que s'ha donat quasi de forma exclusiva a l'entorn dels centres educatius. En aquest sentit, a més, apunten que perceben que el fet que no es tracti el tema de la prostitució i el consum de sexe de pagament en les actuacions d'educació sexual és un error.

Així, si tenim en compte que és destacable el fet que a la majoria dels joves els produeixi indiferència la visualització de persones exercint la prostitució, i que la visió que tenen sobre aquesta ve principalment d'Internet, les pel·lícules i els continguts de la TV; unit a un perceptible consum de pornografia per part dels joves (13,4% dels joves enquestats afirma veure pornografia per Internet amb freqüència), podem copsar una certa relació que contribueix a que sigui més propici entendre el sexe de pagament com una forma d'oci més, sense plantejar-se implicacions ètiques.

Sobre les polítiques de prevenció a l'Alt Empordà

Quant a les polítiques de prevenció del CCAE que ens interessen per a aquest estudi, hem pogut observar que aquestes es desenvolupen des de diferents àrees del Consell, principalment des de l'àrea de Benestar Social (serveis a les persones) i Joventut.

Tot i que el Consell Comarcal seria l'agent central que lideraria aquestes polítiques, ha estat necessària la prospecció d'un mapa d'agents i d'un mapa de recursos que reculli i ordeni les diferents actuacions que es desenvolupen actualment a la comarca.

A través del mapa de recursos, s'ha pogut copsar que el gruix d'actuacions o recursos es troba en l'àmbit de la prevenció i la reducció de riscos, mentre que els àmbits de detecció i intervenció i atenció i seguiment són els que aglutinen un gruix de recursos destacadament menor. A continuació, s'exposen els principals resultats de l'anàlisi de cadascun d'aquests àmbits:

- ✓ **Informació:** s'observa que el gruix d'actuacions es trobarien en torn el desenvolupament de campanyes específiques, però es detecta la necessitat de modificar les estratègies de comunicació i difusió amb l'objectiu d'adaptar els canals i els llenguatges al col·lectiu de joves.
- ✓ **Prevenció i reducció de riscos:** s'observa certa concentració de les actuacions en l'àmbit educatiu, a més, aquestes actuacions de prevenció es troben molt orientades a l'educació secundària, mentre que la prevenció en primària restaria per incrementar-se. En aquesta mateixa línia, és interessant destacar que aquesta concentració en l'àmbit educatiu no es troba gaire compensada amb actuacions en medi obert que haurien de permetre accedir a diferents perfils de joves. Així mateix, la prevenció en l'àmbit comunitari està orientada, principalment, als espais d'oci, mentre que restaria per impulsar-se estratègies de prevenció d'abast comunitari més enllà de l'oci i que impulsin una participació comunitària més destacada en aquest àmbit. Per altra banda, s'observa que l'àmbit familiar es troba poc desenvolupat.
- ✓ **Detecció i intervenció, i Atenció i seguiment:** es pot observar que aquests àmbits presenten un volum d'actuacions reduït, i molt centrades en els programes de Salut i Escola, i d'altres molt específiques com la deshabituació tabàquica.

Per altra banda, pel que fa a la **distribució territorial** de les actuacions, serveis i recursos disponibles. El mapa de recursos, ens mostra els desequilibris en la presència territorial d'aquests recursos, de forma que els municipis de major mida i, per tant, amb major capacitat de recursos, presenten un nombre d'actuacions molt més elevat en relació a la majoria de municipis, que presenten poques actuacions (o cap en alguns casos) i molt orientada a l'àmbit d'informació.

Punts forts i punts febles destacats dels programes i actuacions realitzats

Punts forts	✓ El treball integral de la Salut des d'una perspectiva holística ✓ L'amplitud de l'oferta i la diversitat de projectes que es desenvolupen al territori (les actuacions de prevenció a espais d'oci nocturn, les actuacions de prevenció als centres educatius, el programa d'atenció comunitària, el programa Salut i Escola, les actuacions de prevenció dels cossos de seguretat). ✓ El treball en xarxa i la connexió entre professionals ○ La participació a espais supracomarcals ✓ El grau d'experiència dels i les professionals ✓ La voluntat de donar resposta a les necessitats dels i les joves, i específicament la voluntariat política i dels i les professionals. ✓ El desenvolupament d'un diagnòstic previ ✓ La continuïtat i l'ampliació de cobertures, així com el desplegament territorial ✓ La proximitat amb els i les joves ✓ L'obertura de les perspectives envers l'educació emocional ✓ La concreció en actuacions específiques ✓ La disposició de professionals formats i implicats ✓ La capacitat per incidir en la presa de decisions per part dels/les joves i a nivell polític ✓ La combinació d'espais globals i d'atenció personalitzada ✓ Les innovacions en la metodologia d'intervenció
-------------	---

✓ Les limitacions en el treball transversal desenvolupat, els problemes de comunicació i coordinació. ✓ Les dificultats derivades de l'orografia i la configuració territorials. ✓ Les limitacions en els recursos, les dificultats per donar cobertura al conjunt del territori comarcal i la supressió d'alguns serveis. ✓ Les dificultats per arribar a alguns col·lectius de joves. ○ Les vies/canals de comunicació estan poc adaptats als/les joves. ○ Les limitacions en la consideració dels diferents perfils de joves. ✓ Les contradiccions en la implementació de mesures preventives per la influència d'altres interessos. ✓ La necessitat d'incorporar a les famílies com a agent cabdal. ○ Persistència de temes tabú a l'àmbit familiar. ○ Limitacions en els serveis adreçats a famílies. ✓ La necessitat d'avançar l'edat en la que es comença a fer prevenció. ✓ L'externalització de les actuacions de prevenció. ✓ Les reticències envers la innovació en la prevenció en matèria de salut. ✓ La manca d'estratègies d'avaluació ✓ Les dificultats per realitzar una difusió adequada de les actuacions i el desconeixement per part de la població en relació als recursos disponibles. ✓ Les limitacions en la incidència de les actuacions de prevenció.	Punts febles
---	--------------

El treball transversal

Aspectes a impulsar per tal de potenciar el treball transversal	✓ Millorar la coordinació entre administracions, entitats, serveis, professionals, etc, i trencar la propensió tradicional a que les diferents àrees d'una administració treballin de forma inconnexa, com a unitats estanques. ✓ Generar espais de coneixença i treball conjunt que estiguin perioditzats. En aquest sentit, s'exposa que la Taula Comarcal de Salut ha d'esdevenir un espai de referència per al treball transversal. ✓ Millorar el coneixement, la disposició d'informació i la difusió, i desenvolupar estratègies de millora de la comunicació per tal que la informació arribi a tots els agents implicats. ✓ Desenvolupar objectius i estratègies de forma conjunta i coordinada. ✓ Desenvolupar projectes específics sota l'òptica del treball transversal. ✓ Desenvolupar estratègies per arribar a tota la comarca i els seus municipis. ✓ Impulsar projectes amb major protagonisme de tots els agents implicats. ✓ Avançar les actuacions de prevenció a primària.
---	---

7. BIBLIOGRAFIA

7.1. Referències bibliogràfiques

Albertín, Pilar *"Un estudio etnográfico sobre usuarios/as de heroína. Conocimiento psicosocial y práctica reflexiva"*, Universitat de Girona, 2000.

Asociación para la Prevención y Reinserción de la Mujer Prostituida (2016) *Guía sobre la trata de personas con fines de explotación sexual*, disponible a: <https://apramp.org/download/la-trata-con-fines-de-explotacion-sexual/>

Barbarà, Antoni *"Una visió laica de la salut"* Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia, Barcelona, 2007

Bernabeu, J. i Plaza, I. (2015) *Adolescents també a la xarxa: Reptes de l'acció socioeducativa davant la generació 1x1. Els usos d'Internet i els smartphones per part d'adolescents escolaritzats a Granollers*, Ajuntament de Granollers.

Connell, R. (1996) *Masculinities*, Polity Press, Regne Unit.

Diputació de Barcelona, *Guia per a l'elaboració d'un Pla local de drogodependències..* Barcelona 2012.

Furlong i Cartmel, *"Els contextos canviants de la Joventut"*, Barcelona 2001.

Generalitat de Catalunya, Agència de Salut Pública de Catalunya. *Guia de recomanacions metodològiques i de continguts de les intervencions en prevenció sobre drogues*, Barcelona 2016.

Generalitat de Catalunya, Agència de Salut Pública de Catalunya. *Guia de recomanacions per a la planificació de les intervencions en prevenció sobre drogues*, Barcelona 2016.

Gómez, A. i Pérez, S. (2013) *Informe técnico. Consumo de prostitución en España: clientes y mujeres*, Instituto de la Mujer, inédito, Madrid.

Insua, J. (2014) «Web 2.0. 10 anys després» al bloc CCCBLab (http://blogs.cccb.org/lab/article_web-2-0-deu-anysdespres/).

Revista Debat Juvenil, núm. 89. Tardor 2008; *"Treball en drogues: una bena davant els ulls?"*, Casals de Joves de Catalunya. Pàg.40

Romaní, Oriol *"La salut dels joves a Catalunya, un estudi exploratori"* e-quaderns 2, Observatori català de la Joventut, Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya, 2006.

Sunís, Joan Carles *"Identificació de factors predictius de les conductes de risc en adolescents en l'àmbit de consulta"* Tesis Doctoral, UAB, 2003.

7.2. Estudis en institucions

Associació Institut Genus, Observatori de nous consums de drogues en l'àmbit juvenil. *"Informe 2007"*, Barcelona 2008.

Agència de Salut Pública de Catalunya, Programa XKPTS "Informació sobre el cànnabis" 2016 disponible a http://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2016/07/informacio_sobre_cannabis_WEB.pdf

IV Congreso Nacional de Ansiedad y Trastornos Cormórbidos. [en línia]

<http://www.idneurociencias.com/congres/index.html>

DGPNSD, Secretaría General de Sanidad, Ministerio de Sanidad y Consumo, *"Guía sobre drogas"*.

[en línia]

<http://www.pnsd.msssi.gob.es/profesionales/publicaciones/catalogo/bibliotecaDigital/publicacion/es/pdf/guiaDrogas.pdf>

DGPNSD , Ministerio del Interior, *"Estrategia Nacional sobre Drogas 2000-2008, PNSD "*

DGPNSD , Ministerio del Interior, *"Estrategia Nacional sobre Drogas 2009-20016, PNSD "*

DGPNSD, Secretaría General de Sanidad, Ministerio de Sanidad y Consumo, " *Guía de prevención de las drogodependencias*".

Subdirecció General de Drogodependències, Direcció general de Salut Pública, Generalitat de Catalunya, *"Llibre Blanc de la prevenció a Catalunya: Consum de drogues i problemes associats"*, Barcelona 2008

Subdirecció General de Drogodependències, Direcció general de Salut Pública, Generalitat de Catalunya *"Catàleg de materials i programes per a la prevenció i la reducció de danys associats al consum de drogues"*, Barcelona 2006.

7.3. Recursos generals

<http://www.aidex.es/observatorio/seminarios/ssalud/pdrogas.htm>

<http://www.creurojajoventut.org/somnit/somnit.asp>

http://discover.edex.es/default_que_es2.html

<http://www.drogomedia.com/sobredrogas.php>

<http://www.edex.es/drogas>

<http://www.energycontrol.org>

<http://www.escohotado.com/>

<http://www.escohotado.com/historiageneraldelasdrogas.asp>,

<http://www.fad.es>

<http://humaredas.blogspot.com/>

<http://jordicebrian.blogspot.com/>

<http://www.kolokon.com/drogas.asp>

<http://www.laclara.info>

<http://www.lukor.com/not-soc/cuestiones/portada/06041603.htm>

<http://www.ordago.net>

<http://prohibicion.blogspot.com/>

<http://www.projectehome.org>

<http://www.psicojove.com>

<http://www.unad.org/>

http://www.diba.cat/es/web/benestar/spott/xarxa_drogues

ANNEXOS

ANNEX 1: ACTA DE LA SESSIÓ DEL 27/06/17 DE LA TAULA DE SALUT COMARCAL

TAULA INTERSTITUCIONAL DE SALUT JOVE DE L' ALT EMPORDÀ

Dia: Dimarts 27 de juny de 2017

Hora: 10 – 12h

Lloc: Sala d'Actes del Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Assistents/es: Miguel Sánchez Egea (CRAE), Mª José Enriquez (CRAE), Jordi Pujol Bret (Ass. Violeta LGTBI+), Xavier Tarradas (ASPCAT), Jordi Saavedra (Programes de Salut pública) Maria Martínez Pascual (ASSIR Alt Empordà), Manel Vicente Carrascal (Salut Comunitaria FSE), Pau Tarrés (DGJ), Maite Torres (Mossos d'esquadra), Daniel Sánchez (SS CCAE), Marta Lloret (SS CCAE), Agnes Pastrana (ABS Figueres – Salut i escola), Margarita Custey (Ajuntament de Figueres), Majo Rodríguez (Drogodependències CCAE), Ascensió Martínez (ACAS), Eva del Campo (ABS Llançà), Jordi Abadal (Joventut - Ajuntament de Roses), Anna Trull (joventut – CCAE) Anna Amer (joventut – CCAE) Sàlvia Gifre (Joventut – CCAE), Cristina Valverde (Banc de Sang), Pilar Ramos (Salut i escola Vilafant), Marta Sala (ABS Vilafant), Joan Salellas (Joventut – CCAE), Alexis Sánchez (Joventut CCAE), Alfons Vila (Consell Comarcal Joventut i Esports – CCAE).

Ordre del dia:

1. Presentació de la jornada (a càrrec de Joan Salellas – Cap de l'àrea de Joventut i Esports del Consell Comarcal de l'Alt Empordà). En Joan Salellas comença presentant la Taula de Salut i agraeix la presència i implicació dels assistents. Explica que a partir d'ara la Taula tindrà un nou enfocament

i tendirà a ser més àgil i participativa, malgrat continuarà mantenint diferents espais informatius d'interès comarcal. Aquest nou enfocament serà liderat per un tècnic de joventut del Consell Comarcal que acabarà essent el referent de la Taula al 2018. En aquest mateix sentit, en Joan constata que a partir d'ara la taula es realitzarà de manera regular semestralment, es a dir, almenys dos cops l'any.

2. Introducció al Seminari: Salut i Joves (a càrrec d'Alexis Sánchez – Tècnic de Programes de Joventut del Consell Comarcal). En relació amb el que s'ha parlat en el punt 1, l'Alexis Sánchez explica que la propera trobada serà el 14 de novembre, i que aquesta tindrà la particularitat de que es realitzarà en forma de seminari. Explica que el tema del seminari serà: «Salut i Joves» i que es convidarà a professionals de l'Alt Empordà i la Catalunya Nord, aprofitant que s'està treballant en un projecte transfronterer, que tinguin relació amb la salut i els joves. Respecta al format, en destaca la ponència d'en Jordi Bernabéu, expert en addiccions i drogues a l'adolescència, l'exposició dels resultats dels darrers estudis que s'estan realitzant al territori, així com els espais de treball entre professionals, i l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques. Amb tot conclou dient que se'ls farà arribar una inscripció per a que puguin inscriure's el més aviat possible.

3. 20a Campanya d'Alimentació Saludable de l'Alt Empordà (a càrrec d'Alexis Sánchez – Tècnic de Programes de Joventut del Consell Comarcal).

Tot seguit, es canvia de tema, i l'Alexis Sánchez, ens presenta els resultats de la 20a campanya d'alimentació. D'aquesta en destaca que s'han assolit els 3 objectius principals que es marcaven d'inici, a saber:

1. Contribuir a la millora dels hàbits saludables dels joves de l'Alt Empordà.
2. Arribar a gran part dels adolescents de l'Alt Empordà, s'han realitzat 10 sessions amb diferents INS de la comarca, i amb una participació total de 519 joves.
3. Millorar la qualitat formativa i docent de la campanya, s'ha incorporat a l'equip de professionals una nova dietista i nutricionista, així com l'associació ACAB i IMA contra l'anorèxia i la bulímia.

Per acabar, per a que tothom pugui fer-se a la idea del que ha estat la Campanya d'alimentació aquest 2017, es passa un vídeo que s'ha elaborat per a mostrar totes les millores que s'han anat

incorporant, així com la metodologia i aprenentatges que fan els joves quan participen a la campanya d'alimentació.

Vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=iPp34QxttIs>

4. Marató de Sang (a càrrec de Cristina Valverde, promotora del Banc de Sang i Teixits)

La Cristina fa un recordatori de la importància de donar sang, així com una advertència de que estem als nivells més baixos de donació dels últims 10 anys. Tenint en compte que la comarca sempre ha estat un referent en aquest camp, i per pal·liar aquesta situació, convida a tothom a participar en una Marató de Sang que es farà al maig del 2018 al INS Ramón Muntaner. També demana difondre el missatge entre professionals i coneguts.

5. Pla Comarcal de Prevenció d'Addiccions i Conductes de Risc (a càrrec de Sàlvia Gifre –Tècnica de Joventut del CCAE).

La Sàlvia Gifre, exposa que des de l'àrea de joventut del Consell Comarcal es va plantejar la necessitat de conèixer la realitat en temes de salut i joves, ja que per a una bona intervenció es bàsica una bona diagnosi, i la informació de que es disposa actualment es massa antiga. Per aquest motiu, es va encarregar a la Fundació Ferrer i Guàrdia, que elaboresin una diagnosi de l'Alt Empordà, respecte al consum de risc i les addiccions entre els joves. En Concret, es va focalitzar la tasca en els consums de risc en drogoaddiccions (en un sentit ampli), pantalles, i sexe de pagament o consum sexual.

Fins ara ja s'ha anat treballant principalment amb els joves a través d'una enquesta en línia per conèixer la seva opinió en varis aspectes. A data de 27 de juny, i a falta de 3 dies per el tancament de l'enquesta, hi ha 994 respostes.

La Sàlvia recorda, que avui és un dia clau per continuar aquesta diagnosi així que ara és el torn dels professionals, i d'obtenir més informació, amb una metodologia més qualitativa.

Dit això, passa el torn de paraula a la Hungria i la Sandra de la Fundació Ferrer que realitzaran la dinàmica de treball entre professionals.

5.1 Explicació de l'estudi (a càrrec de Ferrer i Guàrdia)

La Sandra Gómez fa una explicació de les etapes de l'estudi:

- Anàlisi de la realitat juvenil vers la salut
 - Anàlisi documental i prospecció
 - Sociodemogràfic
 - Enquesta en línia pels joves
- Sessió de treball amb joves (grup masculí i un altre de femení)
- Recull de les actuacions vers la promoció i la prevenció en l'àmbit de la salut
 - Elaboració d'un primer mapa de recursos
 - Recull fitxes actuacions dels agents*
- Enquesta en línia dels agents*
- Jornada participativa amb agents*
- Presentació de l'estudi en el seminari del novembre

*Aquestes accions són les que s'han presentat a la jornada i s'adjunten en aquest correu electrònic.

Seguidament es fa una comparativa dels 3 àmbits de treball entre estudis més generals de nivell estatal o de país i les respostes preliminars de l'enquesta als joves. I ofereix les primeres dades ben interessants, tot i que remarca que les dades finals i contrastades estaran disponibles pel seminari del 14 de novembre.

5.2 Dinàmica amb els professionals (a càrrec de Ferrer i Guàrdia)

La Hungria Panadero, passa a explicar la dinàmica després de repartir unes fitxes de treball als professionals. En aquestes s'omplen el següents punts:

- Punts forts i punts febles de les actuacions i la situació real en temes de salut
- Millores per un treball transversal
- Validació de la fitxa d'actuacions i de l'enquesta dels agents.

Es recullen les opinions dels professionals i s'obre un debat molt interessant respecte a les contradiccions d'inputs que reben els joves, i la coherència que han de tenir els professionals en les seves accions i discurs.

Sense temps per a més s'arriba a les 12h, amb el compromís per part de tots d'acabar la fitxa i la enquesta via online. Aquesta es farà arribar des del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, i s'haurà d'enviar a la Fundació Ferrer i Guàrdia al correu que s'indica.

Per acabar, tanca la jornada en Joan Salellas, agraint la implicació i participació dels diferents professionals que han participat a la taula de Salut, i els emplaça a formar part del seminari: Salut i Joves que tindrà lloc el 14 de novembre.

Figueres, 27 de Juny de 2017

ANNEX 2: BUIDATGES DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ AMB JOVES

Annex 2.1. Grups de discussió femení

Al grup de discussió amb noies joves van participar un total de 8 joves.

Per tal d'obtenir una visió general de la situació dels i les joves en relació a les conductes de risc i l'addicció, en aquest grup de discussió es van debatre aspectes relacionats amb el consum de drogues a l'Alt Empordà, l'ús de pantalles, i temes relatius a la sexualitat i el consum de sexe de pagament. Per fer-ho es van plantejar una sèrie de preguntes per fomentar el debat entre les joves participants:

✓ Sobre l'àmbit del consum de drogues:

Es va recollir la percepció sobre les drogues més consumides al territori; es va debatre sobre els condicionants que impulsen al consum de drogues, i els riscos, conseqüències o problemàtiques que es poden derivar d'aquest consum; es va treballar per detectar necessitats en torn la informació i altres actuacions en matèria de prevenció del consum de drogues i reducció de riscos i; per últim, es va debatre sobre el consum de begudes energètiques.

✓ Sobre l'ús de pantalles:

Es va debatre sobre l'ús i consum de pantalles, el temps de dedicació per part dels/les joves, els factors de dependència; els condicionants que impulsen el consum d'aquestes i, finalment, es va reflexionar sobre els riscos que es poden derivar de l'ús d'aquests dispositius.

✓ Sobre sexualitat i consum de sexe de pagament

Finalment, les joves van reflexionar sobre aspectes relatius a la sexualitat; les percepcions en torn l'educació sexual; les visions sobre el fenomen de la prostitució i el consum de sexe de pagament per part dels joves.

Sobre el consum de drogues entre els i les joves de l'Alt Empordà

A. Les drogues per als i les joves de l'Alt Empordà

Les joves participants consideren que les drogues més consumides entre els i les joves de l'Alt Empordà són el tabac, l'alcohol i el cànnabis, i destaquen la cocaïna i l'èxtasi com a substàncies a tenir en compte, tot i que el seu consum és més minoritari i més focalitzat en els i les joves de major edat (tanmateix en el cas de la cocaïna s'especifica que es percep que el consum cada cop és més estès i es comença a observar un consum no tant focalitzat en el cap de setmana, sinó més habitual).

Pel que fa als moments o situacions en els que es produeix un major consum, es destaca que en general el consum és major durant els caps de setmana. Tanmateix, es considera que cal fer una distinció segons el tipus de substància, de forma que es percep que el consum d'alcohol és major durant els caps de setmana, mentre que el consum de tabac i cànnabis està més focalitzat en les

tardes/nits d'entre setmana. Així doncs, si bé el consum de drogues, en general, es percep com més focalitzat en el cap de setmana, és interessant destacar que les participants no consideren que el consum sigui exclusiu d'aquests moments, sinó que en el cap de setmana aquest augmenta i abasta un perfil de joves molt més ampli. Tanmateix, el consum entre setmana cada cop es troba més normalitzat i es detecta la percepció que aquest consum tendeix a incrementar-se entre els i les joves, sobretot en relació al consum de cànnabis i tabac aromàtic.

A més, s'apunta que en contextos d'oci i festa el consum sempre és major, i s'apunten també altres moments específics com les festes majors dels municipis, el carnaval, o èpoques de l'any com l'estiu durant les quals la disponibilitat de temps lliure sol ser major.

En aquest sentit, doncs, les participants consideren que el model d'oci és cabdal a l'hora d'interpretar el consum de drogues per tals dels/les joves, en tant que, majoritàriament, el temps lliure es destina a quedar amb el grup d'amics/gues, sortir al carrer o sortir de festa. Així, estableixen que el model d'oci és un factor condicionant tant per a l'inici del consum com per al seu manteniment i increment, són els moments clau del consum i s'hi destaca una vinculació molt estreta, quasi natural, entre aquest model d'oci i el consum de drogues.

Sota aquest mateix raonament, es detecta una vinculació gairebé natural entre el consum d'aquestes substàncies i el concepte de diversió. Així, es manifesta que està molt interioritzat el model de festa vinculat al consum, de forma que resulta complex imaginar situacions de festa sense presència d'aquestes substàncies.

B. Condicionants al consum, percepció dels riscos i conseqüències derivades del consum

A continuació, es destaquen les especificitats pel que fa al consum de cada una d'aquestes substàncies.

c) Condicionants per al consum de drogues:

En primer lloc, pel que fa al tabac, les participants consideren que l'edat d'inici es trobaria en torn dels 12 anys, i exposen que coincideix amb el moment d'entrada a l'Institut. En aquest sentit, l'entrada a l'Institut és percebuda com un moment d'inflexió en tant que els nois/es passen a veure i a relacionar-se amb joves de major edat, senten la pressió per ser (o semblar) més gran i reproduir les actituds dels referents de més edat. A més, s'apunta que el fet de relacionar-se amb joves de

major edat fa el consum més visibles per als/les adolescents que ho assimilen com quelcom normal.

En el cas del tabac, a més, es destaca especialment el consum de tabac aromàtic amb pipa d'aigua (aquest instrument rep diferents noms com "shisha", "cachimba", "narguile", "hookah"...) en establiments orientats a aquest tipus de consum. Es tracta, per tant, d'un consum molt marcat pel caràcter social, en tant que se sol consumir amb el grup d'amics/gues i en bars o altres establiments d'oci. Les participants consideren que en el cas dels/les joves el consum de tabac amb pipa d'aigua s'està incrementant notablement en els darrers anys, sobretot entre els joves de menor edat ("ara els petits estan súper enganxats a la shisha"). En aquest mateix sentit, les participants també apunten que aquests locals solen acceptar l'entrada i el consum per part de menors ("hay muy pocos sitios de shisha donde no dejen entrar niños").

En el cas de l'alcohol, consideren que l'edat d'inici al consum es troba en torn els 14 – 15 anys, tot i que apunten que tenen la percepció que aquesta edat d'inici tendeix a avançar-se progressivament. En aquest sentit, manifesten que els condicionants inicials són el fet de gaudir de major autonomia i començar a poder sortir amb els amics/gues, i principalment el context de festa, de manera que es percep que és un consum molt vinculat al model d'oci. A més, s'apunta que el fet que es tracti d'una edat en la que es comencen a diversificar els contactes individuals i canvien els cercles dels grups d'amics, també facilita que el contacte amb aquesta substància, i les probabilitats d'accedir-hi són majors. En aquest mateix sentit, s'exposa que un altre dels condicionants inicials és el fet que els i les joves es fixen en els referents de major edat i, sovint, adopten les mateixes actituds, pel que es produeix un cert mimetisme entre aquests. En relació amb aquest factor, les participants també destaquen la voluntat per part dels joves de menor edat de desenvolupar una determinada imatge que es basa en semblar més gran, buscant desprendre's quan abans millor de les característiques que es consideren pròpies de la infantesa.

Per altra banda, les participants exposen que el consum d'alcohol per part dels/les joves es caracteritza per ser un consum de quantitat, en el que se solen consumir més tipus de beguda en una mateixa ocasió. A més, s'apunten els "botellons" com a moments de trobada caracteritzats pel consum d'aquesta substància.

Per últim, és interessant destacar que segons les participants, l'alcohol és una de les substàncies més consumides amb altres tipus de drogues, és a dir, sol estar present en el que es coneix com a *policonsums*.

Quant al cànnabis, es considera que l'edat d'inici al consum es troba també en torn els 14 – 15 anys. Entre els factors que impulsen el consum inicial de cànnabis destaquen com a factor principal la influència que exerceix el grup d'amics/gues o els referents més propers ("et diuen prova-ho! Que no et farà res, ja veuràs... i dius que no però continuen insistint molt"), unida a la curiositat pròpia d'aquesta etapa vital i la voluntat d'experimentar noves sensacions.

De nou, en el cas del consum de cànnabis, les participants destaquen l'increment del seu consum amb pipa d'aigua.

Deixant de banda les especificitats del consum de cadascuna d'aquestes substàncies, i focalitzant-nos en els patrons general de consum, observem diferents aspectes i factors condicionants:

- **La imatge:** es considera que la voluntat de representar una determinada imatge, vinculada al concepte de jove, de fer allò que consideren propi d'aquesta etapa vital, és un dels principals factors que impulsen tant els primers contactes amb aquestes substàncies com el seu manteniment, en tant que amb la reproducció d'aquesta imatge sovint es busca l'acceptació social dins el grup.
- **El consum de drogues entès com a ritual de pas entre la infantesa i la joventut:** estretament relacionat amb la imatge, s'exposa que sota l'objectiu de semblar més grans o "fer el que fan tots els joves" o "ser com els guais" s'ha anat configurant el consum de drogues com un ritual de pas entre la infantesa i la joventut. En aquest sentit, la voluntat, d'arribar quant abans millor, a desprendre's de les característiques identitàries infantils i ser considerat jove/adult, és un dels factors influents a l'hora de consumir.
- **Pressió de grup:** en relació amb la imatge, també es destaca que el fet de pertànyer a un grup sovint implica desenvolupar les mateixes pràctiques, el que porta a un cert mimetisme entre els/les membres del grup pel que fa a les formes de consum. I en aquest sentit, també s'apunta la influència exercida pels referents de més edat entre els i les joves de menys edat.
- **Fàcil accés a les substàncies:** les participants apunten que per als i les joves resulta molt fàcil accedir a aquestes substàncies. En aquest sentit, consideren que és molt senzill accedir a qualsevol d'aquestes substàncies, i que no hi ha una distinció pel que fa a l'accessibilitat en funció de si es tracta d'una droga legal o il·legal, sinó que l'accessibilitat és molt elevada en tots els casos. A més, algunes apunten que en el cas dels menors d'edat, l'accessibilitat també és molt elevada, ja que sovint al grup d'amics/gues hi ha alguna persona coneguda

major d'edat que ho pot adquirir en el cas de les substàncies legals, i en el cas de les substàncies il·legals consideren que ser major o menor d'edat és irrellevant.

- **Elevada visibilitat del consum de drogues:** es considera que el consum d'aquestes substàncies és força visible als carrers (places i parcs fonamentalment) i que això, al seu torn, contribueix a incrementar la normalització i l'acceptació social d'aquest consum.
- **Curiositat i voluntat d'experimentar noves sensacions:** Les joves participants manifesten que la curiositat i la voluntat d'experimentar noves sensacions també són factors importants, sobretot a l'hora d'iniciar-se en el consum de les diferents drogues, i que es tracta de factors propis d'aquesta etapa vital.
- **El model d'oci:** s'observa una relació, gairebé natural, entre el model d'oci centrat en les festes i les quedades amb amics/gues i el consum de drogues. A més, cal destacar la percepció de lligam entre aquest consum i el concepte de diversió.
- **Avorriment:** també s'apunta com a factor impulsor l'avorriment entre els i les joves, unit a la manca d'alternatives d'oci, que redueix les opcions per ocupar el temps lliure i presenta el consum com un moment social i de relació.

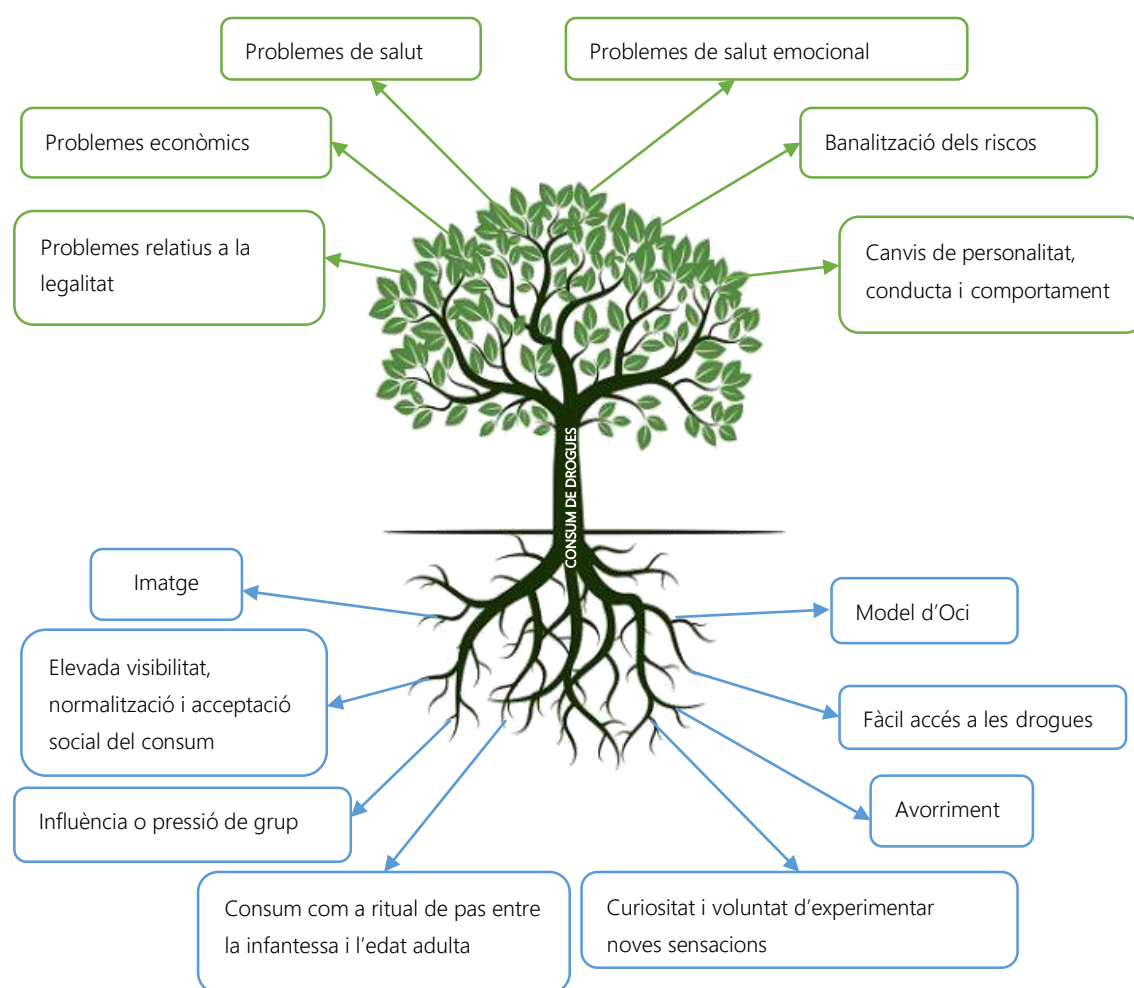
d) Conseqüències i problemes derivats del consum de drogues:

Pel que fa a les conseqüències i problemes que les joves consideren que es poden derivar del consum de drogues, es destaquen els següents:

- **Problemes de salut:** els problemes de salut derivats del consum són percebuts com un dels principals riscos. Tanmateix, és interessant destacar que la majoria de les participants els perceben com riscos a llarg termini, mentre que es detecta una certa banalització dels riscos dels consums puntuals.
- **Problemes de salut emocional:** a més dels problemes de salut a nivell físic, també s'apunten els problemes a nivell emocional, entre els que es destaquen la manca de concentració, la pèrdua de memòria, la desmotivació, la passivitat i manca d'objectius, l'ansietat, la depressió, etc.
- **Canvis de personalitat, conducta i comportament:** les participants consideren que un altre de les problemàtiques recurrents quan es produeixen situacions d'abús en el consum són els canvis de personalitat, conducta i comportament que va desenvolupant el consumidor/a, entre els que es destaca una major agressivitat i conflictivitat.

- **Problemes econòmics:** derivats del cost de mantenir un determinat consum. A més, es destaca que l'anquilosament d'aquests problemes econòmics, pot conduir a desenvolupar altres estratègies per aconseguir els mitjans econòmics, i en aquest sentit, manifesten que hi ha joves que comencen per vendre petites pertinences i que amb el temps, i en casos puntuals, es produeixen situacions de delinqüència, robatoris, etc.
- **Problemes relatius a la legalitat:** es destaca que entre els i les més joves s'assumeixen riscos pel fet de consumir substàncies il·legals i de fer-ho en l'espai públic, el que pot comportar problemes com per exemple les sancions.
- **Banalització dels riscos:** s'observa una tendència entre els i les joves a banalitzar els riscos, a percebre'ls com quelcom llunyà, a llarg termini, i molt controlable.

Respecte a aquests riscos, és important destacar que les joves participants consideren que les diferents substàncies comporten riscos diferents, i que en bona mesura, aquests depenen del tipus de consum (més responsable o abusiu) que es realitzi.

C. Informació i altres serveis

Les joves participants manifesten que la informació que tenen els joves és insuficient. En aquest sentit, exposen que aquesta informació té el seu origen, principalment, en l'entorn d'amistats i les xerrades als centres educatius (destaquen especialment les xerrades dels cossos de seguretat). És interessant destacar que en qualificar la informació de que disposen els/les joves com a insuficient, no estan fent tant referència al volum d'informació com als continguts de la informació que se'ls ha proporcionat.

Així doncs, les participants consideren que per a la gran majoria de joves, la informació que han anat rebent al llarg dels anys sobre aquestes substàncies no els ha resultat útil, ni els ha condicionat a l'hora de prendre la decisió de consumir. En aquest sentit, destaquen que les actuacions de prevenció que es solen donar als centres educatius no tenen impacte en la major part dels i les

joves, la qual cosa consideren que està força condicionada per un elevat grau de banalització dels riscos per part dels/les joves.

Així doncs, consideren que per a què aquesta informació fos percebuda com a més útil, és necessari adaptar el llenguatge als/les joves i innovar en la metodologia amb l'objectiu que els i les joves tinguin un major protagonisme. A més, s'apunta que aquest tipus d'actuació podria ser més eficaç si fos portat a terme per alguna persona més propera als/les joves, algú que per a ells/es sigui un referent en aquest àmbit.

D'altra banda, algunes participants consideren que caldria que la informació generés una major impacte en els/les joves, pel que proposen la incorporació de testimonis reals.

D. Sobre les begudes energètiques

Totes les participants afirmen haver consumit begudes energètiques en alguna ocasió, i la majoria ho fa de forma habitual. En aquest sentit, les participants consideren que entre els i les joves el consum d'aquestes begudes es troba molt estès, normalitzat i que, es tracta d'un consum força habitual. Les assistents, apunten a més, que no només es tracta d'una substància que s'està estenent entre els joves, sinó que, destaquen especialment l'abast entre els infants dels darrers anys d'educació primària. En aquest sentit, manifesten tenir la percepció que entre els nens/es el consum de begudes energètiques és quasi un antecessor de les drogues, un substitut temporal. El fet que notin uns efectes al consumir-la (sobretot en relació a l'energia) fa que ho percebin com quelcom diferent i atractiu, i alhora com una certa transgressió.

Així doncs, les participants consideren que l'edat d'inici al consum d'aquestes begudes es troba entre els 8 i els 10 anys.

Entre els/les joves de més edat, en canvi, s'apunta que el consum majoritàriament es produeix en combinació amb alcohol, i que aquest consum està molt present en contextos d'oci nocturn.

Entre els factors que impulsen al consum d'aquestes begudes, es destaquen el bon gust; la publicitat especialment dirigida a joves (les begudes energètiques solen ser anunciades en àmbits d'esports de risc) i enfocada a l'increment de l'energia, així com el baix cost i l'elevada accessibilitat.

Finalment, s'observa un elevat desconeixement pel que fa als riscos associats al consum d'aquestes begudes, així com una certa confusió entre aquestes begudes i altres com els refrescs, les begudes isotòniques, etc.

Sobre l'ús de Pantalles

Les participants consideren que les pantalles més utilitzades entre els i les joves són, principalment, el mòbil i les tauletes (sobretot pel que fa als infants). Respecte a altres pantalles, les participants destaquen un descens en el consum de televisió per part dels i les joves. Tanmateix, el que es detecta no és que s'hagi deixat de fer ús d'aquesta pantalla, sinó que els continguts i la forma en què es consumeix ha canviat. En aquest sentit, afirmen que, per exemple, veuen moltes sèries que s'emeten per televisió, però ho fan a través d'altres plataformes, app's i dispositius, en tant que fan un consum online d'aquests continguts.

Per altra banda, s'observa que els resulta difícil calcular el nombre d'hores que dediquen a aquests dispositius, en tant que en el cas del mòbil afirmen que està present tot el temps, però ho establirien en unes 10-12 hores en un dia entre setmana. En canvi, manifesten que l'ús que fan d'aquests dispositius es redueix els caps de setmana. En aquest sentit, consideren que, en general, l'ús del mòbil per part dels i les joves és molt intensiu, destacant que és força comú l'ús d'aquest dispositiu durant les nits i fins a la matinada, sobretot en el cas de les noies.

Sota aquesta mateixa reflexió, les participants manifesten que entre la majoria de joves es produeix una connexió permanent, de forma que l'*smartphone* arriba a convertir-se en quasi un apèndix més del cos. En aquest sentit, es detecta que aquesta hiperconnectivitat és el reflex del consum de pantalles per part dels joves com una necessitat social més, sobretot per la seva rellevància en el processos de socialització i relació.

En aquest sentit, manifesten tenir una dependència força elevada, sobretot per la necessitat de tenir connexió a Internet per desenvolupar moltes de les tasques del seu dia a dia i, principalment, les relatives a comunicació i relació amb l'entorn més proper. Així, manifesten que els motius principals pels que fan un ús intensiu d'aquests dispositius són: per entreteniment, com a forma de relacionar-se i comunicar-se, i per informar-se.

Pel que fa als riscos que es poden derivar de l'ús de pantalles, les participants manifesten que entre els i les joves existeix cert desconeixement en relació a aquests possibles riscos i, apunten sobretot als joves de menor edat. En aquest mateix sentit, destaquen que el desconeixement sobre aquests riscos és més elevat en el cas de les famílies.

Entre els principals riscos es destaquen els següents:

- **Ciberassetjament:** es destaca l'assetjament a través de xarxes socials i altres aplicacions mòbils com un dels riscos més importants en relació a l'ús de pantalles per part

dels/les joves (insults, suplantació d'identitat, ús d'imatges, amenaces, etc.), sobretot entre els de menor edat. En aquest sentit, les joves assistents destaquen les conseqüències a nivell emocional per a les persones que ho pateixen. Tanmateix, algunes de les participants manifesten tenir la percepció que en els darrers s'està reduint el nombre de casos de ciberassetjament, donat que hi ha una major conscienciació i major percepció del risc en torn el fet que els dispositius enregistren tota la informació que reben i envien.

- **Identitat:** també es destaca el fet que el món físic i el virtual s'han fusionat i actuen com a complementaris, de forma que la identitat es configura tant en les relacions offline com en les online. En aquest sentit, les joves manifesten que un altre dels riscos, que segons elles presentaria major incidència en el cas de les noies, és la forma en que les joves construeixen la seva identitat a la xarxa, com es presenten a elles mateixes en aquestes, destacant la supremacia dels valors relatius a la imatge ("las chicas en redes sociales lo primero que explican no es cómo son o qué les gusta, sino que cuelgan una imagen porque lo importante es la foto").
- **Limitacions en el control dels continguts online:** d'altra banda, s'exposa que si bé una de les grans avantatges de la xarxa és l'accés immediat a un volum d'informació molt elevat, un dels riscos són les dificultats per gestionar aquest volum d'informació i discernir la informació veraç degut a les limitacions existents en el control dels continguts. En aquest sentit, les participants exposen que els i les joves estan acostumats a rebre molts inputs d'informació (no busquen la informació, la informació arriba) però no a contrastar-la.

En aquest mateix sentit, algunes participants també apunten les dificultats per control els continguts als que accedeixen infants i adolescents, com per exemple el contingut sexual o violent.

- **Problemes de salut:** les participants manifesten que un altre dels riscos són els problemes de salut que es poden derivar d'un ús intensiu d'aquest dispositius, com els problemes de vista, la manca de son, l'ansietat, l'estrès, etc.
- **Banalització dels riscos:** a banda de considerar que hi ha un desconeixement força notable entre els i les joves (sobretot entre els de menor edat) en relació als riscos que es poden derivar de l'ús (o d'alguns usos) de les pantalles, les participants destaquen un grau considerable de banalització dels riscos entre els i les joves.

- **Modelatge familiar:** les participants també exposen el fet que en l'àmbit familiar es produeixen dos fenòmens diferents, però amb una incidència a tenir en compte en ambdós casos. D'una banda, es trobarien aquells pares/mares tecnòfobs, que no són coneixedors de les eines que els fills/es utilitzen i dels riscos que impliquen, de forma que no exerceixen control sobre l'ús de pantalles que realitzen aquests; i d'altra banda, es trobarien els pares/mares que també fan un ús molt intensiu d'aquests dispositius, de manera que actuarien com a model de reforç d'aquest ús intensiu.
- **Petjada digital:** finalment, les participants també destaquen com a risc la manca de consciència per part dels i les joves en relació a l'impacte que pot tenir la petjada digital. En aquest sentit, s'exposa que sovint els/les joves no reflexionen al penjar continguts propis a la xarxa, sobre la idoneïtat d'aquests o sobre com aquests continguts els/les poden afectar transcorreguts uns anys quan es trobin en un moment vital diferent (es posa d'exemple la inserció al món laboral).

En aquest sentit, consideren que la prevenció en matèria de pantalles no s'ha d'enfocar a reduir el seu ús, sinó a fer un bon ús, i apunten la necessitat que la prevenció s'hauria d'adreçar principalment a les famílies per a què disposin de les eines necessàries per gestionar l'ús que en fan els fills/es.

Sobre sexualitat i consum de sexe de pagament

Les noies participants consideren que és molt habitual la visualització de dones en prostitució a les carreteres dels municipis més propers a la frontera, com la Jonquera. En aquest sentit, destaquen que aquesta visualització els produeix incomoditat i un cert refús, més que envers aquestes persones, envers el consum de sexe de pagament.

Si bé consideren que en aquestes zones, el mercat de sexe de pagament és major, els resulta molest que es generi una relació directa entre la Jonquera i el fenomen de la prostitució.

D'altra banda, pel que fa a la imatge que les participants tenen de les dones en prostitució, s'observa que si bé la majoria consideren que aquestes persones són víctimes o exerceixen la prostitució pel que no els queda més remei, algunes participants consideren que en alguns casos aquestes persones ho fan perquè els hi agrada o que tenen alternatives que no utilitzen.

Respecte al consum de sexe de pagament, la majoria de les participants considera que aquest consum està tendint a l'augment de forma generalitzada, i també entre els joves.

En aquest sentit, manifesten que és habitual el consum de sexe de pagament entre els joves, sobretot entre els de major edat. Inclús, manifesten que aquests serveis són "regalats" pel grup d'amics. S'especifica, a més, que el consum de sexe de pagament per part dels joves es sol produir en contexts d'oci i festa, és a dir, els clubs han passat a formar part de la ruta d'oci d'alguns joves per als quals és una forma més de divertir-se.

Així, consideren que les motivacions que porten a aquests joves a consumir sexe de pagament o a visitar els clubs no responen tant al fet que no puguin aconseguir relacions sexuals per altres vies, ni que busquin unes pràctiques sexuals determinades, sinó que consideren que més aviat respon a la incorporació d'aquest fenomen com una forma més de diversió en l'imaginari dels joves, així com per la pressió de grup. Sota aquesta darrera reflexió, les participants exposen que el consum de sexe de pagament per part dels joves es sol produir en el marc d'una sortida en grup i que, sovint, entre els nois existeix la percepció que aquest consum "els fa més homes" o "els fa més popular". Per altra banda, també s'apunten altres motius com la voluntat de tenir sexe ràpid i impersonal, o el plaer de poder escollir, i el consum d'altres substàncies que actuen com a desinhibidor.

En canvi, les participants manifesten que el fet que alguns joves consumeixin sexe de pagament no els fa més atractius per a les noies, ni fa que aquestes els vegin com més homes, sinó ans al contrari, de forma que la valoració general és de rebuig.

Finalment, les assistents perceben que el fet de trobar-se en un context en el que el fenomen de la prostitució és força visible, contribueix a generar major curiositat entre els joves en relació al consum de sexe de pagament, alhora que el fa més accessible.

Annex 2.2. Grups de discussió masculí

Al grup de discussió amb nois joves van participar un total de 8 joves.

Per tal d'obtenir una visió general de la situació dels i les joves en relació a les conductes de risc i l'addicció, en aquest grup de discussió es van debatre aspectes relacionats amb el consum de drogues a l'Alt Empordà, l'ús de pantalles, i temes relatius a la sexualitat i el consum de sexe de pagament. Per fer-ho es van plantejar una sèrie de preguntes per fomentar el debat entre els joves participants:

✓ Sobre l'àmbit del consum de drogues:

Es va recollir la percepció sobre les drogues més consumides al territori; es va debatre sobre els condicionants que impulsen al consum de drogues, i els riscos, conseqüències o problemàtiques que es poden derivar d'aquest consum; es va treballar per detectar necessitats en torn la informació i altres actuacions en matèria de prevenció del consum de drogues i reducció de riscos i; per últim, es va debatre sobre el consum de begudes energètiques.

✓ Sobre l'ús de pantalles:

Es va debatre sobre l'ús i consum de pantalles, el temps de dedicació per part dels/les joves, els factors de dependència; els condicionants que impulsen el consum d'aquestes i, finalment, es va reflexionar sobre els riscos que es poden derivar de l'ús d'aquests dispositius.

✓ Sobre sexualitat i consum de sexe de pagament:

Finalment, els joves van reflexionar sobre aspectes relatius a la sexualitat; les percepcions en torn l'educació sexual; les visions sobre el fenomen de la prostitució i el consum de sexe de pagament per part dels joves.

Sobre el consum de drogues entre els i les joves de l'Alt Empordà

A. *Les drogues per als i les joves de l'Alt Empordà*

Els joves participants consideren que les drogues més consumides entre els i les joves de l'Alt Empordà són el tabac, l'alcohol i el cànnabis, i destaquen la cocaïna i l'èxtasi com a substàncies a tenir en compte, tot i que el seu consum és més minoritari i més focalitzat en els i les joves de major edat. En aquest sentit, s'apunta que el consum de tabac, alcohol i cànnabis és més generalitzat i habitual, produint-se un consum a diari, mentre que la cocaïna o l'èxtasi es relacionen més amb els caps de setmana i un cop que es produeix en un context d'oci nocturn.

Pel que fa als moments o situacions en els que es produeix un major consum, es destaca que en general el consum és major durant els caps de setmana, així com en moments puntuals com les festes majors, l'estiu o, en general, en contexts de festa i oci nocturn.

Tanmateix, si ens fixem en les diferents substàncies, podem copsar que segons els joves, l'alcohol és la substància per excel·lència dels caps de setmana (així com la cocaïna o l'èxtasi tot i que abasten un volum i perfil de joves menor), mentre que el cànnabis i el tabac presenten un consum més igualitari durant el cap de setmana i entre setmana.

En aquest sentit, es manifesta que si bé el cap de setmana és un dels moments clau per al consum de drogues, abastant un nombre de joves major, així com una diversitat major de perfils, el consum entre setmana tendeix a incrementar-se i es va normalitzant de forma progressiva (sobretot pel que fa al consum de cànnabis a les tardes/nits).

Així doncs, al reflexionar sobre els moments més propicis per al consum de drogues, els participants destaquen la importància del model d'oci en relació a aquest consum. Algunes de les característiques d'aquest model d'oci (quedar amb els amics/gues, sortir de festa a les nits, etc.) són concebudes com indissociables al consum de drogues, és a dir, existeix una relació que es concep com a gairebé natural entre l'oci nocturn i el consum de drogues i, inclús, entre aquest i el concepte de diversió.

B. Condicionants al consum, percepció dels riscos i conseqüències derivades del consum

A continuació, es destaquen les especificitats pel que fa al consum de cada una d'aquestes substàncies.

a) Condicionants per al consum de drogues:

En primer lloc, pel que fa al tabac, els participants consideren que l'edat d'inici es trobaria vinculada a l'inici a l'Institut. En aquest sentit, l'entrada a l'Institut és percebuda com un moment d'inflexió en tant que els nois/es passen a veure i a relacionar-se amb joves de major edat, senten la pressió per ser (o semblar) més gran i reproduir les actituds dels referents de més edat.

En el cas del tabac, a més, es destaca especialment el consum de tabac aromàtic amb pipa d'aigua en establiments orientats a aquest tipus de consum. Els participants destaquen l'increment d'aquest tipus de consum per part dels joves de menor edat, i en aquest sentit, apunten que si bé la regulació no permet l'accés a aquests locals a menors de 16 anys, no tots els locals compleixen la normativa. Així, podem detectar que els nois saben quins són els locals que realitzen un control més o menys exhaustiu amb l'entrada de menors. ("ya se sabe cuáles son locales en los que sólo hay jóvenes o sólo hay mayores").

En el cas de l'alcohol, consideren que l'edat d'inici al consum es troba en torn els 14 – 15 anys, tot i que apunten que tenen la percepció que aquesta edat d'inici tendeix a avançar-se progressivament.

Pel que fa als condicionants inicials que impulsen el consum d'aquesta substància els joves participants destaquen els següents:

- ✓ **La imatge:** els joves participants destaquen que un dels factors impulsors del consum d'alcohol és el fet que els i les joves volen representar una imatge determinada, que es relaciona amb el fet de voler semblar més grans, o reproduir les actituds d'aquells/es joves de major edat.
- ✓ **Els/les referents de major edat:** en relació amb el factor anterior, s'exposa que en aquestes edats també es manté un major contacte amb referents de major edat, de forma que es sol produir un cert mimetisme, és a dir, una adopció de les actituds d'aquests per part dels/les joves de menor edat.
- ✓ **Normalització i acceptació social:** també es destaca el fet que el consum d'alcohol entre els joves (i en el conjunt de la societat) es troba molt normalitzat i acceptat socialment, de forma que els joves ho conceben com quelcom normal.
- ✓ **Major autonomia:** els participants consideren que el fet de començar a gaudir de més autonomia, començar a sortir amb el grup d'amics/gues, i la mateixa diversificació i ampliació del cercle d'amistats, també és un factor condicionant a l'hora d'iniciar-se en el consum d'alcohol.
- ✓ **El model d'oci:** Estretament relacionat amb el factor anterior, s'apunta que el consum d'alcohol està molt vincular al model d'oci, principalment al context de festa i oci nocturn. En aquest sentit, alguns participants exposen que l'alcohol ha esdevingut la substància clau en l'oci nocturn.
- ✓ **Pressió de grup:** els joves participants consideren, com ja s'ha esmentat, que l'alcohol és una de les substàncies més consumides (un volum major de joves i també un abast major de perfils diferents) principalment en contextos d'oci nocturn, i en aquest sentit, consideren que la pressió o influència per part del grup també és un dels factors condicionant que impulsen tants els primers contactes com el manteniment del consum d'alcohol ("tothom ho fa, és lo normal").
- ✓ **Actituds de rebel·lia i transgressió:** es destaca que un altre dels factors impulsors són les actituds de rebel·lia i transgressió que es vinculen amb el consum de drogues.

Per altra banda, els participants exposen que el consum d'alcohol per part dels/les joves es caracteritza per ser un consum de quantitat, en el que se solen consumir més tipus de beguda en una mateixa ocasió. A més, s'apunten els "botellons" com a moments de trobada caracteritzats pel consum d'aquesta substància. En aquest sentit, es destaca també el fenomen del "binge drinking"

i, alguns participants, ho relacionen amb el desconeixement dels riscos sobretot pel que fa als/les joves de menys edat.

Per últim, és interessant destacar que segons els participants, l'alcohol és una de les substàncies més consumides amb altres tipus de drogues, és a dir, sol estar present en el que es coneix com a *policonsums*.

Finalment, tot i ser una de les substàncies que es considera com a més consumida, els participants destaquen que hi ha un elevat desconeixement dels riscos que poden donar-se en el consum d'aquesta substància per part dels joves, així com un elevat grau de banalització d'aquests, al que contribueix l'elevada normalització i acceptació social.

Quant al cànnabis, es considera que l'edat d'inici al consum es troba també en torn els 14 anys. Entre els factors que impulsen el consum inicial de cànnabis destaquen com a factor principal el fet que el consum de cànnabis presenta un marcat caràcter social, almenys pel que fa als primers contactes. Així, derivat d'aquest component social s'exposen els següents condicionants inicials:

- ✓ **Pressió de grup:** els participants considera que en el consum inicial de cànnabis té un paper molt rellevant el fet que el grup d'amics/gues sigui o no consumidor d'aquesta substància. En aquest sentit, es destaca el fet que en aquestes edats el cercle d'amistat tendeix a ampliar-se i diversificar-se, pel que també incrementen les possibilitats d'accedir a aquesta substància. Així, s'apunta que existeix certa pressió per part del grup d'amics/gues per a consumir aquesta substància.
- ✓ **Referents de major edat:** com en el cas de l'alcohol, es considera que el fet de coincidir amb referents de major edat (en aquest sentit el pas a l'Institut marca un punt d'inflexió, els cercles d'amistats s'amplien i diversifiquen), i voler adoptar les actituds d'aquests en relació al consum de drogues, també impulsa als més joves al consum de cànnabis. En aquest sentit, es considera que el consum de cànnabis sol ser un factor més en la construcció d'aquesta imatge de major edat o de jove/adult.
- ✓ **Curiositat o voluntat d'experimentació:** d'altra banda, els participants exposen que la curiositat i la voluntat d'experimentar noves sensacions és un altre dels factors impulsors, donat que els efectes que produeix el cànnabis són diferents als d'altres substàncies com l'alcohol.
- ✓ **Estrès o ansietat:** finalment també s'apunten altres factors com l'estrès o l'ansietat, en tant que es troba molt impregnat en l'imaginari col·lectiu la idea que el consum d'aquesta substància com a forma de relaxar-se.

Deixant de banda les especificitats del consum de cadascuna d'aquestes substàncies, i focalitzant-nos en els patrons general de consum, observem diferents aspectes i factors condicionants:

- **La imatge:** es considera que la voluntat de representar una determinada imatge, vinculada al concepte de jove, de fer allò que consideren propi d'aquesta etapa vital, és un dels principals factors que impulsen tant els primers contactes amb aquestes substàncies com el seu manteniment, en tant que amb la reproducció d'aquesta imatge sovint es busca l'acceptació social dins el grup.
- **El consum de drogues entès com a ritual de pas entre la infantesa i la joventut:** estretament relacionat amb la imatge, s'exposa que sota l'objectiu de semblar més grans o "fer el que fan tots els joves" o "ser com els guais" s'ha anat configurant el consum de drogues com un ritual de pas entre la infantesa i la joventut. En aquest sentit, la voluntat, d'arribar quant abans millor, a desprendre's de les característiques identitàries infantils i ser considerat jove/adult, és un dels factors influents a l'hora de consumir.
- **Pressió de grup:** en relació amb la imatge, també es destaca que el fet de pertànyer a un grup sovint implica desenvolupar les mateixes pràctiques, el que porta a un cert mimetisme entre els/les membres del grup pel que fa a les formes de consum. I en aquest sentit, també s'apunta la influència exercida pels referents de més edat entre els i les joves de menys edat.
- **Fàcil accés a les substàncies:** els participants apunten que, en general, és força senzill accedir a les substàncies més consumides per part dels joves, mentre que les substàncies que consideren que són menys fàcilment accessibles són les anomenades noves substàncies psicoactives. Així doncs, l'alcohol, el cànnabis i el tabac són considerades substàncies a les que es pot accedir de forma senzilla, inclús entre els menors d'edat. A més, és interessant destacar que el cànnabis, tot i ser l'única substància d'aquestes tres que és il·legal, és considerada pels participants com la substància més fàcil d'aconseguir per als joves.
- **Elevada visibilitat del consum de drogues:** es considera que el consum d'aquestes substàncies és força visible als carrers (places i parcs fonamentalment) i que això, al seu torn, contribueix a incrementar la normalització i l'acceptació social d'aquest consum. En aquest sentit, a més, s'apunta que aquesta normalització contribueix a que la tolerància envers el consum d'aquestes substàncies sigui major, a l'hora que es banalitzen en major grau els riscos d'aquest consum.

- **Curiositat i voluntat d'experimentar noves sensacions:** Els joves participants manifesten que la curiositat i la voluntat d'experimentar noves sensacions també són factors importants, sobretot a l'hora d'iniciar-se en el consum de les diferents drogues, i que es tracta de factors propis d'aquesta etapa vital.
- **El model d'oci:** s'observa una relació, gairebé natural, entre el model d'oci centrat en les festes i les quedades amb amics/gues i el consum de drogues. A més, cal destacar la percepció de lligam entre aquest consum i el concepte de diversió.
- **La voluntat d'evasió:** finalment, es considera que un altre dels factors a tenir en compte en relació al consum d'aquestes substàncies, és el fet que s'utilitzin com a mecanismes per evadir-se de la realitat, sobretot quan es produeixen situacions d'estrès o ansietat de forma habitual. En aquest sentit, els participants manifesten que sovint els caps de setmana són concebuts pels joves com el moment de trencar amb la rutina, i això es relaciona de forma gairebé natural amb l'oci nocturn, el consum de drogues, i la percepció que així s'incrementa la diversió.

b) Conseqüències i problemes derivats del consum de drogues:

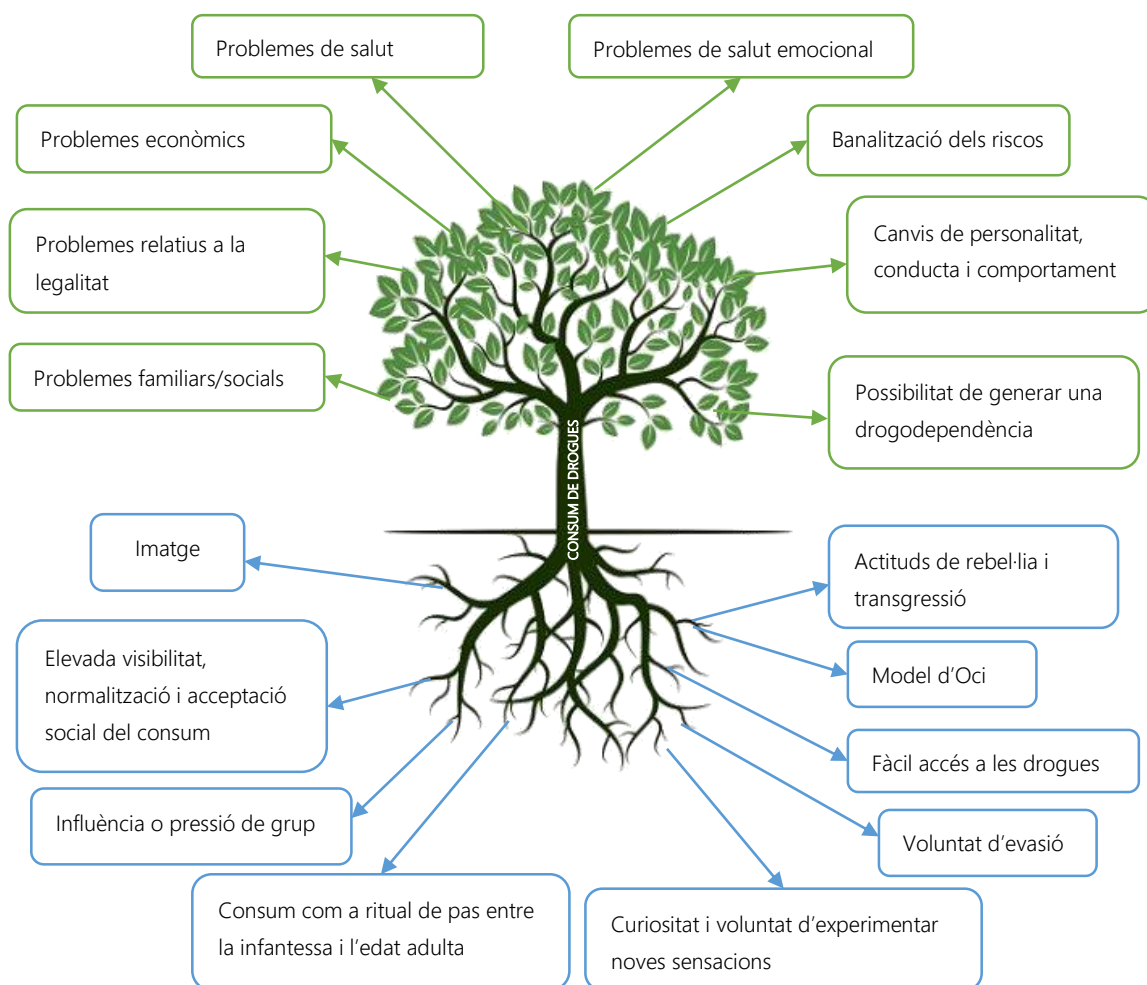
Pel que fa a les conseqüències i problemes que les joves consideren que es poden derivar del consum de drogues, es destaquen els següents:

- **Problemes de salut:** els problemes de salut derivats del consum són percebuts com un dels principals riscos. Tanmateix, és interessant destacar que la majoria de les participants els perceben com riscos a llarg termini, mentre que es detecta una certa banalització dels riscos dels consums puntuals.
- **Problemes de salut emocional:** a més dels problemes de salut a nivell físic, també s'apunten els problemes a nivell emocional, entre els que es destaquen la manca de concentració, la pèrdua de memòria, la desmotivació, la passivitat i manca d'objectius, l'ansietat, la depressió, etc.
- **Canvis de personalitat, conducta i comportament:** els participants consideren que una altra de les problemàtiques habituals quan es produeixen situacions d'abús en el consum són els canvis de personalitat, conducta i comportament que va desenvolupant el consumidor/a, entre els que es destaca una major agressivitat i conflictivitat, sobretot en relació al consum d'alcohol.

- **Problemes econòmics:** derivats del cost de mantenir un determinat consum. En aquest sentit, si bé manifesten que es produeixen problemes de tipus econòmic (sobretot entre els joves de menor edat que tenen una menor independència econòmica) pel consum d'aquestes substàncies, destaquen que els casos de delinqüència o de problemes econòmics greus són puntuals i molt minoritaris.
- **Problemes familiars/socials:** s'apunten problemes amb l'entorn més proper, tant d'amistats com familiar, que desgasten les relacions que s'hi mantenen, es produeix una pèrdua de confiança, es trenquen els llaços afectius, etc. i de forma progressiva la persona es va distanciant i, inclús, aïllant en tant que, segons els participants, la persona busca refoçar-se en entorns amb comportaments similars.
- **Problemes relatius a la legalitat:** es destaca que entre els i les més joves s'assumeixen riscos pel fet de consumir substàncies il·legals i de fer-ho en l'espai públic, el que pot comportar problemes com per exemple les sancions.
- **Banalització dels riscos:** s'observa una tendència entre els i les joves a banalitzar els riscos, a percebre'ls com quelcom llunyà, a llarg termini, i molt controlable.
- **Possibilitat de generar una drogodependència:** finalment es destaca la possibilitat de generar una drogodependència com un dels riscos més importants.

Respecte a aquests riscos, és important destacar que els joves participants consideren que les diferents substàncies comporten riscos diferents, establint com a 'menys perillosa' el cànnabis i 'més perilloses' les noves substàncies psicoactives.

En aquest mateix sentit, manifesten que, en bona mesura, aquests riscos depenen del tipus de consum (més responsable o abusiu) que es realitzi. Així doncs, consideren que no tot consumidor/a és addicte, i que és possible realitzar un consum responsable d'aquestes substàncies. Sota aquesta mateixa reflexió, manifesten que la frontera entre el consum responsable i els consums més abusius o problemàtics, es troba en el moment que impedeix la realització de les tasques habituals amb normalitat o afecta d'alguna manera el dia a dia de la persona.

C. Informació i altres serveis

Els participants consideren que els joves tenen informació suficient sobre les drogues, en alguns casos excessiva, produint-se un procés d'infoxicació que dificulta als/les joves discernir la informació que els és útil de la resta.

Tanmateix, apunten que els/les joves relativitzen aquesta informació, banalitzen els riscos i, no perceben la informació com quelcom útil o amb incidència per modificar els seus hàbits de consum ("les xerrades no tenen cap impacte, ni positiu ni negatiu, al final es aguantar una xapa i ja").

Els canals principals pels que els i les joves accedeixen o els arriba la informació són les xerrades i tallers als centres educatius, i l'entorn proper (sobretot quant al cercle d'amistats). En aquest sentit, és interessant destacar que els joves participants asseguren no tenir la necessitat de buscar informació de forma proactiva, pel que no utilitzen Internet com una via o canal per buscar informació, sinó que més aviat es tracta d'un canal pel que la informació arriba.

Sota aquesta reflexió, alguns participants consideren que cal adaptar tant els llenguatges com els canals que s'utilitzen per aconseguir arribar més als i les joves (es posa com a exemple l'impacte que tenen canals com You Tube entre el jovent).

Així doncs, consideren que per a què aquesta informació fos percebuda com a més útil, optarien per què les actuacions de prevenció donessin un major protagonisme als joves, generant dinàmiques de reflexió més participatives amb l'objectiu de dotar als i les joves d'una major capacitat crítica de decisió. És necessari adaptar el llenguatge als/les joves i innovar en la metodologia amb l'objectiu que els i les joves tinguin un major protagonisme. En aquest mateix sentit, alguns participants destaquen la necessitat de modificar la metodologia emprada en les actuacions de prevenció de forma que no es centrés en l'aportació de missatges unidireccionals, sinó que, més aviat, es centrés en aportar informació que sigui percebuda com a real per part dels assistents. A més, s'especifica que cal que la informació aportada no presenti un to prohibitiu o criminalitzador, en tant que consideren que això activa les actituds de rebel·lia i transgressió entre els/les joves.

D. Sobre les begudes energètiques

Tots els participants afirmen haver consumit begudes energètiques en alguna ocasió, i la majoria ho fa de forma habitual. En aquest sentit, els participants consideren que entre els i les joves el

consum d'aquestes begudes es troba molt estès, normalitzat i que, es tracta d'un consum força habitual.

Els participants establirien l'edat d'inici al consum d'aquestes begudes en torn els 11 anys. En aquest sentit, destaquen que el consum en aquestes edats es produeix sovint perquè s'associa aquest tipus de begudes als refrescs.

Entre els/les joves de més edat, en canvi, s'apunta que el consum majoritàriament es produeix en combinació amb alcohol, i que aquest consum està molt present en contextos d'oci nocturn.

Entre els factors que impulsen al consum d'aquestes begudes, es destaquen el bon gust ("és molt dolç i no és tan gasós"); el baix preu i l'elevada accessibilitat; la publicitat especialment dirigida a joves; la confusió d'aquestes begudes amb els refrescs ("molts pensen que és el mateix que una Coca Cola"); i el fet que aporta energia i una falsa sensació de major control quan es consumeix amb alcohol ("amb la beguda energètica tens la sensació que l'alcohol no puja tant") així com els efectes que genera en combinar-les amb aquest ("provoca una sensació de subidón").

Finalment, s'observa un elevat desconeixement pel que fa als riscos associats al consum d'aquestes begudes, així com una certa confusió entre aquestes begudes i altres com els refrescs, les begudes isotòniques, com ja s'ha comentat.

Sobre l'ús de Pantalles

Els participants consideren que les pantalles més utilitzades entre els i les joves són, principalment el mòbil, seguit de l'ordinador (sobretot portàtil) i les tauletes (sobretot pel que fa als infants).

Per altra banda, s'observa que els resulta difícil calcular el nombre d'hores que dediquen a aquests dispositius ("és difícil calcular de forma exacta les hores perquè el mòbil, traient les hores de dormir, està sempre allà"). Encara més, es detecta que els joves participants presenten una percepció de connexió permanent. Aquesta connexió permanent es fa especialment palesa en el cas dels telèfons mòbils, que segons els participants, són el dispositiu més utilitzat pels i les joves amb diferència.

Aquest ús intensiu de les pantalles per part dels i les joves, segons els participants respon a la necessitat social d'estar connectat permanentment: per relacionar-se, comunicar-se, informar-se, etc.

Pel que fa als continguts que es consumeixen a través d'aquestes pantalles, els participants destaquen que la forma de consumir aquests continguts també s'ha modificat. En aquest sentit, posen l'exemple de la televisió, raonant que entre els/les joves actualment hi ha un menor consum de televisió donat que els continguts audiovisuals es consumeix online, de forma que l'individu no s'adapta als continguts oferts (com en el cas de la televisió), sinó que l'individu és proactiu i busca el contingut que vol consumir en el moment en que ho vol.

Sota aquesta reflexió, apareix també la idea del *multitasking*, és a dir, del desenvolupament de diverses activitats a través de diversos dispositius tecnològics de forma simultània ("mirem una sèrie i alhora la comentem en xarxes i, potser, mentrestant estem amb el portàtil consultant el que sigui").

En aquest sentit, els participants manifesten que, si bé aquestes noves tecnologies els permet i faciliten el desenvolupament d'activitats simultànies, això en ocasions produeix dificultats per centrar-se en la realització d'una activitat concreta, valorant que el mòbil actua com un gran distractor pel fet que els col·loca en una posició de disponibilitat constant ("de vegades amb això del multitasking el que passa és que creus que realment estàs fent diverses coses a la vegada, però en realitat el que fas és saltar d'una cosa a l'altra i no termines de completar res"). En alguns casos, es manifesta que aquesta disponibilitat constant o connexió permanent els arriba angoixar. En aquest sentit, alguns participants arriben a afirmar que si no poguessin accedir al seu smartphone durant un dia, inclús els arribaria a suposar un alleujament, si bé també manifesten que dificultaria el desenvolupament del seu dia a dia habitual.

Així, manifesten que els motius principals pels que fan un ús intensiu d'aquests dispositius són: per entreteniment, com a forma de relacionar-se i comunicar-se a través de xarxes socials i altres aplicacions (com les de missatgeria instantània). D'altra banda, també s'apunta que un altre dels usos és 'per informar-se', tanmateix s'exposa que no es fa referència a la recerca proactiva d'informació a través d'Internet, sinó més aviat al fet que les xarxes socials generen un volum d'informació molt elevat que arriba de forma directa als usuaris sense necessitats que aquests ho busquin.

Pel que fa als riscos que es poden derivar de l'ús de pantalles, els participants manifesten que entre els i les joves existeix cert desconeixement en relació a aquests possibles riscos.

Entre els principals riscos es destaquen els següents:

- **La pressió de la connexió com a necessitat social:** els participants manifesten que un dels riscos de l'ús intensiu de pantalles, és el fet que sovint aquesta dependència recau en el fet la connexió constant ha esdevingut una necessitat social. Per als i les joves les TIC són un àmbit més de relació indissociable de les relacions offline, pel que estar present a la xarxa esdevé una necessitat social que requereix d'una dedicació de temps elevada, alhora que situa a la persona en una posició de disponibilitat quasi constant la qual cosa arriba a generar una pressió elevada en alguns joves. Aquesta pressió deriva tant de la necessitat d'estar connectat constantment, com de la necessitat de desenvolupar una determinada imatge, és a dir, construir la identitat pròpia també a la xarxa.
- **El desgast de les relacions offline:** es destaca com un dels possibles riscos el fet que la connexió constant a algunes pantalles pot conduir, en alguns casos, a donar prioritat a les relacions que s'estableixen a nivell virtual, mentre que les relacions offline van patint un desgast que, segon els participants, pot conduir a un procés d'aïllament de la persona al món virtual en detriment del món físic.
- **La construcció virtual de la identitat:** els participants consideren que un altre dels possibles riscos és el fet que les xarxes socials faciliten que la identitat (apunten que sobretot la de les noies) es construeixi donant major importància a la imatge física que a altres aspectes com per exemple la personalitat ("a les xarxes socials sembla que l'important no és el que expliques sinó la foto que penges").
- **Els delictes a través de la xarxa:** alguns participants destaquen com un altre dels riscos la facilitat que proveeix la xarxa per a delictes com les estafes o l'extorsió a través de la utilització de totes les dades personals que les persones van aportant sobre si mateixes a través, sobretot, de les xarxes socials ("tenim la falsa creença que tot el pengem a Internet ho tenim sota control, però no pensem que en el moment que entra a Internet això ja no és nostre, perds la propietat legal del teu contingut").
- **Limitacions en el control dels continguts online:** d'altra banda, s'exposa que si bé una de les grans avantatges de la xarxa és l'accés immediat a un volum d'informació molt elevat, un dels riscos són les dificultats per gestionar aquest volum d'informació i discernir la informació veraç degut a les limitacions existents en el control dels continguts. En aquest mateix sentit, alguns participants manifesten que el fet que majoritàriament no s'utilitzi la xarxa per buscar informació de forma proactiva, sinó que la informació arribi de forma constant sense necessitat de buscar-la, comporta també un risc en tant que la informació que s'està rebent està condicionada per molts

factors sobre els que no es té control (es posa com exemple la informació que es rep a través de les xarxes socials com Facebook, ja que hom rebrà una o altre informació en funció també de la seva xarxa de contactes i els seus interessos, pel que es pot tractar d'informació poc parcial, segmentada, no contrastada, etc).

- **Petjada digital:** finalment, els participants també destaquen com a risc la manca de consciència per part dels i les joves en relació a l'impacte que pot tenir la petjada digital. En aquest sentit, s'exposa que sovint els/les joves no reflexionen al penjar continguts propis a la xarxa, sobre la idoneïtat d'aquests o sobre com aquests continguts els/les poden afectar transcorreguts uns anys quan es trobin en un moment vital diferent ("molts joves pensen en el moment, i no en quin impacte podrà tenir que pengin un contingut d'aquí a deu anys").

Sobre sexualitat i consum de sexe de pagament

Els nois participants consideren que és habitual la visualització de dones en prostitució a les carreteres dels municipis propers a la frontera amb França. En aquest sentit, és interessant destacar que per a la majoria dels participants aquesta visualització els resulta indiferent, és a dir, per a ells no genera cap impacte, ni positiu ni negatiu, ja que manifesten estar acostumats.

Respecte al consum de sexe de pagament, la majoria de participants manifesta que és força habitual que entre els joves algunes nits acabin a un club, ja que consideren que s'han anat incorporant a la ruta d'oci habitual com una forma més de diversió o de posar punt i final a la nit. Tanmateix, tot i que destaquen que potser per la proximitat aquest consum de sexe de pagament entre els joves és més visible, no consideren que sigui una pràctica que es pugui, ni molt menys, generalitzar al conjunt de joves.

En aquest sentit, també és interessant destacar que els participants no consideren que hi hagi un perfil determinat de jove que sigui consumidor de sexe de pagament, sinó que manifesten que "tots en un moment determinat ho proven". Sota aquesta reflexió, però, alguns participants exposen que potser el consum de sexe de pagament és més elevat, o més habitual, entre aquells joves que disposen d'una capacitat econòmica més elevada, mentre que conceben que entre la resta de joves el aquest consum, si es dona, és esporàdic.

D'altra banda, respecte a les motivacions principals per al consum de sexe de pagament per part dels joves, els participants destaquen, en primer lloc, el fet que entre els joves és comú que aquestes visites als clubs es produeixen en grup com una forma més de diversió.

En segon lloc, alguns participants destaquen que una altra de les motivacions és el plaer que per a alguns joves implica el fet de poder exercir control sobre aquestes dones, "el plaer de la dominació" ("al pagar-li tens la sensació de domini de l'altre persona").

Per un altre costat, és interessant destacar que per als participants el fet que hi hagi un mercat actiu en el seu entorn no facilita que hi hagi més consum de sexe de pagament per part dels joves, sinó que consideren que el factor condicionant principal és l'educatiu ("si t'eduquen en el respecte potser ni t'ho planteges").

En aquest sentit, es demana als participants que valorin l'educació sexual que han rebut al llarg de la seva vida. Així, consideren que el fet que no es parli de prostitució en les actuacions d'educació sexual és un error, tanmateix no sabrien especificar com s'hauria d'incloure o tractar aquest tema amb els joves.

D'altra banda, els participants també manifesten que el consum d'altres substàncies no impulsa al consum de sexe de pagament, però sí és un element a tenir en compte, en tant que actua com a desinhibidor. En aquest sentit, consideren que és un factor especialment important quan aquest consum es produeix en el marc d'una nit d'oci en grup, en la que la pressió de grup per consumir sexe de pagament pot estar present.

Finalment, respecte a l'estatus legals que hauria de tenir la prostitució, tots els participants coincideixen en considerar que és necessària la legalització de la prostitució amb una regulació que doni més garanties tant a les dones en prostitució com als consumidors ("hauria de ser un treball més, legalment").

ESTUDI PER A LA PREVENCIÓ I MILLORA DE LA SALUT DELS I LES JOVES A L'ESPAI TRANSFRONTERER

Alt Empordà - Pyrénées-Orientales

30
ANYS

FUNDACIÓ
FERRER I GUÀRDIA

Diputació de Girona

CONSELL COMARCAL
DE L'ALT EMPORDÀ

Interreg
POCTEFA

UNIÓN EUROPEA
UNION EUROPÉENNE